

శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణము

బాలకాండ

అవధూత దత్తపీఠము

మైసూరు

శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణము బాలకాండ

ప్రథమముద్రణ : జూన్ 2013, పరమపూజ్య శ్రీస్వామీజీవారి
71వ జన్మదినోత్సవములు

ప్రతులు : 1000

ముఖచిత్రం : శ్రీ సోమ్ గంగాధర్

డి.టి.పి. : శ్రీ సుబ్బు, శ్రీరామ్జీ
శ్రీ గణపతి సచ్చిదానంద ఆశ్రమము
మైసూరు

ముద్రణ : మా ప్రింట్స్
బెంగళూరు

ప్రచురణ : రాగరాణి ట్రస్ట్
అవధూత దత్త పీఠం
దత్త నగర్, ఊటీ రోడ్డు
మైసూరు - 570 025

Ph : 0821-2486486

Fax : 0821-2487487

www.dattapeetham.com

అవధూత దత్తపీఠాధిపతి జగద్గురు పరమపూజ్య

శ్రీశ్రీశ్రీ గణపతి సచ్చిదానంద స్వామీజీ

కరకమల సంజాతులు, దత్తపీఠ ఉత్తరాధిపతి

పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యవర్య

శ్రీ శ్రీదత్త విజయానందతీర్థ స్వామీజీ వారి

ముందుమాట

శ్రీహనుమల్లక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్న సీతాసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమోనమః
శ్రీగణపతి సచ్చిదానంద సద్గురుభ్యో నమో నమః

“వేదశాస్త్రాలు, పురాణేతిహాసాలు, కాళిదాసులాంటి కవులూ లేనట్టే
భారతం భారతమే కాదు” అన్నాడొక మహాకవి. ఈ సత్యం తెలిసిన పరమాత్మ
స్వరూపులైన మా సద్గురుదేవులు శ్రీగణపతి సచ్చిదానంద స్వామీజీవారు
శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణంలోని మొదటి సర్గను రాగమాలికలో గానం చేసి,
“శతశ్లోకీ రామాయణము” అనే పేరు మీద సంక్షేప రామాయణాన్ని కొన్ని కోట్ల
సార్లు పారాయణ చెయ్యించి, ప్రపంచం నలుమూలలా వ్యాప్తి చేశారు.

ఆ మహాత్కార్యంతో ప్రచోదితులమైన మాకు సంపూర్ణ శ్రీమద్వాల్మీకి
రామాయణాన్ని, తాత్పర్యముతో సహా ధ్వని ముద్రణ చెయ్యాలనే సంకల్పాన్ని
శ్రీసీతారామచంద్రుడే సద్గురురూపంలో స్వయంగా కలిగించాడు.

శ్రీరామానుగ్రహానికి సద్గురుకృపతోడై ఆ మహాయాగంలో మొదటి
ఆహుతా అన్నట్లు, 77 సర్గల, ఇరవై రెండువందల యాభైఆరు శ్లోకాలు గల
బాలకాండ భక్తుల చేతికందుతోంది. ఇది శ్రీరామకృప! శ్రీరామభక్తులందరూ
దోషరహితంగా సంపూర్ణ శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాన్ని జన్మలో ఒక్కసారి అయినా
శ్రవణం చేస్తూ పారాయణ చెయ్యాలనేదే మా కోరిక!

ఎంతో సమయాన్ని వెచ్చించి, అంతులేని శ్రమకులోనై శ్రీమద్వాల్మీకి
రామాయణ ధ్వనిముద్రణ గల సి.డిలను అందిస్తున్నాము. దానితో పాటు
పారాయణ చెయ్యటానికి అనుకూలంగా ఉండేందుకోసం, బాలకాండలోని
మూలశ్లోకాలను పుస్తకంగా రూపొందించి, మీ చేతికి అందిస్తున్నాము. అందరి

ఇళ్లలోనూ, అన్ని దేవాలయాలలోనూ, ఈ సి.డిలను వింటూ, పుస్తకాన్ని అనుసరిస్తూ ప్రతినీత్యమూ కనీసం, ఒక్క సర్గ అయినా పారాయణ చేస్తూ ఉండాలనేదే మా కోరిక!

మన భారతీయ సనాతన సంప్రదాయంయొక్క విలువలను తెలిపే, రామాయణం యొక్క గొప్పతనాన్ని, భావితరాల పిల్లలకు తెలిపి అందించండి. పిల్లలు, యువకులు, యువతులు, మంచి మార్గంలో నడిచినప్పుడే మంచి సమాజం ఏర్పడుతుంది. మంచి సమాజాన్ని నిర్మించే విషయంలో రామాయణం కన్నా గొప్ప గ్రంథం మరొకటి లేదని ఘంటాఘోషంగా చెప్పవచ్చు. శ్రీమద్రామాయణము కుటుంబ విలువలను తెలుపుతూ, కుటుంబంలోని పరస్పర కలహాలను నివారిస్తుంది. మాతా పితృభక్తిని పెంపొందిస్తుంది. గురువుపై అచంచలమైన భక్తిని కలిగిస్తుంది. అన్నదమ్ములను, అక్కాచెల్లెళ్లలో ఉండవలసిన పరస్పర ప్రేమను గురించి తెలుపుతుంది. భార్యాభర్తలలో అనురాగాన్ని అంకురింప చేసి, అది మహావృక్షమై ఫలాలను ఇచ్చేలాగా చేస్తుంది. భయభీతులలో ధైర్యాన్ని నింపుతుంది. విజయాన్ని ఇస్తుంది. ధర్మార్థ కామాలకు మూలభూతమైన శ్రీమద్రామాయణము ఇహంలో సమస్త కోర్కెలను తీర్చి మోక్షాన్ని కూడా ప్రసాదిస్తుంది.

అంతటి రామాయణాన్ని వినాలని, చదవాలని, అర్థం చేసుకోవాలని, అందు చెప్పిన విషయాలను ఆచరించాలని కోరిక కలవారికి కార్యసిద్ధి ఆంజనేయస్వామియొక్క అనుగ్రహం ఎప్పటికీ ఉండనే ఉంటుంది.

శ్రీసీతారాముడిని కీర్తిస్తే ఆయన భక్తుడైన హనుమంతుడు సంతోషిస్తాడు. ఆయన సంతోషిస్తే సమస్తమూ సిద్ధిస్తుంది. సద్భక్తులారా! ప్రతినీత్యమూ శ్రీరాముడిని స్మరించండి. భగవన్నామ స్మరణ చెయ్యండి. శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాన్ని వినండి. పారాయణ చెయ్యండి. సద్గురుదేవులైన శ్రీగణపతి సచ్చిదానందస్వామీజీవారి అనుగ్రహానికి పాత్రులుకండి. శ్రీరామ కృపను పొందండి. జయగురుదత్త

శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః

ఇతి

శ్రీదత్తనారాయణ స్మరణమ్

శ్రీదత్త విజయానందతీర్థస్వామీజీ

శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణమ్

బాలకాండః

ధ్యాన శ్లోకములు

శ్రీహనుమల్లక్షణ సీతాసమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ |

ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నాప శాంతయే || 1

వాగీశాద్యాస్సుమనసః సర్వార్థానాముపక్రమే |

యం నత్వా కృతకృత్యాస్సుయః తం నమామి గజాననమ్ || 2

దోర్భిర్యుక్తా చతుర్భిః స్పృహటికమణిమయీమక్షమాలాం దధానా

హస్తేనైకేన పద్మం సితమపి చ శుకం పుస్తకం చాపరేణ |

భాసాకుందేందు శంఖస్పృటిక మణినిభా భాసమానానమానా

సా మే వాగ్దేవతేయం నివసతు వదనే సర్వదా సుప్రసన్నా || 3

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ |

ఆరుహ్య కవితాశాఖాం పందే వాల్మీకి కోకిలమ్ || 4

వాల్మీకేర్మునిసింహస్య కవితాపనచారిణః |

శృణ్వన్ రామకథా నాదం కో న యాతి పరాం గతిమ్ || 5

యఃపిబన్ సతతం రామ చరితామృత సాగరమ్ |

అతృప్తస్తం మునిం పందే ప్రాచేతసమకల్మషమ్ || 6

- గోష్పదీకృత వారాశిం మశకీకృత రాక్షసమ్ |
 రామాయణ మహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ || 7
- అంజనానందనం వీరం జానకీ శోకనాశనమ్ |
 కపీశమక్షహంతారం వందే లంకాభయంకరమ్ || 8
- ఉల్లంఘ్య సింధో స్సలిలం సలీలం
 యశ్శోకవహ్నిం జనకాత్మజాయాః |
 ఆదాయ తేనైవ దదాహ లంకాం
 నమామి తం ప్రాంజలిరాంజనేయమ్ || 9
- అంజనేయమతిపాటలాసనం
 కాంచనాద్రి కమనీయ విగ్రహమ్ |
 పారిజాత తరుమూలవాసినం
 భావయామి పవమాననందనమ్ || 10
- యత్ర యత్ర రఘునాథ కీర్తనం
 తత్ర తత్ర కృతమస్తకాంజలిమ్ |
 బాష్పవారిపరిపూర్ణ లోచనం
 మారుతిం నమత రాక్షసాంతకమ్ || 11
- మనోజవం మారుత తుల్యవేగం
 జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం పరిష్ఠమ్ |
 వాతాత్మజం వానరయూథముఖ్యం
 శ్రీరామదూతం శిరసా నమామి || 12

యఃకర్ణాంజలి సంపుటైరహరహః సమ్యక్పిబత్వాదరాత్
 వాల్మీకేర్వదనారవిందగలితం రామాయణాఖ్యం మధు|
 జన్మవ్యాధి జరావిపత్తి మరణైరత్యంతసోపద్రవం
 సంసారం స విహాయగచ్ఛతి పుమాన్ విష్ణోఃపదం శాశ్వతమ్||13

తదుపగతసమాస సంధియోగం సమమధురోపసతార్థ వాక్యబద్ధమ్|
 రఘువరచరితం మునివ్రణీతం దశశిరసశ్చవధం నిశామయధ్వమ్||14

వాల్మీకిగిరిసంభూతా రామసాగరగామినీ|
 పునాతు భువనం పుణ్యా రామాయణ మహానదీ|| 15

శ్లోకసార సమాకీర్ణం సర్గకల్లోల సంకులమ్|
 కాండగ్రాహమహామీనం వందే రామాయణార్ణవమ్|| 16

వేదవేద్యే పరే పుంసి జాతే థరథాత్మజే|
 వేదః ప్రాచేతసాదాసీత్ సాక్షాద్రామాయణాత్మనా|| 17

వైదేహీ సహితం సురద్రుమతలే హైమే మహామండపే
 మధ్యే పుష్పక మాసనే మణిమయే వీరాసనే సుస్థితమ్|
 అగ్రే వాచయతి ప్రభంజనసుతే తత్త్వం మునిభ్యః పరం
 వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామం భజేశ్యామలమ్||18

సమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
 దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై|
 సమోఽస్తు రుద్రేంద్ర యమానిలేభ్యో
 సమోఽస్తు చంద్రార్క మరుద్గణేభ్యః|| 19

1. ప్రథమః సర్గః నారదవాక్యమ్

- తపఃస్వాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్ |
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్మునిపుంగవమ్ || 1
- కోన్వస్మిన్ సాంప్రతం లోకే గుణవాన్ కశ్చ వీర్యవాన్ |
ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ సత్యవాక్యో దృఢవ్రతః || 2
- చారిత్రేణ చ కో యుక్తః సర్వభూతేషు కో హితః |
విద్వాన్ కః కః సమర్థశ్చ కశ్చైక ప్రియదర్శనః | 3
- ఆత్మవాన్ కో జితక్రోధో ద్యుతిమాన్ కోఽనసూయకః |
కస్య విభ్యతి దేవాశ్చ జాతరోషస్య సంయుగే || 4
- ఏతద్దిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం పరం కౌతూహలం హి మే |
మహర్షే త్వం సమర్థోఽసి జ్ఞాతుమేవంవిధం నరమ్ || 5
- శ్రుత్వా చైతత్ త్రిలోకజ్ఞో వాల్మీకేర్నారదో వచః |
శ్రూయతామితి చామంత్ర్య ప్రహృష్టో వాక్యమబ్రవీత్ || 6
- బహవో దుర్లభాశ్చైవ యే త్వయా కీర్తితా గుణాః |
మునే వక్ష్యామ్యహం బుద్ధ్యా తైర్యుక్తః శ్రూయతాం నరః || 7
- ఇక్ష్వాకువంశ ప్రభవో రామో నామ జనైః శ్రుతః |
నియతాత్మా మహావీర్యో ద్యుతిమాన్ ధృతిమాన్ వశీ || 8

- బుద్ధిమాన్ నీతిమాన్ వాగ్మీ శ్రీమాన్ శత్రునిబర్హణః|
విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవో మహాహనుః|| 9
- మహోరస్కా మహేష్వాసో గూఢజత్రురరిందమః|
ఆజానుబాహుః సుశిరాః సులలాటః సువిక్రమః|| 10
- సమః సమవిభక్తాంగః స్నిగ్ధపర్ణః ప్రతాపవాన్|
పీనవక్తా విశాలాక్షో లక్ష్మీవాన్ శుభలక్షణః|| 11
- ధర్మజ్ఞః సత్యసంధశ్చ ప్రజానాం చ హితే రతః|
యశస్వీ జ్ఞానసంపన్నః శుచిర్వశ్యః సమాధిమాన్|| 12
- ప్రజాపతిసమః శ్రీమాన్ ధాతా రిపునిషూదనః|
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య పరిరక్షితా|| 13
- రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా|
వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞో ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితః|| 14
- సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞః స్మృతిమాన్ ప్రతిభానవాన్|
సర్వలోకప్రియః సాధురదీనాత్మా విచక్షణః|| 15
- సర్వదాభిగతః సద్భిః సముద్ర ఇవ సింధుభిః|
ఆర్యః సర్వసమశ్చైవ సదైవ ప్రియదర్శనః|| 16
- స చ సర్వగుణోపేతః కౌసల్యానందపర్థనః|
సముద్ర ఇవ గాంభీర్యే ధైర్యేణ హిమవానివ|| 17
- విష్ణునా సదృశో వీర్యో సోమపత్ ప్రియదర్శనః|
కాలాగ్నిసదృశః క్రోధే క్షమయా పృథివీసమః|| 18

- ధనదేన సమస్త్యాగే సత్యే ధర్మ ఇవాపరః|
తమేవం గుణసంపన్నం రామం సత్యపరాక్రమమ్|| 19
- జ్యేష్ఠం శ్రేష్ఠగుణైర్మృక్తం ప్రియం దశరథః సుతమ్|
ప్రకృతీనాం హితైర్మృక్తం ప్రకృతిప్రియకామ్యయా|| 20
- యోపరాజ్యేన సంయోక్తుమైచ్ఛత్ ప్రీత్యా మహీపతిః|
తస్యాభిషేకసంభారాన్ దృష్ట్వా భార్యాఽథ కైకయా|| 21
- పూర్వం దత్తవరా దేవీ వరమేనమయాచత|
వివాసనం చ రామస్య భరతస్యాభిషేచనమ్|| 22
- స సత్యవచనాచ్చైవ ధర్మపాశేన సంయతః|
వివాసయామాస సుతం రామం దశరథః ప్రియమ్|| 23
- స జగామ వనం వీరః ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్|
పితుర్వచన నిర్దేశాత్ కైకేయ్యాః ప్రియకారణాత్|| 24
- తం ప్రజంతం ప్రియో భ్రాతా లక్ష్మణోఽనుజగామ హ|
స్నేహాద్విసయసంపన్నః సుమిత్రానందవర్షనః|| 25
- భ్రాతరం దయితో భ్రాతుః సౌభ్రాత్రమనుదర్శయన్|
రామస్య దయితా భార్యా నిత్యం ప్రాణసమా హితా|| 26
- జనకస్య కులే జాతా దేవమాయేవ నిర్మితా|
సర్వలక్షణసంపన్నా నారీణాముత్తమా వధూః|| 27
- సీతాప్యనుగతా రామం శశినం రోహిణీ యథా|
పౌరైరనుగతో దూరం పిత్రా దశరథేన చ|| 28

- శృంగవేరపురే సూతం గంగాకూలే వ్యసర్జయత్ |
గుహమాసాద్య ధర్మాత్మా నిషాదాధిపతిం ప్రియమ్ || 29
- గుహేన సహితో రామో లక్ష్మణేన చ సీతయా |
తే వనేన వనం గత్వా నదీస్తీర్వా బహూదకాః || 30
- చిత్రకూటమనుప్రాప్య భరద్వాజస్య శాసనాత్ |
రమ్యమావసథం కృత్వా రమమాణా వనే త్రయః | 31
- దేవగంధర్వసంకాశాస్తత్ర తే న్యవసన్ సుఖమ్ |
చిత్రకూటం గతే రామే పుత్రశోకాతురస్తథా || 32
- రాజా దశరథః స్వర్గం జగామ విలపన్ సుతమ్ |
మృతే తు తస్మిన్ భరతో వసిష్ఠ ప్రముఖైర్ద్విజైః || 33
- నియుజ్యమానో రాజ్యాయ నైచ్ఛద్రాజ్యం మహాబలః |
స జగామ వనం వీరో రామపాదప్రసాదకః || 34
- గత్వా తు స మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్ |
అయాచద్భ్రాతరం రామమార్యభావపురస్కృతః || 35
- త్వమేవ రాజా ధర్మజ్ఞ ఇతి రామం వచోబ్రవీత్ |
రామోఽపి పరమోదారః సుముఖః సుమహాయశాః | 36
- న చైచ్ఛత్ పితురాదేశాద్రాజ్యం రామో మహాబలః |
పాదుకే చాస్య రాజ్యాయ న్యాసం దత్త్వా పునః పునః || 37
- నివర్తయామాస తతో భరతం భరతాగ్రజః |
స కామమనవాప్యైవ రామపాదాపుపస్పృశన్ || 38

- నందిగ్రామేఽకరోద్రాజ్యం రామాగమనకాంక్షయా |
గతే తు భరతే శ్రీమాన్ సత్యసంధో జితేంద్రియః || 39
- రామస్తు పునరాలక్ష్మ్య నాగరస్య జనస్య చ |
తత్రాగమనమేకాగ్రో దండకాన్ ప్రవివేశ హ || 40
- ప్రవిశ్య తు మహారణ్యం రామో రాజీవలోచనః |
విరాధం రాక్షసం హత్వా శరభంగం దదర్శ హ || 41
- సుతీక్ష్ణం చాప్యగస్త్యం చ అగస్త్యభ్రాతరం తథా |
అగస్త్యపచనాచైవ జగ్రాహైంద్రం శరాసనమ్ || 42
- ఖడ్గం చ పరమప్రీతస్తూణీ చాక్షయసాయకౌ |
వసతస్తస్య రామస్య వనే వనచరైః సహ || 43
- ఋషయోఽభ్యాగమన్ సర్వే వధాయాసురరక్షసామ్ |
స తేషాం ప్రతిశుశ్రావ రాక్షసానాం తథా వనే || 44
- ప్రతిజ్ఞాతశ్చ రామేణ వధః సంయతి రక్షసామ్ |
ఋషీణామగ్నికల్పానాం దండకారణ్యవాసినామ్ || 45
- తేన తత్రైవ వసతా జనస్థాననివాసినీ |
విరూపితా శూర్పణఖా రాక్షసీ కామరూపిణీ || 46
- తతః శూర్పణఖావాయాక్యాదుద్యుక్తాన్ సర్వరాక్షసాన్ |
ఖరం త్రిశిరసం చైవ దూషణం చైవ రాక్షసమ్ || 47
- నిజఘ్నాన రణే రామస్తేషాం చైవ పదానుగాన్ |
వనే తస్మిన్ నివసతా జనస్థాననివాసినామ్ || 48

- రక్షసాం నిహతాన్యాసన్ సహస్రాణి చతుర్దశ|
తతో జ్ఞాతివధం శ్రుత్వా రావణః క్రోధమూర్ఛితః|| 49
- సహాయం వరయామాస మారీచం నామ రాక్షసమ్|
వార్యమాణః సుబహుశో మారీచేన స రావణః|| 50
- న విరోధో బలవతా క్షమో రావణ తేన తే|
అనాదృత్య తు తద్వాక్యం రావణః కాలచోదితః|| 51
- జగామ సహమారీచస్తస్యాశ్రమపదం తదా|
తేన మాయావినా దూరమపవాహ్య నృపాత్మజౌ|| 52
- జహార భార్యాం రామస్య గృధ్రం హత్వా జటాయుషమ్|
గృధ్రం చ నిహతం దృష్ట్వా హృతాం శ్రుత్వా చ మైథిలీమ్|| 53
- రాఘవః శోకసంతప్తో విలలాపాకులేంద్రియః|
తతస్తేనైవ శోకేన గృధ్రం దగ్ధ్వా జటాయుషమ్|| 54
- మార్గమాణో వనే సీతాం రాక్షసం సందదర్శ హ|
కబంధం నామ రూపేణ వికృతం ఘోరదర్శనమ్|| 55
- తం నిహత్య మహాబాహుర్దదాహ స్వర్గతశ్చ సః|
స చాస్య కథయామాస శబరీం ధర్మచారిణీమ్|| 56
- శ్రమణీం ధర్మనిపుణామభిగచ్ఛేతి రాఘవమ్|
సోఽభ్యగచ్ఛన్మహాతేజాః శబరీం శత్రుసూదనః|| 57
- శబర్యా పూజితః సమ్యగ్రామో దశరథాత్మజః|
పంపాతీరే హనుమతా సంగతో వాసరేణ హ|| 58

- హనుమద్యచనాచైవ సుగ్రీవేణ సమాగతః |
సుగ్రీవాయ చ తత్సర్వం శంసద్రామో మహాబలః || 59
- ఆదితస్తద్యథావృత్తం సీతాయాశ్చ విశేషతః |
సుగ్రీవశ్చాపి తత్సర్వం శ్రుత్వా రామస్య వాసరః || 60
- చకార సఖ్యం రామేణ ప్రీతశ్చైవాగ్నిసాక్షికమ్ |
తతో వాసరరాజేన వైరానుకథనం ప్రతి || 61
- రామాయావేదితం సర్వం ప్రణయాద్దుఃఖితేన చ |
ప్రతిజ్ఞాతం చ రామేణ తదా వాలివధం ప్రతి || 62
- వాలినశ్చ బలం తత్ర కథయామాస వాసరః |
సుగ్రీవః శంకితశ్చాసీన్నిత్యం వీర్యేణ రాఘవే || 63
- రాఘవప్రత్యయార్థం తు దుందుభేః కాయముత్తమమ్ |
దర్శయామాస సుగ్రీవో మహాపర్వతసన్నిభమ్ || 64
- ఉత్స్మయిత్వా మహాబాహుః ప్రేక్ష్య చాస్థి మహాబలః |
పాదాంగుష్ఠేన చిక్షేప సంపూర్ణం దశయోజనమ్ || 65
- బిభేద చ పునః సాలాన్ సప్తైకేన మహేషుణా |
గిరిం రసాతలం చైవ జనయన్ ప్రత్యయం తదా || 66
- తతః ప్రీతమనాస్తేన విశ్వస్తః స మహాకపిః |
కిష్కింధాం రామసహితో జగామ చ గుహాం సదా || 67
- తతోఽగర్జద్ధరివరః సుగ్రీవో హేమపింగలః |
తేన నాదేన మహతా నిర్జగామ హరీశ్వరః || 68

- అనుమాన్య తదా తారాం సుగ్రీవేణ సమాగతః|
నిజఘ్నాన చ తత్రైనం శరేణైకేన రాఘవః|| 69
- తతః సుగ్రీవ వచనాద్ధత్వా వాలినమాహవే|
సుగ్రీవమేవ తద్రాజ్యే రాఘవః ప్రత్యపాదయత్|| 70
- స చ సర్వాన్ సమానీయ వానరాన్ వానరర్షభః|
దిశః ప్రస్థాపయామాస దిదృక్షుర్జనకాత్మజామ్|| 71
- తతో గృధ్రస్య వచనాత్ సంపాతేర్హనుమాన్ బలీ|
శతయోజన విస్తీర్ణం పుష్పవే లవణార్ణవమ్|| 72
- తత్ర లంకాం సమాసాద్య పురీం రావణపాలితామ్|
దదర్శ సీతాం ధ్యాయంతీమశోకపనికాం గతామ్|| 73
- నివేదయిత్వాభిజ్ఞానం ప్రవృత్తిం చ నివేద్య చ|
సమాశ్వాస్య చ వైదేహీం మర్దయామాస తోరణమ్|| 74
- పంచ సేనాగ్రగాన్ హత్వా సప్త మంత్రిసుతానపి|
శూరమక్షం చ నిష్పిష్య గ్రహణం సముపాగమత్|| 75
- అస్త్రైణోన్ముక్తమాత్మానం జ్ఞాత్వా పైతామహాద్వరాత్|
మర్షయన్ రాక్షసాన్ వీరో యంత్రిణస్తాన్ యదృచ్ఛయా|| 76
- తతో దగ్ధ్వా పురీం లంకామృతే సీతాం చ మైథిలీమ్|
రామాయ ప్రియమాఖ్యాతుం పునరాయాన్మహాకపిః|| 77
- సోఽభిగమ్య మహాత్మానం కృత్వా రామం ప్రదక్షిణమ్|
న్యవేదయదమేయాత్మా దృష్టా సీతేతి తత్త్వతః|| 78

- తతః సుగ్రీవసహితో గత్వా తీరం మహోదధేః |
సముద్రం క్షోభయామాస శరైరాదిత్యసంనిభైః || 79
- దర్శయామాస చాత్మానం సముద్రః సరితాం పతిః |
సముద్రవచనాచ్చైవ నలం సేతుమకారయత్ || 80
- తేన గత్వా పురీం లంకాం హత్వా రావణమాహవే |
రామః సీతామనుప్రాప్య పరాం వ్రీడాముపాగమత్ || 81
- తామువాచ తతో రామః పరుషం జనసంసది |
అమృష్యమాణా సా సీతా వివేశ జ్వలనం సతీ || 82
- తతోఽగ్నివచనాత్ సీతాం జ్ఞాత్వా విగతకల్మషామ్ |
బభౌ రామః సంప్రహృష్టః పూజితః సర్వదైవతైః || 83
- కర్మణా తేన మహతా త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ |
సదేవర్షిగణం తుష్టం రాఘవస్య మహాత్మనః || 84
- అభిషిచ్య చ లంకాయాం రాక్షసేంద్రం విభీషణమ్ |
కృతకృత్యస్తదా రామో విజ్వరః ప్రముమోద హ || 85
- దేవతాభ్యో వరం ప్రాప్య సముత్థాప్య చ వానరాన్ |
అయోధ్యాం ప్రస్థితో రామః పుష్పకేణ సుహృద్వృతః || 86
- భరద్వాజాశ్రమం గత్వా రామః సత్యపరాక్రమః |
భరతస్యాంతికం రామో హనూమంతం వ్యసర్జయత్ || 87
- పునరాఖ్యాయికాం జల్పన్ సుగ్రీవసహితస్తదా |
పుష్పకం తత్ సమారుహ్య నందిగ్రామం యయౌ తదా || 88

- నందిగ్రామే జటాం హిత్వా భ్రాతృభిః సహితోఽనఘః |
రామః సీతామనుప్రాప్య రాజ్యం పునరవాప్తవాన్ || 89
- ప్రహృష్టముదితో లోకస్తుప్తః పుష్టః సుధార్మికః |
నిరామయో హ్యరోగశ్చ దుర్భిక్షభయవర్జితః || 90
- న పుత్రమరణం కించిద్దృక్ష్యంతి పురుషాః క్వచిత్ |
నార్యాశ్చావిధవా నిత్యం భవిష్యంతి పతివ్రతాః || 91
- న చాగ్నిజం భయం కించిన్నాప్ను మజ్జంతి జంతవః |
న వాతజం భయం కించిన్నాపి జ్వరకృతం తథా || 92
- న చాపి క్షుద్భయం తత్ర న తస్కరభయం తథా |
నగరాణి చ రాష్ట్రాణి ధనధాన్యయుతాని చ || 93
- నిత్యం ప్రముదితాః సర్వే యథా కృతయుగే తథా |
అశ్వమేధశతైరిష్ట్యా తథా బహుసువర్ణకైః || 94
- గవాం కోట్యయుతం దత్వా విద్వద్భ్యో విధిపూర్వకమ్ |
అసంఖ్యేయం ధనం దత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో మహాయశాః || 95
- రాజవంశాన్ శతగుణాన్ స్థాపయిష్యతి రాఘవః |
చాతుర్వర్ణ్యం చ లోకేఽస్మిన్ స్వే స్వే ధర్మే నియోక్యతి || 96
- దశ వర్ష సహస్రాణి దశ వర్ష శతాని చ |
రామో రాజ్యముపాసిత్యా బ్రహ్మలోకం ప్రయాన్యతి || 97
- ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదైశ్చ సంమితమ్ |
యః పఠేద్రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే || 98

ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః|
సపుత్రపౌత్రః సగణః ప్రేత్య స్వర్గే మహీయతే|| 99

పఠన్ ద్విజో వాగృషభత్వమీయాత్
స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వమీయాత్|
పణిగ్జనః పణ్య ఫలత్వమీయా-
జ్జనశ్చ శూద్రోఽపి మహత్వమీయాత్|| 100

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే చతుర్వింశతి
సహస్రికాయాం సంహితాయాం బాలకాండే ప్రథమః సర్గః

2. ద్వితీయః సర్గః

బ్రహ్మగమనమ్

నారదస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా వాక్యవిశారదః|
పూజయామాస ధర్మాత్మా సహశిష్యో మహామునిః|| 1

యథావత్ పూజితస్తేన దేవర్షిర్నారదస్తదా|
ఆప్యచ్యైవభ్యనుజ్ఞాతః స జగామ విహాయసమ్|| 2

స ముహూర్తం గతే తస్మిన్ దేవలోకం మునిస్తదా|
జగామ తమసాతీరం జాహ్నువ్యాస్త్యవిదూరతః|| 3

స తు తీరం సమాసాద్య తమసాయా మునిస్తదా|
శిష్యమాహ స్థితం పార్శ్వే దృష్ట్వా తీర్థమకర్షమమ్|| 4

- అకర్షమమిదం తీర్థం భరద్వాజ నిశామయ|
 రమణీయం ప్రసన్నాంబు సన్మనుష్యమనో యథా|| 5
- న్యన్యతాం కలశస్తాత దీయతాం వల్కలం మమ|
 ఇదమేవాపగాహిష్యే తమసాతీర్థముత్తమమ్|| 6
- ఏపముక్తో భరద్వాజో వాల్మీకేన మహాత్మనా|
 ప్రాయచ్ఛత మునేస్తస్య వల్కలం నియతో గురోః|| 7
- స శిష్యహస్తాదాదాయ వల్కలం నియతేంద్రియః|
 విచచార హ పశ్యంస్తత్ సర్వతో విపులం వనమ్|| 8
- తస్యాభ్యాశే తు మిథునం చరంతమనపాయినమ్|
 దదర్శ భగవాంస్తత్ర క్రౌంచయోశ్చారునిఃస్వనమ్|| 9
- తస్మాత్తు మిథునాదేకం పుమాంసం పాపనిశ్చయః|
 జఘాన వైరనిలయో నిషాదస్తస్య పశ్యతః|| 10
- తం శోణితపరీతాంగం వేష్టమానం మహీతలే|
 భార్యా తు నిహతం దృష్ట్వా రురావ కరుణాం గిరమ్|| 11
- వియుక్తా పతినా తేన ద్విజేన సహచారిణా|
 తామ్రుశీర్షేణ మత్తేన పత్రిణా చ హితేన వై|| 12
- తథావిధం ద్విజం దృష్ట్వా నిషాదేన నిపాతితమ్|
 ఋషేర్ధర్మాత్మనస్తస్య కారుణ్యం సమపద్యత|| 13
- తతః కరుణవేదిత్వాదధర్మోఽయమితి ద్విజః|
 నిశామ్య రుదతీం క్రౌంచీమిదం వచన మబ్రవీత్|| 14

- మా నిషాద ప్రతిష్ఠాం త్వమగమః శాశ్వతీస్సమాః|
యత్కౌంఠమిథునాదేకమవధీః కామమోహితమ్|| 15
- తస్యైవం బ్రువతశ్చింతా బభూవ హృది వీక్షతః|
శోకార్తేనాస్య శకునేః కిమిదం వ్యాహృతం మయా|| 16
- చింతయన్ స మహాప్రాజ్ఞశ్చకార మతిమాన్ మతిమ్|
శిష్యం చైవాబ్రవీద్వాక్యమిదం స మునిపుంగవః|| 17
- పాదబద్ధోఽక్షరసమస్తంత్రీలయసమన్వితః|
శోకార్తస్య ప్రప్యత్తో మే శ్లోకో భవతు నాన్యథా|| 18
- శిష్యస్తు తస్య బ్రువతో మునేర్వాక్యమనుత్తమమ్|
ప్రతిజగ్రాహ సంహృష్టస్తస్య తుష్టోఽభవద్గురుః|| 19
- సోఽభిషేకం తతః కృత్వా తీర్థే తస్మిన్ యథావిధి|
తమేవ చింతయన్నర్థముపావర్తత వై మునిః|| 20
- భరద్వాజస్తతః శిష్యో వినీతః శ్రుతవాన్ గురోః|
కలశం పూర్ణమాదాయ పృష్ఠతోఽనుజగామ హ|| 21
- స ప్రవిశ్యాశ్రమపదం శిష్యేణ సహ ధర్మవితే|
ఉపవిష్టః కథాశ్చాన్యాశ్చకార ధ్యానమాస్థితః|| 22
- ఆజగామ తతో బ్రహ్మ లోకకర్తా స్వయంప్రభుః|
చతుర్ముఖో మహాతేజా ద్రష్టుం తం మునిపుంగవమ్|| 23
- వాలీకిరథ తం దృష్ట్వా సహసోత్థాయ వాగ్యతః|
ప్రాంజలిః ప్రణతో భూత్వా తస్థౌ పరమవిస్మితః|| 24

- పూజయామాస తం దేవం పాద్యార్ఘ్యసనపందనైః |
 ప్రణమ్య విధివచ్చైసం పృష్ట్యా చైవాప్యనామయమ్ || 25
- అథోపవిశ్య భగవానాసనే పరమార్చితే |
 వాల్మీకయే చ ఋషయే సందిదేశాసనం తతః || 26
- బ్రహ్మణా సమనుజ్ఞాతః సోఽప్యపావిశదాసనే |
 ఉపవిష్టే తదా తస్మిన్ సాక్షాల్లోకపితామహే || 27
- తద్గతేనైవ మనసా వాల్మీకిర్ఘానమాస్థితః |
 పాపాత్మనా కృతం కష్టం వైరగ్రహణబుద్ధినా || 28
- యస్తాద్భుశం చారురపం క్రౌంచం హన్యాదకారణాత్ |
 శోచన్నేవ ముహుః క్రౌంచీముపశ్లోకమిమం పునః || 29
- జగావంతర్గతమనా భూత్వా శోకపరాయణః |
 తమువాచ తతో బ్రహ్మ ప్రహస్య మునిపుంగవమ్ || 30
- శ్లోక ఏవ త్వయా బద్ధో నాత్ర కార్యా విచారణా |
 మచ్ఛందాదేవ తే బ్రహ్మన్ ప్రవృత్తేయం సరస్వతీ || 31
- రామస్య చరితం కృత్స్నం కురు త్వమృషిసత్తమ |
 ధర్మాత్మనో గుణవతో లోకే రామస్య ధీమతః || 32
- వృత్తం కథయ వీరస్య యథా తే నారదాచ్ఛృతమ్ |
 రహస్యం చ ప్రకాశం చ యద్వృత్తం తస్య ధీమతః || 33
- రామస్య సహసౌమిత్రే రాక్షసానాం చ సర్వశః |
 వైదేహ్యశ్చైవ యద్వృత్తం ప్రకాశం యది వా రహః || 34

యచ్ఛాప్యవిదితం సర్వం విదితం తే భవిష్యతి |
 న తే వాగన్పతా కావ్యే కాచిదత్ర భవిష్యతి || 35

కురు రామకథాం పుణ్యాం శ్లోకబధ్ధాం మనోరమామ్ |
 యావత్ స్థాస్యంతి గిరయః సరితశ్చ మహీతలే || 36

తావద్రామాయణకథా లోకేషు ప్రచరిష్యతి |
 యావద్రామాయణకథా త్వత్కృతా ప్రచరిష్యతి || 37

తావదూర్ధ్వమధశ్చ త్వం మల్లోకేషు నివత్స్యసి |
 ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ బ్రహ్మ తత్రైవాంతరధీయత || 38

తతః సశిష్యో భగవాన్ మునిర్విస్మయమాయయౌ |
 తస్య శిష్యాస్తతః సర్వే జగుః శ్లోకమిమం పునః || 39

ముహుర్ముహుః ప్రీయమాణాః ప్రాహుశ్చ భృశవిస్మితాః |
 సమాక్షరైశ్చతుర్భుర్యః పాదైర్గీతో మహర్షిణా || 40

సోఽనువ్యాహరణాద్భూయః శోకః శ్లోకత్వమాగతః |
 తస్య బుద్ధిరియం జాతా వాల్మీకేర్భావితాత్మనః ||

కృత్స్నం రామాయణం కావ్యమీదృశైః కరవాణ్యహమ్ || 41

ఉదారవృత్తార్థపదైర్మనోరమై-

స్తతః స రామస్య చకార కీర్తిమాన్ |

సమాక్షరైః శ్లోకశతైర్యశస్విన్వో

యశస్కరం కావ్యముదారధీర్మునిః | 42

తదుపగత సమాససంధియోగం

సమమధురోపనతార్థవాక్యబద్ధమ్ |

రఘువరచరితం మునిప్రణీతం

దశశిరసశ్చ వధం నిశామయధ్వమ్ ||

43

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్వితీయః సర్గః

3. తృతీయః సర్గః

కావ్యసంక్షేపః

శ్రుత్వా వస్తు సమగ్రం తద్ధర్మాత్మా ధర్మసంహితమ్ |

వ్యక్తమన్వేషతే భూయో యద్వృత్తం తస్య ధీమతః ||

1

ఉపస్పృశ్యోదకం సమ్యజ్మనిః స్థిత్వా కృతాంజలిః |

ప్రాచీనాగ్రేషు దర్భేషు ధర్మేణావేక్షతే గతిమ్ ||

2

రామలక్ష్మణసీతాభీ రాజ్ఞా దశరథేన చ |

సభార్యేణ సరామేణ యత్ ప్రాప్తం తత్ర తత్త్వతః ||

3

హసితం భాషితం చైవ గతిర్యా యచ్ఛ చేష్టితమ్ |

తత్సర్వం ధర్మవీర్యేణ యథావత్ సంప్రపశ్యతి ||

4

స్త్రీతృతీయేన చ తథా యత్ప్రాప్తం చరతా వనే |

సత్యసంధేన రామేణ తత్సర్వం చాన్వవేక్షితమ్ ||

5

తతః పశ్యతి ధర్మాత్మా తత్ సర్వం యోగమాస్థితః |

పురా యత్తత్ర నిర్వృత్తం పాణావామలకం యథా ||

6

- తత్సర్వం తత్త్వతో దృష్ట్వా ధర్మేణ స మహాద్యుతిః |
అభిరామస్య రామస్య చరితం కర్తుముద్యతః || 7
- కామార్థగుణసంయుక్తం ధర్మార్థగుణవిస్తరమ్ |
సముద్రమివ రత్నాఢ్యం సర్వశ్రుతిమనోహరమ్ || 8
- స యథాకథితం పూర్వం నారదేన మహర్షిణా |
రఘువంశస్య చరితం చకార భగవాన్పషిః || 9
- జన్మ రామస్య సుమహద్వీర్యం సర్వానుకూలతామ్ |
లోకస్య ప్రియతాం క్షాంతిం సౌమ్యతాం సత్యశీలతామ్ || 10
- నానాచిత్రకథాశ్చాన్యా విశ్వామిత్రసమాగమే |
జానక్యాశ్చ వివాహం చ ధనుషశ్చ విభేదనమ్ || 11
- రామరామవివాదం చ గుణాన్ దాశరథేస్తథా |
తథా రామాభిషేకం చ కైకేయ్యా దుష్టభావతామ్ || 12
- విఘాతం చాభిషేకస్య రామస్య చ వివాసనమ్ |
రాజ్ఞః శోకవిలాపం చ పరలోకస్య చాశ్రయమ్ || 13
- ప్రకృతీనాం విషాదం చ ప్రకృతీనాం విసర్జనమ్ |
నిషాదాధిపసంవాదం సూతోపాపర్తనం తథా || 14
- గంగాయాశ్చాపి సంతారం భరద్వాజస్య దర్శనమ్ |
భరద్వాజాభ్యనుజ్ఞానాచ్చిత్రకూటస్య దర్శనమ్ || 15
- వాస్తు కర్మవివేశం చ భరతాగమనం తథా |
ప్రసాదనం చ రామస్య పితుశ్చ సలిలక్రియామ్ || 16

- పాదుకాగ్రాభిషేకం చ సందిగ్రామనివాసనమ్ |
దండకారణ్యగమనం విరాధస్య వధం తథా || 17
- దర్శనం శరభంగస్య సుతీక్ష్ణేన సమాగమమ్ |
అనసూయాసహస్యాం చ అంగరాగస్య చార్పణమ్ || 18
- దర్శనం చాప్యగస్త్యస్య ధనుజో గ్రహణం తథా |
శూర్పణఖ్యాశ్చ సంవాదం విరూపకరణం తథా || 19
- వధం ఖరత్రిశిరసోరుత్థానం రావణస్య చ |
మారీచస్య వధం చైవ వైదేహ్యా హరణం తథా || 20
- రాఘవస్య విలాపం చ గృధ్రరాజనిబర్హణమ్ |
కబంధదర్శనం చైవ పంపాయాశ్చాపి దర్శనమ్ || 21
- శబరీ దర్శనం చైవ హనుమద్దర్శనం తథా |
విలాపం చైవ పంపాయాం రాఘవస్య మహాత్మనః || 22
- ఋష్యమూకస్య గమనం సుగ్రీవేణ సమాగమమ్ |
ప్రత్యయోత్పాదనం సఖ్యం వాలిసుగ్రీవవిగ్రహమ్ || 23
- వాలిప్రమథనం చైవ సుగ్రీవప్రతిపాదనమ్ |
తారావిలాపం సమయం వర్షరాత్రనివాసనమ్ || 24
- కోపం రాఘవసింహస్య బలానాముపసంగ్రహమ్ |
దిశః ప్రస్థాపనం చైవ పృథివ్యాశ్చ నివేదనమ్ || 25
- అంగులీయకదానం చ ఋక్షస్య బిలదర్శనమ్ |
ప్రాప్యోపవేశనం చాపి సంపాతేశ్చైవ దర్శనమ్ || 26

- పర్వతారోహణం చైవ సాగరస్య చ లంఘనమ్ |
సముద్రవచనాచ్చైవ మైనాకస్యాపి దర్శనమ్ || 27
- రాక్షసీతర్జనం చైవ ఛాయాగ్రాహస్య దర్శనమ్ |
సింహికాయాశ్చ నిధనం లంకామలయదర్శనమ్ || 28
- రాత్రౌ లంకాప్రవేశం చ ఏకస్యాథ విచింతనమ్ |
ఆపానభూమిగమనమవరోధస్య దర్శనమ్ || 29
- దర్శనం రావణస్యాపి పుష్పకస్య చ దర్శనమ్ |
అశోకపనికాయానం సీతాయాశ్చాపి దర్శనమ్ || 30
- అభిజ్ఞానప్రదానం చ సీతాయాశ్చాభిభాషణమ్ |
రాక్షసీతర్జనం చైవ త్రిజటాస్వప్నదర్శనమ్ || 31
- మణిప్రదానం సీతాయా వృక్షభంగం తథైవ చ |
రాక్షసీవిద్రవం చైవ కింకరాణాం నిబర్హణమ్ || 32
- గ్రహణం వాయుసూనోశ్చ లంకాదాహాభిగర్జనమ్ |
ప్రతిష్ఠవనమేవాథ మధూనాం హరణం తథా || 33
- రాఘవాశ్వాసనం చైవ మణినిర్యాతనం తథా |
సంగమం చ సముద్రేణ నలసేతోశ్చ బంధనమ్ || 34
- ప్రతారం చ సముద్రస్య రాత్రౌ లంకాపరోధనమ్ |
విభీషణేన సంసర్గం వధోపాయనివేదనమ్ || 35
- కుంభకర్ణస్య నిధనం మేఘనాద నిబర్హణమ్ |
రావణస్య వినాశం చ సీతావాప్తిమరేః పురే || 36

- విభీషణాభిషేకం చ పుష్పకస్య నివేదనమ్ |
 అయోధ్యాయాశ్చ గమనం భరతేన సమాగమమ్ || 37
- రామాభిషేకాభ్యుదయం సర్వవైన్యవిసర్జనమ్ |
 స్వరాజ్య రంజనం చైవ వైదేహ్యశ్చ విసర్జనమ్ || 38
- అనాగతం చ యత్కించిద్రామస్య పసుధాతలే |
 తచ్చకారోత్తరే కావ్యే వాల్మీకిర్భగవాన్పషిః || 39

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే తృతీయః సర్గః |

4. చతుర్థః సర్గః

అనుక్రమణికా

- ప్రాప్తరాజ్యస్య రామస్య వాల్మీకిర్భగవాన్పషిః |
 చకార చరితం కృత్స్నం విచిత్రపదమాత్మవాన్ || 1
- చతుర్వింశతస్సహస్రాణి శ్లోకానాముక్తవాన్పషిః |
 తథా సర్గశతాన్ పంచ షట్ కాండాని తథోత్తరమ్ || 2
- కృత్వాఽపి తన్మహాప్రాజ్ఞః సభవిష్యం సహోత్తరమ్ |
 చింతయామాస కో న్వేతత్ ప్రయుంజీయాదితి ప్రభుః || 3
- తస్య చింతయమానస్య మహర్షేర్భావితాత్మనః |
 అగృహ్ణీతాం తతః పాదౌ మునివేషౌ కుశీలవౌ || 4
- కుశీలవౌ తు ధర్మజ్ఞౌ రాజపుత్రౌ యశస్వినౌ |
 భ్రాతరౌ స్వరసంపన్నౌ దదర్శాశ్రమవాసినౌ || 5

- స తు మేధావినౌ దృష్ట్వా వేదేషు పరినిష్ఠితౌ |
 వేదోపహబృంహణార్థాయ తావగ్రాహయత ప్రభుః || 6
- కావ్యం రామాయణం కృత్స్నం సీతాయాశ్చరితం మహత్ |
 పౌలస్త్యవధమిత్యేవ చకార చరితప్రతః || 7
- పాఠ్యే గేయే చ మధురం ప్రమాణైస్త్రిభిరన్వితమ్ |
 జాతిభిః సప్తభిర్బుధ్ధం తంత్రిలయసమన్వితమ్ || 8
- రసైః శృంగార కరుణ హాస్య రౌద్ర భయానకైః |
 వీరాదిభిశ్చ సంయుక్తం కావ్యమేతదగాయతామ్ || 9
- తౌ తు గాంధర్వతత్త్వజ్ఞౌ మూర్ఛనాస్థానకోవిదౌ |
 భ్రాతరౌ స్వరసంపన్నావశ్వినావివ రూపిణౌ || 10
- రూపలక్షణసంపన్నౌ మధురస్వరభాషిణౌ |
 బింబాదివోత్థితౌ బింబౌ రామదేహాత్తథాపరౌ || 11
- తౌ రాజపుత్రౌ కాఠ్త్వేన్న్యస ధర్మ్యమాఖ్యానముత్తమమ్ |
 వాచో విధేయం తత్ సర్వం కృత్వా కావ్యమనిందితౌ || 12
- ఋషీణాం చ ద్విజాతీనాం సాధూనాం చ సమాగమే |
 యథోపదేశం తత్త్వజ్ఞౌ జగతుస్తౌ సమాహితౌ || 13
- మహాత్మానౌ మహాభాగౌ సర్వలక్షణలక్ష్మితౌ |
 తౌ కదాచిత్ సమేతానామృషీణాం భావితాత్మనామ్ || 14
- ఆసీనానాం సమీపస్థావిదం కావ్యమగాయతామ్ |
 తచ్చుక్త్వా మునయః సర్వే బాష్పపర్యాకులేక్షణాః || 15

- సాధు సాధ్వితి తావూచుః పరం విస్మయమాగతాః |
తే ప్రీతమనసః సర్వే మునయో ధర్మవత్సలాః || 16
- ప్రశశంసుః ప్రశస్తవ్యౌ గాయంతౌ తౌ కుశీలవౌ |
అహో గీతస్య మాధుర్యం శ్లోకానాం చ విశేషతః || 17
- చిరనిర్వృత్తమపేతత్ ప్రత్యక్షమివ దర్శితమ్ |
ప్రవిశ్య తావుభౌ సుష్టు తథాభావమగాయతామ్ || 18
- సహితౌ మధురం రక్తం సంపన్నం స్వరసంపదా |
ఏవం ప్రశస్యమానౌ తైస్తపఃశ్లాఘ్యైర్మహర్షిభిః || 19
- సంరక్తతరమత్యర్థం మధురం తాపగాయతామ్ |
ప్రీతః కశ్చిన్మునిస్తాభ్యాముత్థితః కలశం దదౌ || 20
- ప్రసన్నో వల్కలం కశ్చిద్దదౌ తాభ్యాం మహాయశాః |
అన్యః కృష్ణాజినం ప్రాదాన్మౌంజీమన్యో మహామునిః || 21
- కశ్చిత్ కమండలుం ప్రాదాద్యజ్ఞసూత్రమథాపరః |
ఔదుంబరీం బృసీమన్యో జపమాలామథాపరః || 22
- బృసీమన్యస్తదా ప్రాదాత్ కౌపీనమపరో మునిః |
తాభ్యాం దదౌ తదా హృష్టః కుఠారమపరో మునిః || 23
- కాషాయమపరో వస్త్రం చీరమన్యో దదౌ మునిః |
జటాబంధనమన్యస్తు కాష్ఠరజ్ఞం ముదాన్వితః || 24
- యజ్ఞభాండమృషిః కశ్చిత్ కాష్ఠభారం తథాపరః |
ఆయుష్యమపరే ప్రాహుర్ముదా తత్రమహర్షయః || 25

- దదుశ్చైవ వరాన్ సర్వే మునయః సత్యవాదినః |
ఆశ్చర్యమిదమాఖ్యానం మునినా సంప్రకీర్తితమ్ || 26
- పరం కవీనామాధారం సమాప్తం చ యథాక్రమమ్ |
అభిగీతమిదం గీతం సర్వగీతేషు కోవిదా || 27
- ఆయుష్యం పుష్టిజననం సర్వశ్రుతిమనోహరమ్ |
ప్రశస్యమానౌ సర్వత్ర కదాచిత్తత్ర గాయకౌ || 28
- రథ్యాసు రాజమార్గేషు దదర్శ భరతాగ్రజః |
స్యవేశ్య చానీయ తతో భ్రాతరా చ కుశీలవౌ || 29
- పూజయామాస పూజార్థౌ రామః శత్రునిబర్హణః |
ఆసీనః కాంచనే దివ్యే స చ సింహాసనే ప్రభుః || 30
- ఉపోపవిష్టః సచివైర్భ్రాతృభిశ్చ పరంతపః |
దృష్ట్వా తు రూపసంపన్నౌ తావుభౌ నియతస్తదా || 31
- ఉవాచ లక్ష్మణం రామః శత్రుఘ్నం భరతం తథా |
శ్రూయతామిదమాఖ్యానమనయోర్దేవవర్చసోః || 32
- విచిత్రార్థపదం సమ్యగ్గాయకౌ సమచోదయత్ |
తౌ చాపి మధురం వ్యక్తం స్వచింతాయత నిఃస్వనమ్ || 33
- తంత్రిలయవదత్యర్థం విశ్రుతార్థమగాయతామ్ |
హ్లాదయత్సర్వగాత్రాణి మనాంసి హృదయాని చ || 34
- శ్రోత్రాశ్రయసుఖం గేయం తద్భృభౌ జనసంసది ||

ఇమౌ మునీ పార్థివలక్షణాన్వితౌ
 కుశీలవౌ చైవ మహాతపస్వినౌ |
 మమాపి తద్భూతికరం ప్రచక్షతే
 మహానుభావం చరితం నిబోధత || 35

తతస్తు తౌ రామవచఃప్రచోదితా-
 వగాయతాం మార్గవిధానసంపదా |
 స చాపి రామః పరిషద్గతః శనై-
 ర్బుభూషయాసక్తమనా బభూవ హ || 36

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుర్థః సర్గః

5. పంచమః సర్గః

అయోధ్యా వర్ణనా

సర్వా పూర్వమియం యేషామాసీత్ కృత్వాన్న వసుంధరా |
 ప్రజాపతిముపాదాయ సృషాణాం జయశాలినామ్ || 1

యేషాం స సగరో నామ సాగరో యేన ఖానితః |
 షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి యం యాంతం పర్యవారయన్ || 2

ఇక్ష్వాకూణామిదం తేషాం రాజ్ఞాం పంశే మహాత్మనామ్ |
 మహదుత్పన్నమాఖ్యానం రామాయణమితి శ్రుతమ్ || 3

తదిదం వర్తయిష్యామి సర్వం నిఖిలమాదితః |
 ధర్మకామార్థసహితం శ్రోతవ్యమనసూయయా || 4

- కోసలో నామ ముదితః స్ఫీతో జనపదో మహాన్ |
నివిష్టః సరయూతీరే ప్రభూతధనధాన్యవాన్ || 5
- అయోధ్యా నామ నగరీ తత్రాసీల్లోకవిశ్రుతా |
మనునా మానవేంద్రేణ యా పురీ నిర్మితా స్వయమ్ || 6
- ఆయతా దశ చ ద్వే చ యోజనాని మహాపురీ |
శ్రీమతీ త్రీణివిస్తీర్ణా సువిభక్తమహాపథా || 7
- రాజమార్గేణ మహతా సువిభక్తేన శోభితా |
ముక్తపుష్పావకీర్ణేన జలసిక్తేన నిత్యశః || 8
- తాం తు రాజా దశరథో మహారాష్ట్రవిపర్ధనః |
పురీమావాసయామాస దివం దేవపతిర్యథా || 9
- కవాటతోరణవతీం సువిభక్తాంతరాపణామ్ |
సర్వయంత్రాయుధవతీముషితాం సర్వశిల్పిభిః || 10
- సూతమాగధసంబాధాం శ్రీమతీమతులప్రభామ్ |
ఉచ్చాట్టాలధ్వజవతీం శతఘ్నీశతసంకులామ్ || 11
- వధూనాటకసంఘైశ్చ సంయుక్తాం సర్వతః పురీమ్ |
ఉద్యానామ్రవణోపేతాం మహతీం సాలమేఖలామ్ || 12
- దుర్గగంభీరపరిఖాం దుర్గామన్వైర్దురాసదామ్ |
వాజివారణసంపూర్ణాం గోభిరుష్ట్రైః ఖరైస్తథా || 13
- సామంతరాజసంఘైశ్చ బలికర్మభిరాప్యతామ్ |
నానాదేశనివాసైశ్చ వణిగ్భిరుపశోభితామ్ || 14

ప్రాసాదై రత్నవికృతైః పర్వతైరుపశోభితామ్ |
కూటాగారైశ్చ సంపూర్ణామింద్రస్యేవామరాపతీమ్ || 15

చిత్రామష్టాపదాకారాం వరనారీగణైర్యుతామ్ |
సర్వరత్నసమాకీర్ణాం విమానగృహశోభితామ్ || 16

గృహగాఢామవిచ్ఛిద్రాం సమభూమినివేశితామ్ |
శాలితండులసంపూర్ణామిక్షుకాండరసోదకామ్ || 17

దుందుభీభిర్మృదంగైశ్చ వీణాభిః పణవైస్తథా |
నాదితాం భృశమత్యర్థం పృథివ్యాం తామనుత్తమామ్ || 18

విమానమివ సిద్ధానాం తపసాధిగతం దివి |
సునివేశితవేశ్మాంతాం నరోత్తమసమాప్యతామ్ || 19

యే చ బాణైర్న విధ్యంతి వివిక్తమపరావరమ్ |
శబ్దవేధ్యం చ వితతం లఘుహస్తా విశారదాః || 20

సింహవ్యాఘ్రపరాహాణాం మత్తానాం సర్వతాం వనే |
హంతారో నిశితైర్పాణైర్బలాద్బాహుబలైరపి || 21

తాదృశానాం సహస్రైస్తామభిపూర్ణాం మహారథైః |
పురీమావాసయామాస రాజా దశరథస్తదా || 22

తామగ్నిమద్భిర్గుణవద్భిరాప్యతాం
ద్విజోత్తమైర్వేదషడంగపారగైః |
సహస్రదైః సత్యరథైర్మహాత్మభి-
ర్మహర్షికలైః ఋషిభిశ్చ కేవలైః || 23

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచమః సర్గః

6. షష్ఠః సర్గః

రాజవర్ణనా

- తస్యాం పుర్యామయోధ్యాయాం వేదవిత్ సర్వసంగ్రహః |
 దీర్ఘదర్శి మహాతేజాః పౌరజానపదప్రియః || 1
- ఇక్ష్వాకూణామతిరథో యజ్ఞా ధర్మరతో వశీ |
 మహర్షికల్పో రాజర్షిస్త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః || 2
- బలవాన్నిహతామిత్రో మిత్రవాన్ విజితేంద్రియః |
 ధనైశ్చ సంపయైశ్చావైః శక్రవైశ్రవణోపమః || 3
- యథా మనుర్మహాతేజా లోకస్య పరిరక్షితా |
 తథా దశరథో రాజా వసన్ జగదపాలయత్ || 4
- తేన సత్యాభిసంధేన త్రివర్గమనుతిష్ఠతా |
 పాలితా సా పురీ శ్రేష్ఠా ఇంద్రేణేవామరావతీ || 5
- తస్మిన్ పురవరే హృష్టా ధర్మాత్మానో బహుశ్రుతాః |
 నరాస్తుష్టా ధనైః పైః పైర్వరలుభాః సత్యవాదినః || 6
- నాల్పసంనిచయః కశ్చిదాసీత్తస్మిన్ పురోత్తమే |
 కుటుంబీ యో హ్యసిద్ధార్థోఽగవాశ్వధనధాన్యవాన్ || 7
- కామీ వా న కదర్యో వా నృశంసః పురుషః క్వచిత్ |
 ద్రష్టుం శక్యమయోధ్యాయాం నావిద్వాన్న చ నాస్తికః || 8
- సర్వే నరాశ్చ నార్యశ్చ ధర్మశీలాః సుసంయతాః |
 ఉదితాః శీలవృత్తాభ్యాం మహర్షయ ఇవామలాః || 9

- నాకుండలీ నామకుటీ నాన్రగ్వీ నాల్పభోగవాన్ |
నామృష్ణో నానులిప్తాంగో నాసుగంధశ్చ విద్యతే || 10
- నామృష్ణభోజీ నాదాతా నాప్యనంగదనిష్కధృక్ |
నాహస్తాభరణో వాపి దృశ్యతే నాప్యనాత్మవాన్ || 11
- నానాహితాగ్నిర్నాయజ్వా న క్షుద్రో వా న తస్కరః |
కశ్చిదాసీదయోధ్యాయాం న చావృత్తో న సంకరః || 12
- స్వకర్మనిరతా నిత్యం బ్రాహ్మణా విజితేంద్రియాః |
దానాధ్యయనశీలాశ్చ సంయతాశ్చ ప్రతిగ్రహే || 13
- న నాస్తికో నాస్యతకో న కశ్చిదబహుశ్రుతః |
నాసూయకో న చాశక్తో నావిద్వాన్ విద్యతే తదా || 14
- నాషడంగవిదత్రాస్తి నాన్రతో నాసహస్రదః |
న దీనః క్షిప్తచిత్తో వా వ్యథితో వాపి కశ్చన || 15
- కశ్చిన్నరో వా నారీ వా నాశ్రీమాన్నాప్యరూపవాన్ |
ద్రష్టుం శక్యమయోధ్యాయాం నాపి రాజన్యభక్తిమాన్ || 16
- వర్ణేష్వగ్ర్యచతుర్థేషు దేవతాతిథిపూజకాః |
కృతజ్ఞాశ్చ వదాన్యాశ్చ శూరా విక్రమసంయుతాః || 17
- దీర్ఘాయుజ్ఞో నరాః సర్వే ధర్మం సత్యం చ సంశ్రితాః |
సహితాః పుత్రపౌత్రైశ్చ నిత్యం స్త్రీభిః పురోత్తమే || 18
- క్షత్రం బ్రహ్మముఖం చాసీద్వైశ్యాః క్షత్రమనువ్రతాః |
శూద్రాః స్వధర్మనిరతాస్త్రీన్ వర్ణానుపచారిణః || 19

- సా తేనేక్షాన్వకునాథేన పురీ సుపరిరక్షితా |
 యథా పురస్తాస్మనునా మాసవేంద్రేణ ధీమతా || 20
- యోధానామగ్నికల్పానాం పేశలానామమర్షిణామ్ |
 సంపూర్ణా కృతవిద్యానాం గుహా కేసరిణామివ || 21
- కాంభోజవిషయే జాతైర్బాహ్నికైశ్చ హయోత్తమైః |
 వనాయుజైర్నదీజైశ్చ పూర్ణా హరిహయోత్తమైః || 22
- వింధ్యపర్వతజైర్మత్తైః పూర్ణా హైమవతైరపి |
 మదాన్వితైరతిబలైర్మాతంగైః పర్వతోపమైః || 23
- ఐరావతకులీనైశ్చ మహాపద్మకులైస్తథా |
 అంజనాదపి నిష్పన్నైర్వామనాదపి చ ద్విపైః || 24
- భద్రైర్మంద్రైర్మగైశ్చైవ భద్రమంద్రమ్మగైస్తథా |
 భద్రమంద్రైర్భద్రమ్మగైర్మృగమంద్రైశ్చ సా పురీ || 25
- నిత్యమత్తైః సదా పూర్ణా నాగైరచలసన్నిభైః |
 సా యోజనే చ ద్వే భూయః సత్యనామా ప్రకాశతే || 26
- తాం పురీం స మహాతేజా రాజా దశరథో మహాన్ |
 శశాస శమితామిత్రో నక్షత్రాణీవ చంద్రమాః || 27
- తాం సత్యనామాం దృఢతోరణార్గలాం
 గృహైర్విచిత్రైరుపశోభితాం శివామ్ |
 పురీమయోధ్యాం సృసహస్రసంకులాం
 శశాస వై శక్రసమో మహీపతిః || 28
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షష్ఠః సర్గః

7. సప్తమః సర్గః

అమాత్య వర్ణనా

- తస్యామాత్యా గుణైరాసన్నిక్వా వ్కోస్తు మహాత్మనః|
మంత్రజ్ఞాశ్చేంగితజ్ఞాశ్చ నిత్యం ప్రియహితే రతాః|| 1
- అష్టౌ బభూవుర్వీరస్య తస్యామాత్యా యశస్వినః|
శుచయశ్చానురక్తాశ్చ రాజకృత్యేషు నిత్యశః|| 2
- ధృష్టిర్జయంతో విజయః సిద్ధార్థో హ్యర్థసాధకః|
అశోకో మంత్రపాలశ్చ సుమంత్రశ్చాష్టమోఽభవత్|| 3
- ఋత్విజౌ ద్వావభిమతౌ తస్యాస్తామృషినత్తమా|
వసిష్ఠో వామదేవశ్చ మంత్రిణశ్చ తథాపరే|| 4
- సుయజ్ఞోఽప్యథ జాబాలిః కాశ్యపోఽప్యథ గౌతమః|
మార్కండేయస్తు దీర్ఘాయుస్తథా కాత్యాయనో ద్విజః|| 5
- ఏతైర్బ్రహ్మర్షిభిర్నిత్యమృత్విజస్తస్య పూర్వకాః|
విద్యావినీతా హ్రీమంతః కుశలా నియతేంద్రియాః|| 6
- పరస్పరానురక్తాశ్చ నీతిమంతో బహుశ్రుతాః|
శ్రీమంతశ్చ మహాత్మానః శాస్త్రజ్ఞా దృఢవిక్రమాః|| 7
- కీర్తిమంతః ప్రణిహితా యథావచనకారిణః|
తేజఃక్షమాయశఃప్రాప్తాః స్మితపూర్వాభిభాషిణః|| 8

- క్రోధాత్ కామార్థహేతోర్వా న బ్రూయురస్మతం పచః |
తేషామవిదితం కించిత్ స్వేషు నాస్తి పరేషు వా || 9
- క్రియమాణం కృతం వాపి చారేణాపి చికిర్షితమ్ |
కుశలా వ్యవహారేషు సౌహృదేషు పరీక్షితాః || 10
- ప్రాప్తకాలం యథా దండం ధారయేయుః సుతేష్వపి |
కోశసంగ్రహణే యుక్తా బలస్య చ పరిగ్రహే || 11
- అహితం చాపి పురుషం న హింస్యరవిదూషకమ్ |
వీరాశ్చ నియతోత్సాహా రాజశాస్త్రమనువ్రతాః || 12
- శుచీనాం రక్షితారశ్చ నిత్యం విషయవాసినామ్ |
బ్రహ్మక్షత్రమహింసంతస్థే కోశం సమపూరయన్ || 13
- సుతీక్ష్ణ దండాః సంప్రేక్ష్య పురుషస్య బలాబలమ్ |
శుచీనామేకబుద్ధీనాం సర్వేషాం సంప్రజానతామ్ || 14
- నాసీత్ పురే వా రాష్ట్రే వా మృషావాదీ నరః క్వచిత్ |
కశ్చిన్న దుష్టస్త్రాసీత్ పరదారరతో నరః || 15
- ప్రశాంతం సర్వమేవాసీద్రాష్ట్రం పురవరం చ తత్ |
సువాససః సువేషాశ్చ తే చ సర్వే శుచివ్రతాః || 16
- హితార్థాశ్చ నరేంద్రస్య జాగ్రతో నయచక్షుషా |
గురోర్గుణగృహీతాశ్చ ప్రఖ్యాతాశ్చ పరాక్రమైః || 17
- విదేశేష్వపి విజ్ఞాతాః సర్వతో బుద్ధినిశ్చయాః |
అభితో గుణవంతశ్చ న చాసన్ గుణవర్షితాః || 18

- సంధి విగ్రహతత్త్వజ్ఞాః ప్రకృత్యా సంపదాన్వితాః |
 మంత్ర సంవరణే శక్తాః శ్లక్షణః సూక్ష్మాను బుద్ధిషు || 19
- నీతిశాస్త్రవిశేషజ్ఞాః సతతం ప్రియవాదినః |
 ఈద్యుశైస్తైరమాత్యైశ్చ రాజా దశరథోఽనఘః || 20
- ఉపపన్నో గుణోపేతైరన్వశాసద్వసుంధరామ్ |
 అవేక్షమాణశ్చారేణ ప్రజా ధర్మేణ రంజయన్ || 21
- ప్రజానాం పాలనం కుర్వన్నధర్మం పరివర్జయన్ |
 విశ్రుతస్త్రిషు లోకేషు వదాన్యః సత్యసంగరః || 22
- స తత్ర పురుషవ్యాఘ్రుః శశాస పృథివీమిమామ్ |
 నాధ్యగచ్ఛద్విశిష్టం వా తుల్యం వా శత్రుమాత్మనః || 23
- మిత్రవాన్మిత్రసామంతః ప్రతాపహతకంటకః |
 స శశాస జగద్రాజా దివం దేవపతిర్యథా || 24
- తై ర్మంత్రిభిర్మంత్రహితే నియుక్తై -
 ర్వృతోఽనురక్తైః కుశలైః సమర్థైః |
 స పార్థివో దీప్తి మవాప యుక్త -
 స్తేజోమయైర్గోభిరివోదితోఽర్కః || 25
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తమః సర్గః

8. అష్టమః సర్గః సుమంత్రవాక్యమ్

- తస్య త్వేవంప్రభావస్య ధర్మజ్ఞస్య మహాత్మనః|
సుతార్థం తప్యమానస్య నాసీద్వంశకరః సుతః|| 1
- చింతయానస్య తస్యైవం బుద్ధిరాసీన్మహాత్మనః|
సుతార్థం వాజిమేధేన కిమర్థం న యజామ్యహమ్|| 2
- స నిశ్చితాం మతిం కృత్వా యష్టవ్యమితి బుద్ధిమాన్|
మంత్రిభిః సహ ధర్మాత్మా సర్వైరేవ కృతాత్మభిః|| 3
- తతోఽబ్రవీదిదం రాజా సుమంత్రం మంత్రిసత్తమమ్|
శీఘ్రమానయ మే సర్వాన్ గురూంస్తాన్ సపురోహితాన్|| 4
- తతః సుమంత్రస్త్వరితం గత్వా త్వరితవిక్రమః|
సమానయత్ స తాన్ సర్వాన్ సమస్తాన్ వేదపారగాన్|| 5
- సుయజ్ఞం వామదేవం చ జాబాలిమథ కాశ్యపమ్|
పురోహితం పసిష్ఠం చ యే చాన్యే ద్విజసత్తమాః|| 6
- తాన్ పూజయిత్వా ధర్మాత్మా రాజా దశరథస్తదా|
ఇదం ధర్మార్థసహితం శ్లక్ష్యం పచనమబ్రవీత్|| 7
- మమ లాలప్యమానస్య పుత్రార్థం నాస్తి వై సుఖమ్|
తదర్థం హయమేధేన యక్ష్యామీతి మతిర్మమ|| 8
- తదహం యష్టుమిచ్ఛామి శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా|
కథం ప్రాప్స్యోమ్యహం కామం బుద్ధిరత్ర విచార్యతామ్|| 9

- తతః సాధ్వితి తద్వాక్యం బ్రాహ్మణాః ప్రత్యపూజయన్ |
 వసిష్ఠప్రముఖాః సర్వే పార్థివస్య ముఖాచ్ఛ్చ్యుతమ్ || 10
- ఊచుశ్చ పరమప్రీతాః సర్వే దశరథం వచః |
 సరయ్యాశ్చోత్తరే తీరే యజ్జభూమిర్విధీయతామ్ || 11
- సంభారాః సంభ్రయంతాం తే తురగశ్చ విముచ్యతామ్ |
 సర్వథా ప్రాప్స్యసే పుత్రానభిప్రేతాంశ్చ పార్థివ || 12
- యస్య తే ధార్మికీ బుద్ధిరియం పుత్రార్థమాగతా |
 తతస్తుష్టోఽభవద్రాజా శ్రుత్యైతద్ ద్విజభాషితమ్ || 13
- అమాత్యాంశ్చాబ్రవీద్రాజా హర్షపర్యాకులేక్షణః |
 సంభారాః సంభ్రయంతాం మే గురూణాం వచనాదిహ || 14
- సమర్థాధిష్ఠితశ్చాశ్వః సోపాధ్యాయో విముచ్యతామ్ |
 సరయ్యాశ్చోత్తరే తీరే యజ్జభూమిర్విధీయతామ్ || 15
- శాంతయశ్చాపి వర్ధంతాం యథాకల్పం యథావిధి |
 శక్యః ప్రాప్తుమయం యజ్ఞః సర్వేణాపి మహీక్షితా || 16
- నాపరాధో భవేత్ కష్టో యద్యస్మిన్ క్రతుసత్తమే |
 ఛిద్రం హి మృగయంతేఽత్ర విద్వాంసో బ్రహ్మరాక్షసాః || 17
- నిహతస్య చ యజ్ఞస్య సద్యః కర్తా వినశ్యతి |
 తద్యథా విధిపూర్వం మే క్రతురేష సమాప్యతే || 18
- తథా విధానం క్రియతాం సమర్థాః కరణేష్విహ |
 తథేతి చాబ్రువన్ సర్వే మంత్రిణః ప్రతిపూజితాః || 19

- పార్థివేంద్రస్య తద్వాక్యం యథాజ్ఞస్తం నిశమ్య తే |
 తథా ద్విజాస్తే ధర్మజ్ఞా వర్ధయంతో నృపోత్తమమ్ || 20
- అనుజ్ఞాతాస్తతః సర్వే పునర్జగ్మూర్యథాగతమ్ |
 విసర్జయిత్వా తాన్ విప్రాన్ సచివానిదమబ్రవీత్ || 21
- ఋత్విగ్భిరుపదిష్టోఽయం యథావత్ క్రతురాప్యతామ్ |
 తావద్యోయం చ భవథ సమర్థాః కరణేష్యిహ || 22
- ఇత్యుక్త్వా నృపశార్దూలః సచివాన్ సముపస్థితాన్ |
 విసర్జయిత్వా స్వం వేశ్య ప్రవివేశ మహాద్యుతిః || 23
- తతః స గత్వా తాః పత్నీర్నరేంద్రో హృదయప్రియాః |
 ఉవాచ దీక్షాం విశత యక్ష్యేఽహం సుతకారణాత్ || 24
- తాసాం తేనాతికాంతేన వచనేన సువర్చసామ్ |
 ముఖపద్మాన్యశోభంత పద్మానీప హిమాత్యయే || 25

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టమః సర్గః

9. నవమః సర్గః

ఋష్యశృంగోపాఖ్యానమ్

- ఏతచ్ఛ్రుత్వా రహః సూతో రాజానమిదమబ్రవీత్ |
 శ్రూయతాం తత్ పురావృత్తం పురాణే చ మయా శ్రుతమ్ || 1
- ఋత్విగ్భిరుపదిష్టోఽయం పురావృత్తో మయా శ్రుతః |
 సనత్కుమారో భగవాన్ పూర్వం కథితవాన్ కథామ్ || 2

- ఋషీణాం సన్నిధౌ రాజంస్తవ పుత్రాగమం ప్రతి |
కాశ్యపస్య తు పుత్రోఽస్తి విభాండక ఇతి శ్రుతః || 3
- ఋష్యశృంగ ఇతి ఖ్యాతస్తస్య పుత్రో భవిష్యతి |
స వనే నిత్యసంవృద్ధో మునిర్వనచరః సదా || 4
- నాస్యం జానాతి విప్రేంద్రో నిత్యం పిత్రసువర్తనాత్ |
ద్వైవిధ్యం బ్రహ్మచర్యస్య భవిష్యతి మహాత్మనః || 5
- లోకేషు ప్రథితం రాజన్ విప్రైశ్చ కథితం సదా |
తస్యైవం వర్తమానస్య కాలః సమభివర్తత || 6
- అగ్నిం శుశ్రూషమాణస్య పితరం చ యశస్వినమ్ |
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు రోమపాదః ప్రతాపవాన్ || 7
- అంగేషు ప్రథితో రాజా భవిష్యతి మహాబలః |
తస్య వ్యతిక్రమాద్రాజ్ఞో భవిష్యతి సుదారుణా || 8
- అనావృష్టిః సుఘోరా వై సర్వభూతభయాపహా |
అనావృష్ట్యాం తు వృత్తాయాం రాజా దుఃఖసమన్వితః || 9
- బ్రాహ్మణాన్ శ్రుతవృద్ధాంశ్చ సమానీయ ప్రవక్ష్యతి |
భవంతః శ్రుతధర్మాణో లోకచారిత్రవేదినః || 10
- సమాదిశంతు నియమం ప్రాయశ్చిత్తం యథా భవేత్ |
ఇతుక్తాస్తే తతో రాజ్ఞా సర్వే బ్రాహ్మణసత్తమాః || 11
- వక్ష్యంతి తే మహీపాలం బ్రాహ్మణా వేదపారగాః |
విభాండకసుతం రాజన్ సర్వోపాయైరిహానయ || 12

- ఆనాయ్య చ మహీపాల ఋష్యశృంగం సుసత్కృతమ్ |
 ప్రయచ్ఛ కన్యాం శాంతాం వై విధినా సుసమాహితః || 13
- తేషాం తు వచనం శ్రుత్వా రాజా చింతాం ప్రపత్స్యతే |
 కేనోపాయేన వై శక్యమిహానేతుం స వీర్యవాన్ || 14
- తతో రాజా వినిశ్చిత్య సహ మంత్రిభిరాత్మవాన్ |
 పురోహితమమాత్యాంశ్చ ప్రేషయిష్యతి సత్కృతాన్ || 15
- తే తు రాజ్ఞో వచః శ్రుత్వా వ్యథితావనతాననాః |
 న గచ్ఛేమ ఋషేర్భీతా అనునేష్యంతి తం నృపమ్ || 16
- వక్ష్యంతి చింతయిత్వా తే తస్యోపాయాంశ్చ తత్క్షమాన్ |
 ఆనేష్యామో వయం విప్రం స చ దోషో భవిష్యతి || 17
- ఏవమంగాధిపేనైవ గణికాభిః ఋషేః సుతః |
 ఆనీతోఽవర్షయద్దేవః శాంతా చాస్మై ప్రదీయతే || 18
- ఋష్యశృంగస్తు జామాతా పుత్రాంస్తప నిధాస్యతి |
 సనత్కుమార కథితమేతాపద్ వ్యాహృతం మయా || 19
- అథ హృష్టో దశరథః సుమంత్రం ప్రత్యభాషత |
 యథర్ష్యశృంగస్తాన్వీతో విస్తరేణ తథోచ్యతామ్ || 20

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే నవమః సర్గః

10. దశమః సర్గః

ఋష్యశృంగస్యాంగదేశానయనప్రకారః

- సుమంత్రశ్చోదితో రాజ్ఞా ప్రోవాచేదం వచస్తదా |
 యథర్ష్యశృంగస్త్వానీతో యేనోపాయేన మంత్రిభిః || 1
- తన్నే నిగదితం సర్వం శృణు మే మంత్రిభిః సహ |
 రోమపాదమువాచేదం సహమాత్యః పురోహితః || 2
- ఉపాయో నిరపాయోఽయమస్మాభిరభిచింతితః |
 ఋష్యశృంగో వనచరస్తపఃస్వాధ్యాయతత్పరః || 3
- అనభిజ్ఞః స నారీణాం విషయాణాం సుఖస్య చ |
 ఇంద్రియారైరభిమతైర్నరచిత్తప్రమాధిభిః || 4
- పురమానాయుష్యామః క్షిప్రం చాధ్యవసీయతామ్ |
 గణికాస్తత్ర గచ్ఛంతు రూపవత్యః స్వలంకృతాః || 5
- ప్రలోభ్య వివిధోపాయైరానేష్యంతీహ సత్కృతాః |
 శ్రుత్వా తథేతి రాజా చ ప్రత్యువాచ పురోహితమ్ || 6
- పురోహితో మంత్రిణశ్చ తథా చక్రుశ్చ తే తదా |
 వారముఖ్యాస్తు తచ్ఛ్రుత్వా వనం ప్రవివిశుర్మహాత్ || 7
- ఆశ్రమస్యావిదూరేఽస్మిన్ యత్నం కుర్వంతి దర్శనే |
 ఋషిపుత్రస్య ధీరస్య నిత్యమాశ్రమవాసినః || 8

- పితుః స నిత్యసంతుష్టో నాతిచక్రామ చాశ్రమాత్ |
 న తేన జన్మప్రభృతి దృష్టపూర్వం తపస్వినా || 9
- స్త్రీ వా పుమాన్ వా యచ్ఛాన్యత్ సర్వం నగరరాష్ట్రజమ్ |
 తతః కదాచిత్తం దేశమాజగామ యదృచ్ఛయా || 10
- విభాండకసుతస్తత్ర తాశ్చాపశ్యద్వరాంగనాః |
 తాశ్చిత్రవేషాః ప్రమదా గాయంత్యో మధురస్వనైః || 11
- ఋషిపుత్రముపాగమ్య సర్వా వచనమబ్రువన్ |
 కస్త్యం కిం వర్తనే బ్రహ్మన్ జ్ఞాతుమిచ్ఛామహే వయమ్ || 12
- ఏకస్త్యం విజనే ఘోరే వనే చరసి శంస సః |
 అదృష్టరూపాస్తాస్తేన కామ్యరూపా వనే స్త్రియః || 13
- హార్దాత్తస్య మతిర్ఘాతా హ్యఖ్యాతుం పితరం స్వకమ్ |
 పితా విభాండకోఽస్మాకం తస్యాహం సుత ఔరసః || 14
- ఋష్యశృంగ ఇతి ఖ్యాతం నామ కర్మ చ మే భువి |
 ఇహాశ్రమపదేఽస్మాకం సమీపే శుభదర్శనాః || 15
- కరిష్యే వోఽత్ర పూజాం వై సర్వేషాం విధిపూర్వకమ్ |
 ఋషిపుత్రవచః శ్రుత్వా సర్వాసాం మతిరాస వై || 16
- తదాశ్రమపదం ద్రష్టుం జగ్ముః సర్వాశ్చ తేన తాః |
 ఆగతానాం తతః పూజామృషిపుత్రశ్చకార హ || 17
- ఇదమర్హ్యమిదం పాద్యమిదం మూలమిదం ఫలమ్ |
 ప్రతిగృహ్య తు తాం పూజాం సర్వా ఏవ సముత్సుకాః || 18

- ఋషేర్భితాస్తు శీఘ్రం తా గమనాయ మతిం దధుః|
అస్మాకమపి ముఖ్యాని ఫలానీమాని వై ద్విజ|| 19
- గృహాణ ప్రతి భద్రం తే భక్షయస్వ చ మా చిరమ్|
తతస్తాస్తం సమాలింగ్య సర్వా హర్షసమన్వితాః|| 20
- మోదకాన్ ప్రదదుస్తస్మై భక్త్యాంశ్చ వివిధాన్ శుభాన్|
తాని చాస్వాద్య తేజస్వీ ఫలానీతి స్మ మన్యతే|| 21
- అనాస్వాదితపూర్వాణి వనే నిత్యనివాసినా|
ఆపృచ్ఛ్య చ తదా విప్రం ప్రతచర్యాం నివేద్య చ|| 22
- గచ్ఛంతి స్మాపదేశాత్తా భీతాస్తస్య పితుః స్త్రియః|
గతాసు తాసు సర్వాసు కాశ్యపస్యాత్మజో ద్విజః|| 23
- అస్వస్థహృదయశ్చాసీద్ దుఃఖాచ్చ పరివర్తతే|
తతోఽపరేద్యుస్తం దేశమాజగామ స వీర్యవాన్|| 24
- విభాండకసుతః శ్రీమాన్ మనసా చింతయన్ ముహూః|
మనోజ్ఞా యత్ర తా దృష్ట్వా వారముఖ్యాః స్వలంకృతాః|| 25
- దృష్ట్వైవ చ తదా విప్రమాయాంతం హృష్టమానసాః|
ఉపసృత్య తతః సర్వాస్తాస్తముూచురిదం వచః|| 26
- ఏహ్యశ్రమపదం సౌమ్య హ్యస్మాకమితి చాబ్రువన్|
చిత్రాణ్యత్ర బహూని స్యుర్మూలాని చ ఫలాని చ|| 27
- తత్రాప్యేష విధిః శ్రీమాన్ విశేషేణ భవిష్యతి|
శ్రుత్వా తు వచసం తాసాం సర్వాసాం హృదయంగమమ్|| 28

- గమనాయ మతిం చక్రే తం చ నిన్యస్తదా స్త్రియః |
 తత్ర చానీయమానే తు విప్రే తస్మిన్ మహాత్మని || 29
- వవర్ష సహసా దేవో జగత్ ప్రహ్లాదయంస్తదా |
 వర్షేణైవాగతం విప్రం విషయం స్వం నరాధిపః || 30
- ప్రత్యుద్గమ్య మునిం ప్రహ్వః శిరసా చ మహీం గతః |
 అర్ఘ్యం చ ప్రదదౌ తస్మై న్యాయతః సుసమాహితః || 31
- వవ్రే ప్రసాదం విప్రేంద్రాన్మా విప్రం మన్యురావిశేత్ |
 అంతఃపురం ప్రవేశ్యైస్మై కన్యాం దత్వా యథావిధి || 32
- శాంతాం శాంతేన మనసా రాజా హర్షమవాప సః |
 ఏవం స న్యవసత్తత్ర సర్వకామైః సుపూజితః || 33
- ఋష్యశృంగో మహాతేజాః శాంతయా సహభార్యయా ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే దశమః సర్గః

11. ఏకాదశః సర్గః

ఋష్యశృంగస్యాయోధ్యాప్రవేశః

- భూయ ఏవ హి రాజేంద్ర శృణు మే వచనం హితమ్ |
 యథా స దేవప్రవరః కథాయామేవమబ్రవీత్ || 1
- ఇక్ష్వాకూణాం కులే జాతో భవిష్యతి సుధార్మికః |
 రాజా దశరథో నామ శ్రీమాన్ సత్యప్రతిశ్రవః || 2

- అంగరాజేన సఖ్యం చ తస్య రాజ్ఞో భవిష్యతి |
కన్యా చాస్య మహాభాగా శాంతా నామ భవిష్యతి || 3
- పుత్రస్తు సోఽంగరాజస్య రోమపాద ఇతి శ్రుతః |
తం స రాజా దశరథో గమిష్యతి మహాయశాః || 4
- అనపత్యోఽస్మి ధర్మాత్మన్ శాంతాభర్తా మమ క్రతుమ్ |
ఆహరేత త్వయాజ్ఞప్తః సంతానార్థం కులస్య చ || 5
- శ్రుత్వా రాజ్ఞోఽథ తద్వాక్యం మనసాపి విచింత్య చ |
ప్రదాస్యతే పుత్రవంతం శాంతాభర్తారమాత్మవాన్ || 6
- ప్రతిగృహ్య చ తం విప్రం స రాజా విగతజ్వరః |
ఆహరిష్యతి తం యజ్ఞం ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా || 7
- తం చ రాజా దశరథో యష్టుకామః కృతాంజలిః |
ఋష్యశృంగం ద్విజశ్రేష్ఠం వరయిష్యతి ధర్మవితే || 8
- యజ్ఞార్థం ప్రసవార్థం చ స్వర్గార్థం చ నరేశ్వరః |
లభతే చ స తం కామం ద్విజముఖ్యాద్విశాంపతిః || 9
- పుత్రాశ్చాస్య భవిష్యంతి చత్వారోఽమితవిక్రమాః |
వంశప్రతిష్ఠానకరాః సర్వలోకేషు విశ్రుతాః || 10
- ఏవం స దేవప్రవరః పూర్వం కథితవాన్ కథామ్ |
సనత్కుమారో భగవాన్ పురా దేవయుగే ప్రభుః || 11
- స త్వం పురుషశార్దూల తమానయ సుసత్కృతమ్ |
స్వయమేవ మహారాజ గత్వా సబలవాహనః || 12

- సుమంత్రస్య వచః శ్రుత్వా హృష్టో దశరథోఽభవత్ |
అనుమాన్య వసిష్ఠం చ సూతవాక్యం నిశమ్య చ || 13
- సాంతఃపురః సహమాత్యః ప్రయయౌ యత్ర స ద్విజః |
వనాని సరితశ్చైవ వ్యతిక్రమ్య శనైశ్శనైః || 14
- అభిచక్రామ తం దేశం యత్రవై మునిపుంగవః |
ఆసాద్య తం ద్విజశ్రేష్ఠం రోమపాదసమీపగమ్ || 15
- ఋషిపుత్రం దదర్శాదౌ దీప్యమానమివాసలమ్ |
తతో రాజా యథాన్యాయం పూజాం చక్రే విశేషతః || 16
- సఖిత్వాత్తస్య వై రాజ్ఞః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా |
రోమపాదేన చాఖ్యాతమృషిపుత్రాయ ధీమతే || 17
- సఖ్యం సంబంధకం చైవ తదా తం ప్రత్యపూజయత్ |
ఏవం సుసత్కృతస్తేన సహోషిత్వా నరర్షభః || 18
- సప్తాష్టదివసాన్ రాజా రాజానమిదమబ్రవీత్ |
శాంతా తవ సుతా రాజన్ సహభర్తా విశాంపతే || 19
- మదీయం నగరం యాతు కార్యం హి మహదుద్యతమ్ |
తథేతి రాజా సంశ్రుత్య గమనం తస్య ధీమతః || 20
- ఉవాచ వచనం విప్రం గచ్ఛ త్వం సహ భార్యయా |
ఋషిపుత్రః ప్రతిశ్రుత్య తథేత్యాహ నృపం తదా || 21
- స నృపేణాభ్యనుజ్ఞాతః ప్రయయౌ సహభార్యయా |
తావన్యోన్యాయంజలిం కృత్వా స్నేహాత్ సంశ్లిష్య చోరసా || 22

- ననందతుర్దశరథో రోమపాదశ్చ వీర్యవాన్ |
 తతః సుహృదమాపుచ్ఛ్య ప్రస్థితో రఘునందనః || 23
- పౌరేభ్యః ప్రేషయామాస దూతాన్ వై శీఘ్రగామినః |
 క్రియతాం నగరం సర్వం క్షిప్రమేవ స్వలంకృతమ్ || 24
- ధూపితం సిక్తసంమృష్టం పతకాభిరలంకృతమ్ |
 తతః ప్రహృష్టాః పౌరాస్తే శ్రుత్వా రాజానమాగతమ్ || 25
- తథా చక్రుశ్చ తత్సర్వం రాజ్ఞా యత్ ప్రేషితం తదా |
 తతః స్వలంకృతం రాజా నగరం ప్రవివేశ హ || 26
- శంఖదుందుభినిర్ఘోషైః పురస్కృత్య ద్విజర్షభమ్ |
 తతః ప్రముదితాః సర్వే దృష్ట్వా తం నాగరా ద్విజమ్ || 27
- ప్రవేశ్యమానం సత్కృత్య నరేంద్రేణేంద్రకర్మణా |
 యథా దివి సురేంద్రేణ సహస్రాక్షేణ కాశ్యపమ్ || 28
- అంతఃపురం ప్రవేశ్యైసం పూజాం కృత్వా విధానతః |
 కృతకృత్యమివాత్మానం మేనే తస్యోపవాహనాత్ || 29
- అంతఃపురస్త్రియః సర్వాః శాంతాం దృష్ట్వా తదాగతామ్ |
 సహ భర్త్యా విశాలాక్షీం ప్రీత్యానందముపాగమన్ || 30
- పూజ్యమానా చ తాభి స్సా రాజ్ఞా చైవ విశేషతః |
 ఉవాస తత్ర సుఖితా కంచితకాలం సహర్షిజా || 31

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకాదశః సర్గః

12. ద్వాదశః సర్గః అశ్వమేధసంభారః

- తతః కాలే బహుతిథే కస్మింశ్చిత్ సుమనోహరే |
వసంతే సమనుప్రాప్తే రాజ్ఞో యష్టుం మనోభవత్ || 1
- తతః ప్రసాద్య శిరసా తం విప్రం దేవపర్షినమ్ |
యజ్ఞార్థం వరయామాస సంతానార్థం కులస్య చ || 2
- తథేతి చ స రాజానమువాచ చ సుసత్కృతః |
సంభారాః సంభియంతాం తే తురగశ్చ విముచ్యతామ్ || 3
- సరయ్యాశోచ్యతరే తీరే యజ్ఞభూమిర్విధీయతామ్ |
తతో నృపోబ్రవీద్వాక్యం సుమంత్రం మంత్రిసత్తమమ్ || 4
- సుమంత్రావాహయ క్షిప్రమృత్విజో బ్రహ్మవాదినః |
సుయజ్ఞం వామదేవం చ జాబాలిమథ కాశ్యపమ్ || 5
- పురోహితం వసిష్ఠం చ యే చాన్యే ద్విజసత్తమాః |
తతః సుమంత్రస్త్వరితం గత్వా త్వరితవిక్రమః || 6
- సమానయత్ స తాన్ విప్రాన్ సమర్థాన్ వేదపారగాన్ |
తాన్ పూజయిత్వా ధర్మాత్మా రాజా దశరథస్తదా || 7
- ధర్మార్థసహితం యుక్తం శ్లక్ష్యం వచనమబ్రవీత్ |
మమ లాలప్యమానస్య పుత్రార్థం నాస్తి వై సుఖమ్ || 8

- తదర్థం హయమేధేన యక్ష్మామీతి మతిర్మమ|
తదహం యష్టు మిచ్ఛామి శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా|| 9
- ఋషిపుత్ర ప్రభావేణ కామాన్ ప్రాప్స్యామి చాప్యహమ్|
తతః సాధ్వీతి తద్వాక్యం బ్రాహ్మణాః ప్రత్యపూజయన్|| 10
- వసిష్ఠప్రముఖాః సర్వే పార్థివస్య ముఖాచ్ఛృతమ్|
ఋష్యశృంగపురోగాశ్చ ప్రత్యూచుర్నృపతిం తదా|| 11
- సంభారాః సంభ్రయంతాం తే తురగశ్చ విముచ్యతామ్|
సరయ్యాశ్చోత్తరే తీరే యజ్జభూమిర్విధీయతామ్|| 12
- సర్వథా ప్రాప్స్యసే పుత్రాంశ్చతురోమితవిక్రమాన్|
యస్య తే ధార్మికీ బుద్ధిరియం పుత్రార్థమాగతా|| 13
- తతః ప్రీతోభవద్రాజా శ్రుత్వా తద్ద్విజభాషితమ్|
అమాత్యాంశ్చాబ్రవీద్రాజా హర్షేణేదం శుభాక్షరమ్|| 14
- సంభారాః సంభ్రయంతాం మే గురూణాం వచనాదిహ|
సమర్థాధిష్ఠితశ్చాశ్వః సోపాధ్యాయో విముచ్యతామ్|| 15
- సరయ్యాశ్చోత్తరే తీరే యజ్జభూమిర్విధీయతామ్|
శాంతయశ్చాపి వర్ధంతాం యథాకల్పం యథావిధి|| 16
- శక్యః కర్తుమయం యజ్ఞః సర్వేణాపి మహీక్షితా|
నాపరాధో భవేత్ కష్టో యద్యస్మిన్ క్రతుసత్తమే|| 17
- ఛిద్రం హి మృగయంతేత్ర విద్వాంసో బ్రహ్మరాక్షసాః|
విఘ్నతస్య హి యజ్ఞస్య సద్యః కర్తా వినశ్యతి|| 18

తద్యథా విధిపూర్వం మే క్రతురేష సమాప్యతే |
తథా విధానం క్రియతాం సమర్థాః కరణేష్యహా || 19

తథేతి చ తత స్సర్వే మంత్రिణః ప్రత్యపూజయన్ |
పార్థివేంద్రస్య తద్వాక్యం యథాజ్ఞప్తమకుర్వత | 20

తతో ద్విజాస్తే ధర్మజ్ఞమస్తుపన్ పార్థివర్షభమ్ |
అనుజ్ఞాతాస్తత స్సర్వే పునర్లగ్నూర్యథాగతమ్ || 21

గతేష్యథ ద్విజాగ్యేషు మంత్రिణస్తాన్నరాధిపః |
విసర్ణయిత్వా స్వం వేశ్య ప్రవివేశ మహాద్యుతిః || 22

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్వాదశః సర్గః

13. త్రయోదశః సర్గః

యజ్ఞశాలాప్రవేశః

పునః ప్రాప్తే వసంతే తు పూర్ణః సంవత్సరోఽభవత్ |
ప్రసవార్థం గతో యష్టుం హయమేధేన వీర్యవాన్ || 1

అభివాద్య వసిష్ఠం చ న్యాయతః ప్రతిపూజ్య చ |
అబ్రవీత్ ప్రశ్రితం వాక్యం ప్రసవార్థం ద్విజోత్తమమ్ || 2

యజ్ఞో మే క్రియతాం బ్రహ్మాన్ యథోక్తం మునిపుంగవ |
యథా న విఘ్నః క్రియతే యజ్ఞాంగేషు విధీయతామ్ || 3

భవాన్ స్నిగ్ధః సుహృన్మహ్యాం గురుశ్చ పరమో మహాన్ |
వోధవ్యో భవతా చైవ భారో యజ్ఞస్య చోద్యతః || 4

- తథేతి చ స రాజాసమబ్రవీద్ ద్విజసత్తమః |
కరిష్యే సర్వమేవైతద్భవతా యత్సమర్థితమ్ || 5
- తతోఽబ్రవీద్ ద్విజాన్ వృద్ధాన్ యజ్ఞకర్మసు నిష్ఠితాన్
స్థాప్యతే నిష్ఠితాంచైవ వృద్ధాన్ పరమధార్మికాన్ || 6
- కర్మాంతికాన్ శిల్పకరాన్ వర్ణకీన్ ఖనకాసపి |
గణకాన్ శిల్పినశ్చైవ తథైవ నటనర్తకాన్ || 7
- తథా శుచీన్ శాస్త్రవిదః పురుషాన్ సుబహుశ్రుతాన్ |
యజ్ఞకర్మ సమీహంతాం భవంతో రాజశాసనాత్ || 8
- ఇష్టకా బహుసాహస్రీ శీఘ్రమానీయతామితి |
ఔపకార్యాః క్రియంతాం చ రాజ్ఞాం బహుగుణాన్వితాః || 9
- బ్రాహ్మణావసథాశ్చైవ కర్తవ్యాః శతశ శ్శుభాః |
భక్త్యాన్నపానైర్భహుభిః సముపేతా స్సునిష్ఠితాః || 10
- తథా పౌరజనస్యాపి కర్తవ్యా బహువిస్తరాః |
ఆగతానాం సుదూరాచ్చ పార్థివానాం పృథక్ పృథక్ || 11
- వాజివారణశాలాశ్చ తథా శయ్యాగృహాణి చ |
భటానాం మహదావాసాః వైదేశికనివాసినామ్ || 12
- ఆవాసా బహుభక్త్యావై సర్వకామైరుపస్థితాః |
పౌరజానపదస్యాపి జనస్య బహుశోభనమ్ || 13
- దాతవ్యమన్నం విధివత్ సత్కృత్య న తు లీలయా |
సర్వే వర్ణా యథా పూజాం ప్రాప్నువంతి సుసత్కృతాః || 14

- న చాపజ్ఞా ప్రయోక్తవ్యా కామక్రోధవశాదపి |
యజ్ఞకర్మసు యే వ్యగ్రాః పురుషాః శిల్పినస్తథా || 15
- తేషామపి విశేషేణ పూజా కార్యా యథాక్రమమ్ |
యే స్యు స్సంపూజితా స్సర్వే వసుభిర్భోజనేన చ || 16
- యథా సర్వం సువిహితం న కించిత్ పరిహీయతే |
తథా భవంతః కుర్వంతు ప్రీతస్నిగ్ధేన చేతసా || 17
- తత స్సర్వే సమాగమ్య వసిష్ఠమిదమబ్రువన్ |
యథోక్తం తత్ కరిష్యామో న కించిత్ పరిహాస్యతే || 18
- తత స్సుమంత్రమాహూయ వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్ |
నిమంత్రయస్వ నృపతీన్ పృథివ్యాం యే చ ధార్మికాః || 19
- బ్రాహ్మణాన్ క్షత్రియాన్ వైశ్యాన్ శూద్రాంచైచ్చివ సహస్రశః |
సమానయస్వ సత్కృత్య సర్వదేశేషు మానవాన్ || 20
- మిథిలాధిపతిం శూరం జనకం సత్యవాదినమ్ |
నిష్ఠితం సర్వశాస్త్రేషు తథా వేదేషు నిష్ఠితమ్ || 21
- తమానయ మహాభాగం స్వయమేవ సుసత్కృతమ్ |
పూర్వసంబంధినం జ్ఞాత్వా తతః పూర్వం బ్రవీమి తే || 22
- తథా కాశీపతిం స్నిగ్ధం సతతం ప్రియవాదినమ్ |
సద్వృత్తం దేవసంకాశం స్వయమేవానయస్వ హా || 23
- తథా కేకయరాజానం వృద్ధం పరమధార్మికమ్ |
శ్వశురం రాజసింహస్య సపుత్రం త్వమిహానయ || 24

- అంగేశ్వరం మహాభాగం రోమపాదం సుసత్కృతమ్ |
 వయస్యం రాజసింహస్య సమానయ యశస్విసమ్ || 25
- ప్రాచీనాన్ సింధుసౌవీరాన్ సౌరాష్ట్రేయాంశ్చ పార్థివాన్ |
 దాక్షిణాత్యాన్నరేంద్రాశ్చ సమస్తానానయస్వ హ || 26
- సంతి స్నిగ్ధాశ్చ యే చాన్యే రాజానః పృథివీతలే |
 తానానయ యథా క్షిప్రం సానుగాన్ సహబాంధవాన్ || 27
- ఏతాన్ ద్యూతైర్మహాభాగైరానయస్వ నృపాజ్జయా |
 వసిష్ఠవాక్యం తచ్చుత్వా సుమంత్రస్త్వరితస్తదా || 28
- వ్యాదిశత్ పురుషాంస్తత్ర రాజ్ఞామానయనే శుభాన్ |
 స్వయమేవ హి ధర్మాత్మా ప్రయయౌ మునిశాసనాత్ || 29
- సుమంత్రస్త్వరితో భూత్వా సమానేతుం మహీక్షితః |
 తే చ కర్మాంతికాః సర్వే వసిష్ఠాయ చ ధీమతే || 30
- సర్వం నివేదయంతి స్మ యజ్ఞే యదుపకల్పితమ్ |
 తతః ప్రీతో ద్విజశ్రేష్ఠస్తాన్ సర్వానిదమబ్రవీత్ || 31
- అవజ్జయా న దాతవ్యం కస్యచిల్లీలయాపి వా |
 అవజ్జయా కృతం హన్యాద్ధాతారం నాత్ర సంశయః || 32
- తతః కైశ్చిదహోరాత్రైరుపయాతా మహీక్షితః |
 బహూని రత్నాన్యాదాయ రాజ్ఞో దశరథస్య హ || 33
- తతో వసిష్ఠః సుప్రీతో రాజానమిదమబ్రవీత్ |
 ఉపయాతా నరవ్యాఘ్రు రాజానస్తప శాసనాత్ || 34

మయా చ సత్కృతాః సర్వే యథార్హం రాజసత్తమాః|
యజ్ఞియం చ కృతం రాజన్ పురుషై స్సుసమాహితైః|| 35

నిర్యాతు చ భవాన్ యష్టుం యజ్ఞాయతనమంతికాత్|
సర్వకామైరుపహృతైరుపేతం వై సమంతతః|| 36

ద్రష్టుమర్హసి రాజేంద్ర మనసేప వినిర్మితమ్|
తథా వసిష్ఠ వచనాదృష్యశృంగస్య చోభయోః|| 37

దివసే శుభనక్షత్రే నిర్యాతో జగతీపతిః|
తతో వసిష్ఠప్రముఖాః సర్వ ఏవ ద్విజోత్తమాః|| 38

ఋష్యశృంగం పురస్కృత్య యజ్ఞకర్మారభంస్తదా|
యజ్ఞవాటగతాః సర్వే యథాశాస్త్రం యథావిధి|| 39

శ్రీమాంశ్చ సహపత్నీభీ రాజా దీక్షాముపావిశత్||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రయోదశః సర్గః

14. చతుర్దశః సర్గః

అశ్వమేధః

అథ సంవత్సరే పూర్ణే తస్మిన్ ప్రాప్తే తురంగమే|
సరయ్యాశ్చోత్తరే తీరే రాజ్ఞో యజ్ఞోఽభ్యవర్తత|| 1

ఋష్యశృంగం పురస్కృత్య కర్మ చక్రుర్ద్విజర్షభాః|
అశ్వమేధే మహాయజ్ఞే రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః|| 2

కర్మ కుర్వంతి విధివద్యాజకా వేదపారగాః|
యథావిధి యథాన్యాయం పరిక్రామంతి శాస్త్రతః|| 3

- ప్రవర్ణ్యం శాస్త్రతః కృత్వా తథైవోపసదం ద్విజాః |
చక్రుశ్చ విధివత్ సర్వమధికం కర్మ శాస్త్రతః || 4
- అభిపూజ్య తతో హృష్టాః సర్వే చక్రుర్యథావిధి |
ప్రాతఃసవనపూర్వాణి కర్మాణి మునిపుంగవాః || 5
- ఐంద్రశ్చ విధివద్దత్తో రాజా చాభిష్టుతోఽనఘః |
మాధ్యందినం చ సవనం ప్రావర్తత యథాక్రమమ్ || 6
- తృతీయసవనం చైవ రాజ్ఞోఽస్య సుమహాత్మనః |
చక్రుస్తే శాస్త్రతో దృష్ట్వా కర్మాణి మునిపుంగవాః || 7
- అహ్వయాంచక్రిరే తత్ర శక్రాదీన్ విబుధోత్తమాన్ |
ఋష్యశృంగాదయో మంత్రైః శిక్షాక్షరసమన్వితైః || 8
- గీతిభిర్మధురైః స్నిగ్ధైర్మంత్రాహ్వనైర్యథార్హతః |
హోతారో దదురావాహ్య హవిర్భాగాన్ దివోకసామ్ || 9
- న చాహుతమభూత్తత్ర స్థలితం వాపి కించన |
దృశ్యతే బ్రహ్మవత్ సర్వం క్షేమయుక్తం హి చక్రిరే || 10
- న తేష్వహ సుశ్రాంతో వా క్షుధితో వాపి దృశ్యతే |
నావిద్వాన్ బ్రాహ్మణస్తత్ర నాశతానుచరస్తథా || 11
- బ్రాహ్మణా భుంజతే నిత్యం నాథవంతశ్చ భుంజతే |
తాపసా భుంజతే చాపి శ్రమణా భుంజతే తథా || 12
- వృద్ధాశ్చ వ్యాధితాశ్చైవ స్త్రియో బాలాస్తథైవ చ |
అనిశం భుంజమానానాం న తృప్తిరుపజాయతే | 13

- దీయతాం దీయతామన్నం వాసాంసి వివిధాని చ |
ఇతి సంచోదితాస్తత్ర తథా చక్రురనేకశః || 14
- అన్నకూటాశ్చ బహవో దృశ్యంతే పర్వతోపమాః |
దివసే దివసే తత్ర సిద్ధస్య విధివత్తదా || 15
- నానాదేశాదనుప్రాప్తాః పురుషాః స్త్రీగణస్తథా |
అన్నపానైః సువిహితాస్తస్మిన్ యజ్ఞే మహాత్మనః || 16
- అన్నం హి విధివత్ స్వాదు ప్రశంసంతి ద్విజర్షభాః |
అహో తృప్తాః స్మ భద్రం తే ఇతి శుశ్రావ రాఘవః || 17
- స్వలంకృతాశ్చ పురుషా బ్రాహ్మణాన్ పర్యవేషయన్ |
ఉపాసతే చ తానన్యే సుమృష్టమణికుండలాః || 18
- కర్మాంతరే తదా విప్రా హేతువాదాన్ బహూనపి |
ప్రాహుః స్మ వాగ్మినో ధీరాః పరస్పర జిగీషయా || 19
- దివసే దివసే తత్ర సంస్తరే కుశలా ద్విజాః |
సర్వకర్మాణి చక్రుస్తే యథాశాస్త్రం ప్రచోదితాః || 20
- నాషడంగవిదత్రాసీన్నావ్రతో నాబహుశ్రుతః |
సదస్యాస్తస్య వై రాజ్ఞో నావాదకుశలా ద్విజాః || 21
- ప్రాప్తే యూషోచ్ఛ్చయే తస్మిన్ షడ్వైల్వాః ఖాదిరాస్తథా |
తావంతో బిల్వసహితాః పర్ణినశ్చ తథాపరే || 22
- శ్లేష్మాతకమయస్త్యైకో దేవదారుమయస్తథా |
ద్వావేప విహితౌ తత్ర బాహువ్యస్తపరిగ్రహౌ || 23

- కారితాః సర్వ ఏవైతే శాస్త్రజ్ఞైర్యజ్ఞకోవిదైః |
 శోభార్థం తస్య యజ్ఞస్య కాంచనాలంకృతాభవన్ || 24
- ఏకవింశతియూషాస్తే ఏకవింశత్యరత్నయః |
 వాసోభిరేకవింశద్భిరేకైకం సమలంకృతాః || 25
- విన్యస్తా విధిపత్ సర్వే శిల్పిభిః సుకృతా దృఢాః |
 అష్టాశ్రయః సర్వ ఏవ శ్లక్ష్య రూపసమన్వితాః || 26
- అచ్ఛాదితాస్తే వాసోభిః పుష్పైర్లంఘైశ్చ భూషితాః |
 సప్తర్షయో దీప్తిమంతో విరాజంతే యథా దివి || 27
- ఇష్టకాశ్చ యథాన్యాయం కారితాశ్చ ప్రమాణతః |
 చిత్తోఽగ్నిర్బ్రాహ్మణైస్తత్ర కుశలైః శుల్బకర్మణి || 28
- స చిత్తో రాజసింహస్య సంచితః కుశలైర్ద్విజైః |
 గరుడో రుక్మపక్షో వై త్రిగుణోఽష్టాదశాత్మకః || 29
- నియుక్తాస్తత్ర పశపస్తత్తదుద్దిశ్య దైవతమ్ |
 ఉరగాః పక్షిణశ్చైవ యథాశాస్త్రం ప్రచోదితాః || 30
- శామిత్రే తు హయస్తత్ర తథా జలచరాశ్చ యే |
 ఋత్విగ్భిః సర్వమేవైతన్నియుక్తం శాస్త్రతస్తదా || 31
- పశూనాం త్రిశతం తత్ర యూపేషు నియతం తదా |
 అశ్వరత్నోత్తమం తస్య రాజ్ఞో దశరథస్య చ || 32
- కౌసల్యా తం హయం తత్ర పరిచర్య సమంతతః |
 కృపాజైర్విశశాసైనం త్రిభిః పరమయా ముదా || 33

- పతన్రిణా తదా సార్థం సుస్థితేన చ చేతసా |
అపసద్రజనీమేకాం కౌసల్యా ధర్మకామ్యయా || 34
- హోతాధ్వర్యస్తథోద్ధాతా హస్తేన సమయోజయన్ |
మహిష్యా పరివృత్త్యా చ వావతామపరాం తథా || 35
- పతన్రిణస్తస్య వపాముద్ధృత్య నియతేంద్రియః |
ఋత్విక్ పరమసంపన్నః శ్రపయామాస శాస్త్రతః || 36
- ధూమగంధం వపాయాస్తు జిఘ్రుతి స్మ నరాధిపః |
యథాకాలం యథాన్యాయం నిర్ణుదన్ పాపమాత్మనః || 37
- హయస్య యాని చాంగాని తాని సర్వాణి భూసురాః |
అగ్నౌ ప్రాస్యంతి విధివత్ సమస్తాః షోడశర్షిజః || 38
- ప్లక్షశాఖాసు యజ్ఞానామన్యేషాం క్రియతే హవిః |
అశ్వమేధస్య యజ్ఞస్య వైతసో భాగ ఇష్యతే || 39
- త్య్రహోఽశ్వమేధః సంఖ్యాతః కల్పసూత్రేణ బ్రాహ్మణైః |
చతుష్టోమమహస్తస్య ప్రథమం పరికల్పితమ్ || 40
- ఉక్థ్యం ద్వితీయం సంఖ్యాతమతిరాత్రం తథోత్తరమ్ |
కారితాస్తత్ర బహవో విహితాః శాస్త్రదర్శనాత్ || 41
- జ్యోతిష్టోమాయుషీ చైవమతిరాత్రౌ చ నిర్మితౌ |
అభిజద్విశ్వజిచ్చైవమస్తోర్యామౌ మహాక్రతుః || 42
- ప్రాచీం హోత్రే దదౌ రాజా దిశం స్వకులవర్షనః |
ఆధ్వర్యవే ప్రతీచీం తు బ్రహ్మణే దక్షిణాం దిశమ్ || 43

- ఉద్ధాత్రే చ తథోదీచీం దక్షిణైషా వినిర్మితా |
అశ్వమేధే మహాయజ్ఞే స్వయంభువిహితే పురా || 44
- క్రతుం సమాప్య తు తదా న్యాయతః పురుషర్షభః |
ఋత్విగ్భ్యోహి దదౌ రాజా ధరాం తాం కులవర్ధనః || 45
- ఋత్విజస్త్రబ్రువన్ సర్వే రాజానం గతకల్మషమ్ |
భవానేవ మహీం కృత్స్నామేకో రక్షితుమర్హతి || 46
- స భూమ్యా కార్యమస్మాకం న హి శక్తాః స్మ పాలనే |
రతాః స్వాధ్యాయకరణే వయం నిత్యం హి భూమిప || 47
- నిష్క్రయం కించిదేవేహ ప్రయచ్ఛతు భవానితి |
మణిరత్నం సువర్ణం వా గావో యద్వా సముద్యతమ్ || 48
- తత్ ప్రయచ్ఛ నరశ్రేష్ఠ ధరణ్యా న ప్రయోజనమ్ |
ఏవముక్తో నరపతిర్భ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః || 49
- గవాం శతసహస్రాణి దశ తేభ్యో దదౌ నృపః |
దశకోటిః సువర్ణస్య రజతస్య చతుర్గుణమ్ || 50
- ఋత్విజస్తు తతః సర్వే ప్రదదుః సహితా వసు |
ఋష్యశృంగాయ మునయే వసిష్ఠాయ చ ధీమతే || 51
- తతస్తే న్యాయతః కృత్వా ప్రవిభాగం ద్విజోత్తమాః |
సుప్రీతమనసః సర్వే ప్రత్యూచుర్ముదితా భృశమ్ || 52
- తతః ప్రసర్పకేభ్యస్తు హిరణ్యం సుసమాహితః |
జాంబూనదం కోటిసంఖ్యం బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ నృపః || 53

- దరిద్రాయ ద్విజాయాథ హస్తాభరణముత్తమమ్ |
 కస్మైచిద్యాచమానాయ దదౌ రాఘవనందనః || 54
- తతః ప్రీతేషు నృపతిర్ద్విజేషు ద్విజవత్సలః |
 ప్రణామమకరోత్తేషాం హర్షపర్యాకులేక్షణః || 55
- తస్యాశిషోఽథ విధిపద్భ్రాహ్మణైః సముదాహృతాః |
 ఉదారస్య నృవీరస్య ధరణ్యాం ప్రణతస్య చ || 56
- తతః ప్రీతమనా రాజా ప్రాప్య యజ్ఞమనుత్తమమ్ |
 పాపాపహం స్వర్నయనం దుస్తరం పార్థివర్షభైః || 57
- తతోఽబ్రవీదృష్యశృంగం రాజా దశరథస్తదా |
 కులస్య వర్ధనం త్వం తు కర్తుమర్హసి సువ్రత || 58
- తథేతి చ స రాజానమువాచ ద్విజసత్తమః |
 భవిష్యంతి సుతా రాజంశ్చత్వారస్తే కులోద్వహాః || 59

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుర్దశః సర్గః

15. పంచదశః సర్గః

రావణవధోపాయః

- మేధావీ తు తతో ధ్యాత్వా స కించిదిదముత్తరమ్ |
 లభ్యసంజ్ఞస్తతస్తం తు వేదజ్ఞో నృపమబ్రవీత్ || 1
- ఇష్టిం తేఽహం కరిష్యామి పుత్రీయాం పుత్రకారణాత్ |
 అథర్షశిరసి ప్రోక్తైర్మంత్రైః సిద్ధాం విధాసతః || 2

- తతః ప్రాకమదిష్టిం తాం పుత్రీయాం పుత్రకారణాత్ |
 జుహావ చాగ్నౌ తేజస్వీ మంత్రదృష్టేన కర్మణా || 3
- తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
 భాగప్రతిగ్రహార్థం వై సమవేతా యథావిధి || 4
- తాః సమేత్య యథాన్యాయం తస్మిన్ సదసి దేవతాః |
 అబ్రువన్ లోకకర్తారం బ్రహ్మణం వచనం మహాత్ || 5
- భగవంస్త్యత్ప్రసాదేన రావణో నామ రాక్షసః |
 సర్వాన్నో బాధతే వీర్యాచ్ఛాసితుం తం న శక్నుమః || 6
- త్వయా తస్మై వరో దత్తః ప్రీతేన భగవాన్ పురా |
 మానయంతశ్చ తం నిత్యం సర్వం తస్య క్షమామహే || 7
- ఉద్యేజయతి లోకాంస్త్రీనుచ్ఛ్రితాన్ ద్వేష్టి దుర్మతిః |
 శక్రం త్రిదశరాజానం ప్రధర్షయితుమిచ్ఛతి || 8
- ఋషీన్ యక్షాన్ సగంధర్వానసురాన్ బ్రాహ్మణాంస్తథా |
 అతిక్రామతి దుర్ధర్షో వరదానేన మోహితః || 9
- వైనం సూర్యః ప్రతపతి పార్శ్వే వాతి న మారుతః |
 చలోర్మిమాలీ తం దృష్ట్వా సముద్రోఽపి న కంపతే || 10
- సుమహన్నో భయం తస్మాద్రాక్షసాఘ్లోరదర్శనాత్ |
 వధార్థం తస్య భగవన్నుపాయం కర్తుమర్హసి || 11
- ఏవముక్తః సురైః సర్వైశ్చింతయిత్వా తతోఽబ్రవీత్ |
 హంతాయం విదితస్తస్య వధోపాయో దురాత్మనః || 12

- తేన గంధర్వయక్షాణాం దేవదాసవరక్షసామ్ |
అపధ్యోఽస్మీతి వాగుక్తా తథేత్యుక్తం చ తన్మయా || 13
- నాకీర్తయదవజ్ఞానాత్తద్రక్షో మానుషాంస్తదా |
తస్మాత్ స మానుషాద్వధ్యో మృత్యుర్నాన్యోఽస్య విద్యతే || 14
- ఏతచ్ఛ్చుత్వా ప్రియం వాక్యం బ్రహ్మణా సముదాహృతమ్ |
దేవా మహర్షయః సర్వే ప్రహృష్టాస్తేఽభవంస్తదా || 15
- ఏతస్మిన్నంతరే విష్ణురుపయాతో మహాద్యుతిః |
శంఖచక్రగదాపాణిః పీతవాసా జగత్పతిః || 16
- బ్రహ్మణా చ సమాగమ్య తత్ర తస్థా సమాహితః |
తమబ్రువన్ సురాః సర్వే సమభిష్టూయ సంనతాః || 17
- త్వాం నియోక్త్యామహే విష్ణో లోకానాం హితకామ్యయా |
రాజ్ఞో దశరథస్య త్వమయోధ్యాధిపతేః ప్రభోః || 18
- ధర్మజ్ఞస్య వదాన్యస్య మహర్షిసమతేజసః |
తస్య భార్యాసు తిసృషు హ్రీశ్రీకీర్త్యుపమాసు చ || 19
- విష్ణో పుత్రత్వ మాగచ్ఛ కృత్వాత్మానం చతుర్విధమ్ |
తత్ర త్వం మానుషో భూత్వా ప్రపృథ్ధం లోకకంటకమ్ || 20
- అపధ్యం దైవతైర్విష్ణో సమరే జహి రావణమ్ |
స హి దేవాన్ స గంధర్వాన్ సిద్ధాంశ్చ మునిసత్తమాన్ || 21
- రాక్షసో రావణో ముఖ్యో వీర్యోత్సేకేన బాధతే |
ఋషయస్తు తతస్తేన గంధర్వాప్సరసస్తథా || 22

- క్రీడంతో నందనపనే రాద్రేణ కిల హింసితాః |
 వధార్థం వయమూయాతాస్తస్య వై మునిభిః సహ || 23
- సిద్ధగంధర్వయక్షాశ్చ తతస్త్వాం శరణం గతాః |
 త్వం గతిః పరమా దేవ సర్వేషాం నః పరంతప || 24
- వధాయ దేవశత్రూణాం నృణాం లోకే మనః కురు |
 ఏవముక్తస్తు దేవేశో విష్ణుస్త్రిదశపుంగవః || 25
- పితామహపురోగాంస్తాన్ సర్వలోకనమస్కృతః |
 అబ్రవీత్ త్రిదశాన్ సర్వాన్ సమేతాన్ ధర్మసంహితాన్ || 26
- భయం త్యజత భద్రం వో హితార్థం యుధి రావణమ్ |
 సపుత్రపౌత్రం సామాత్యం సమిత్రజ్ఞాతిబాంధవమ్ || 27
- హత్వా క్రూరం దురాత్మానం దేవర్షీణాం భయావహమ్ |
 దశ వర్ష సహస్రాణి దశ వర్ష శతాని చ || 28
- వత్స్యామి మానుషే లోకే పాలయన్ పృథివీమిమామ్ |
 ఏవం దత్త్వా వరం దేవో దేవానాం విష్ణురాత్మవాన్ || 29
- మానుష్యే చింతయామాస జన్మభూమిమథాత్మనః |
 తతః పద్మపలాశాక్షః కృత్వాత్మానం చతుర్విధమ్ || 30
- పితరం రోచయామాస తదా దశరథం నృపమ్ |
 తతో దేవర్షిగంధర్వాః సరుద్రాః సాప్సరోగణాః || 31
- స్తుతిభిర్దివ్యరూపాభిస్తుష్టుపుర్మధుసూదనమ్ |

తముద్ధతం రావణముగ్రతేజసం
 ప్రపృద్ధదర్పం త్రిదశేశ్వరద్విషమ్ |
 విరావణం సాధుతపస్వికంటకం
 తపస్వినాముద్ధర తం భయాపహమ్ || 32

త మేవ హత్వా సబలం సబాంధవం
 విరావణం రావణముగ్రపౌరుషమ్ |
 స్వర్లోకమాగచ్ఛ గతజ్వరశ్చిరం
 సురేంద్రగుప్తం గతదోషకల్మషమ్ || 33

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచదశస్సర్గః

16. షోడశః సర్గః

పాయసోత్పత్తిః

తతో నారాయణో విష్ణుర్నియుక్తః సురసత్తమైః |
 జానన్పి సురానేవం శ్లక్షణం వచనమబ్రవీత్ || 1

ఉపాయః కో వధే తస్య రాక్షసాధిపతే సునరాః |
 యమహం తం సమాస్థాయ నిహన్యామృషికంటకమ్ || 2

ఏవముక్తా సునరాః సర్వే ప్రత్యూచుర్విష్ణుమవ్యయమ్ |
 మానుషం రూపమాస్థాయ రావణం జహి సంయుగే || 3

స హి తేపే తపస్తీవ్రం దీర్ఘకాలమరిందమ |
 యేన తుష్టోఽభవద్భ్రహ్మ లోకకృల్లోకపూర్వజః || 4

- సంతుష్టః ప్రదదౌ తస్మై రాక్షసాయ వరం ప్రభుః |
నానావిధేభ్యో భూతేభ్యో భయం నాన్యత్ర మానుషాత్ || 5
- అపజ్ఞాతాః పురా తేన వరదానే హి మానవాః |
ఏవం పితామహాత్తస్మాద్వరం ప్రాప్య స గర్వితః || 6
- ఉత్సాదయతి లోకాంస్త్రీన్ స్త్రియశ్చాప్యవకర్షతి |
తస్మాత్తస్య వధో దృష్టో మానుషేభ్యః పరంతప || 7
- ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా సురాణాం విష్ణురాత్మవాన్ |
పితరం రోచయామాస తదా దశరథం నృపమ్ || 8
- స చాప్యపుత్రో నృపతిస్తస్మిన్ కాలే మహాద్యుతిః |
అయజత్ పుత్రియామిష్ఠిం పుత్రేపురరిసూదనః || 9
- స కృత్వా నిశ్చయం విష్ణురామంత్య్ర్య చ పితామహమ్ |
అంతర్ధానం గతో దేవైః పూజ్యమానో మహర్షిభిః || 10
- తతో వై యజమానస్య పావకాదతులప్రభమ్ |
ప్రాదుర్భూతం మహాద్భూతం మహావీర్యం మహాబలమ్ || 11
- కృష్ణం రక్తాంబరధరం రక్తాస్యం దుందుభిస్వనమ్ |
స్నిగ్ధహర్యక్షతనుజశ్మశ్రుప్రవరమూర్ధజమ్ || 12
- శుభలక్షణసంపన్నం దివ్యాభరణభూషితమ్ |
శైలశృంగసముత్పేధం దృప్తశార్దూలవిక్రమమ్ || 13
- దివాకరసమాకారం దీప్తానలశిఖోపమమ్ |
తప్తజాంబూనదమయీం రాజతాంతపరిచ్ఛదామ్ || 14

- దివ్యపాయస సంపూర్ణాం పాత్రీం పత్నీమివ ప్రియామ్ |
 ప్రగృహ్య విపులాం దోర్బాళం స్వయం మాయామయీమివ || 15
- సమవేక్షాన్ బ్రవీద్యాక్యమిదం దశరథం నృపమ్ |
 ప్రాజాపత్యం నరం విద్ధి మామిహాభ్యాగతం నృప || 16
- తతః పరం తదా రాజా ప్రత్యువాచ కృతాంజలిః |
 భగవన్ స్వాగతం తేఽస్తు కిమహం కరవాణి తే || 17
- అథో పునరిదం వాక్యం ప్రాజాపత్యో నరోఽబ్రవీత్ |
 రాజన్నర్చయతా దేవానద్య ప్రాప్తమిదం త్వయా || 18
- ఇదం తు నృపశార్దూల పాయసం దేవనిర్మితమ్ |
 ప్రజాకరం గృహాణ త్వం ధన్యమారోగ్యవర్ధనమ్ || 19
- భార్యాణామనురూపాణామశ్చీతేతి ప్రయచ్ఛ వై |
 తాసు త్వం ప్రాప్స్యసే పుత్రాన్ యదర్థం యజసే నృప || 20
- తథేతి నృపతిః ప్రీతః శిరసా ప్రతిగృహ్య తామ్ |
 పాత్రీం దేవాన్నసంపూర్ణాం దేవదత్తాం హిరణ్మయీమ్ || 21
- అభివాద్య చ తద్భూతమద్భుతం ప్రియదర్శనమ్ |
 ముదా పరమయా యుక్తశ్చకారాభిప్రదక్షిణమ్ || 22
- తతో దశరథః ప్రాప్య పాయసం దేవనిర్మితమ్ |
 బభూవ పరమప్రీతః ప్రాప్య విత్తమివాధనః || 23
- తతస్తదద్భుతప్రఖ్యం భూతం పరమభాస్కరమ్ |
 సంపర్తయిత్వా తత్కర్మ తత్రైవాంతరథీయత || 24

- హర్షరశ్మిభిరుద్ద్యోతం తస్యాంతఃపురమాబభౌ |
 సోఽంతఃపురం ప్రవిశ్యైవ కౌసల్యామిదమబ్రవీత్ || 25
- పాయసం ప్రతిగృహ్ణీష్వ పుత్రీయమిదమాత్మనః |
 కౌసల్యాయై నరపతిః పాయసార్థం దదౌ తదా || 26
- అర్థాదర్థం దదౌ చాపి సుమిత్రాయై నరాధిపః |
 కైకేయ్యై చాపశిష్టార్థం దదౌ పుత్రార్థకారణాత్ || 27
- ప్రదదౌ చాపశిష్టార్థం పాయసస్యామృతోపమమ్ |
 అనుచింత్య సుమిత్రాయై పునరేవ మహీపతిః || 28
- ఏవం తాసాం దదౌ రాజా భార్యాణాం పాయసం పృథక్ |
 తాస్త్యైతత్ పాయసం ప్రాప్య నరేంద్రస్యోత్తమాః స్త్రియః ||
 సంమానం మేనిరే సర్వాః ప్రహర్షోదితచేతసః || 29
- తతస్తు తాః ప్రాశ్య తదుత్తమస్త్రియో
 మహీపతేరుత్తమపాయసం పృథక్ |
 హుతాశనాదిత్యసమానతేజసోఽ -
 చిరేణ గర్భాన్ ప్రతిపేదిరే తదా || 30
- తతస్తు రాజా ప్రసమీక్ల్య తాః స్త్రియః
 ప్రరూఢగర్భాః ప్రతిలబ్ధమానసః |
 బభూవ హృష్టస్త్రిదివే యథా హరిః
 సురేంద్ర సిద్ధర్షిణాభిపూజితః || 31
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షోడశః సర్గః

17. సప్తదశః సర్గః

ఋక్షవానరోత్పత్తిః

- పుత్రత్వం తు గతే విష్ణౌ రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః|
ఉవాచ దేవతాః సర్వాః స్వయంభూర్భగవానిదమ్|| 1
- సత్యసంధస్య వీరస్య సర్వేషాం నో హితైషిణః|
విష్ణోః సహాయాన్ బలినః సృజధ్వం కామరూపిణః|| 2
- మాయావిదశ్చ శూరాంశ్చ వాయువేగసమాన్ జవే|
నయజ్ఞాన్ బుద్ధిసంపన్నాన్ విష్ణుతుల్యపరాక్రమాన్|| 3
- అసంహార్యానుపాయజ్ఞాన్ సింహసంహననాన్వితాన్|
సర్వాస్త్యగుణసంపన్నానమృతప్రాశనానివ|| 4
- అప్పరఃసు చ ముఖ్యాసు గంధర్వీణాం తనూషు చ|
కిన్నరీణాంచ గాత్రేషు వానరీణాం తనూషు చ|| 5
- యక్షపన్నగకన్యాసు ఋషివిద్యాధరీషు చ|
సృజధ్వం హరిరూపేణ పుత్రాంస్తుల్యపరాక్రమాన్|| 6
- పూర్వమేవ మయా సృష్టో జాంబవాస్సృక్షపుంగవః|
జృంభమాణస్య సహసా మమ వక్త్రాదజాయత|| 7
- తే తథోక్తా భగవతా తత్ ప్రతిశ్రుత్య శాసనమ్|
జనయామాసురేవం తే పుత్రాన్ వానరరూపిణః|| 8
- ఋషయశ్చ మహాత్మానః సిద్ధవిద్యాధరోరగాః|
చారణాశ్చ సుతాన్ వీరాన్ సస్సజుర్వనచారిణః|| 9

- వానరేంద్రం మహేంద్రాభమింద్రో వాలినమాత్మజమ్ |
సుగ్రీవం జనయామాస తపనస్తపతాం పరః || 10
- బృహస్పతిస్త్యజనయత్తారం నామ మహాహరిమ్ |
సర్వవానరముఖ్యానాం బుద్ధిమంతమనుత్తమమ్ || 11
- ధనదస్య సుతః శ్రీమాన్ వానరో గంధమాదనః |
విశ్వకర్మా త్వజనయన్నలం నామ మహాహరిమ్ || 12
- పావకస్య సుతః శ్రీమాన్నీలోఽగ్ని సదృశప్రభః |
తేజసా యశసా వీర్యాదత్యరిచ్యత వీర్యవాన్ || 13
- రూపద్రవిణసంపన్నావశ్వినౌ రూపసమ్మతౌ |
మైందం చ ద్వివిదం చైవ జనయామాసతుః స్వయమ్ || 14
- పరుణో జనయామాస సుషేణం నామ వానరమ్ |
శరభం జనయామాస పర్జన్యస్తు మహాబలమ్ || 15
- మారుతస్యాత్మజః శ్రీమాన్ హనుమాన్నామ వానరః |
వజ్రసంహననోపేతో వైనతేయసమో జవే || 16
- సర్వవానరముఖ్యేషు బుద్ధిమాన్ బలవానపి |
తే సృష్టౌ బహుసాహస్రా దశగ్రీవపథే రతాః || 17
- అప్రమేయబలా వీరా విక్రాంతాః కామరూపిణః |
తే గజాచలసంకాశా వపుష్కంతో మహాబలాః || 18
- ఋక్షవానరగోవుచ్ఛాః క్షిప్రమేవాభిజజ్జరే |
యస్య దేవస్య యద్రూపం వేషో యశ్చ పరాక్రమః || 19

- అజాయత సమం తేన తస్య తస్య పృథక్ పృథక్ |
 గోలాంగూలీషు చోత్పన్నాః కేచిత్ సమ్మతవిక్రమాః || 20
- ఋక్షీషు చ తథా జాతా వాసరాః కిన్నరీషు చ |
 దేవా మహర్షిగంధర్వాస్తార్క్ష్యా యక్షా యశస్విసః || 21
- నాగాః కింపురుషాశ్చైవ సిద్ధవిద్యాధరోరగాః |
 బహవో జనయామాసుర్హృష్టాస్తత్ర సహస్రశః || 22
- చారణాశ్చ సుతాన్ వీరాన్ సస్పజుర్వనచారిణః |
 వాసరాన్ సుమహాకాయాన్ సర్వాన్ వై వనచారిణః || 23
- అప్పరఃసు చ ముఖ్యాసు తథా విద్యాధరీషు చ |
 నాగకన్యాసు చ తథా గంధర్విణాం తనూషు చ || 24
- కామరూపబలోపేతా యథాకామం విచారిణః |
 సింహశార్దూలసదృశా దర్పేణ చ బలేన చ || 25
- శిలాప్రహరణాః సర్వే సర్వే పాదపయోధినః |
 నఖదంష్ట్రాయుధాః సర్వే సర్వే సర్వాస్త్రకోవిదాః || 26
- విచాలయేయుః శైలేంద్రాన్ భేదయేయుః స్థిరాన్ ద్రుమాన్ |
 క్షోభయేయుశ్చ వేగేన సముద్రం సరితాం పతిమ్ || 27
- దారయేయుః క్షితిం సద్భ్యామాప్లవేయుర్మహార్ణవమ్ |
 నభఃస్థలం విశేయుశ్చ గృహీయురపి తోయదాన్ || 28
- గృహీయురపి మాతంగాన్ మత్తాన్ ప్రప్రజతో వనే |
 సర్దమానాశ్చ నాదేన పాతయేయుర్విహంగమాన్ || 29

- ఈదృశానాం ప్రసూతాని హరీణాం కామరూపిణామ్ |
 శతం శతసహస్రాణి యూథపానాం మహాత్మనామ్ || 30
- తే ప్రధానేషు యూథేషు హరీణాం హరియూథపాః |
 బభూవుర్యూథపశ్రేష్ఠా వీరాంశ్చాజనయన్ హరీన్ || 31
- అన్యే ఋక్షపతః ప్రస్థానుపతస్థః సహస్రశః |
 అన్యే నానావిధాన్ శైలాన్ భేజిరే కాననాని చ || 32
- సూర్యపుత్రం చ సుగ్రీవం శక్రపుత్రం చ వాలినమ్ |
 బ్రాతరావుపతస్థస్తే సర్వే చ హరియూథపాః || 33
- నలం నీలం హనూమంతమన్యాంశ్చ హరియూథపాన్ |
 తే తార్క్ష్యబలసంపన్నాః సర్వే యుద్ధవిశారదాః || 34
- విచరంతోఽర్జయన్ దర్పాత్ సింహవ్యాఘ్రమహోరగాన్ |
 తాంశ్చ సర్వాన్ మహాబాహుర్వాలీ విపుల విక్రమః || 35
- జుగోప భుజవీర్యేణ ఋక్షగోపుచ్ఛవాసరాన్ |
 తైరియం పృథివీ శూరైః సపర్వతవనార్ణవా || 36
- కీర్ణా వివిధసంస్థావైర్నానాప్యంజనలక్షణైః ||
- తైర్మేఘబృందాచలకూటకల్పై-
 ర్మహాబలైర్వాసరయూథపాలైః |
 బభూవ భూర్భీమశరీరరూపైః
 సమాప్యతా రామసహాయహేతోః || 37
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తదశః సర్గః

18. అష్టాదశః సర్గః శ్రీరామాద్యవతారః

- నిర్వృత్తే తు క్రతౌ తస్మిన్ హయమేధే మహాత్మనః|
ప్రతిగృహ్య సురా భాగాన్ ప్రతిజగ్మర్మథాగతమ్|| 1
- సమాప్తదీక్షానియమః పత్నీగణసమన్వితః|
ప్రవివేశ పురీం రాజా సభృత్యబలవాహనః|| 2
- యథార్థం పూజితాస్తేన రాజ్ఞా వై పృథివీశ్వరాః|
ముదితాః ప్రయయుర్దేశాన్ ప్రణమ్య మునిపుంగవమ్|| 3
- శ్రీమతాం గచ్ఛతాం తేషాం స్వపురాణి పురాత్తతః|
బలాని రాజ్ఞాం శుభ్రాణి ప్రహృష్టాని చకాశిరే|| 4
- గతేషు పృథివీశేషు రాజా దశరథస్తదా|
ప్రవివేశ పురీం శ్రీమాన్ పురస్కృత్య ద్విజోత్తమాన్|| 5
- శాంతయా ప్రయయౌ సార్థమృష్యశృంగః సుపూజితః|
అన్వీయమానో రాజ్ఞాథ సానుయాత్రేణ ధీమతా|| 6
- ఏవం విసృజ్య తాన్ సర్వాన్ రాజా సంపూర్ణమానసః|
ఉవాస సుఖితస్తత్ర పుత్రోత్పత్తిం విచింతయన్|| 7
- తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు ఋతూనాం షట్ సమత్యయుః|
తతశ్చ ద్వాదశే మాసే చైత్రే నావమికే తిథౌ|| 8

- నక్షత్రేదితిదైవత్యే స్వోచ్చసంస్థేషు పంచసు|
 గ్రహేషు కర్కటే లగ్నే వాకృతావిందునా సహ|| 9
- ప్రోద్యమానే జగన్నాథం సర్వలోక నమస్కృతమ్|
 కౌసల్యాజనయద్రామం సర్వలక్షణసంయుతమ్|| 10
- విష్ణోరర్థం మహాభాగం పుత్రమైక్వా కవర్ధనమ్|
 కౌసల్యా శుశుభే తేన పుత్రేణామితతేజసా|| 11
- యథా వరేణ దేవానామదితిర్వజ్రపాణినా|
 భరతో నామ కైకేయ్యాం జజ్ఞే సత్యపరాక్రమః|| 12
- సాక్షాద్విష్ణోశ్చతుర్భాగః సర్వైః సముదితో గుణైః|
 అథ లక్ష్యణశత్రుహ్నా సుమిత్రాజనయత్ సుతౌ|| 13
- సర్వాస్త్రకృశలా వీరౌ విష్ణోరర్థసమన్వితౌ|
 పుష్యే జాతస్తు భరతో మీనలగ్నే ప్రసన్నధీః| 14
- సారే౯ జాతౌ చ సౌమిత్రీ కులీరే౯భ్యుదితే రవౌ|
 రాజ్ఞః పుత్రౌ మహాత్మానశ్చత్వారో జజ్ఞిరే పృథక్|| 15
- గుణవంతో౯నురూపాశ్చ రుచ్యా ప్రోష్ఠపదోపమాః|
 జగుః కలం చ గంధర్వా సన్మతుశ్చాప్సరోగణాః|| 16
- దేపదుండుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్ఛ్యుతౌ|
 ఉత్సవశ్చ మహానాసీదయోధ్యాయాం జనాకులః|| 17
- రథ్యాశ్చ జనసంబాధా నటనర్తక సంకులాః|
 గాయవైశ్చ విరావిణ్యో వాదవైశ్చ తథాపరైః|| 18

- విరేజుర్విపులాస్త్ర సర్వరత్నసమన్వితాః |
 ప్రదేయాంశ్చ దదౌ రాజా సూతమాగధవందినామ్ || 19
- బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ విత్తం గోధనాని సహస్రశః |
 అతీత్యైకాదశాహం తు నామకర్మ తథాకరోత్ || 20
- జ్యేష్ఠం రామం మహాత్మానం భరతం కైకయీసుతమ్ |
 సౌమిత్రి లక్ష్మణమితి శత్రుఘ్నమపరం తథా || 21
- వసిష్ఠః పరమప్రీతో నామాని కృతవాంస్తదా |
 బ్రాహ్మణాన్ భోజయామాస పౌరాన్ జానపదానపి || 22
- అదదాద్బ్రాహ్మణానాం చ రత్నైఃపుమమితం బహు |
 తేషాం జన్మక్రియాదీని సర్వకర్మాణ్యకారయత్ || 23
- తేషాం కేతురివ జ్యేష్ఠో రామో రతికరః పితుః |
 బభూవ భూయో భూతానాం స్వయంభూరివ సమ్మతః || 24
- సర్వే వేదవిద శ్శూరాః సర్వే లోకహితే రతాః |
 సర్వే జ్ఞానోపసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః || 25
- తేషామపి మహాతేజా రామః సత్యపరాక్రమః |
 ఇష్ట స్సర్వస్య లోకస్య శశాంక ఇవ నిర్మలః || 26
- గజస్కంధేఽశ్వప్యష్టే చ రథచర్యాసు సమ్మతః |
 ధనుర్వేదే చ నిరతః పితృశుశ్రూషణే రతః || 27
- బాల్యాత్ ప్రభృతి సుస్నిగ్ధో లక్ష్మణో లక్ష్మీవర్ధనః |
 రామస్య లోకరామస్య బ్రాతుర్జ్యేష్ఠస్య నిత్యశః || 28

- సర్వప్రియకరస్తస్య రామస్యాపి శరీరతః |
 లక్ష్మణో లక్ష్మీసంపన్నో బహిఃప్రాణ ఇవాపరః || 29
- స చ తేన వినా నిద్రాం లభతే పురుషోత్తమః |
 మృష్టమన్నముపాసీతమశ్నాతి స హి తం వినా || 30
- యదా హి హయమారూఢో మృగయాం యాతి రాఘవః |
 తదైనం పృష్ఠతోఽభ్యేతి సధనుః పరిపాలయన్ || 31
- భరతస్యాపి శత్రుఘ్నా లక్ష్మణావరజో హి సః |
 ప్రాణైః ప్రియతరో నిత్యం తస్య చాసీత్తథా ప్రియః || 32
- స చతుర్భిర్మహాభాగైః పుత్రైర్దశరథః ప్రియైః |
 బభూవ పరమప్రీతో దేవైరివ పితామహః || 33
- తే యదా జ్ఞానసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః |
 హ్రీమంతః కీర్తిమంతశ్చ సర్వజ్ఞా దీర్ఘదర్శినః || 34
- తేషామేవం ప్రభావాణాం సర్వేషాం దీప్తతేజసామ్ |
 పితా దశరథో హృష్టో బ్రహ్మ లోకాధిపో యథా || 35
- తే చాపి మనుజవ్యాఘ్రా వైదికాధ్యయనే రతాః |
 పితృశుశ్రూషణరతా ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితాః || 36
- అథ రాజా దశరథస్తేషాం దారక్రియాం ప్రతి |
 చింతయామాస ధర్మాత్మా సోపాధ్యాయః సబాంధవః || 37
- తస్య చింతయమానస్య మంత్రిమధ్యే మహాత్మనః |
 అభ్యాగచ్ఛన్మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః || 38

- స రాజ్ఞో దర్శనాకాంక్షీ ద్వారాధ్యక్షానువాచ హా|
 శీఘ్రమాఖ్యాత మాం ప్రాప్తం కౌశికం గాధిన స్సుతమ్|| 39
- తచ్చుత్వా వచనం త్రాసాద్రాజ్ఞో వేశ్మ ప్రదుద్రువుః|
 సంభ్రాంతమనస స్సర్వే తేన వాక్యేన చోదితాః|| 40
- తే గత్వా రాజభవనం విశ్వామిత్రమృషిం తదా|
 ప్రాప్తమావేదయామాసుర్పుషాయేక్షాన్వకవే తదా|| 41
- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సపురోధాః సమాహితః|
 ప్రత్యుజ్జగామ తం హృష్టో బ్రహ్మాణమివ వాసవః|| 42
- తం దృష్ట్వాజ్వలితం దీప్త్యా తాపసం సంశితవ్రతమ్|
 ప్రహృష్టవదనో రాజా తతోఽర్ఘ్యముపహారయత్|| 43
- స రాజ్ఞః ప్రతిగృహ్యార్ఘ్యం శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా|
 కుశలం చాప్యయం చైవ పర్యపుచ్చన్నరాధిపమ్|| 44
- పురే కోశే జనపదే బాంధవేషు సుహృత్సు చ|
 కుశలం కౌశికో రాజ్ఞః పర్యపుచ్చత్ సుధార్మికః|| 45
- అపి తే సన్నతాః సర్వే సామంతా రిపవో జితాః|
 దైవం చ మానుషం చాపి కర్మ తే సాధ్వనుషితమ్|| 46
- వసిష్ఠం చ సమాగమ్య కుశలం మునిపుంగవః|
 ఋషీంశ్చాన్యాన్ యథాన్యాయం మహాభాగానువాచ హా|| 47
- తే సర్వే హృష్టమనసస్తస్య రాజ్ఞో నివేశనమ్|
 వివిశుః పూజితాస్తత్ర నిషేదుశ్చ యథార్హతః|| 48

- అథ హృష్టమనా రాజా విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ |
ఉవాచ పరమోదారో హృష్టస్తమభిపూజయన్ || 49
- యథాఽమృతస్య సంప్రాప్తిర్యథా వర్షమనూదకే |
యథా సదృశదారేషు పుత్రజన్మాఽప్రజస్య చ || 50
- ప్రణష్టస్య యథా లాభో యథా హర్షో మహోదయే |
తద్దైవాగమనం మన్యే స్వాగతం తే మహామునే || 51
- కం చ తే పరమం కామం కరోమి కిము హర్షితః |
పాత్రభూతోఽసి మే బ్రహ్మాన్ దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి ధార్మిక || 52
- అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితమ్ |
పూర్వం రాజర్షిశబ్దేన తపసా ద్యోతితప్రభః || 53
- బ్రహ్మర్షిత్వమనుప్రాప్తః పూజ్యోఽసి బహుధా మయా |
తదద్భుతమిదం బ్రహ్మాన్ పవిత్రం పరమం మమ || 54
- శుభక్షేత్రగతశ్చాహం తవ సందర్శనాత్ ప్రభో |
బ్రూహి యత్ ప్రార్థితం తుభ్యం కార్యమాగమనం ప్రతి || 55
- ఇచ్ఛామ్యనుగృహీతోఽహం త్వదర్థపరివృద్ధయే |
కార్యస్య న విమర్శం చ గంతుమర్హసి కౌశిక || 56
- కర్తా చాహమశేషేణ దైవతం హి భవాన్ మమ |
మమ చాయమనుప్రాప్తో మహాసభ్యుదయో ద్విజ || 57
- తవాగమనజః కృత్స్నో ధర్మశ్చానుత్తమో మమ ||

ఇతి హృదయసుఖం నిశమ్య వాక్యం

శ్రుతిసుఖమాత్మవతా వినీతముక్తమ్ |

ప్రథితగుణయశా గుణైర్విశిష్టః

పరమఋషిః పరమం జగామ హర్షమ్ ||

58

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టాదశః సర్గః

19. ఏకోనవింశః సర్గః

విశ్వామిత్రవాక్యమ్

తచ్చుత్వా రాజసింహస్య వాక్యమద్భుతవిస్తరమ్ |

హృష్టరోమా మహాతేజా విశ్వామిత్రోఽభ్యభాషత ||

1

సదృశం రాజశార్దూల తవైతద్భువి నాన్యథా |

మహావంశప్రసూతస్య వసిష్ఠ వ్యపదేశినః ||

2

యత్తు మే హృద్గతం వాక్యం తస్య కార్యస్య నిశ్చయమ్ |

కురుష్య రాజశార్దూల భవ సత్యప్రతిశ్రవాః ||

3

అహం నియమమాతిష్ఠే సిద్ధ్యర్థం పురుషర్షభ |

తస్య విఘ్నకరో ద్వౌతు రాక్షసౌ కామరూపిణౌ ||

4

ప్రతే మే బహుశశ్చిర్ణే సమాప్త్యాం రాక్షసావిమౌ |

మారీచశ్చ సుబాహుశ్చ వీర్యవంతౌ సుశిక్షితౌ ||

5

సమాంసరుధిరోఘేన వేదిం తామభ్యవర్షతామ్ |

అవధూతే తథాభూతే తస్మిన్నియమనిశ్చయే ||

6

- కృతశ్రమో నిరుత్సాహస్తస్మాద్దేశాదపాక్రమే |
 న చ మే క్రోధముత్స్రస్టుం బుద్ధిర్భవతి పార్థివ || 7
- తథాభూతా హి సా చర్యా న శాపస్తత్ర ముచ్యతే |
 తత్ పుత్రం రాజశార్దూల రామం సత్యపరాక్రమమ్ || 8
- కాకపక్షధరం శూరం జ్యేష్ఠం మే దాతుమర్హసి |
 శక్తో హ్యేష మయా గుప్తో దివ్యేన స్వేన తేజసా || 9
- రాక్షసా యే వికర్తారస్తేషామపి వినాశనే |
 శ్రేయశ్చాస్మై ప్రదాస్యామి బహురూపం న సంశయః || 10
- త్రయాణామపి లోకానాం యేన ఖ్యాతిం గమిష్యతి |
 న చ తౌ రామమాసాద్య శక్తౌ స్థాతుం కథంచన || 11
- న చ తౌ రాఘవాదన్యో హంతుముత్సహతే పుమాన్ |
 వీర్యోత్సినక్తౌ హి తౌ పాపౌ కాలపాశపశంగతౌ || 12
- రామస్య రాజశార్దూల న పర్యాప్తౌ మహాత్మనః |
 న చ పుత్రగతం స్నేహం కర్తుమర్హసి పార్థివ || 13
- అహం తే ప్రతిజానామి హతౌ తౌ విద్ధి రాక్షసా |
 అహం వేద్మి మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్ || 14
- వసిష్ఠోఽపి మహాతేజా యే చేమే తపసి స్థితాః |
 యది తే ధర్మలాభం చ యశశ్చ పరమం భువి || 15
- స్థిరమిచ్ఛసి రాజేంద్ర రామం మే దాతుమర్హసి |
 యద్యభ్యనుజ్ఞాం కాకుత్స్థ దదతే తప మంత్రిణః || 16

వసిష్ఠప్రముఖాః సర్వే తతో రామం విసర్జయ |
అభిప్రేతమసంసక్తమాత్మజం దాతుమర్హసి || 17

దశరాత్రం హి యజ్ఞస్య రామం రాజీవలోచనమ్ |
నాత్యేతి కాలో యజ్ఞస్య యథాఽయం మమ రాఘవ || 18

తథా కురుష్వ భద్రం తే మా చ శోకే మనః కృథాః |
ఇత్యేవముక్త్వా ధర్మాత్మా ధర్మార్థసహితం వచః || 19

విరరామ మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
స తన్నిశమ్య రాజేంద్రో విశ్వామిత్రపచః శుభమ్ || 20

శోకేన మహతావిష్టశ్చచాల చ ముమోహా చ |
లబ్ధసంజ్ఞస్తథోత్థాయ వ్యషీదత భయాన్వితః || 21

ఇతి హృదయమనోవిదారణం
మునివచనం తదతీవ శుశ్రువాన్ |
నరపతిరగమన్మహాన్ మహాత్మా
వ్యథితమనాః ప్రచచాల చాసనాత్ || 22

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకోనవింశః సర్గః

20. వింశః సర్గః దశరథవాక్యమ్

- తచ్ఛ్చుత్వా రాజశార్దూలో విశ్వామిత్రస్య భాషితమ్ |
ముహూర్తమివ నిస్సంజ్ఞః సంజ్ఞావానిదమబ్రవీత్ || 1
- ఊనషోడశవర్షో మే రామో రాజీవలోచనః |
న యుద్ధయోగ్యతామస్య పశ్యామి సహ రాక్షసైః || 2
- ఇయమక్షోహిణీ పూర్ణా యస్యాహం పతిరీశ్వరః |
అనయా సంవృతో గత్వా యోధాహం తైర్నిశాచరైః || 3
- ఇమే శూరాశ్చ విక్రాంతా భృత్యా మేఽస్త్రవిశారదాః |
యోగ్యా రక్షోగణైర్వోధ్యుం న రామం నేతుమర్హసి || 4
- అహమేవ ధనుష్పాణిర్గోష్టా సమరమూర్ధని |
యావత్ ప్రాణాన్ ధరిష్యామి తావద్యోత్యే నిశాచరైః || 5
- నిర్విఘ్నా వ్రతచర్యా సా భవిష్యతి సురక్షితా |
అహం తత్రాగమిష్యామి న రామం నేతుమర్హసి || 6
- బాలో హ్యకృతవిద్యశ్చ న చ వేత్తి బలాబలమ్ |
న చాస్త్రబలసంయుక్తో న చ యుద్ధ విశారదః || 7
- న చాసౌ రక్షసాం యోగ్యః కూటయుద్ధా హి తే ధ్రువమ్ |
విప్రయుక్తో హి రామేణ ముహూర్తమపి నోత్సహే || 8
- జీవితుం మునిశార్దూల న రామం నేతుమర్హసి |
యది వా రాఘవం బ్రహ్మన్నేతుమిచ్ఛసి సువ్రత || 9

- చతురంగ సమాయుక్తం మయా చ సహ తం నయ|
షష్టిర్వర్షసహస్రాణి జాతస్య మమ కౌశిక|| 10
- దుఃఖేనోత్పాదితశ్చాయం న రామం నేతుమర్హసి|
చతుర్థామాత్యజానాం హి ప్రీతిః పరమికా మమ|| 11
- జ్యేష్ఠం ధర్మప్రధానం చ న రామం నేతుమర్హసి|
కింవీర్యా రాక్షసాస్తే చ కస్య పుత్రాశ్చ కే చ తే|| 12
- కథంప్రమాణాః కే చైతాన్ రక్షంతి మునిపుంగవ|
కథం చ ప్రతికర్తవ్యం తేషాం రామేణ రక్షసామ్|| 13
- మామకైర్వా బలైర్బ్రహ్మాన్ మయా వా కూటయోధినాం|
సర్వం మే శంస భగవన్ కథం తేషాం మయా రణే|| 14
- స్థాతవ్యం దుష్టభావానాం వీర్యోత్సిక్తా హి రాక్షసాః|
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా విశ్వామిత్రోఽభ్యభాషత|| 15
- పౌలస్త్యవంశప్రభవో రావణోనామ రాక్షసః|
స బ్రహ్మణా దత్తవర్స్త్రైలోక్యం బాధతే భృశమ్|| 16
- మహాబలో మహావీర్యో రాక్షసైర్బహుభిర్వృతః|
శ్రూయతే హి మహావీర్యో రావణో రాక్షసాధిపః|| 17
- సాక్షా ద్వైశ్రవణభ్రాతా పుత్రో విశ్రవసో మునేః|
యదా స్వయం న యజ్ఞస్య విఘ్నకర్తా మహాబలః|| 18
- తేన సంఛోదితౌ ద్వౌ తు రాక్షసౌ సుమహాబలా|
మారీచశ్చ సుబాహుశ్చ యజ్ఞవిఘ్నం కరిష్యతః|| 19

- ఇత్యుక్తో మునినా తేన రాజోవాచ మునిం తదా |
 న హి శక్తోఽస్మి సంగ్రామే స్థాతుం తస్య దురాత్మనః || 20
- స త్వం ప్రసాదం ధర్మజ్ఞ కురుష్య మమ పుత్రకే |
 మమ చైవాలృభాగ్యస్య దైవతం హి భవాన్ గురుః || 21
- దేవదాసపగంధర్వా యక్షాః పతగపన్నగాః |
 న శక్తా రావణం సోఢుం కిం పునర్మానవా యుధి || 22
- స హి వీర్యవతాం వీర్యమాదత్తే యుధి రాక్షసః |
 తేన చాహం న శక్నోమి సంయోధుం తస్య వా బలైః || 23
- సబలో వా మునిశ్రేష్ఠ సహితో వా మమాత్మజైః |
 కథమప్యమరప్రఖ్యం సంగ్రామాణామకోవిదమ్ || 24
- బాలం మే తనయం బ్రహ్మనైవ దాస్యామి పుత్రకమ్ |
 అథ కాలోపమా యుద్ధే సుతౌ సుందోపసుందయోః || 25
- యజ్ఞవిఘ్నకరో తౌ తే నైవ దాస్యామి పుత్రకమ్ |
 తయోరన్యతరేణాహం యోధా స్యాం ససుహృద్గణః || 26
- అన్యథా త్వనునేష్యామి భవంతం సహ బాంధవైః |
 ఇతి నరపతిజల్పనాద్ద్విజేంద్రం
 కుశికసుతం సుమహాన్ వివేశ మన్యుః |
 సుహూత ఇవ ముఖేఽగ్నిరాజ్యసిక్తః
 సమభవదుజ్జ్వలితో మహర్షివహ్నిః || 27
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే వింశః సర్గః

21. ఏకవింశః సర్గః

వశిష్టవాక్యమ్

- తచ్చుత్వా వచనం తస్య స్నేహపర్యాకులాక్షరమ్ |
సమన్యః కౌశికో వాక్యం ప్రత్యువాచ మహీపతిమ్ || 1
- పూర్వమర్థం ప్రతిశ్రుత్య ప్రతిజ్ఞాం హాతుమిచ్ఛసి |
రాఘవాణామయుక్తోఽయం కులస్యాస్య విపర్యయః || 2
- యదీదం తే క్షమం రాజన్ గమిష్యామి యథాగతమ్ |
మిథ్యాప్రతిజ్ఞః కాకుత్స్థ సుఖీభవ సబాంధవః || 3
- తస్య రోషపరీతస్య విశ్వామిత్రస్య ధీమతః |
చచాల పసుధా కృత్వాన్ని వివేశ చ భయం సురాన్ || 4
- త్రస్తరూపం తు విజ్ఞాయ జగత్ సర్వం మహానృషిః |
నృపతిం సువ్రతో ధీరో వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్ || 5
- ఇక్ష్వాకూణాం కులే జాతః సాక్షాద్ధర్మ ఇవాపరః |
ధృతిమాన్ సువ్రతః శ్రీమాన్న ధర్మం హాతుమర్హసి || 6
- త్రిషు లోకేషు విఖ్యాతో ధర్మాత్మా ఇతి రాఘవః |
స్వధర్మం ప్రతిపద్యస్వ నాధర్మం వోధుమర్హసి || 7
- సంశ్రుత్యైవం కరిష్యామీత్యకుర్వాణస్య రాఘవ |
ఇష్టాపూర్తవధో భూయాత్తస్మాద్రామం విసర్జయ || 8

- కృతాస్త్రమకృతాస్త్రం వా నైనం శక్యంతి రాక్షసాః|
గుప్తం కుశికపుత్రేణ జ్వలనేనామృతం యథా|| 9
- ఏష విగ్రహవాన్ ధర్మ ఏష వీర్యవతాం వరః|
ఏష బుద్ధ్యాఽధికో లోకే తపసశ్చ పరాయణమ్|| 10
- ఏషోఽస్త్యాన్ వివిధాన్ వేత్తి త్రైలోక్యే సచరాచరే|
నైనమన్యః పుమాన్ వేత్తి న చ వేత్స్యంతి కేచన|| 11
- స దేవా నర్షయః కేచిన్నాసురా న చ రాక్షసాః|
గంధర్వయక్షప్రవరాః సకిన్నరమహోరగాః|| 12
- సర్వాస్త్రాణి భృశాశ్వస్య పుత్రాః పరమధార్మికాః|
కౌశికాయ పురా దత్తా యదారాజ్యం ప్రశాసతి|| 13
- తేఽపి పుత్రా భృశాశ్వస్య ప్రజాపతిసుతాసుతాః|
నైకరూపా మహావీర్యా దీప్తిమంతో జయావహాః|| 14
- జయా చ సుప్రభా చైవ దక్షకన్యే సుమధ్యమే|
తే సువాతేఽస్త్రశస్త్రాణి శతం పరమభాస్వరమ్|| 15
- పంచాశతం సుతాన్ లేభే జయా నామ వరాంగనా|
వధాయాసురసైన్యానామమేయాన్ కామరూపిణః|| 16
- సుప్రభా జనయామాస పుత్రాన్ పంచాశతం పునః|
సంహారాన్నామ దుర్ధర్షాన్ దురాక్రామాన్ బలీయసః|| 17
- తాని చాస్త్రాణి వేత్త్యేష యథాపత్ కుశికాత్మజః|
అపూర్వాణాం చ జననే శక్తో భూయః స ధర్మవిత్|| 18

తేనాస్య మునిముఖ్యస్య సర్వజ్ఞస్య మహాత్మనః|
 న కించిదప్యవిదితం భూతం భవ్యం చ రాఘవ|| 19

ఏపంవీర్యో మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహాయశాః|
 న రామగమనే రాజన్ సంశయం గంతుమర్హసి|| 20

తేషాం నిగ్రహణే శక్తః స్వయం చ కుశికాత్మజః|
 తప పుత్రహితార్థాయ త్వాముపేత్యాభియాచతే|| 21

ఇతి మునివచనాత్ ప్రసన్నచిత్తో
 రఘువృషభశ్చ ముమోద భాస్వరాంగః|
 గమనమభిరురోచ రాఘవస్య
 ప్రథితయశాః కుశికాత్మజాయ బుద్ధ్యా|| 22

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకవింశః సర్గః

22. ద్వావింశః సర్గః విద్యాప్రదానమ్

తథా వసిష్ఠే బ్రువతి రాజా దశరథః సుతమ్|
 ప్రహృష్టవదనో రామమాజుహాప సలక్ష్మణమ్|| 1

కృతస్వస్త్వయనం మాత్రా పిత్రా దశరథేన చ|
 పురోధసా వసిష్ఠేన మంగలైరభిమంత్రితమ్|| 2

స పుత్రం మూర్ఘ్నృషాఘ్రూయ రాజా దశరథః ప్రియమ్|
 దదౌ కుశికపుత్రాయ సుప్రీతేనాంతరాత్మనా|| 3

- తతో వాయుః సుఖస్సర్వో విరజస్కో వవౌ తదా |
విశ్వామిత్రగతం దృష్ట్వా రామం రాజీవలోచనమ్ || 4
- పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీద్దేవదుందుభి నిస్స్వవై |
శంఖదుందుభినిర్ఘోషః ప్రయాతే తు మహాత్మని || 5
- విశ్వామిత్రో యయావగ్రే తతో రామో మహాయశాః |
కాకపక్షధరో ధన్వీ తం చ సౌమిత్రిరస్వగాత్ || 6
- కలాపినౌ ధనుష్పాణీ శోభయానౌ దిశో దశ |
విశ్వామిత్రం మహాత్మానం త్రిశీర్షావివ పన్నగౌ || 7
- అనుజగృతురక్షుద్రౌ పితామహమివాశ్వినౌ |
తదా కుశికపుత్రం తు ధనుష్పాణీ స్వలంకృతౌ || 8
- బద్ధగోధాంగులిత్రాణౌ ఖడ్గవంతౌ మహాద్యుతీ |
కుమారౌ చారుపపుషౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ || 9
- అనుయాతౌ శ్రియా దీప్తౌ శోభయేతామనిందితౌ |
స్థాణుం దేవమివాచింత్యం కుమారావివ పాపకీ || 10
- అధ్యర్థయోజనం గత్వా సరయ్యా దక్షిణే తపే |
రామేతి మధురాం వాణీం విశ్వామిత్రోఽభ్యభాషత || 11
- గృహాణ వత్స సలిలం మా భూత్ కాలస్య పర్యయః |
మంత్రగ్రామం గృహాణ త్వం బలామతిబలాం తథా || 12
- న శ్రమో న జ్వరో వా తే న రూపస్య విపర్యయః |
న చ సుప్తం ప్రమత్తం వా ధర్షయిష్యంతి నైర్పతాః || 13

- న బాహోః సదృశో వీర్యే పృథివ్యామస్తి కశ్చన |
 త్రిషు లోకేషు వై రామ న భవేత్ సదృశస్తవ || 14
- న సౌభాగ్యే న దాక్షిణ్యే న జ్ఞానే బుద్ధినిశ్చయే |
 నోత్తరే ప్రతిపక్తవ్యే సమో లోకే తవానఘ || 15
- ఏతద్విద్యాద్వయే లభే న భవేత్ సదృశస్తవ |
 బలా చాతిబలా చైవ సర్వజ్ఞానస్య మాతరౌ || 16
- బలామతిబలాం చైవ పఠతః పథి రాఘవ |
 క్షుత్ప్రిపాసే న తే రామ భవిష్యేతే నరోత్తమ || 17
- విద్యాద్వయమధీయానే యశశ్చాప్యతులం త్వయి |
 పితామహసుతే హ్యేతే విద్యే తేజః సమన్వితే || 18
- ప్రదాతుం తవ కాకుత్స్థ సదృశస్త్వం హి ధార్మిక |
 కామం బహుగుణాః సర్వే త్వయ్యేతే నాత్ర సంశయః || 19
- తపసా సంభృతే చైతే బహురూపే భవిష్యతః |
 తతో రామో జలం స్పృష్ట్వా ప్రహృష్టవదనశ్శుచిః || 20
- ప్రతిజగ్రాహ తే విద్యే మహర్షేర్భావితాత్మనః |
 విద్యాసముదితో రామః శుశుభే భూరివిక్రమః || 21
- సహస్రశ్శిర్భగవాన్ శరదీప దివాకరః |
 గురుకార్యాణి సర్వాణి నియుజ్య కుశికాత్మజః || 22
- ఊషుస్తాం రజనీం తీరే సరయ్యాః సుసుఖం త్రయః ||

దశరథస్యపసూనుసత్తమాభ్యాం

తృణశయనేఽనుచితే సహోషితాభ్యామ్ |

కుశికసుతపచోఽనులాలితాభ్యాం

క్షణమివ సా విబభౌ విభావరీ చ ||

23

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్వావింశః సర్గః

23. త్రయోవింశః సర్గః

కామాశ్రమవాసః

ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం విశ్వామిత్రో మహామునిః |

అభ్యభాషత కాకుత్స్థం శయానం పర్ణసంస్తరే ||

1

కౌసల్యా సుప్రజా రామ పూర్వ్యా సంధ్యా ప్రవర్తతే |

ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల కర్తవ్యం దైవమాహ్నికమ్ ||

2

తస్యర్థేః పరమోదారం వచః శ్రుత్వా నృపాత్మజౌ |

స్నాత్వా కృతోదకౌ వీరౌ జేపతుః పరమం జపమ్ ||

3

కృతాహ్నికౌ మహావీర్యౌ విశ్వామిత్రం తపోధనమ్ |

అభివాద్యాభినంహృష్టౌ గమనాయోపతస్థతుః ||

4

తౌ ప్రయాతౌ మహావీర్యౌ దివ్యాం త్రిపథగాం నదీమ్ |

దదృశాతే తతస్తత్ర సరయ్యాః సంగమే శుభే |

5

తత్రాశ్రమపదం పుణ్యమృషీణాం భావితాత్మనామ్ |

బహుపర్ణసహస్రాణి తస్యతాం పరమం తపః ||

6

- తం దృష్ట్వా పరమప్రీతౌ రాఘవౌ పుణ్యమాశ్రమమ్ |
 ఊచతుస్తం మహాత్మానం విశ్వామిత్రమిదం వచః || 7
- కస్యాయమాశ్రమః పుణ్యః కోన్వస్మిన్ వసతే పుమాన్ |
 భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛావః పరం కౌతూహలం హి నౌ || 8
- తయోస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రహస్య మునిపుంగవః |
 అబ్రవీచ్ఛ్చాయతాం రామ కస్యాయం పూర్వ ఆశ్రమః || 9
- కందర్పౌ మూర్తిమానాసీత్ కామ ఇత్యుచ్యతే బుధైః |
 తపస్యంతమిహ స్థాణుం నియమేన సమాహితమ్ || 10
- కృతోద్వాహం తు దేవేశం గచ్ఛంతం సమరుద్గణమ్ |
 ధర్మయామాస దుర్మేధా హుంకృతశ్చ మహాత్మనా || 11
- అవదగ్ధస్య రౌద్రేణ చక్షుషా రఘునందన |
 వ్యశీర్యంత శరీరాత్ స్వాత్ సర్వగాత్రాణి దుర్మతేః || 12
- తస్య గాత్రం హతం తత్ర నిర్దగ్ధస్య మహాత్మనా |
 అశరీరః కృతః కామః క్రోధాద్దేవేశ్వరేణ హ || 13
- అనంగ ఇతి విఖ్యాతస్తదాప్రభృతి రాఘవ |
 స చాంగవిషయః శ్రీమాన్ యత్రాంగం స ముమోచ హ || 14
- తస్యాయమాశ్రమః పుణ్యస్తస్యేమే మునయః పురా |
 శిష్యా ధర్మపరా నిత్యం తేషాం పాపం న విద్యతే || 15
- ఇహాద్య రజనీం రామ వసేమ శుభదర్శనే |
 పుణ్యయోః సరితోర్మధ్యే శ్వస్తరిష్యామహే వయమ్ || 16

- అభిగచ్ఛమహేహ సర్వే శుచయః పుణ్యమాశ్రమమ్ |
 స్నాతాశ్చ కృతజప్యాశ్చ హుతహవ్యా నరోత్తమమ్ || 17
- ఇహ వాసః పరో రామ సుఖం వత్స్యామహేహ నిశామ్ |
 తేషాం సంవదతాం తత్ర తపోదీర్ఘేణ చక్షుషామ్ || 18
- విజ్ఞాయ పరమప్రీతా మునయో హర్షమాగమన్ |
 అర్ఘ్యం పాద్యం తథాతిథ్యం నివేద్య కుశికాత్మజేమ్ || 19
- రామలక్ష్మణయోః పశ్చాదకుర్వన్నతిథిక్రియామ్ |
 సత్కారం సమనుప్రాప్య కథాభిరనురంజయన్ || 20
- యథార్హమజపన్ సంధ్యామృషయస్తే సమాహితాః |
 తత్ర వాసిభిరానీతా మునిభిః సువ్రతైః సహమ్ || 21
- న్యవసన్ సుసుఖం తత్ర కామాశ్రమపదే తదా |
 కథాభిరభిరామాభిరభిరామౌ నృపాత్మజౌమ్ || 22
- రమయామాస ధర్మాత్మా కౌశికో మునిపుంగవః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రయోవింశః సర్గః

24. చతుర్వింశః సర్గః

తాటకావనప్రవేశః

- తతః ప్రభాతే విమలే కృతాహ్నికమరిందమౌ |
 విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య నద్యాస్తీరముపాగతౌమ్ || 1
- తే చ సర్వే మహాత్మానో మునయః సంశితవ్రతాః |
 ఉపస్థాప్య శుభాం నావం విశ్వామిత్రమథాబ్రువన్ || 2

- ఆరోహతు భవాన్నావం రాజపుత్ర పురస్కృతః|
అరిష్టం గచ్ఛ పంథానం మా భూత్ కాలస్య పర్యయః|| 3
- విశ్వామిత్రస్తథేత్యుక్త్వా తాన్యషీనభిపూజ్య చ|
తతార సహితస్తాభ్యాం సరితం సాగరంగమామ్|| 4
- తతః శుశ్రావ తం శబ్దం తోయసంరంభపర్థితమ్|
మధ్యమాగమ్య తోయస్య సహ రామః కనీయసా|| 5
- అథ రామః సరిన్మధ్యే పప్రచ్ఛ మునిపుంగవమ్|
వారిణో భిద్యమానస్య కిమయం తుములో ధ్వనిః|| 6
- రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితమ్|
కథయామాస ధర్మాత్మా తస్య శబ్దస్య నిశ్చయమ్|| 7
- కైలాసపర్వతే రామ మనసా నిర్మితం సరః|
బ్రహ్మాణా నరశార్దూల తేనేదం మానసం సరః|| 8
- తస్మాత్ సుస్రాప సరసః సాయోధ్యాముపగూహతే|
సరఃప్రవృత్తా సరయూః పుణ్యా బ్రహ్మసరశ్చ్యుతా|| 9
- తస్యాయమతులః శబ్దో జాహ్నవీమభివర్తతే|
వారిసంక్షోభజో రామ ప్రణామం నియతః కురు|| 10
- తాభ్యాం తు తావుభౌ కృత్వా ప్రణామమతిధార్మికౌ|
తీరం దక్షిణమాసాద్య జగ్మతుర్లఘువిక్రమౌ|| 11
- స వనం ఘోరసంకాశం దృష్ట్వా నృపవరాత్మజః|
అవిప్రహతమైక్వాకః పప్రచ్ఛ మునిపుంగవమ్|| 12

- అహో వనమిదం దుర్గం రిఘుల్లికాగణనాదితమ్ |
 ఖైరవైః శ్వాపదైః కీర్ణం శకుంతైర్దారుణారవైః || 13
- నానాప్రకారైః శకునైర్వాశ్యద్భిర్భైరపస్వనైః |
 సింహ వ్యాఘ్రువరాహైశ్చ వారణైశ్చోపశోభితమ్ || 14
- ధవాశ్వకర్ణఖదిరైర్చిల్వతిందుకపాటలైః |
 సంకీర్ణం బదరీభిశ్చ కింన్వేతద్దారుణం వనమ్ || 15
- తమువాచ మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
 శ్రూయతాం వత్స కాకుత్స్థ యస్యైతద్దారుణం వనమ్ || 16
- ఏతౌ జనపదౌ స్ఫీతౌ పూర్వమాస్తాం సరోత్తమ |
 మలదాశ్చ కరూషాశ్చ దేవనిర్మాణనిర్మితౌ || 17
- పురా వృత్రపథే రామ మలేన సమభిప్లుతమ్ |
 క్షుదా చైవ సహస్రాక్షం బ్రహ్మహత్యా సమావిశత్ || 18
- తమింద్రం స్నాపయన్ దేవా ఋషయశ్చ తపోధనాః |
 కలశైః స్నాపయామాసుర్మలం చాస్య ప్రమోచయన్ || 19
- ఇహ భూమ్యాం మలం దత్వా దత్వా కారూషమేవ చ |
 శరీరజం మహేంద్రస్య తతో హర్షం ప్రపేదిరే || 20
- నిర్మలో నిష్కరూషశ్చ శుచిరింద్రో యదాభవత్ |
 దదౌ దేశస్య సుప్రీతో వరం ప్రభురనుత్తమమ్ || 21
- ఇమౌ జనపదౌ స్ఫీతౌ ఖ్యాతిం లోకే గమిష్యతః |
 మలదాశ్చ కరూషాశ్చ మమాంగమలధారిణౌ || 22

- సాధు సాధ్వితి తం దేవాః పాకశాసనమబ్రువన్ |
 దేశస్య పూజాం తాం దృష్ట్వా కృతాం శక్రేణ ధీమతా || 23
- ఏతౌ జనపదౌ స్సీతౌ దీర్ఘకాలమరిందమ |
 మలదాశ్చ కరూషాశ్చ ముదితౌ ధనధాన్యతః || 24
- కస్యచిత్త్వథకాలస్య యక్షీ వై కామరూపిణీ |
 బలం నాగసహస్రస్య ధారయంతీ తదా హ్యభూత్ || 25
- తాటకా నామ భద్రం తే భార్యా సుందస్య ధీమతః |
 మారీచో రాక్షసః పుత్రో యస్యాః శక్రపరాక్రమః || 26
- వృత్తబాహుర్మహాశీర్షో విపులాస్యతనుర్మహాన్ |
 రాక్షసో బైరవాకారో నిత్యం త్రాసయతే ప్రజాః || 27
- ఇమౌ జనపదౌ నిత్యం వినాశయతి రాఘవ |
 మలదాంశ్చ కరూషాంశ్చ తాటకా దుష్టచారిణీ || 28
- సేయం పంథానమావృత్య వసత్యధ్యర్థయోజనే |
 ఇత ఏవ చ గంతవ్యం తాటకాయాం వనం యతః || 29
- స్వబాహుబలమాశ్రిత్య జహీమాం దుష్టచారిణీమ్ |
 మన్నియోగాదిమం దేశం కురు నిష్కంటకం పునః || 30
- న హి కశ్చిదిమం దేశం శక్నోత్యాగంతుమీదృశమ్ |
 యక్షిణ్యా ఘోరయా రామ ఉత్సాదితమసహ్యయా || 31
- ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యథైతద్దారుణం వనమ్ |
 యక్ష్యా చోత్సాదితం సర్వమద్యాపి న నివర్తతే || 32
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుర్వింశః సర్గః

25. పంచవింశః సర్గః

తాటకావృత్తాంతః

- అథ తస్యాప్రమేయస్య మునేర్వచనముత్తమమ్ |
 శ్రుత్వా పురుషశార్దూలః ప్రత్యువాచ శుభాం గిరమ్ || 1
- అల్పవీర్యా యదా యక్షాః శ్రూయంతే మునిపుంగవ |
 కథం నాగసహస్రస్య ధారయత్యబలా బలమ్ || 2
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః |
 హర్షయన్ శ్లక్ష్యయా వాచా సలక్ష్మణమరిందమమ్ || 3
- విశ్వామిత్రోబ్రవీద్వాక్యం శృణు యేన బలోత్కటా |
 వరదానకృతం వీర్యం ధారయత్యబలా బలమ్ || 4
- పూర్వమాసీన్మహాయక్షః సుకేతుర్నామ వీర్యవాన్ |
 అనపత్యః శుభాచారః స చ తేపే మహత్తపః || 5
- పితామహస్తు సుప్రీతస్తస్య యక్షపతేస్తదా |
 కన్యారత్నం దదౌ రామ తాటకాం నామ నామతః || 6
- దదౌ నాగసహస్రస్య బలం చాస్యాః పితామహః |
 న త్వేన పుత్రం యక్షాయ దదౌ బ్రహ్మ మహాయశాః || 7
- తాం తు జాతాం వివర్ధంతీం రూపయౌపనశాలినీమ్ |
 జంభపుత్రాయ సుందాయ దదౌ భార్యాం యశస్వినీమ్ || 8

- కస్యచిత్స్వధ కాలస్య యక్షీ పుత్రం వ్యజాయత|
 మారీచం నామ దుర్ధర్షం యః శాపాద్రాక్షసోఽభవత్|| 9
- సుందే తు నిహతే రామ సాగస్త్యమృషిసత్తమమ్|
 తాటకా సహపుత్రేణ ప్రధర్షయితుమిచ్ఛతి|| 10
- భక్షార్థం జాతసంరంభా గర్జంతీ సాభ్యధావత|
 ఆపతంతీం తు తాం దృష్ట్వా అగస్త్యో భగవాన్పషిః|| 11
- రాక్షసత్వం భజస్వేతి మారీచం వ్యాజహార సః|
 అగస్త్యః పరమక్రుద్ధస్తాటకామపి శప్తవాన్|| 12
- పురుషాదీ మహాయక్షీ విరూపా వికృతాసనా|
 ఇదం రూపం విహాయాశు దారుణం రూపమస్తు తే|| 13
- సైషా శాపకృతామర్షా తాటకా క్రోధమూర్ఛితా|
 దేశముత్నాదయత్యేనమగస్త్యాచరితం శుభమ్|| 14
- ఏనాం రాఘవ దుర్వృత్తాం యక్షీం పరమదారుణామ్|
 గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ జహి దుష్టపరాక్రమామ్|| 15
- న హ్యేనాం శాపసంస్పృష్టాం కశ్చిదుత్సహతే పుమాన్|
 నిహంతుం త్రిషు లోకేషు త్వామృతే రఘునందన|| 16
- న హి తే స్త్రీవధకృతే ఘృణా కార్యా నరోత్తమ|
 చాతుర్వర్ణ్యహితార్థాయ కర్తవ్యం రాజసూనునా|| 17
- న్యశంసమన్యశంసం వా ప్రజారక్షణకారణాత్|
 పాతకం వా సదోషం వా కర్తవ్యం రక్షతా సతా|| 18

- రాజ్యభారనియుక్తానామేష ధర్మః సనాతనః |
 అధర్మ్యాం జహి కాకుత్స్థ ధర్మో హ్యస్యా స విద్యతే || 19
- శ్రూయతే హి పురా శక్రో విరోచనసుతాం నృప |
 పృథివీం హంతుమిచ్ఛంతీం మంథరామభ్యసూదయత్ || 20
- విష్టునా చ పురా రామ భృగుపత్నీ పతివ్రతా |
 అనింద్రం లోకమిచ్ఛంతీ కావ్యమాతా నిషూదితా || 21
- ఏతైరనైశ్చ బహుభీ రాజపుత్రైర్మహాత్మభిః |
 అధర్మనిరతా నార్యో హతాః పురుషసత్తమైః || 22
- తస్మాదేనాం ఘృణాం త్యక్త్వా జహి మచ్ఛాసనాన్నృప ||
 ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచవింశః సర్గః

26. షడ్వింశః సర్గః

తాటకావధః

- మునేర్వచనమక్లిబం శ్రుత్వా నరపరాత్మజః |
 రాఘవః ప్రాంజలిర్భూత్వా ప్రత్యువాచ దృఢవ్రతః || 1
- పితుర్వచననిర్దేశాత్ పితుర్వచనగౌరవాత్ |
 వచనం కౌశికస్యేతి కర్తవ్యమవిశంకయా || 2
- అనుశిష్టోఽస్మ్యయోధ్యాయాం గురుమధ్యే మహాత్మనా |
 పిత్రా దశరథేనాహం నావజ్ఞేయం హి తద్వచః || 3

- సోఽహం పితుర్వచః శ్రుత్వా శాసనాద్బ్రహ్మవాదినః|
కరిష్యామి న సందేహస్థాటకావధముత్తమమ్|| 4
- గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ దేశస్యాస్య సుఖాయ చ|
తప చైవాప్రమేయస్య వచనం కర్తుముద్యతః|| 5
- ఏవముక్త్వా ధనుర్మధ్యే బద్ధ్వా ముష్టిమరిందమః|
జ్యోఘోషమకరోత్తీవ్రం దిశః శబ్దేన నాదయన్|| 6
- తేన శబ్దేన విత్రస్తాస్తాటకావనవాసినః|
తాటకా చ సుసంకృద్ధా తేన శబ్దేన మోహితా|| 7
- తం శబ్దమభినిధ్యాయ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా|
శ్రుత్వాచాభ్యద్రవద్వేగాద్యతః శబ్దో వినిఃసృతః|| 8
- తాం దృష్ట్వా రాఘవః కృద్ధాం వికృతాం వికృతాననామ్|
ప్రమాణేనాతివృద్ధాం చ లక్ష్మణం సోఽభ్యభాషత|| 9
- పశ్య లక్ష్మణ యక్షిణ్యా బైరపం దారుణం పపుః|
భిద్యేరన్ దర్శనాదస్యా భీరూణాం హృదయాని చ|| 10
- ఏనాం పశ్య దురాధర్షాం మాయాబలసమన్వితామ్|
వినివృత్తాం కరోమ్యద్య హృతకర్ణాగ్రనాసికామ్|| 11
- న హ్యేనాముత్సహే హంతుం స్త్రీస్యభావేన రక్షితామ్|
వీర్యం చాస్యా గతిం చాపి హనిష్యామీతి మే మతిః|| 12
- ఏవం బ్రువాణే రామే తు తాటకా క్రోధమూర్ఛితా|
ఉద్యమ్య బాహూ గర్జంతీ రామమేవాభ్యధావత|| 13

- విశ్వామిత్రస్తు బ్రహ్మర్షిర్హుంకారేణాభిభర్త్యతామ్ |
 స్వస్తి రాఘవయోరస్తు జయం చైవాభ్యభాషత || 14
- ఉద్ధున్వానా రజో ఘోరం తాటకా రాఘవాపుభౌ |
 రజోమోహేస మహతా ముహూర్తం సా వ్యమోహయత్ || 15
- తతో మాయాం సమాస్థాయ శిలాపర్షేణ రాఘవౌ |
 అవాకిరత్ సుమహతా తతశ్చక్రోధ రాఘవః || 16
- శిలాపర్షం మహత్తస్యాః శరపర్షేణ రాఘవః |
 ప్రతివార్యోపధావంత్యాః కరో చిచ్ఛేద పత్త్రిభిః || 17
- తతశ్చిన్నభుజాం శ్రాంతామభ్యాశే పరిగర్జతీమ్ |
 సౌమిత్రిరకరోత్ క్రోధాద్ హృతకర్ణాగ్రనాసికామ్ || 18
- కామరూపధరా సద్యః కృత్వా రూపాణ్యనేకశః |
 అంతర్ధానం గతా యక్షీ మోహయంతీ స్వమాయయా || 19
- అశ్మవర్షం విముంచంతీ భైరవం విచచార హ |
 తతస్తావశ్మవర్షేణ కీర్యమాణౌ సమంతతః || 20
- దృష్ట్వా గాధిసుతః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ |
 అలం తే ఘృణయా రామ పాపైషా దుష్టచారిణీ || 21
- యజ్జవిఘ్నకరీ యక్షీ పురా వర్ధేత మాయయా |
 వధ్యతాం తావదేవైషా పురా సంధ్యా ప్రవర్తతే || 22
- రక్షాంసి సంధ్యాకాలేషు దుర్ధరాణి భవంతి హి |
 ఇత్యుక్తస్తు తదా యక్షీమశ్మవృష్ట్యాభివర్షతీమ్ || 23

- దర్శయన్ శబ్దవేధిత్యం తాం రురోధ స సాయకైః|
సా రుద్ధా శరజాలేన మాయాబలసమన్వితా|| 24
- అభిదుద్రావ కాకుత్స్థం లక్ష్మణం చ వినేదుషీ|
తామాపతంతీం వేగేన విక్రాంతామశనీమివ|| 25
- శరేణోరసి వివ్యాధ సా పపాత మమార చ|
తాం హతాం భీమసంకాశాం దృష్ట్వా సురపతిస్తదా|| 26
- సాధు సాధ్వితి కాకుత్స్థం సురాశ్చ సమపూజయన్|
ఉవాచ పరమప్రీతః సహస్రాక్షః పురందరః|| 27
- సురాశ్చ సర్వే సంహృష్టా విశ్వామిత్రమథాబ్రువన్|
మునే కాశిక భద్రం తే సేంద్రాః సర్వే మరుద్గణాః|| 28
- తోషితాః కర్మణానేన స్నేహం దర్శయ రాఘవే|
ప్రజాపతేర్భృశాశ్వస్య పుత్రాన్ సత్యపరాక్రమాన్|| 29
- తపోబలభృతో బ్రహ్మన్ రాఘవాయ నివేదయ|
పాత్రభూతశ్చ తే బ్రహ్మాంస్తవానుగమనే ధృతః|| 30
- కర్తవ్యం చ మహత్ కర్మ సురాణాం రాజసూనునా|
ఏవముక్త్వా సురాః సర్వే జగ్గుర్త్వష్టా యథాగతమ్|| 31
- విశ్వామిత్రం పూజయంతస్తతః సంధ్యా ప్రవర్తతే|
తతో మునివరః ప్రీతస్తాటకావధతోషితః|| 32
- మూర్ధ్ని రామముపాస్రూయ ఇదం వచనమబ్రవీత్|
ఇహాద్య రజనీం రామ వసేమ శుభదర్శన|| 33

శ్యః ప్రభాతే గమిష్యామస్తదాశ్రమపదం మమ |
విశ్వామిత్రవచః శ్రుత్వా హృష్టో దశరథాత్మజః || 34

ఉవాస రజనీం తత్ర తాటకాయా వనే సుఖమ్ |
ముక్తశాపం వనం తచ్చ తస్మిన్నేవ తదాహని || 35

రమణీయం విబభ్రాజ యథా చైత్రరథం వనమ్ ||

నిహత్య తాం యక్షసుతాం స రామః

ప్రశస్యమానః సురసిద్ధసంఘైః |

ఉవాస తస్మిన్ మునినా సహైవ

ప్రభాతవేలాం ప్రతిబోధ్యమానః || 36

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షడ్వింశః సర్గః

27. సప్తవింశః సర్గః

అస్త్రిగ్రామప్రదానమ్

అథ తాం రజనీముష్య విశ్వామిత్రో మహాయశాః |
ప్రశస్య రాఘవం వాక్యమువాచ మధురాక్షరమ్ || 1

పరితుష్టోఽస్మి భద్రం తే రాజపుత్ర మహాయశః |
ప్రీత్యా పరమయా యుక్తో దదామ్యస్త్రాణి సర్వశః || 2

దేవాసురగణాన్ వాపి సగంధర్వోరగాసపి |
యైరమిత్రాన్ ప్రసహ్యజౌ వశీకృత్య విజేష్యసి || 3

- తాని దివ్యాని భద్రం తే దదామ్యస్త్రాణి సర్వశః|
దండచక్రం మహద్ధివ్యం తవ దాస్యామి రాఘవ|| 4
- ధర్మచక్రం తతో వీర కాలచక్రం తథైవ చ|
విష్ణుచక్రం తథాత్యుగ్రమైంద్రమస్త్రం తథైవ చ|| 5
- వజ్రమస్త్రం సరశ్రేష్ఠ శైవం శూలవరం తథా|
అస్త్రం బ్రహ్మశిరశ్చైవ ఐషీకమపి రాఘవ|| 6
- దదామి తే మహాబాహో బ్రాహ్మమస్త్రమనుత్తమమ్|
గదే ద్వే చైవ కాకుత్స్థ మోదకీ శిఖరీ ఉభే|| 7
- ప్రదీప్తే సరశార్దూల ప్రయచ్ఛామి నృపాత్మజ|
ధర్మపాశమహం రామ కాలపాశం తథైవ చ|| 8
- పాశం వారుణమస్త్రం చ దదామ్యహమనుత్తమమ్|
అశనీ ద్వే ప్రయచ్ఛామి శుష్కార్ద్రే రఘునందన|| 9
- దదామి చాస్త్రం పైనాకమస్త్రం నారాయణం తథా|
ఆగ్నేయమస్త్రం దయితం శిఖరం నామ నామతః|| 10
- వాయవ్యం ప్రథనం నామ దదామి చ తవానఘ|
అస్త్రం హయశిరో నామ క్రౌంచమస్త్రం తథైవ చ|| 11
- శక్తిద్వయం చ కాకుత్స్థ దదామి తవ రాఘవ|
కంకాలం ముసలం ఘోరం కాపాలమథ కంకణమ్|| 12
- వధార్థం రక్షసాం యాని దదామ్యేతాని సర్వశః|
వైద్యాధరం మహాస్త్రం చ నందనం నామ నామతః|| 13

- అసిరత్నం మహాబాహో దదామి నృపరాత్మజ|
గాంధర్వమస్త్యం దయితం మానవం నామ నామతః|| 14
- ప్రస్వాపనప్రశమనే దద్మి సౌరం చ రాఘవ|
వర్షణం శోషణం చైవ సంతాపనవిలాపనే|| 15
- మాదనం చైవ దుర్ధర్షం కందర్పదయితం తథా|
పైశాచమస్త్యం దయితం మోహనం నామ నామతః|| 16
- ప్రతీచ్ఛ నరశార్దూల రాజపుత్ర మహాయశః|
తామసం నరశార్దూల సౌమనం చ మహాబలమ్|| 17
- సంపర్తం చైవ దుర్ధర్షం మౌసలం చ నృపాత్మజ|
సత్యమస్త్యం మహాబాహో తథా మాయాధరం పరమ్|| 18
- సౌరం తేజఃప్రభం నామ పరతేజోఽపకర్షణమ్|
సౌమ్యాస్త్యం శిశిరం నామ త్వాష్ట్రమస్త్యం చ దారుణమ్|| 19
- దారుణం చ భగస్యాపి శీతేషుమథ మానవమ్|
ఏతాన్ రామ మహాబాహో కామరూపాన్ మహాబలాన్|| 20
- గృహాణ పరమోదారాన్ క్షిప్రమేవ నృపాత్మజ|
స్థితస్తు ప్రాజ్ఞుభో భూత్వా శుచిర్మునిపరస్తదా|| 21
- దదౌ రామాయ సుప్రీతో మంత్రగ్రామమనుత్తమమ్|
సర్వసంగ్రహణం యేషాం దైవతైరపి దుర్లభమ్|| 22
- తాన్యస్త్యాణి తదా విప్రో రాఘవాయ న్యవేదయత్|
జపతస్తు మునేస్తస్య విశ్వామిత్రస్య ధీమతః|| 23

- ఉపతస్థుర్మహార్థాణి సర్వాణ్యస్త్రాణి రాఘవమ్ |
 ఊచుశ్చ ముదితాః సర్వే రామం ప్రాంజలయస్తదా || 24
- ఇమే స్మ పరమోదారాః కింకరాస్తప రాఘవ |
 యద్యదిచ్చసి భద్రం తే తత్ సర్వం కరవామ వై || 25
- తతో రామః ప్రసన్నాత్మా తైరిత్యుక్తో మహాబలైః
 ప్రతిగృహ్య చ కాకుత్స్థః సమాలభ్య చ పాణినా || 26
- మానసా మే భవిష్యద్వమితి తానభ్యచోదయత్ |
 తతః ప్రీతమనా రామో విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ || 27
- అభివాద్య మహాతేజా గమనాయోపచక్రమే ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తవింశః సర్గః

28. అష్టావింశః సర్గః అస్త్రసంహారగ్రహణమ్

- ప్రతిగృహ్య తతోఽస్త్రాణి ప్రహృష్టపదన శ్శుచిః |
 గచ్ఛన్నేవాథ కాకుత్స్థో విశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్ || 1
- గృహీతాస్త్రోఽస్మి భగవన్ దురాధర్ష స్సురాసురైః |
 అస్త్రాణాం త్వహమిచ్ఛామి సంహారాన్ మునిపుంగవ || 2
- ఏవం బ్రువతి కాకుత్స్థే విశ్వామిత్రో మహామతిః |
 సంహారాన్ వ్యాజహరాథ ధృతిమాన్ సువ్రతః శుచిః || 3

- సత్యవంతం సత్యకీర్తిం ధృష్టం రభసమేవ చ|
ప్రతిహారతరం నామ పరాజ్ఞుఖమవాజ్ఞుఖమ్|| 4
- లక్ష్మ్యాలక్ష్మ్యావిమౌ చైవ దృఢనాభసునాభకౌ|
దశాక్షశతవక్త్రౌ చ దశశీర్షశతోదరా|| 5
- పద్మనాభమహానాభౌ దుందునాభస్వనాభకౌ|
జ్యోతిషం కృశనం చైవ నైరాశ్యవిమలాపుభౌ|| 6
- యోగంధరవినిద్రౌ చ దైత్యప్రమథనౌ తథా|
శుచిబాహుర్మహాబాహుర్నిష్కులిర్విరుచిస్తథా|| 7
- సార్చిర్మాలీ ధృతిర్మాలీ వృత్తిమాన్ రుచిరస్తథా|
పితృ్యం సౌమనసం చైవ విధూతమకరాపుభౌ|| 8
- కరవీరకరం చైవ ధనధాన్యౌ చ రాఘవ|
కామరూపం కామరుచిం మోహమావరణం తథా|| 9
- జృంభకం సర్వనాభం చ సంధానవరణౌ తథా|
భృశాశ్వతనయాన్ రామ భాస్వరాన్ కామరూపిణః|| 10
- ప్రతీచ్ఛ మమ భద్రం తే పాత్రభూతోఽసి రాఘవ|
బాఢమిత్యేవ కాకుత్స్థః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా|| 11
- దివ్యభాస్వరదేహాశ్చ మూర్తిమంతః సుఖప్రదాః|
కేచిదంగారసదృశాః కేచిద్ధూమోపమాస్తథా|| 12
- చంద్రార్కసదృశాః కేచిత్ ప్రహ్వంజలిపుటాస్తథా|
రామం ప్రాంజలయో భూత్వాఽబ్రువన్ మధురభాషిణః|| 13

- ఇమే స్మ నరశార్దూల శాధి కిం కరవామ తే |
 మాససాః కార్యకాలేషు సాహాయ్యం మే కరిష్యథ || 14
- గమ్యతామితి తానాహ యథేష్టం రఘునందనః |
 అథ తే రామమామంత్ర్య కృత్వాచాపి ప్రదక్షిణమ్ || 15
- ఏవమస్త్వితి కాకుత్స్థ ముక్త్యా జగ్ముర్యథాగతమ్ |
 స చ తాన్ రాఘవో జ్ఞాత్వా విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ || 16
- గచ్ఛన్నేవాథ మధురం శ్లక్ష్యం పచనమబ్రవీత్ |
 కిం న్యేతస్మేఘసంకాశం పర్వతస్యావిదూరతః || 17
- వృక్షషండమివాభాతి పరం కౌతూహలం హి మే |
 దర్శనీయం మృగాకీర్ణం మనోహరమతీవ చ || 18
- నానాప్రకారైః శకునైర్వల్లనాదైరలంకృతమ్ |
 నిఃస్పృతాః స్మ మునిశ్రేష్ఠ కాంతారాద్రోమహర్షణాత్ || 19
- అనయా త్వవగచ్ఛామి దేశస్య సుఖవత్తయా |
 సర్వం మే శంస భగవన్ కస్యాశ్రమపదం త్విదమ్ || 20
- సంప్రాప్తా యత్ర తే పాపా బ్రహ్మఘ్నా దుష్టచారిణః |
 తవ యజ్ఞస్య విఘ్నాయ దురాత్మానో మహామునే || 21
- భగవంస్తస్య కో దేశః సా యత్ర తవ యాజ్ఞికీ |
 రక్షితవ్యా క్రియా బ్రహ్మన్ మయా పథ్యాశ్చ రాక్షసాః || 22
- ఏతత్ సర్వం మునిశ్రేష్ఠ శ్రోతు మిచ్ఛామి సువ్రత ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టావింశః సర్గః

29. ఏకోనత్రింశః సర్గః

సిద్ధాశ్రమః

- అథ తస్యాప్రమేయస్య తద్వనం పరిప్పచ్చతః |
విశ్వామిత్రో మహాతేజా వ్యాఖ్యాతుముపచక్రమే || 1
- ఇహ రామ మహాబాహో విష్ణుర్దేవవరః ప్రభుః |
వర్షాణి సుబహూనీహ తథా యుగశతాని చ || 2
- తపశ్చరణయోగార్థమువాస సుమహాతపాః |
ఏష పూర్వాశ్రమో రామ వామనస్య మహాత్మనః || 3
- సిద్ధాశ్రమ ఇతి ఖ్యాతః సిద్ధో హ్యత్ర మహాతపాః |
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు రాజా వైరోచనిర్బలిః || 4
- నిర్జిత్య దైవతగణాన్ సేంద్రాంశ్చ సమరుద్ధణాన్ |
కారయామాస తద్రాజ్యం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః || 5
- యజ్ఞం చకార సుమహానసురేంద్రో మహాబలః |
బలేస్తు యజమానస్య దేవాః సాగ్నిపురోగమాః || 6
- సమాగమ్య స్వయం చైవ విష్ణుమూచురిహాశ్రమే |
బలిర్వైరోచనిర్విష్ణో యజతే యజ్ఞముత్తమమ్ || 7
- అసమాప్తే క్రతౌ తస్మిన్ స్వకార్యమభిపద్యతామ్ |
యే చైనమభివర్తంతే యాచితార ఇతస్తతః || 8
- యచ్చ యత్ర యథావచ్చ సర్వం తేభ్యః ప్రయచ్ఛతి |
స త్వం సురహితార్థాయ మాయాయోగముపాగతః || 9

- వామనత్వం గతో విష్ణో కురు కల్యాణముత్తమమ్ |
 ఏతస్మిన్నంతరే రామ కాశ్యపోఽగ్నిసమప్రభః || 10
- అదిత్యాసహితో రామ దీప్యమాన ఇవౌజసా |
 దేవీసహాయో భగవాన్ దివ్యం వర్షసహస్రకమ్ || 11
- ప్రతం సమాప్య వరదం తుష్టాప మధుసూదనమ్ |
 తపోమయం తపోరాశిం తపోమూర్తిం తపోధనమ్ || 12
- తపసా త్వాం సుతప్తేన పశ్యామి పురుషోత్తమమ్ |
 శరీరే తవ పశ్యామి జగత్ సర్వమిదం ప్రభో || 13
- త్వమనాదిరనిర్దేశ్యస్త్వామహం శరణం గతః |
 తమువాచ హరిః ప్రీతః కశ్యపం ధూతకల్మషమ్ || 14
- వరం వరయ భద్రం తే వరాఠ్లోఽసి మతో మమ |
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య మారీచః కశ్యపోఽబ్రవీత్ || 15
- అదిత్యా దేవతానాం చ మమ చైవాసుయాచతః |
 వరం వరద సుప్రీతో దాతుమర్హసి సుప్రత || 16
- పుత్రత్వం గచ్ఛ భగవన్నదిత్యాం మమ చానఘ |
 బ్రాతా భవ యవీయాంస్త్యం శక్రస్యాసురసూదన || 17
- శోకార్తానాం తు దేవానాం సాహాయ్యం కర్తుమర్హసి |
 అయం సిద్ధాశ్రమో నామ ప్రసాదాత్తే భవిష్యతి || 18
- సిద్ధే కర్మణి దేవేశ ఉత్తిష్ఠ భగవన్నితః |
 అథ విష్ణుర్మహాతేజా అదిత్యాం సమజాయత || 19

- వామనం రూపమాస్థాయ వైరోచనిముసాగమత్ |
 త్రీన్ క్రమానథ భిక్షిత్వా ప్రతిగృహ్య చ మేదినీమ్ || 20
- ఆక్రమ్య లోకాన్ లోకాత్మా సర్వలోకహితే రతః |
 మహేంద్రాయ పునః ప్రాదాన్నియమ్య బలిమోజసా || 21
- త్రైలోక్యం స మహాతేజాశ్చక్రే శక్రవశం పునః |
 తేనైష పూర్వమాక్రాంత ఆశ్రమః శ్రమనాశనః || 22
- మయాఽపి భక్త్యా తస్యైష వామనస్యోపభుజ్యతే |
 ఏతమాశ్రమమాయాంతి రాక్షసా విఘ్నకారిణః || 23
- అత్ర తే పురుషవ్యాఘ్రు హంతవ్యా దుష్టచారిణః |
 అథ గచ్ఛామహే రామ సిద్ధాశ్రమమనుత్తమమ్ || 24
- తదాశ్రమపదం తాత తవాప్యేతద్యథా మమ |
 ఇత్యుక్త్వా పరమప్రీతో గృహ్య రామం సలక్ష్మణమ్ || 25
- ప్రవిశన్నాశ్రమపదం వ్యరోచత మహామునిః |
 శశీవ గతనీహారః పునర్వసుసమన్వితః || 26
- తం దృష్ట్వా మునయః సర్వే సిద్ధాశ్రమ నివాసినః |
 ఉత్పత్యోత్పత్య సహసా విశ్వామిత్రమపూజయన్ || 27
- యథార్థం చక్రిరే పూజాం విశ్వామిత్రాయ ధీమతే |
 తద్దైవ రాజపుత్ర్యాభ్యామకుర్వన్నతిథిక్రియామ్ || 28
- ముహూర్తమివ విశ్రాంతౌ రాజపుత్రాపరిందమౌ |
 ప్రాంజలీ మునిశార్దూలమూచతూ రఘునందనౌ || 29

- అద్యైవ దీక్షాం ప్రవిశ భద్రం తే మునిపుంగవ |
సిద్ధాశ్రమోఽయం సిద్ధః స్యాత్ సత్యమస్తు వచస్తవ || 30
- ఏవముక్తో మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
ప్రవివేశ తతో దీక్షాం నియతో నియతేంద్రియః || 31
- కుమారావపి తాం రాత్రిముషిత్వా సుసమాహితౌ |
ప్రభాతకాలే చోత్థాయ పూర్వాం సంధ్యాముపాస్య చ || 32
- స్పృష్టోదకౌ శుచీ జప్యం సమాప్య నియమేన చ |
హుతాగ్నిహోత్రమాసీనం విశ్వామిత్రమవందతామ్ || 33

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకోనత్రింశః సర్గః

30. త్రింశః సర్గః

యజ్జరక్షణమ్

- అథ తౌ దేశకాలజ్ఞౌ రాజపుత్రావరిందమౌ |
దేశే కాలే చ వాక్యజ్ఞావబ్రూతాం కౌశికం వచః || 1
- భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛావో యస్మిన్ కాలే నిశాచరౌ |
సంశిక్షణీయౌ తౌ బ్రహ్మన్నాతిపరైత తత్క్షణమ్ || 2
- ఏవం బ్రువాణౌ కాకుత్స్థ్న త్వరమాణౌ యుయుత్సయా |
సర్వే తే మునయః ప్రీతాః ప్రశశంసుర్పుపాత్మజౌ || 3
- అద్య ప్రభృతి షడ్రాత్రం రక్షతం రాఘవౌ యువామ్ |
దీక్షాం గతో హ్యేష మునిర్మౌనిత్వం చ గమిష్యతి || 4

- తౌ చ తద్వచనం శ్రుత్వా రాజపుత్రౌ యశస్వినౌ |
అనిద్రౌ షడహోరాత్రం తపోవనమరక్షతామ్ || 5
- ఉపాసాంచక్రతుర్వీరౌ యత్తై పరమధన్వినౌ |
రరక్షతుర్మునివరం విశ్వామిత్రమరిందమౌ || 6
- అథ కాలే గతే తస్మిన్ షష్ఠేఽహని సమాగతే |
సౌమిత్రమబ్రవీద్రామౌ యత్తో భవ సమాహితః || 7
- రామస్యైవం బ్రువాణస్య త్వరితస్య యుయుత్సయా |
ప్రజజ్వాల తతో వేదిః సోపాధ్యాయపురోహితా || 8
- సదర్భచమసస్రూక్మా ససమిత్కుసుమోచ్చయా |
విశ్వామిత్రేణ సహితా వేదిర్బజ్వాల సర్విజా || 9
- మంత్రవచ్చ యథాన్యాయం యజ్ఞోఽసౌ సంప్రవర్తతే |
ఆకాశే చ మహాన్ శబ్దః ప్రాదురాసీద్భయానకః || 10
- ఆవార్య గగనం మేఘా యథా ప్రాప్యషి నిర్గతః |
తథా మాయాం వికుర్వాణౌ రాక్షసాపభ్యధాపతామ్ || 11
- మారీచశ్చ సుబాహుశ్చ తయోరనుచరాస్తథా |
ఆగమ్య భీమసంకాశా రుధిరోఘానవాస్పజన్ || 12
- తాం తేన రుధిరోఘేణ వేదిం వీక్ష్య సముక్షితామ్ |
సహసాభిద్రుతో రామస్తాపపశ్యత్తతో దివి || 13
- తావాపతంతౌ సహసా దృష్ట్వా రాజీవలోచనః |
లక్ష్యణం త్వథ సంప్రేక్ష్య రామౌ పచనమబ్రవీత్ || 14

- పశ్య లక్ష్మణ దుర్వ్యత్తాన్ రాక్షసాన్ పిశితాశనాన్ |
మానవాస్త్రసమాధూతాననిలేన యథా ఘనాన్ || 15
- కరిష్యామి న సందేహో నోత్సహే హంతుమీదృశాన్ |
ఇత్యుక్త్వా వచనం రామశ్చాపం సంధాయ వేగవాన్ || 16
- మానవం పరమోదారమస్త్రం పరమభాస్వరమ్ |
చిక్షేప పరమక్రుద్ధో మారీచోరసి రాఘవః || 17
- స తేన పరమాస్త్రేణ మానవేన సమాహితః |
సంపూర్ణం యోజనశతం క్షిప్తం సాగరసంప్లవే || 18
- విచేతనం విఘూర్ణంతం శీతేషుబలపీడితమ్ |
నిరస్తం దృశ్య మారీచం రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్ || 19
- పశ్య లక్ష్మణ శీతేషుం మానవం ధర్మసంహితమ్ |
మోహయిత్వా నయత్యేనం న చ ప్రాణైర్వ్యయుజ్యత || 20
- ఇమానపి వధిష్యామి నిర్భ్రాణాన్ దుష్టచారిణః |
రాక్షసాన్ పాపకర్మస్థాన్ యజ్ఞఘ్నాన్ పిశితాశనాన్ || 21
- ఇత్యుక్త్వా లక్ష్మణం చాశు లాఘవం దర్శయన్నివ |
సంగృహ్య సుమహాచ్ఛాపమాగ్నేయం రఘునందనః || 22
- సుబాహూరసి చిక్షేప స విద్ధః ప్రాపతద్భువి |
శేషాన్ వాయవ్యమాదాయ నిజఘ్నాన మహాయశాః || 23
- రాఘవః పరమోదారో మునీనాం ముదమాపహాన్ |
స హత్వా రాక్షసాన్ సర్వాన్ యజ్ఞఘ్నాన్ రఘునందనః || 24

ఋషిభిః పూజితస్తత్ర యథేంద్రో విజయీ పురా |
 అథ యజ్ఞే సమాప్తే తు విశ్వామిత్రో మహామునిః || 25

నిరీతికా దిశో దృష్ట్వా కాకుత్స్థ మిదమబ్రవీత్ |
 కృతార్థోఽస్మి మహాబాహో కృతం గురువచస్త్యయా || 26

సిద్ధాశ్రమమిదం సత్యం కృతం రామ మహాయశః |
 స హి రామం ప్రశస్యైవం తాభ్యాం సంధ్యాముపాగమత్ || 27

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రింశః సర్గః

31. ఏకత్రింశః సర్గః మిథిలాప్రస్థానమ్

అథ తాం రజనీం తత్ర కృతార్థౌ రామలక్ష్మణౌ |
 ఊషతుర్ముదితౌ వీరౌ ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా || 1

ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం కృతపౌర్వాహ్నికక్రియా |
 విశ్వామిత్రమృషీంశ్చాన్యాన్ సహితావభిజగ్మతుః || 2

అభివాద్య మునిశ్రేష్ఠం జ్వలంతమివ పావకమ్ |
 ఊచతుర్మధురోదారం వాక్యం మధురభాషిణౌ || 3

ఇమౌ స్వౌ మునిశార్దూల కింకరౌ సముపస్థితౌ |
 ఆజ్ఞాపయ యథేష్ఠం వై శాసనం కరవాప కిమ్ || 4

ఏవముక్తాస్తతస్తాభ్యాం సర్వ ఏవ మహర్షయః |
 విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య రామం వచనమబ్రువన్ || 5

- మైథిలస్య నరశ్రేష్ఠ జనకస్య భవిష్యతి |
 యజ్ఞః పరమధర్మిష్ఠస్తత్ర యాస్యామహే వయమ్ || 6
- త్వం చైవ నరశార్దూల సహస్మాభిర్గమిష్యసి |
 అద్భుతం చ ధనూరత్నం తత్రైకం ద్రష్టుమర్హసి || 7
- తద్ధి పూర్వం నరశ్రేష్ఠ దత్తం సదసి దైవతైః |
 అప్రమేయబలం ఘోరం మఖే పరమభాస్వరమ్ || 8
- నాస్య దేవా న గంధర్వా నాసురా న చ రాక్షసాః |
 కర్తుమారోపణం శక్తా న కథంచన మానుషాః || 9
- ధనుషస్తస్య వీర్యం తు జిజ్ఞాసంతో మహీక్షితః |
 న శేకురారోపయితుం రాజపుత్రా మహాబలాః || 10
- తద్ధనుర్నరశార్దూల మైథిలస్య మహాత్మనః |
 తత్ర ద్రక్ష్యసి కాకుత్స్థ యజ్ఞం చాద్భుతదర్శనమ్ || 11
- తద్ధి యజ్ఞఫలం తేన మైథిలేనోత్తమం ధనుః |
 యాచితం నరశార్దూల సునాభం సర్వదైవతైః || 12
- ఆయాగభూతం నృపతేస్తస్య వేశ్మని రాఘవ |
 అర్చితం వివిధైర్గంధైర్భూపైశ్చాగరుగంధిభిః || 13
- ఏవముక్త్వా మునివరః ప్రస్థానమకరోత్తదా |
 సర్షిసంఘః సకాకుత్స్థః ఆమంత్ర్య వనదేవతాః || 14
- స్వస్తివోఽస్తు గమిష్యామి సిద్ధః సిద్ధాశ్రమాదహమ్ |
 ఉత్తరే జాహ్నువీతీరే హిమవంతం శిలోచ్ఛయమ్ || 15

- ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా సిద్ధాశ్రమమనుత్తమమ్ |
ఉత్తరాం దిశముద్దిశ్య ప్రస్థాతుముపచక్రమే || 16
- తం ప్రయాంతం మునిపరమన్వయాదనుసారిణామ్ |
శకటీశతమాత్రం చ ప్రయాణే బ్రహ్మవాదినామ్ || 17
- మృగపక్షిగణాశ్చైవ సిద్ధాశ్రమనివాసినః |
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ || 18
- నివర్తయామాస తతః పక్షిసంఘాన్ మృగానపి |
తే గత్వా దూరమధ్వానం లంబమానే దివాకరే || 19
- వాసం చక్రుర్మునిగణాః శోణాకూలే సమాహితాః |
తేఽస్తం గతే దినకరే స్నాత్వా హుతహుతాశనాః || 20
- విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య నిషేదురమితౌజసః |
రామోఽపి సహసౌమిత్రిర్మునీంస్తానభిపూజ్య చ || 21
- అగ్రతో నిషసాదాథ విశ్వామిత్రస్య ధీమతః |
అథ రామో మహాతేజా విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ || 22
- పప్రచ్ఛ నరశార్దూలః కౌతూహలసమన్వితః |
భగవన్ కోన్వయం దేశః సమృద్ధవనశోభితః || 23
- శ్రోతుమిచ్ఛామి భద్రం తే పక్తుమర్హసి తత్త్వతః |
చోదితో రామవాక్యేన కథయామాస సుప్రతః || 24
- తస్య దేశస్య నిఖిలమృషిమధ్యే మహాతపాః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకత్రింశః సర్గః

32. ద్వ్యత్రింశః సర్గః కుశనాభస్యోపాఖ్యానమ్

- బ్రహ్మయోనిర్మహానాసీత్ కుశో నామ మహాతపాః |
అక్లిష్టవ్రతధర్మజ్ఞః సజ్జనప్రతిపూజకః || 1
- స మహాత్మా కులీనాయాం యుక్తాయాం సుగుణోల్బణాన్ |
వైదర్భ్యాం జనయామాస చతురః సదృశాన్ సుతాన్ || 2
- కుశాంబం కుశనాభం చ అధూర్తరజసం వసుమ్ |
దీప్తియుక్తాన్ మహోత్సాహాన్ క్షత్రధర్మచికిర్షయా || 3
- తానువాచ కుశః పుత్రాన్ ధర్మిష్ఠాన్ సత్యవాదినః |
క్రియతాం పాలనం పుత్రా ధర్మం ప్రాప్స్యథ పుష్కలమ్ || 4
- కుశస్య వచనం శ్రుత్వా చత్వారో లోకసమ్మతాః |
నివేశం చక్రీరే సర్వే పురాణాం నృపరాస్తదా || 5
- కుశాంబస్తు మహాతేజాః కౌశాంబీమకరోత్ పురీమ్ |
కుశనాభస్తు ధర్మాత్మా పురం చక్రే మహోదయమ్ || 6
- అధూర్తరజసో రామ ధర్మారణ్యం మహీపతిః |
చక్రే పురవరం రాజా వసుశ్చక్రే గిరివ్రజమ్ || 7
- ఏషా వసుమతీ రామ వసోస్తస్య మహాత్మనః |
ఏతే శైలవరాః పంచ ప్రకాశంతే సమంతతః || 8

- సుమాగధీ నదీ పుణ్యా మగధా విశ్రుతా యయా|
పంచానాం శైలముఖ్యానాం మధ్యే మాలేప శోభతే|| 9
- సైషా హి మాగధీ రామ వసోస్తస్య మహాత్మనః|
పూర్వాభిచరితా రామ సుక్షేత్రా సస్యమాలినీ|| 10
- కుశనాభస్తు రాజర్షిః కన్యాశతమనుత్తమమ్|
జనయామాస ధర్మాత్మా ఘృతాచ్యాం రఘునందన|| 11
- తాస్తు యౌవనశాలినో రూపవత్యః స్వలంకృతాః|
ఉద్యానభూమిమాగమ్య ప్రాప్యషీవ శతస్రదాః|| 12
- గాయంత్యో నృత్యమానాశ్చ వాదయంత్యశ్చ సర్వశః|
ఆమోదం పరమం జగ్ముర్వరాభరణభూషితాః|| 13
- అథ తాశ్చారుసర్వాంగ్యో రూపేణాప్రతిమా భువి|
ఉద్యానమధ్యే శోభంతే తారా ఇవ ఘనాంతరే|| 14
- తాః సర్వగుణసంపన్నా రూపయౌవనసంయుతాః|
దృష్ట్వా సర్వాత్మకో వాయురిదం వచనమబ్రవీత్|| 15
- అహం వః కామయే సర్వా భార్యా మమ భవిష్యథ|
మానుషస్త్యజ్యతాం భావో దీర్ఘమాయురవాప్స్యథ|| 16
- చలం హి యౌవనం నిత్యం మానుషేషు విశేషతః|
అక్షయ్యం యౌవనం ప్రాప్తా అమర్యశ్చ భవిష్యథ|| 17
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వాయోరక్లిష్టకర్మణః|
అపహాస్య తతో వాక్యం కన్యాశతమథాబ్రవీత్|| 18

- అంతశ్చరసి భూతానాం సర్వేషాం త్వం సురోత్తమ|
 ప్రభావజ్ఞాశ్చ తే సర్వాః కిమస్మానవమన్యసే|| 19
- కుశనాభసుతాః సర్వాః సమర్థాస్త్యాం సురోత్తమ|
 స్థానాచ్ఛ్వాపయితుం దేవం రక్షామస్తు తపో వయమ్|| 20
- మా భూత్స కాలో దుర్మేధః పితరం సత్యవాదినమ్|
 అపమన్య స్వధర్మేణ స్వయంవరముపాస్మహే|| 21
- పితా హి ప్రభురస్మాకం దైవతం పరమం చ నః|
 యస్య నో దాస్యతి పితా స నో భర్తా భవిష్యతి|| 22
- తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా వాయుః పరమకోపనః|
 ప్రవిశ్య సర్వగాత్రాణి బభంజ భగవాన్ ప్రభుః|| 23
- తాః కన్యా వాయునా భగ్నా వివిశుర్చుపతేర్గహమ్|
 ప్రాపతన్ భువి సంభ్రాంతాః సలజ్ఞాః సాశ్రులోచనాః|| 24
- స చ తా దయితా దీనాః కన్యాః పరమశోభనాః|
 దృష్ట్వా భగ్నాస్తదా రాజా సంభ్రాంత ఇదమబ్రవీత్|| 25
- కిమిదం కథ్యతాం పుత్ర్యః కో ధర్మమవమన్యతే|
 కుజ్ఞాః కేన కృతాః సర్వాః చేష్టంత్యో నాభిభాషథ|| 26
- శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్పుత్ర్యో యస్యేదం కర్మ గర్హితమ్|
 ఏవం రాజా వినిఃశ్వస్య సమాధిం సందధే తతః|| 27

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్వాత్రింశః సర్గః

33. త్రయస్త్రింశః సర్గః బ్రహ్మాదత్త వివాహః

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా కుశనాభస్య ధీమతః|
శిరోభిశ్చరణౌ స్పృష్ట్యా కన్యాశతమభాషత|| 1
- వాయుః సర్వాత్మకో రాజన్ ప్రథర్షయితుమిచ్ఛతి|
అశుభం మార్గమాస్థాయ న ధర్మం ప్రత్యవేక్షతే|| 2
- పితృమత్యః స్మ భద్రం తే స్వచ్ఛందే న వయం స్థితాః|
పితరం నో వృణీష్య త్వం యది నో దాస్యతే తవ|| 3
- తేన పాపానుబంధేన వచనం న ప్రతీచ్ఛతా|
ఏవం బ్రువత్యః సర్వాః స్మ వాయునా నిహతా భృశమ్|| 4
- తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా పరమధార్మికః|
ప్రత్యువాచ మహాతేజాః కన్యాశతమనుత్తమమ్|| 5
- క్షాంతం క్షమావతాం పుత్ర్యః కర్తవ్యం సుమహాత్ కృతమ్|
ఐకమత్యముపాగమ్య కులం చావేక్షితం మమ|| 6
- అలంకారో హి నారీణాం క్షమా తు పురుషస్య వా|
దుష్కరం తద్ధి వః క్షాంతం త్రిదశేషు విశేషతః|| 7
- యాద్యశీ వః క్షమా పుత్ర్యః సర్వాసామవిశేషతః|
క్షమా దానం క్షమా సత్యం క్షమా యజ్ఞశ్చ పుత్రికాః|| 8

- క్షమా యశః క్షమా ధర్మః క్షమయా విష్ణితం జగత్ |
 విసృజ్య కన్యాః కాకుత్స్థ రాజా త్రిదశవిక్రమః || 9
- మంత్రజ్ఞో మంత్రయామాస ప్రదానం సహ మంత్రిభిః |
 దేశే కాలే చ కర్తవ్యం సదృశే ప్రతిపాదనమ్ || 10
- ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు చూలీ నామ మహామునిః |
 ఊర్ధ్వరేతాః శుభాచారో బ్రాహ్మం తప ఉపాగమత్ || 11
- తప్యంతం తమృషిం తత్ర గంధర్వీ పర్యుపాసతే |
 సోమదా నామ భద్రం తే ఊర్మిలాతనయా తదా || 12
- స చ తం ప్రణతా భూత్వా శుశ్రూషణపరాయణా |
 ఉవాస కాలే ధర్మిష్ఠా తస్యాస్తుష్టోఽభవద్ గురుః || 13
- స చ తాం కాలయోగేన ప్రోవాచ రఘునందన |
 పరితుష్టోఽస్మి భద్రం తే కిం కరోమి తప ప్రియమ్ || 14
- పరితుష్టం మునిం జ్ఞాత్వా గంధర్వీ మధురస్వరా |
 ఉవాచ పరమప్రీతా వాక్యజ్ఞా వాక్యకోవిదమ్ || 15
- లక్ష్మ్య సముదితో బ్రాహ్మ్య బ్రహ్మభూతో మహాతపాః |
 బ్రాహ్మేణ తపసా యుక్తం పుత్రమిచ్ఛామి ధార్మిక || 16
- అపతిశ్చాస్మి భద్రం తే భార్యా చాస్మి న కన్యచిత్ |
 బ్రాహ్మేణోపగతాయాశ్చ దాతుమర్హసి మే సుతమ్ || 17
- తస్యాః ప్రసన్నో బ్రహ్మర్షిర్లదౌ పుత్రమనుత్తమమ్ |
 బ్రహ్మాదత్త ఇతి ఖ్యాతం మానసం చూలినః సుతమ్ || 18

- స రాజా సౌమదేయస్తు పురీమధ్యపసత్తదా |
కాంపిల్యం పరయా లక్ష్మ్య దేవరాజో యథా దివమ్ || 19
- స బుద్ధిం కృతవాన్ రాజా కుశనాభః సుధార్మికః |
బ్రహ్మాదత్తాయ కాకుత్స్థ దాతుం కన్యాశతం తదా || 20
- తమాహూయ మహాతేజా బ్రహ్మాదత్తం మహీపతిః |
దదౌ కన్యాశతం రాజా సుప్రీతేనాంతరాత్మనా || 21
- యథాక్రమం తతః పాణీన్ జగ్రాహ రఘునందన |
బ్రహ్మాదత్తో మహీపాలస్తాసాం దేవపతిర్యథా || 22
- స్పృష్టమాత్రే తదా పాణౌ వికుంభా విగతజ్వరాః |
యుక్తాః పరమయా లక్ష్మ్య బభుః కన్యాః శతం తదా || 23
- స దృష్ట్వా వాయునా ముక్తాః కుశనాభో మహీపతిః |
బభూవ పరమప్రీతో హర్షం లేభే పునః పునః || 24
- కృతోద్వాహం తు రాజానం బ్రహ్మాదత్తం మహీపతిః |
సదారం ప్రేషయామాస సోపాధ్యాయగణం తదా || 25
- సోమదాపి సుసంహృష్టా పుత్రస్య సదృశీం క్రియామ్ |
యథాన్యాయం చ గంధర్వీ స్సుషాస్తాః ప్రత్యనందత || 26
- స్పృష్ట్వా స్పృష్ట్వా చ తాః కన్యాః కుశనాభం ప్రశస్య చ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రయస్త్రింశః సర్గః

34. చతుస్త్రింశః సర్గః విశ్వామిత్ర వంశవర్ణనమ్

- కృతోద్వాపేహ గతే తస్మిన్ బ్రహ్మాదత్తే చ రాఘవ |
అపుత్రః పుత్రలాభాయ పౌత్రీమిష్టిమకల్పయత్ || 1
- ఇష్ట్యాం తు పర్తమానాయాం కుశనాభం మహీపతిమ్ |
ఉవాచ పరమోదారః కుశో బ్రహ్మసుతస్తదా || 2
- పుత్ర తే సదృశః పుత్రో భవిష్యతి సుధార్మికః |
గాధిం ప్రాప్స్యసి తేన త్వం కీర్తిం లోకే చ శాశ్వతీమ్ || 3
- ఏవముక్త్వా కుశో రామ కుశనాభం మహీపతిమ్ |
జగామాకాశమావిశ్య బ్రహ్మలోకం సనాతనమ్ || 4
- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య కుశనాభస్య ధీమతః |
జజ్ఞే పరమధర్మిష్ఠో గాధిరిత్యేవ నామతః || 5
- స పితా మమ కాకుత్స్థ గాధిః పరమధార్మికః |
కుశవంశప్రసూతోఽస్మి కౌశికో రఘునందన || 6
- పూర్వజా భగినీ చాపి మమ రాఘవ సువ్రతా |
నామ్నా సత్యవతీ నామ ఋచీకే ప్రతిపాదితా || 7
- సశరీరా గతా స్వర్గం భర్తారమనువర్తినీ |
కౌశికీ పరమోదారా సా ప్రపృత్తా మహానదీ || 8

- దివ్యా పుణ్యోదకా రమ్యా హిమపంతముపాశ్రితా |
 లోకస్య హితకార్యార్థం ప్రవృత్తా భగినీ మమ || 9
- తతోఽహం హిమవత్పార్శ్వే వసామి నిరతః సుఖమ్ |
 భగిన్యాం స్నేహసంయుక్తః కౌశిక్యాం రఘునందన || 10
- సా తు సత్యవతీ పుణ్యా సత్యే ధర్మే ప్రతిష్ఠితా |
 పతివ్రతా మహాభాగా కౌశికి సరితాం వరా || 11
- అహం హి నియమాద్రామ హిత్వా తాం సముపాగతః |
 సిద్ధాశ్రమమనువ్రాప్య సిద్ధోఽస్మి తవ తేజసా || 12
- ఏషా రామ మమోత్పత్తిః స్వస్య వంశస్య కీర్తితా |
 దేశస్య చ మహాబాహో యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి || 13
- గతోఽర్ధరాత్రః కాకుత్స్థ కథాః కథయతో మమ |
 నిద్రామభ్యేహి భద్రం తే మా భూద్విఘ్నోఽధ్వనీహ సః || 14
- నిష్పందాస్తరపః సర్వే నిలీనా మృగపక్షిణః |
 నైశేన తమసా వ్యాప్తా దిశశ్చ రఘునందన || 15
- శనైర్వియుజ్యతే సంధ్యా నభో నేత్రైరివావృతమ్ |
 నక్షత్రతారాగహనం జ్యోతిర్చిరపభాసతే || 16
- ఉత్తిష్ఠతి చ శీతాంశుః శశీ లోకతమోనుదః |
 ఘోదయన్ ప్రాణినాం లోకే మనాంసి ప్రభయా స్వయా || 17
- నైశాని సర్వభూతాని ప్రచరంతి తతస్తతః |
 యక్షరాక్షససంఘాశ్చ రౌద్రాశ్చ పిశితాశనాః || 18

ఏపముక్త్యా మహాతేజా విరరామ మహామునిః|
సాధు సాధ్యితి తం సర్వే మునయో హ్యభ్యపూజయన్|| 19

కుశికా నామయం వంశో మహాన్ ధర్మపరః సదా|
బ్రహ్మోపమా మహాత్మానః కుశపంశ్యా సరోత్తమాః|| 20

విశేషేణ భవానేప విశ్వామిత్రో మహాయశాః|
కౌశికీ చ సరిచ్ఛేష్ఠా కులోద్ధ్యోతకరీ తప|| 21

ఇతి తైర్మునిశార్దూలైః ప్రశస్తః కుశికాత్మజః|
నిద్రాముపాగమచ్ఛ్రీమాసస్తంగత ఇవాంశుమాన్|| 22

రామోఽపి సహసౌమిత్రిః కించిదాగతవిస్మయః|
ప్రశస్య మునిశార్దూలం నిద్రాం సముపసేవతే|| 23

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుస్త్రింశః సర్గః

35. పంచత్రింశః సర్గః

ఉమాగంగావృత్తాంతసంక్షేపః

ఉపాస్య రాత్రిశేషం తు శోణాకూలే మహర్నిభిః|
నిశాయాం సుప్రభాతాయాం విశ్వామిత్రోఽభ్యభాషత|| 1

సుప్రభాతా నిశా రామ పూర్వ్యా సంధ్యా ప్రవర్తతే|
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ భద్రం తే గమనాయాభిరోచయ|| 2

తచ్ఛుత్యా వచనం తస్య కృత్వా పౌర్వాహ్నికీం క్రియామ్|
గమనం రోచయామాస వాక్యం చేదమువాచ హ|| 3

- అయం శోణః శుభజలోఽగాధః పులినమండితః|
కతరేణ పథా బ్రహ్మాన్ సంతరిష్యామహే వయమ్|| 4
- ఏవముక్తస్తు రామేణ విశ్వామిత్రోఽబ్రవీదిదమ్|
ఏష పంథా మయోద్దిష్టో యేన యాంతి మహర్షయః|| 5
- తే గత్వా దూరమధ్వానం గతేఽర్థదివసే తదా|
జాహ్నువీం సరితాం శ్రేష్ఠాం దదృశుర్మునిసేవితామ్|| 6
- తాం దృష్ట్వా పుణ్యసలిలాం హంససారససేవితామ్|
బభూవుర్మునయః సర్వే ముదితాః సహరాఘవాః|| 7
- తస్యాస్తీరే తదా సర్వే చక్రుర్వాసపరిగ్రహమ్|
తతః స్నాత్వా యథాన్యాయం సంతర్ప్వ్య పితృదేవతాః|| 8
- హుత్వా చైవాగ్నిహోత్రాణి ప్రాశ్య చానుత్తమం హవిః|
వివిశుర్ణాహ్నువీతీరే శుభా ముదితమాససాః|| 9
- విశ్వామిత్రం మహాత్మానం పరివార్య సమంతతః|
సంప్రహృష్టమనా రామో విశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్|| 10
- భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి గంగాం త్రిపథగాం నదీమ్|
త్రైలోక్యం కథమాక్రమ్య గతా నదనదీపతిమ్|| 11
- చోదితో రామ వాక్యేన విశ్వామిత్రో మహామునిః|
వృద్ధిం జన్మ చ గంగాయా వక్తుమేవోపచక్రమే|| 12
- శైలేంద్రో హిమవాన్నామ ధాతూనామాకరో మహాన్|
తస్య కన్యాద్వయం జాతం రూపేణాప్రతిమం భువి|| 13

- యా మేరుదుహితా రామ తయోర్మాతా సుమధ్యమా |
మేనా మనోరమా దేవీ పత్నీ హిమవతః స్రియా || 14
- తస్యాం గంగేయమభవజ్ఞ్యేష్టా హిమవతః సుతా |
ఉమా నామ ద్వితీయాభూత్కన్యా తస్యైవ రాఘవ || 15
- అథ జ్యేష్ఠాం సురాః సర్వే దేవకార్య చిక్రీర్షయా |
శైలేంద్రం వరయామాసుర్గంగాం త్రిపథగాం నదీమ్ || 16
- దదౌ ధర్మేణ హిమవాంస్తనయాం లోకపాపనీమ్ |
స్వచ్ఛందపథగాం గంగాం త్రైలోక్యహితకామ్యయా || 17
- ప్రతిగృహ్య తతో దేవాస్త్రిలోక్యహితకారిణః |
గంగామాదాయ తేఽగచ్ఛన్ కృతార్థేనాంతరాత్మనా || 18
- యా చాన్యా శైలదుహితా కన్యాసీద్రఘునందన |
ఉగ్రం సా వ్రతమాస్థాయ తపస్తేపే తపోధనా || 19
- ఉగ్రేణ తపసా యుక్తాం దదౌ శైలవరః సుతామ్ |
రుద్రాయాప్రతిరూపాయ ఉమాం లోకనమస్కృతామ్ || 20
- ఏతే తే శైల రాజస్య సుతే లోకనమస్కృతే |
గంగా చ సరితాం శ్రేష్ఠా ఉమా దేవీ చ రాఘవ || 21
- ఏతత్తే స్ఫుర్వమాఖ్యాతం యథా త్రిపథగా నదీ |
ఖం గతా ప్రథమం తాత గతిం గతిమతాం వర || 22
- సైషా సురనదీ రమ్యా శైలేంద్రస్య సుతా తదా |
సురలోకం సమారూఢా విపాపా జలవాహినీ || 23

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచత్రింశః సర్గః

36. షట్ త్రింశః సర్గః ఉమామాహాత్యమ్

- ఉక్తవాక్యే మునౌ తస్మిన్నుభౌ రాఘవలక్ష్మణౌ |
ప్రతినంద్య కథాం వీరౌ ఊచతుర్మునిపుంగవమ్ || 1
- ధర్మయుక్తమిదం బ్రహ్మన్ కథితం పరమం త్వయా |
దుహితుః శైలరాజస్య జ్యేష్ఠాయా వక్తుమర్హసి || 2
- విస్తరం విస్తరజ్ఞోఽసి దివ్యమానుషసంభవమ్ |
శ్రీన్ పథో హేతునా కేన ప్లావయేల్లోకపావనీ || 3
- కథం గంగా త్రిపథగా విశ్రుతా సరిదుత్తమా |
త్రిషు లోకేషు ధర్మజ్ఞ కర్మభిః కైః సమన్వితా || 4
- తథా బ్రువతి కాకుత్స్థేఞ్చ విశ్వామిత్రస్తపోధనః |
నిఖిలేన కథాం సర్వామృషిమధ్యే న్యవేదయత్ || 5
- పురా రామ కృతోద్వాహః శితికంఠో మహాతపాః |
దృష్ట్వా చ స్పృహయా దేవీం మైథునాయోపచక్రమే || 6
- తస్య సంక్రీడమానస్య మహాదేవస్య ధీమతః |
శితికంఠస్య దేవస్య దివ్యం వర్షశతం గతమ్ || 7
- న చాపి తనయో రామ తస్యామాసీత్ పరంతప |
తతో దేవాః సముద్విగ్నాః పితామహపురోగమాః || 8
- యదిహోత్పద్యతే భూతం కస్తత్ ప్రతినహిష్యతే |
అభిగమ్య సురాః సర్వే ప్రణిపత్యేదమబ్రువన్ || 9

- దేపదేప మహాదేవ లోకస్యాస్య హితే రత|
సురాణాం ప్రణిపాతేన ప్రసాదం కర్తుమర్హసి|| 10
- న లోకా ధారయిష్యంతి తవ తేజః సురోత్తమ|
బ్రాహ్మేణ తపసా యుక్తో దేవ్యా సహ తపశ్చర|| 11
- త్రైలోక్యహితకామార్థం తేజస్తేజసి ధారయ|
రక్ష సర్వానిమాన్ లోకాన్నాలోకం కర్తుమర్హసి|| 12
- దేవతానాం వచః శ్రుత్వా సర్వలోకమహేశ్వరః|
బాధమిత్యబ్రవీత్సర్వాన్ పునశ్చేదమువాచ హ|| 13
- ధారయిష్యామ్యహం తేజస్తేజస్యేవ సహోమయా|
త్రిదశాః పృథివీ చైవ నిర్వాణమధిగచ్ఛతు|| 14
- యదిదం క్షుభితం స్థానాన్మమ తేజో హ్యనుత్తమమ్|
ధారయిష్యతి కస్తన్యే బ్రువంతు సురసత్తమాః|| 15
- ఏవముక్తాస్తతో దేవాః ప్రత్యూచుర్వృషభధ్వజమ్|
యత్తేజః క్షుభితం హ్యేతత్తద్ధరా ధారయిష్యతి|| 16
- ఏవముక్తః సురపతిః ప్రముమోచ మహీతలే|
తేజసా పృథివీ యేన వ్యాప్తా సగిరికాసనా|| 17
- తతో దేవాః సగంధర్వాః పునరూచుర్హుతాశనమ్|
ప్రవిశ త్వం మహాతేజో రౌద్రం వాయుసమన్వితః|| 18
- తదగ్నినా పునర్వ్యాప్తం సంజాతః శ్వేతపర్వతః|
దివ్యం శరపణం చైవ పాపకాదిత్యసన్నిభమ్|| 19

- యత్ర జాతో మహాతేజాః కార్తికేయోఽగ్నిసంభవః |
అథోమాం చ శివం చైవ దేవాః సర్లిగణాస్తదా || 20
- పూజయామాసురత్యర్థం సుప్రీతమనసస్తతః |
అథ శైలసుతా రామ త్రిదశానిదమబ్రవీత్ || 21
- అప్రియస్య కృతస్యాద్య ఫలం ప్రాప్స్యథ మే సురాః |
ఇత్యుక్త్వా సలిలం గృహ్య పార్వతీ భాస్కరప్రభా || 22
- సమన్యురశపత్ సర్వాన్ క్రోధసంరక్తలోచనా |
యస్మాన్నివారితా చాహం సంగతా పుత్రకామ్యయా || 23
- అపత్యం సేవషు దారేషు నోత్పాదయితుమర్హథ |
అద్య ప్రభృతి యుష్మాకమప్రజాః సంతు పత్నయః || 24
- ఏవముక్త్వా సురాన్ సర్వాన్ శశాప పృథివీమపి |
అపనే నైకరూపా త్వం బహుభార్యా భవిష్యసి || 25
- న చ పుత్రకృతాం ప్రీతిం మతోక్యోధకలుషీ కృతా |
ప్రాప్స్యసి త్వం సుదుర్మేధే మమ పుత్రమనిచ్ఛతీ || 26
- తాన్ సర్వాన్ వ్రీడితాన్ దృష్ట్వా సురాన్ సురపతిస్తదా |
గమనాయోపచక్రామ దిశం వరుణపాలితామ్ || 27
- స గత్వా తప ఆతిష్ఠత్ పార్శ్వే తస్యోత్తరే గిరేః |
హిమవత్ప్రభవే శృంగే సహ దేవ్యా మహేశ్వరః || 28
- ఏష తే విస్తరో రామ శైలపుత్ర్యా నివేదితః |
గంగాయాః ప్రభవం చైవ శృణు మే సహలక్ష్మణః || 29

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షట్త్రింశః సర్గః

37. సప్తత్రింశః సర్గః

కుమారోత్పత్తిః

- తప్యమానే తపో దేవే దేవాః సర్సిగణాః పురా |
 సేనాపతిమభీష్పంతః పితామహముషాగమన్ || 1
- తతోఽబ్రువన్ సురాః సర్వే భగవంతం పితామహమ్ |
 ప్రణిపత్య సురాః సర్వే సేంద్రాః సాగ్నిపురోగమాః || 2
- యో నః సేనాపతిర్దేవ దత్తో భగవతా పురా |
 స న జాతోఽద్య భగవన్సస్మద్వైరినిబర్హణః || 3
- తత్పితా భగవాన్ శర్వో హిమపచ్ఛిఖరేఽద్య వై |
 తపః పరమమాస్థాయ తప్యతే స్మ సహోమయా || 4
- యదత్రానంతరం కార్యం లోకానాం హితకామ్యయా |
 సంవిధత్స్వ విధానజ్ఞ త్వం హి నః పరమా గతిః || 5
- దేవతానాం వచః శ్రుత్వా సర్వలోకపితామహాః |
 సాంత్యయన్ మధురైర్వాక్యైస్త్రిదశానిదమబ్రవీత్ || 6
- శైలపుత్ర్యా యదుక్తం తన్న ప్రజాః స్వాసు పత్నిషు |
 తస్యా వచనమక్లిష్టం సత్యమేవ న సంశయః || 7
- ఇయమాకాశగా గంగా యస్యాం పుత్రం హుతాశసః |
 జనయిష్యతి దేవానాం సేనాపతిమరిందమమ్ || 8

- జ్యేష్ఠా శైలేంద్రదుహితా మానయిష్యతి తం సుతమ్ |
ఉమాయాస్తద్భహుమతం భవిష్యతి న సంశయః || 9
- తచ్చుత్వా వచనం తస్య కృతార్థా రఘునందన |
ప్రణిపత్య సురాః సర్వే పితామహమపూజయన్ || 10
- తే గత్వా పర్వతం రామ కైలాసం ధాతుమండితమ్ |
అగ్నిం నియోజయామాసుః పుత్రార్థం సర్వదేవతాః || 11
- దేవకార్యమిదం దేవ సంవిధత్స్వ హుతాశన |
శైలపుత్ర్యం మహాతేజో గంగాయాం తేజ ఉత్సృజ || 12
- దేవతానాం ప్రతిజ్ఞాయ గంగామభ్యేత్య పాపకః |
గర్భం ధారయ వై దేవి దేవతానామిదం ప్రియమ్ || 13
- అగ్నేస్తు వచనం శ్రుత్వా దివ్యం రూపమధారయత్ |
దృష్ట్వా తన్మహిమానం స సమంతాదపకీర్యత || 14
- సమంతతస్తదా దేవీమభ్యషింఛత పాపకః |
సర్వస్రోతాంసి పూర్ణాని గంగాయా రఘునందన || 15
- తమువాచ తతో గంగా సర్వదేవపురోగమమ్ |
అశక్తా ధారణే దేవ తప తేజః సముద్ధతమ్ || 16
- దహ్యమానాగ్నినా తేన సంప్రవృథితచేతనా |
అథాబ్రవీదిదం గంగాం సర్వదేవపురోహితః || 17
- ఇహ హైమవతే పాదే గర్భోఽయం సంనివేశ్యతామ్ |
శ్రుత్వా త్వగ్నివచో గంగా తం గర్భమతిభాస్వరమ్ || 18

- ఉత్పసర్జ మహాతేజాః స్రోతోభ్యో హి తదాసఘు |
 యదస్యా నిర్గతం తస్మాత్తప్తజాంబూనదప్రభమ్ || 19
- కాంచనం ధరణీం ప్రాప్తం హిరణ్యమతులప్రభమ్ |
 తామ్రం కార్ష్ణాయసం చైవ తైక్ష్ణ్యదేవాభ్యజాయత || 20
- మలం తస్యాభవత్తత్ర త్రపు సీసకమేవ చ |
 తదేతద్ధరణీం ప్రాప్య నానాధాతురవర్ధత || 21
- నిక్షిప్తమాత్రే గర్భే తు తేజోభిరభిరంజితమ్ |
 సర్వం పర్వతసన్నద్ధం సౌవర్ణమభవద్వనమ్ || 22
- జాతరూపమితి ఖ్యాతం తదాప్రభృతి రాఘవ |
 సువర్ణం పురుషవ్యాఘ్రు హుతాశనసమప్రభమ్ || 23
- తృణవృక్షలతాగుల్మం సర్వం భవతి కాంచనమ్ |
 తం కుమారం తతో జాతం సేంద్రాః సహమరుద్ధణాః || 24
- క్షీరసంభావనార్థాయ కృత్తికాః సమయోజయన్ |
 తాః క్షీరం జాతమాత్రస్య కృత్వా సమయముత్తమమ్ || 25
- దదుః పుత్రోఽయమస్మాకం సర్వాసామితి నిశ్చితాః |
 తతస్తు దేవతాః సర్వాః కార్తికేయ ఇతి బ్రువన్ || 26
- పుత్రస్త్వైలోక్య విఖ్యాతో భవిష్యతి న సంశయః |
 తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా స్కన్నం గర్భపరిస్రవే || 27
- స్నాపయన్ పరయా లక్ష్మ్య దీప్యమానం యథానలమ్ |
 స్కంద ఇత్యబ్రువన్ దేవాః స్కన్నం గర్భపరిస్రవత్ || 28

- కార్తికేయం మహాభాగం కాకుత్స్థ జ్వలనోపమమ్ |
 ప్రాదుర్భూతం తతః క్షీరం కృత్తికానామనుత్తమమ్ || 29
- షణ్ణాం షడాననో భూత్వా జగ్రాహ స్తనజం పయః |
 గృహీత్వా క్షీరమేకాహ్న సుకుమారవపుస్తదా || 30
- అజయత్ స్వేన వీర్యేణ దైత్యసైన్యగణాన్ విభుః |
 సురసేనాగణపతిం తతస్తమమలద్యుతిమ్ || 31
- అభ్యషించన్ సురగణాః సమేత్యాగ్నిపురోగమాః |
 ఏష తే రామ గంగాయా విస్తరోఽభిహితో మయా || 32
- కుమారసంభవశ్చైవ ధన్యః పుణ్యస్తథైవ చ |
 భక్తశ్చ యః కార్తికేయే కాకుత్స్థ భువి మానవః || 33
- ఆయుష్మాన్ పుత్రపౌత్రైశ్చ స్కందసాలోక్యతాం ప్రజేత్ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తత్రింశః సర్గః

38. అష్టాత్రింశః సర్గః

సగరపుత్ర జన్మ

- తాం కథాం కౌశికో రామే నివేద్య మధురాక్షరామ్ |
 పునరేవాపరం వాక్యం కాకుత్స్థ మిదమబ్రవీత్ || 1
- అయోధ్యాధిపతిః శూరః పూర్వమాసీన్నరాధిపః |
 సగరో నామ ధర్మాత్మా ప్రజాకామః స చాప్రజాః || 2
- వైదర్భదుహితా రామ కేశినీ నామ నామతః |
 జ్యేష్ఠా సగరపత్నీ సా ధర్మిష్ఠా సత్యవాదినీ || 3

- అరిష్టనేమిదుహితా రూపేణాప్రతిమా భువి |
ద్వితీయా సగరస్యాసీత్ పత్నీ సుమతిసంజ్ఞితా || 4
- తాభ్యాం సహ తదా రాజా పత్నీభ్యాం తప్తవాంస్తపః |
హిమవంతం సమాసాద్య భృగుప్రస్రవణే గిరౌ || 5
- అథ వర్షతే పూర్ణే తపసారాధితో మునిః |
సగరాయ వరం ప్రాదాద్ భృగుః సత్యవతాం వరః || 6
- అపత్యలాభః సుమహాన్ భవిష్యతి తవానఘ |
కీర్తిం చాప్రతిమాం లోకే ప్రాప్స్యసే పురుషర్షభ || 7
- ఏకా జనయితా తాత పుత్రం వంశకరం తప |
షష్ఠిం పుత్రసహస్రాణి హ్యపరా జనయిష్యతి || 8
- భాషమాణం మహాత్మానం రాజపుత్ర్యై ప్రసాద్య తమ్ |
ఊచతుః పరమప్రీతే కృతాంజలిపుటే తదా || 9
- ఏకః కస్యాః సుతో బ్రహ్మన్ కా బహూన్ జనయిష్యతి |
శ్రోతుమిచ్ఛావహే సమ్యక్ సత్యమస్తు వచస్తవ || 10
- తయోస్తద్వచనం శ్రుత్వా భృగుః పరమధార్మికః |
ఉవాచ పరమాం వాణీం స్వచ్ఛందోఽత్ర విధీయతామ్ || 11
- ఏకో వంశకరో వాస్తు బహవో వా మహాబలాః |
కీర్తిమంతో మహోత్సాహాః కా వా కం వరమిచ్ఛతి || 12
- మునేస్తు వచనం శ్రుత్వా కేశినీ రఘునందన |
పుత్రం వంశకరం రామ జగ్రాహ నృపసన్నిధౌ || 13

- షష్ఠిం పుత్రసహస్రాణి సుపర్ణభగినీ తదా |
 మహోత్సాహాన్ కీర్తిమతో జగ్రాహ సుమతిః సుతాన్ || 14
- ప్రదక్షిణమృషిం కృత్వా శిరసాభిప్రణమ్య చ |
 జగామ స్వపురం రాజా సభార్యో రఘునందన || 15
- అథ కాలే గతే తస్మిన్ జ్యేష్ఠా పుత్రం వ్యజాయత |
 అసమంజ ఇతి ఖ్యాతం కేశినీ సగరాత్మజమ్ || 16
- సుమతిస్తు నరవ్యాఘ్రు గర్భతుంబం వ్యజాయత |
 షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి తుంబభేదాద్వినిఃసృతాః || 17
- ఘృతపూర్ణేషు కుంభేషు ధాత్యస్తాన్ సమవర్థయన్ |
 కాలేన మహతా సర్వే యౌవనం ప్రతిపేదిరే || 18
- అథ దీర్ఘేణ కాలేన రూపయావనశాలినః |
 షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి సగరస్యాభవంస్తదా || 19
- స చ జ్యేష్ఠో నరశ్రేష్ఠః సగరస్యాత్మసంభవః |
 బాలాన్ గృహీత్వా తు జలే సరయ్యా రఘునందన || 20
- ప్రక్షిప్య ప్రాహసన్నిత్యం మజ్జతస్తాన్నిరీక్ష్య వై |
 ఏవం పాపసమాచారః సజ్జనప్రతిబాధకః || 21
- పౌరాణామహితే యుక్తః పిత్రా నిర్వాసితః పురాత్ |
 తస్య పుత్రోఽంశుమాన్నామ అసమంజస్య వీర్యవాన్ || 22
- సమ్మతః సర్వలోకస్య సర్వస్యాపి ప్రియంవదః |
 తతః కాలేన మహతా మతిః సమభిజాయత || 23

సగరస్య నరశ్రేష్ఠ యజేయమితి నిశ్చితాః |
 స కృత్వా నిశ్చయం రామ సోపాధ్యాయగణస్తదా || 24
 యజ్ఞకర్మణి వేదజ్ఞో యష్టుం సముపచక్రమే ||
 ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టాత్రింశః సర్గః

39. ఏకోనచత్వారింశః సర్గః పృథివీవిదారణమ్

విశ్వామిత్రవచః శ్రుత్వా కథాంతే రఘునందనః |
 ఉవాచ పరమస్రీతో మునిం దీప్తమివానలమ్ || 1
 శ్రోతుమిచ్ఛామి భద్రం తే విస్తరేణ కథామిమామ్ |
 పూర్వకో మే కథం బ్రహ్మన్ యజ్ఞం వై సముపాహరత్ || 2
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితః |
 విశ్వామిత్రస్తు కాకుత్స్థ మువాచ ప్రహసన్వివ || 3
 శ్రూయతాం విస్తరో రామ సగరస్య మహాత్మనః |
 శంకరశ్యశురో నామ హిమవానచలోత్తమః || 4
 వింధ్యపర్వతమాసాద్య నిరీక్షేతే పరస్పరమ్ |
 తయోర్మధ్యే ప్రవృత్తోఽభూద్యజ్ఞః స పురుషోత్తమ || 5
 స హి దేశో నరవ్యాఘ్రు ప్రశస్తో యజ్ఞకర్మణి |
 తస్యాశ్వచర్యాం కాకుత్స్థ దృఢధన్వా మహారథః || 6
 అంశుమానకరోత్తాత సగరస్య మతే స్థితః |
 తస్య పర్వణి తం యజ్ఞం యజమానస్య వాసవః || 7

- రాక్షసీం తనుమాస్థాయ యజ్ఞయాశ్వమపాహరత్ |
 వ్రీయమాణే తు కాకుత్స్థ తస్మిన్నశ్వే మహాత్మనః || 8
- ఉపాధ్యాయగణాః సర్వే యజమానమథాబ్రువన్ |
 అయం పర్వణి వేగేన యజ్ఞయాశ్వోఽపనీయతే || 9
- హర్తారం జహి కాకుత్స్థ హయశ్చైవోపనీయతామ్ |
 యజ్ఞచ్ఛిద్రం భవత్యేతత్సర్వేషామశివాయ నః || 10
- తత్తథా క్రియతాం రాజన్ యథాఽచ్ఛిద్రః క్రతుర్భవేత్ |
 ఉపాధ్యాయపచః శ్రుత్వా తస్మిన్ సదసి పార్థివః || 11
- షష్ఠిం పుత్రసహస్రాణి వాక్యమేతదువాచ హ |
 గతిం పుత్రా న పశ్యామి రక్షసాం పురుషర్షభాః || 12
- మంత్రపూతైర్మహాభాగైరాస్థితో హి మహాక్రతుః |
 తద్గచ్ఛత విచిన్వద్ధ్వం పుత్రకా భద్రమస్తు వః || 13
- సముద్రమాలినీం సర్వాం పృథివీముపగచ్ఛత |
 ఏకైకం యోజనం పుత్రా విస్తారమభిగచ్ఛత || 14
- యావత్తురగసందర్శస్తావత్తనత మేదినీమ్ |
 తం చైవం హయహర్తారం మార్గమాణా మమాజ్ఞయా || 15
- దీక్షితః పౌత్రసహితః సోపాధ్యాయగణో హ్యహమ్ |
 ఇహ స్థాస్యామి భద్రం వో యావత్తురగదర్శనమ్ || 16
- తే సర్వే హృష్టమనసో రాజపుత్రా మహాబలాః |
 జగ్ముర్మహీతలం రామ పితుర్వచనయంత్రితాః || 17

- గత్వాతు పృథివీం సర్వామదృష్ట్యాశ్వం మహాబలాః |
యోజనాయామవిస్తారమేకైకో ధరణీతలమ్ || 18
- బిభిదుః పురుషవ్యాఘ్రా వజ్రస్పర్శసమైర్పఘ్నేః |
శలైరశనికల్పైశ్చ హలైశ్చాపి సుదారుణైః || 19
- భిద్యమానా వసుమతీ ననాద రఘునందన |
నాగానాం వధ్యమానానామసురాణాం చ రాఘవ || 20
- రాక్షసానాం చ దుర్ధర్షః సత్త్వానాం నినదోభవత్ |
యోజనానాం సహస్రాణి షష్టిం తు రఘునందన || 21
- బిభిదుర్ధరణీం వీరా రసాతలమసుత్తమమ్ |
ఏవం పర్వతసంబాధం జంబూద్వీపం నృపాత్మజాః || 22
- ఖనంతో నృపశార్దూల సర్వతః పరిచక్రముః |
తతో దేవాః సగంధర్వాః సాసురాః సహపన్నగాః || 23
- సంభ్రాంతమనసః సర్వే పితామహముపాగమన్ |
తే ప్రసాద్య మహాత్మానం విషణ్ణవదనాస్తదా || 24
- ఊచుః పరమసంత్రస్తాః పితామహమిదం వచః |
భగవన్ పృథివీ సర్వా ఖన్యతే సగరాత్మజైః || 25
- బహవశ్చ మహాత్మానో వధ్యంతే జలచారిణః |
అయం యజ్ఞహరోస్మాకమనేనాశ్శోపనీయతే || 26
- ఇతి తే సర్వభూతాని హింసంతి సగరాత్మజాః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకోనచత్వారింశః సర్గః

40. చత్వారింశః సర్గః

కపిలదర్శనమ్

- దేవతానాం వచః శ్రుత్వా భగవాన్ వై పితామహః |
 ప్రత్యువాచ సుసంత్రస్తాన్ కృతాంతబలమోహితాన్ || 1
- యస్యేయం వసుధా కృత్స్నా వాసుదేవస్య ధీమతః |
 మహిషీ మాధవస్యైషా స ఏష భగవాన్ ప్రభుః || 2
- కాపిలం రూపమాస్థాయ ధారయత్యనిశం ధరామ్ |
 తస్య కోపాగ్నినా దగ్ధా భవిష్యంతి నృపాత్మజాః || 3
- పృథివ్యాశ్చాపి నిర్భేదో దృష్ట ఏవ సనాతనః |
 సగరస్య చ పుత్రాణాం వినాశోఽదీర్ఘజీవినామ్ || 4
- పితామహవచః శ్రుత్వా త్రయస్త్రింశదరిందమ |
 దేవాః పరమసంహృష్టాః పునర్లగ్నూర్మథాగతమ్ || 5
- సగరస్య చ పుత్రాణాం ప్రాదురాసీన్మహాత్మనామ్ |
 పృథివ్యాం భిద్యమానాయాం నిర్ఘాతసమనిఃస్వసః || 6
- తతో భిత్వా మహీం సర్వే కృత్వా చాపి ప్రదక్షిణమ్ |
 సహితాః సాగరాః సర్వే పితరం వాక్యమబ్రువన్ || 7
- పరిక్రాంతా మహీ సర్వా సత్త్వవంతశ్చ సూదితాః |
 దేవదానవరక్షాంసి పిశాచోరగపన్నగాః || 8
- న చ పశ్యామహేఽశ్వం తమశ్వహర్తారమేవ చ |
 కిం కరిష్యామ భద్రం తే బుద్ధిరత్ర విచార్యతామ్ || 9

- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా పుత్రాణాం రాజసత్తమః |
సమన్యరబ్రవీద్వాక్యం సగరో రఘునందన || 10
- భూయః ఖనత భద్రం వో నిర్భిద్య వసుధాతలమ్ |
అశ్వహర్తారమాసాద్య కృతార్థాశ్చ నివర్తథ || 11
- పితుర్వచనమాసాద్య సగరస్య మహాత్మనః |
షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి రసాతలమభిద్రవన్ || 12
- ఖన్యమానే తతస్తస్మిన్ దదృశుః పర్వతోపమమ్ |
దిశాగజం విరూపాక్షం ధారయంతం మహీతలమ్ || 13
- సపర్వతవనాం కృత్స్నాం పృథివీం రఘునందన |
శిరసా ధారయామాస విరూపాక్షో మహాగజః || 14
- యదా పర్వణి కాకుత్స్థ విశ్రమార్థం మహాగజః |
భేదాచ్ఛాలయతే శీర్షం భూమికంపస్తదా భవేత్ || 15
- తం తే ప్రదక్షిణం కృత్వా దిశాపాలం మహాగజమ్ |
మానయంతో హి తే రామ జగ్ముర్భిత్త్వా రసాతలమ్ || 16
- తతః పూర్వాం దిశం భిత్త్వా దక్షిణాం బిభిదుః పునః |
దక్షిణస్యామపి దిశి దదృశుస్తే మహాగజమ్ || 17
- మహాపద్మం మహాత్మానం సుమహత్పర్వతోపమమ్ |
శిరసా ధారయంతం గాం విస్మయం జగ్మురుత్తమమ్ || 18
- తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా సగరస్య మహాత్మనః |
షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి పశ్చిమాం బిభిదుర్దిశమ్ || 19

- పశ్చిమాయామపి దిశి మహాంతమచలోపమమ్ |
దిశాగజం సౌమనసం దదృశుస్తే మహాబలాః || 20
- తం తే ప్రదక్షిణం కృత్వా పృష్ట్యా చాపి నిరామయమ్ |
ఖనంతః సముపక్రాంతా దిశం హైమవతీం తతః || 21
- ఉత్తరస్యాం రఘుశ్రేష్ఠ దదృశుర్హిమపాండరమ్ |
భద్రం భద్రేణ వపుషా ధారయంతం మహీమిమామ్ || 22
- సమాలభ్య తతః సర్వే కృత్వా చైనం ప్రదక్షిణమ్ |
షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి విభిదుర్వసుధాతలమ్ || 23
- తతః ప్రాగుత్తరాం గత్వా సాగరాః ప్రథితాం దిశమ్ |
రోషాదభ్యఖనన్ సర్వే పృథివీం సగరాత్మజాః || 24
- తే తు సర్వే మహాత్మానో భీమవేగా మహాబలాః |
దదృశుః కపిలం తత్ర వాసుదేవం సనాతనమ్ || 25
- హయం చ తస్య దేవస్య చరంతమవిదూరతః |
ప్రహర్షమతులం ప్రాప్తాః సర్వే తే రఘునందన || 26
- తే తం హయహరం జ్ఞాత్వా క్రోధపర్యాకులేక్షణాః |
ఖనిత్రలాంగలధరా నానాపృక్షశిలాధరాః || 27
- అభ్యధావంత సంక్రుద్ధాస్తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రువన్ |
అస్మాకం త్వం హి తురగం యజ్ఞియం హృతవానసి || 28
- దుర్మేధస్త్యం హి సంప్రాప్తాన్ విద్ధి నః సగరాత్మజాన్ |
శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం కపిలో రఘునందన || 29

రోషేణ మహతావిష్టో హుంకారమకరోత్తదా |
 తతస్తేనాప్రమేయేణ కపిలేన మహాత్మనా || 30

భస్మరాశీకృతాః సర్వే కాకుత్స్థ సగరాత్మజాః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చత్వారింశః సర్గః

41. ఏకచత్వారింశః సర్గః సగర యజ్ఞసమాప్తిః

పుత్రాంశ్చిరగతాన్ జ్ఞాత్వా సగరో రఘునందన |
 నస్తారమబ్రవీద్రాజా దీప్యమానం స్వతేజసా || 1

శూరశ్చ కృతవిద్యశ్చ పూర్వైస్తుల్యోఽసి తేజసా |
 పితౄణాం గతిమన్విచ్ఛ యేన చాశోఽపవాహితః || 2

అంతర్భామాని సత్త్వాని వీర్యవంతి మహాంతి చ |
 తేషాం త్వం ప్రతిఘాతార్థం సాసిం గృహ్ణీష్వ కారుకమ్ || 3

అభివాద్యాభివాద్యాంస్త్యం హత్వా విఘ్నకరాసపి |
 సిద్ధార్థః సన్నివర్తస్వ మమ యజ్ఞస్య పారగః || 4

ఏవముక్తోఽంశుమాన్ సమ్యక్సగరేణ మహాత్మనా |
 ధనురాదాయ ఖడ్గం చ జగామ లఘువిక్రమః || 5

స ఖాతం పితృభిర్భార్యమంతర్భామం మహాత్మభిః |
 ప్రాపద్యత నరశ్రేష్ఠస్తేన రాజ్ఞాభిచోదితః || 6

- దేవదానవరక్షోభిః పిశాచపతగోరగైః|
 పూజ్యమానం మహాతేజా దిశాగజమపశ్యత|| 7
- స తం ప్రదక్షిణం కృత్వా పృష్ఠ్వా చైవ నిరామయమ్|
 పితౄణాం స పరిపప్రచ్ఛ వాజిహర్తారమేవ చ|| 8
- దిశాగజస్తు తచ్ఛుక్త్యా ప్రత్యాహంశుమతో వచః|
 ఆసమంజ కృతార్థస్త్వం సహశ్యః శీఘ్రమేష్యసి|| 9
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సర్వానేవ దిశాగజాన్|
 యథాక్రమం యథాన్యాయం ప్రష్ఠుం సముపచక్రమే|| 10
- తైశ్చ సర్వైర్దిశాపాలైర్వాక్యజైర్వాక్యకోవిదైః|
 పూజితః సహయశ్చైవాగంతాసీత్యభిచోదితః|| 11
- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా జగామ లఘువిక్రమః|
 భస్మరాశీకృతా యత్ర పితరస్తస్య సాగరాః|| 12
- స దుఃఖవశమాపన్నస్త్వసమంజసుతస్తదా|
 చుక్రోశ పరమార్తస్తు వధాత్తేషాం సుదుఃఖితః|| 13
- యజ్జియం చ హయం తత్ర చరంతమవిదూరతః|
 దదర్శ పురుషవ్యాఘ్రో దుఃఖశోకసమన్వితః|| 14
- స తేషాం రాజపుత్రాణాం కర్తుకామో జలక్రియామ్|
 సలిలార్థీ మహాతేజా న చాపశ్యజ్జలాశయమ్|| 15
- విసార్య నిపుణాం దృష్టిం తతోఽపశ్యత్ ఖగాధిపమ్|
 పితౄణాం మాతులం రామ సుపర్ణమనిలోపమమ్|| 16

- స చైనమబ్రవీద్వాక్యం వైనతేయో మహాబలాః|
మా శుచః పురుషవ్యాఘ్రు వధోఽయం లోకసమ్మతః|| 17
- కపిలేనాప్రమేయేణ దగ్ధా హీమే మహాబలాః|
సలిలం నార్హసి ప్రాజ్ఞ దాతుమేషాం హి లౌకికమ్|| 18
- గంగా హిమవతో జ్యేష్ఠా దుహితా పురుషర్షభ|
తస్యాం కురు మహాబాహో పితృణాం తు జలక్రియామ్|| 19
- భస్మరాశీకృతానేతాన్ ప్లావయేల్లోకపాపనీ|
తయా క్లిన్నమిదం భస్మ గంగయా లోకకాంతయా|| 20
- షష్ఠిం పుత్రసహస్రాణి స్వర్గలోకం నయిష్యతి|
గంగామానయ భద్రం తే దేవలోకాన్మహీతలమ్|| 21
- క్రియతాం యది శక్నోషి గంగాయాస్త్యవతారణమ్|
గచ్ఛ చాశ్వం మహాభాగ సంగృహ్య పురుషర్షభ|| 22
- యజ్ఞం హైతామహం వీర నిర్వర్తయితుమర్హసి|
సుపర్ణవచనం శ్రుత్వా సోఽంశుమానతివీర్యవాన్|| 23
- త్వరితం హయమాదాయ పునరాయాన్మహాయశాః|
తతో రాజాసమాసాద్య దీక్షితం రఘునందన|| 24
- న్యవేదయద్యథావృత్తం సుపర్ణవచనం తథా|
తచ్ఛుక్వా ఘోరసంకాశం వాక్యమంశుమతో నృపః|| 25
- యజ్ఞం నిర్వర్తయామాస యథాకల్పం యథావిధి|
స్వపురం చాగమచ్ఛ్రీమానిష్ఠయజ్ఞో మహీపతిః|| 26

గంగాయాశ్చాగమే రాజా నిశ్చయం నాధ్యగచ్ఛత |
 అగత్వా నిశ్చయం రాజా కాలేన మహతా మహాన్ || 27
 త్రింశద్వర్షసహస్రాణి రాజ్యం కృత్వా దివం గతః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకచత్వారింశః సర్గః

42. ద్విచత్వారింశః సర్గః భగీరథ వరప్రదానమ్

కాలధర్మం గతే రామ సగరే ప్రకృతీజనాః |
 రాజానం రోచయామాసురంశుమంతం సుధార్మికమ్ || 1
 స రాజా సుమహానాసీదంశుమాన్ రఘునందన |
 తస్య పుత్రో మహానాసీద్దిలీప ఇతి విశ్రుతః || 2
 తస్మిన్ రాజ్యం సమావేశ్య దిలీపే రఘునందన |
 హిమవచ్చిఖరే పుణ్యే తపస్తేపే సుదారుణమ్ || 3
 ద్వాత్రింశచ్ఛ సహస్రాణి వర్షాణి సుమహాయశాః |
 తపోవనం గతో రాజా స్వర్గం లేభే మహాయశాః || 4
 దిలీపస్తు మహాతేజాః శ్రుత్వా హైతామహం వధమ్ |
 దుఃఖోపహతయా బుద్ధ్యా నిశ్చయం నాధ్యగచ్ఛత || 5
 కథం గంగావతరణం కథం తేషాం జలక్రియా |
 తారయేయం కథం చైతానితి చింతాపరోఽభవత్ || 6

- తస్య చింతయతో నిత్యం ధర్మేణ విదితాత్మనః|
పుత్రో భగీరథో నామ జజ్ఞే పరమధార్మికః|| 7
- దిలీపస్తు మహాతేజా యజ్ఞైర్బహుభిరిష్టవాన్|
త్రింశద్వర్షసహస్రాణి రాజా రాజ్యమకారయత్|| 8
- అగత్యా నిశ్చయం రాజా తేషాముద్ధరణం ప్రతి|
వ్యాధినా సరశార్దూల కాలధర్మముపేయివాన్|| 9
- ఇంద్రలోకం గతో రాజా స్వార్జితేనైవ కర్మణా|
రాజ్యే భగీరథం పుత్రమభిషిచ్య సర్వభమ్|| 10
- భగీరథస్తు రాజర్షిర్ధార్మికో రఘునందన|
అనపత్యో మహాతేజాః ప్రజాకామః స చాప్రజాః|| 11
- మంత్రిష్వాధాయ తద్రాజ్యం గంగావతరణే రతః|
స తపో దీర్ఘమాతిష్ఠద్గోకర్ణే రఘునందన|| 12
- ఊర్ధ్వబాహుః పంచతపా మాసాహారో జితేంద్రియః|
తస్య వర్షసహస్రాణి ఘోరే తపసి తిష్ఠతః|| 13
- అతీతాని మహాబాహో తస్య రాజ్ఞో మహాత్మనః|
సుప్రీతో భగవాన్ బ్రహ్మ ప్రజానాం పతిరీశ్వరః|| 14
- తతః సురగణైః సార్థముపాగమ్య పితామహః|
భగీరథం మహాత్మానం తప్యమానమథాబ్రవీత్|| 15
- భగీరథ మహాభాగ ప్రీతస్తేఽహం జనేశ్వర|
తపసా చ సుతప్తేన వరం వరయ సువ్రత|| 16

- తమువాచ మహాతేజాః సర్వలోకపితామహమ్ |
 భగీరథో మహాభాగః కృతాంజలిరుపస్థితః || 17
- యది మే భగవాన్ ప్రీతో యద్యస్తి తపసః ఫలమ్ |
 సగరస్యాత్మజా స్సర్వే మత్తః సలిలమాప్పుయుః || 18
- గంగాయాః సలిలక్లిన్నే భస్మన్యేషాం మహాత్మనామ్ |
 స్వర్గం గచ్ఛేయురత్యంతం సర్వే మే ప్రపితామహాః || 19
- దేయా చ సంతతిర్దేవ నావసీదేత్ కులం చ నః |
 ఇక్ష్వాకూణాం కులే దేవ ఏష మేఽస్తు వరః పరః || 20
- ఉక్తవాక్యం తు రాజానం సర్వలోకపితామహాః |
 ప్రత్యువాచ శుభాం వాణీం మధురాం మధురాక్షరామ్ || 21
- మనోరథో మహానేష భగీరథ మహారథ |
 ఏవం భవతు భద్రం తే ఇక్ష్వాకుకులవర్ధన || 22
- ఇయం హైమవతీ గంగా జ్యేష్ఠా హిమవతః సుతా |
 తాం వై ధారయితుం శక్తో హరస్తత్ర నియుజ్యతామ్ || 23
- గంగాయాః పతనం రాజన్ పృథివీ న సహిష్యతే |
 తాం వై ధారయితుం వీర నాన్యం పశ్యామి శూలిసః || 24
- తమేవముక్త్వా రాజానం గంగాం చాభాష్య లోకకృత్ |
 జగామ త్రిదివం దేవః సహ సర్వైర్మరుద్గణైః || 25

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్విచత్వారింశః సర్గః

43. త్రిచత్వారింశః సర్గః

గంగావతరణమ్

- దేవదేవే గతే తస్మిన్ సోఽంగుష్ఠాగ్రనిపిడితామ్ |
కృత్వా వసుమతీం రామ సంవత్సరముపాసతమ్ | 1
- ఊర్ధ్వబాహుర్నిరాలంబో వాయుభక్షో నిరాశ్రయః |
అచలః స్థాణువత్ స్థిత్యా రాత్రిందివమరిందమమ్ | 2
- అథ సంవత్సరే పూర్ణే సర్వలోకనమస్కృతః |
ఉమాపతిః పశుపతీ రాజానమిదమబ్రవీత్ | 3
- ప్రీతస్తేఽహం నరశ్రేష్ఠ కరిష్యామి తవ ప్రియమ్ |
శిరసా ధారయిష్యామి శైలరాజసుతామహమ్ | 4
- తతో హైమవతీ జ్యేష్ఠా సర్వలోకనమస్కృతా |
తదా సా సుమహాద్రూపం కృత్వా వేగం చ దుఃసహమ్ | 5
- ఆకాశాదపతద్గంగా శివే శివశిరస్యత |
అచింతయచ్ఛ సా దేవీ గంగా పరమదుర్ధరామ్ | 6
- విశామ్యహం హి పాతాలం స్రోతసా గృహ్య శంకరమ్ |
తస్యావలేపనం జ్ఞాత్వా క్రుద్ధస్తు భగవాన్ హరః | 7
- తిరోభావయితుం బుద్ధిం చక్రే త్రిణయనస్తదా |
సా తస్మిన్ పతితా పుణ్యా పుణ్యే రుద్రస్య మూర్ధనిమ్ | 8
- హిమవత్ప్రతిమే రామ జటామండలగహ్వరే |
సా కథంచిన్మహీం గంతుం నాశక్నోద్ద్యత్నమాస్థితామ్ | 9

- నైవ నిర్గమనం లేభే జటామండలమోహితా |
తత్రైవాబంభ్రమద్దేవీ సంవత్సరగణాన్ బహూన్ || 10
- తామపశ్యన్ పునస్తత్ర తపః పరమమాస్థితః |
స తేన తోషితశ్చాభూదత్యర్థం రఘునందన || 11
- విససర్జ తతో గంగాం హరో బిందుసరః ప్రతి |
తస్యాం విస్ఫుజ్యమానాయాం సప్త స్రోతాంసి జజ్జిరే || 12
- హ్లాదినీ పాపనీ చైవ నలినీ చ తథా పరా |
తిస్రః ప్రాచీం దిశం జగ్మూర్గంగాః శివజలాః శుభాః || 13
- సుచక్కుశ్చైవ సీతా చ సింధుశ్చైవ మహానదీ |
తిస్రస్త్యైతా దిశం జగ్మూః ప్రతీచీం తు శుభోదకాః || 14
- తథైవాలకనందా చ విశ్రుతా లోకపావనీ |
సప్తమీ చాన్యగాత్తాసాం భగీరథమథో నృపమ్ || 15
- భగీరథోఽపి రాజర్షిర్దివ్యం స్యందనమాస్థితః |
ప్రాయాదగ్రే మహాతేజా గంగా తం చాప్యనువ్రజత్ || 16
- గగనాచ్ఛంకరశిరస్తతో ధరణిమాగతా |
వ్యసర్పత జలం తత్ర ప్రతిశబ్దపురస్కృతమ్ || 17
- మత్స్యకచ్ఛపసంఘైశ్చ శింశుమారగణైస్తథా |
పతద్భిః పతితైశ్చాన్వైర్వ్యరోచత వసుంధరా || 18
- తతో దేవర్షిగంధర్వా యక్షాః సిద్ధగణాస్తథా |
వ్యలోకయంత తే తత్ర గగనాద్ధాం గతాం తదా || 19

- విమానైర్నగరాకారై ర్ల యైర్లజవరైస్తథా |
పారిప్లవగతైశ్చాపి దేవతాస్తత్ర విష్ణితాః || 20
- తదద్భుతతమం లోకే గంగా పతనముత్తమమ్ |
దిదృక్షవో దేవగణాః సమీయురమితౌజసః || 21
- సంపతద్భిః సురగణైస్తేషాం చాభరణౌజసా |
శతాదిత్యమివాభాతి గగనం గతతోయదమ్ || 22
- శింశుమారోరగగణైర్మీనైరపి చ చంచలైః |
విద్యుద్భిరిప విక్షిప్తైరాకాశమభవత్తదా || 23
- పాండరైః సలిలోత్పిడైః కీర్యమాణైః సహస్రథా |
శారదాభైర్గిరివాకీర్ణం గగనం హంససంప్లవైః || 24
- క్వచిద్ ద్రుతతరం యాతి కుటిలం క్వచిదాయతమ్ |
వినతం క్వచిదుద్భూతం క్వచిద్యాతి శనైః శనైః || 25
- సలిలం సలిలేనైవ క్వచిదభ్యాహతం పునః |
ముహూరూర్ధ్వపథం గత్వా పసాత వసుధాతలమ్ || 26
- తచ్ఛంకరశిరోభ్రష్టం భ్రష్టం భూమితలే పునః |
వ్యరోచత తదా తోయం నిర్మలం గతకల్మషమ్ || 27
- తత్ర దేవర్షిగంధర్వా వసుధాతలవాసినః |
భవాంగపతితం తోయం పవిత్రమితి పస్పృశుః || 28
- శాపాత్ ప్రపతితా యే చ గగనాద్వసుధాతలమ్ |
కృత్వా తత్రాభిషేకం తే బభూవుర్గతకల్మషాః || 29

- ధూతపాపాః పునస్తేన గంగాతోయేన భాస్వతా|
పునరాకాశమావిశ్య స్వాన్ లోకాన్ ప్రతిపేదిరే|| 30
- ముముదే ముదితే లోకస్తేన తోయేన భాస్వతా|
కృతాభిషేకో గంగాయాం బభూవ విగతక్లమః|| 31
- భగీరథోఽపి రాజర్షిర్షివ్యం స్యందనమాస్థితః|
ప్రాయాదగ్రే మహాతేజాస్తం గంగా పృష్ఠతోఽన్వగాత్|| 32
- దేవాః సర్షిగణాః సర్వే దైత్యదానవరాక్షసాః|
గంధర్వయక్షప్రవరాః సకిన్నరమహోరగాః|| 33
- సర్వాశ్చాస్సరసో రామ భగీరథరథానుగామ్|
గంగామన్వగమన్ ప్రీతాః సర్వే జలచరాశ్చ యే|| 34
- యతో భగీరథో రాజా తతో గంగా యశస్వినీ|
జగామ సరితాం శ్రేష్ఠా సర్వపాపప్రణాశినీ|| 35
- తతో హి యజమానస్య జహ్నోరద్భుతకర్మణః|
గంగా సంప్లావయామాస యజ్జవాటం మహాత్మనః|| 36
- తస్యావలేపనం జ్ఞాత్వా క్రుద్ధో యజ్ఞాతు రాఘవ|
అపిబచ్చ జలం సర్వం గంగాయాః పరమాద్భుతమ్|| 37
- తతో దేవాః సగంధర్వా ఋషయశ్చ సువిస్మితాః|
పూజయంతి మహాత్మానం జహ్నుం పురుషసత్తమమ్|| 38
- గంగాం చానునయంతి స్మ దుహితృత్వే మహాత్మనః|
తతస్తుష్టో మహాతేజాః శ్రోత్రాభ్యామస్పజత్ పునః|| 39

తస్మాజ్జహ్నుసుతా గంగా ప్రోచ్యతే జాహ్నువీతి చ |
జగామ చ పునర్గంగా భగీరథరథానుగా || 40

సాగరం చాపి సంప్రాప్తా సా సరిత్ప్రవరా యదా |
రసాతలముపాగచ్ఛత్ సిద్ధ్యర్థం తస్య కర్మణః || 41

భగీరథోఽపి రాజ్విర్లంగామాదాయ యత్పతః |
పితామహాన్ భస్మకృతానపశ్యద్దీనచేతనః || 42

అథ తద్భస్మనాం రాశిం గంగాసలిలముత్తమమ్ |
ష్లావయద్ ధూతపాష్మానః స్వర్గం ప్రాప్తా రఘూత్తమమ్ || 43

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రిచత్వారింశః సర్గః

44. చతుశ్చత్వారింశః సర్గః

సాగరోద్ధారః

స గత్వా సాగరం రాజా గంగయానుగతస్తదా |
ప్రవివేశ తలం భూమేర్యత్ర తే భస్మసాత్కృతాః || 1

భస్మన్యథాప్లుతే రామ గంగాయాః సలిలేన వై |
సర్వ లోకప్రభుర్బ్రహ్మ రాజానమిదమబ్రవీత్ || 2

తారితా సరశార్దూల దివం యాతాశ్చ దేవవత్ |
షష్ఠిః పుత్రసహస్రాణి సగరస్య మహాత్మనః || 3

సాగరస్య జలం లోకే యావత్ స్థాస్యతి పార్థివ |
సగరస్యాత్మజాస్తావత్ స్వర్గే స్థాస్యంతి దేవవత్ || 4

- ఇయం చ దుహితా జ్యేష్ఠా తవ గంగా భవిష్యతి |
 త్వత్కృతేన చ నామ్నాథ లోకే స్థాస్యతి విశ్రుతా || 5
- గంగా త్రిపథగా నామ దివ్యా భాగీరథీతి చ |
 త్రీన్ పథో భావయంతీతి తతస్త్రిపథగా స్మృతా || 6
- పితామహానాం సర్వేషాం త్వమత్ర మనుజాధిప |
 కురుష్య సలిలం రాజన్ ప్రతిజ్ఞామపవర్ణయ || 7
- పూర్వకేణ హి తే రాజంస్తేనాతియశసా తదా |
 ధర్మిణాం ప్రపరేణాపి నైష ప్రాప్తో మనోరథః || 8
- తద్దైవాంశుమతా తాత లోకేఽప్రతిమతేజసా |
 గంగాం ప్రార్థయతా నేతుం ప్రతిజ్ఞా నాపవర్ణితా || 9
- రాజర్షిణా గుణవతా మహర్షిసమతేజసా |
 మత్తుల్యతపసా చైవ క్షత్రధర్మే స్థితేన చ || 10
- దిలీపేన మహాభాగ తవ పిత్రాతితేజసా |
 పునర్నశంకితా నేతుం గంగాం ప్రార్థయతానఘ || 11
- సా త్వయా సమతిక్రాంతా ప్రతిజ్ఞా పురుషర్షభ |
 ప్రాప్తోఽసి పరమం లోకే యశః పరమసమ్మతమ్ || 12
- యచ్ఛ గంగావతరణం త్వయా కృతమరిందమ |
 అనేన చ భవాన్ ప్రాప్తో ధర్మస్యాయతనం మహాత్ || 13
- ప్లావయస్వ త్వమాత్మానం సరోత్తమ సదోచితే |
 సలిలే పురుషవ్యాఘ్రు శుచిః పుణ్యఫలో భవ || 14

- పితామహానాం సర్వేషాం కురుష్వ సలిలక్రియామ్ |
 స్వస్తి తేఽస్తు గమిష్యామి స్వం లోకం గమ్యతాం నృప || 15
- ఇత్యేవముక్త్వా దేవేశః సర్వలోకపితామహాః |
 యథాగతం తథాగచ్ఛద్దేవలోకం మహాయశాః || 16
- భగీరథోఽపి రాజర్షిః కృత్వా సలిలముత్తమమ్ |
 యథాక్రమం యథాన్యాయం సాగరాణాం మహాయశాః || 17
- కృతోదకః శుచీ రాజా స్వపురం ప్రవివేశ హ |
 సమృద్ధార్థో రఘుశ్రేష్ఠ స్వరాజ్యం ప్రశశాస హ || 18
- ప్రముమోద చ లోకస్తం నృపమాసాద్య రాఘవ |
 నష్టశోకః సమృద్ధార్థో బభూవ విగతజ్వరః || 19
- ఏష తే రామ గంగాయా విస్తరోఽభిహితో మయా |
 స్వస్తి ప్రాప్నుహి భద్రం తే సంధ్యాకాలోఽతివర్తతే || 20
- ధన్యం యశస్యమాయుష్యం పుత్ర్యం స్వర్గ్యమతీవ చ |
 యః శ్రావయతి విప్రేషు క్షత్రియేష్యితరేషు చ || 21
- ప్రీయంతే పితరస్తస్య ప్రీయంతే దైవతాని చ |
 ఇదమాఖ్యానమప్యగ్రో గంగావతరణం శుభమ్ || 22
- యః శృణోతి చ కాకుత్స్థ సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్ |
 సర్వే పాపాః ప్రణశ్యంతి ఆయుః కీర్తిశ్చ వర్ధతే || 23

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుశ్చత్వారింశః సర్గః

45. పంచచత్వారింశః సర్గః

అమృతోత్పత్తిః

- విశ్వామిత్రవచః శ్రుత్వా రాఘవః సహలక్ష్మణః |
విస్మయం పరమం గత్వా విశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్ || 1
- అత్యద్భుతమిదం బ్రహ్మాన్ కథితం పరమం త్వయా |
గంగావతరణం పుణ్యం సాగరస్యాపి పూరణమ్ || 2
- క్షణభూతేప నౌ రాత్రిః సంవృత్తేయం మహాతపః |
ఇమాం చింతయతోః సర్వాం నిఖిలేన కథాం తప || 3
- తస్య సా శర్వరీ సర్వా సహ సౌమిత్రిణా తదా |
జగామ చింతయానస్య విశ్వామిత్రకథాం శుభామ్ || 4
- తతః ప్రభాతే విమలే విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ |
ఉవాచ రాఘవో వాక్యం కృతాహ్నికమరిందమః || 5
- గతా భగవతీ రాత్రిః శ్రోతవ్యం పరమం శ్రుతమ్ |
తరామ సరితాం శ్రేష్ఠాం పుణ్యాం త్రిపథగాం నదీమ్ || 6
- నౌరేషా హి సుఖాస్తీర్ణా ఋషీణాం పుణ్యకర్మణామ్ |
భగవంతమిహ ప్రాప్తం జ్ఞాత్వా త్వరితమాగతా || 7
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః |
సంతారం కారయామాస సర్దీసంఘః సరాఘవః || 8

- ఉత్తరం తీరమాసాద్య సంపూజ్యర్షిగణం తదా |
గంగాకూలే నివిష్టాస్తే విశాలాం దదృశుః పురీమ్ || 9
- తతో మునివరస్తార్ణం జగామ సహరాఘవః |
విశాలాం నగరీం రమ్యాం దివ్యాం స్వర్గోపమాం తదా || 10
- అథ రామో మహాప్రాజ్ఞో విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ |
పప్రచ్ఛ ప్రాంజలిర్భూత్వా విశాలాముత్తమాం పురీమ్ || 11
- కతరో రాజవంశోఽయం విశాలాయాం మహామునే |
శ్రోతుమిచ్ఛామి భద్రం తే పరం కౌతూహలం హి మే || 12
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామస్య మునిపుంగవః |
ఆఖ్యాతుం తత్ సమారేభే విశాలస్య పురాతనమ్ || 13
- శ్రూయతాం రామ శక్రస్య కథాం కథయతః శ్రుతామ్ |
అస్మిన్ దేశే తు యద్వృత్తం శృణు తత్త్వేన రాఘవ || 14
- పూర్వం కృతయుగే రామ దితేః పుత్రా మహాబలాః |
అదితేశ్చ మహాభాగ వీర్యవంతః సుధార్మికాః || 15
- తతస్తేషాం నరవ్యాఘ్రు బుద్ధిరాసీన్మహాత్మనామ్ |
అమరా అజరాశ్చైవ కథం స్యామ నిరామయాః || 16
- తేషాం చింతయతాం రామ బుద్ధిరాసీన్మహాత్మనామ్ |
క్షీరోదమథనం కృత్వా రసం ప్రాప్స్య్యామ తత్ర వై || 17
- తతో నిశ్చిత్య మథనం యోక్త్యం కృత్వా చ వాసుకిమ్ |
మంథానం మందరం కృత్వా మమంధురమితౌజసః || 18

- అథ వర్షసహస్రేణ యోక్త్యం సర్పశిరాంసి చ |
వమంత్యతివిషం తత్ర దదంశుర్దశనైః శిలాః || 19
- ఉత్పాపాతాగ్ని సంకాశం హాలాహలమహావిషమ్ |
తేన దగ్ధం జగత్ సర్వం సదేవాసురమానుషమ్ || 20
- అథ దేవా మహాదేవం శంకరం శరణార్థినః |
జగ్ముః పశుపతిం రుద్రం త్రాహి త్రాహీతి తుష్టువుః || 21
- ఏవముక్తస్తతో దేవైర్దేవదేవేశ్వరః ప్రభుః |
ప్రాదురాసీత్ తతోఽత్యైవ శంఖచక్రధరో హరిః || 22
- ఉవాచైనం స్మితం కృత్వా రుద్రం శూలభృతం హరిః |
దైవతైర్మథ్యమానే తు యత్పూర్వం సముపస్థితమ్ || 23
- తత్త్వదీయం సురశ్రేష్ఠ సురాణామగ్రతో హి యత్ |
అగ్రపూజామిమాం మత్వా గృహణేదం విషం ప్రభో || 24
- ఇత్యుక్త్వా చ సురశ్రేష్ఠస్తత్యైవాంతరధీయత |
దేవతానాం భయం దృష్ట్వా శ్రుత్వా వాక్యం తు శార్ఙ్గిణః || 25
- హాలాహలం విషం ఘోరం స జగ్రాహామృతోపమమ్ |
దేవాన్ విసృజ్య దేవేశో జగామ భగవాన్ హరః || 26
- తతో దేవాసురాః సర్వే మమంథూ రఘునందన |
ప్రవివేశాథ పాతాలం మంథాసః పర్వతోత్తమః || 27
- తతో దేవాః సగంధర్వాస్తుష్టువుర్మధుసూదనమ్ |
త్వం గతిః సర్వభూతానాం విశేషేణ దివోకసామ్ || 28

- పాలయాస్మాన్ మహాబాహు గిరిముద్ధర్తుమర్హసి |
ఇతి శ్రుత్వా హృషీకేశః కామరం రూపమాస్థితః || 29
- పర్వతం పృష్ఠతః కృత్వా శిశ్యే తత్రోదధౌ హరిః |
పర్వతాగ్రం తు లోకాత్మా హస్తేనాక్రమ్య కేశవః || 30
- దేవానాం మధ్యతః స్థిత్వా మమంథ పురుషోత్తమః |
అథ వర్షసహస్రేణ ఆయుర్వేదమయః పుమాన్ || 31
- ఉదతిష్ఠత్ సుధర్మాత్మా సదండః సకమండలుః |
పూర్వం ధన్వంతరీ రామ అస్సరాశ్చ సువర్చసః || 32
- అప్పు నిర్మథనాదేవ రసాత్తస్మాద్వరాః స్త్రియః |
ఉత్పేతుర్మనుజశ్రేష్ఠ తస్మాదస్సరసోఽభవన్ || 33
- షష్ఠిః కోట్యోఽభవంస్తాసామస్సరాణాం సువర్చసామ్ |
అసంఖ్యేయాస్తు కాకుత్స్థ యాస్తాసాం పరిచారికాః || 34
- న తాః స్మ ప్రతిగృహ్లాంతి సర్వే తే దేవదాసవాః |
అప్రతిగ్రహణాత్తాశ్చ సర్వాః సాధారణాః స్మృతాః || 35
- వరుణస్య తతః కన్యా వారుణీ రఘునందన |
ఉత్పాపాత మహాభాగ మార్గమాణా పరిగ్రహమ్ || 36
- దితేః పుత్రా న తాం రామ జగృహుర్వరుణాత్మజామ్ |
అదితేస్తు సుతా వీర జగృహుస్తామనిందితామ్ || 37
- అసురాస్తేన దైతేయాః సురాస్తేనాదితేః సుతాః |
హృష్ణాః ప్రముదితాశ్చాసన్ వారుణీగ్రహణాత్ సురాః || 38

- ఉచ్చైఃశ్రవా హయశ్రేష్ఠో మణిరత్నం చ కౌస్తుభమ్ |
ఉదతిష్ఠన్నరశ్రేష్ఠ తథైవామృతముత్తమమ్ || 39
- అథ తస్య కృతే రామ మహానాసీత్ కులక్షయః |
అదితేస్తు తతః పుత్రా దితేః పుత్రాససూదయన్ || 40
- ఏకతోఽభ్యాగమన్ సర్వే హ్యసురా రాక్షసైః సహ |
యుద్ధమాసీన్మహాఘోరం వీరత్రైలోక్యమోహనమ్ || 41
- యదా క్షయం గతం సర్వం తదా విష్ణుర్మహాబలః |
అమృతం సోఽహరత్ తూర్ణం మాయామాస్థాయ మోహినీమ్ || 42
- యే తదాభిముఖం విష్ణు మక్షయ్యం పురుషోత్తమమ్ |
సంపిష్టాస్తే తదా యుద్ధే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా || 43
- అదితేరాత్మజా వీరా దితేః పుత్రాన్నిజఘ్నిరే |
తస్మిన్ యుద్ధే మహాఘోరే దైతేయాదిత్యయోర్భృశమ్ || 44
- నిహత్య దితిపుత్రాంశ్చ రాజ్యం ప్రాప్య పురందరః |
శశాస ముదితో లోకాన్ సర్షిసంఘాన్ సచారణాన్ || 45
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచచత్వారింశః సర్గః

46. షట్చత్వారింశః సర్గః

దితిగర్భభేదః

- హతేషు తేషు పుత్రేషు దితిః పరమదుఃఖితా |
మారీచం కశ్యపం రామ భర్తారమిదమబ్రవీత్ || 1
- హతపుత్రాస్మి భగవంస్తవ పుత్రైర్మహాబలైః |
శక్రహంతారమిచ్ఛామి పుత్రం దీర్ఘతపోఽర్జితమ్ || 2
- సాహం తపశ్చరిష్యామి గర్భమాధాతుమర్హసి |
బలవంతం మహేష్వాసం స్థితిజ్ఞం సమదర్శినమ్ || 3
- ఈదృశం శక్రహంతారం త్వమనుజ్ఞాతుమర్హసి |
తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా మారీచః కశ్యపస్తదా || 4
- ప్రత్యువాచ మహాతేజా దితిం పరమదుఃఖితామ్ |
ఏవం భవతు భద్రం తే శుచిర్భవ తపోధనే || 5
- జనయిష్యసి పుత్రం త్వం శక్రహంతారమాహవే |
పూర్ణే వర్షసహస్రే తు శుచిర్యది భవిష్యసి || 6
- పుత్రం త్రైలోక్యభర్తారం మత్తస్త్వం జనయిష్యసి |
ఏవముక్త్వా మహాతేజాః పాణినా స మమార్జ తామ్ || 7
- సమాలభ్య తతః స్వస్తీత్యుక్త్వా స తపసే యయౌ |
గతే తస్మిన్నరశ్రేష్ఠ దితిః పరమహర్షితా || 8
- కుశప్లవం సమాసాద్య తపస్తేపే సుదారుణమ్ |
తపస్తస్యాం హి కుర్వత్యాం పరిచర్యాం చకార హా || 9

- సహస్రాక్షో నరశ్రేష్ఠ పరయా గుణసంపదా |
అగ్నిం కుశాన్ కాష్ఠమపః ఫలం మూలం తథైవ చ || 10
- న్యవేదయత్ సహస్రాక్షో యచ్ఛాన్యదపి కాంక్షితమ్ |
గాత్రసంవాహనైశ్చైవ శ్రమాపనయనైస్తథా || 11
- శక్రః సర్వేషు కాలేషు దితిం పరిచచార హ |
పూర్ణే వర్షసహస్రే తు దశోనే రఘునందన || 12
- దితిః పరమసంప్రీతా సహస్రాక్షమథాబ్రవీత్ |
తపశ్చరంత్యా వర్షాణి దశ వీర్యవతాం వర || 13
- అవశిష్టాని భద్రం తే భ్రాతరం ద్రక్ష్యసే తతః |
తమహం త్వత్కృతే పుత్రం సమాధాస్యే జయోత్సుకమ్ || 14
- త్రైలోక్యవిజయం పుత్ర సహ భోక్త్యసి విజ్వరః |
యాచితేన సురశ్రేష్ఠ తవ పిత్రా మహాత్మనా || 15
- వరో వర్ష సహస్రాంతే మమ దత్తః సుతం ప్రతి |
ఏవముక్త్వా దితిః శక్రం ప్రాప్తే మధ్యం దివాకరే || 16
- నిద్రయాపహృతా దేవీ పాదౌ కృత్వాథ శీర్షతః |
దృష్ట్వా తామశుచిం శక్రః పాదతః కృతమూర్ఘజామ్ || 17
- శిరఃస్థానే కృతౌ పాదౌ జహాస చ ముమోద చ |
తస్యాః శరీరవివరం వివేశ చ పురందరః || 18
- గర్భం చ సప్తథా రామ బిభేద పరమాత్మవాన్ |
భిద్యమానస్తతో గర్భో వజ్రేణ శతపర్వణా || 19

- రురోద సుస్వరం రామ తతో దితిరబుధ్యత|
 మా రుదో మా రుదశ్చేతి గర్భం శక్రోఽభ్యభాషత|| 20
- బిభేద చ మహాతేజా రుదంతమపి వాసవః|
 న హంతవ్యో న హంతవ్య ఇత్యేవం దితిరబ్రవీత్|| 21
- నిష్పాపాత తతః శక్రో మాతుర్వచనగౌరవాత్|
 ప్రాంజలిర్వజ్రసహితో దితిం శక్రోఽభ్యభాషత|| 22
- అశుచిర్దేవి సుప్తాసి పాదయోః కృతమూర్ధజా|
 తదంతరమహం లభ్యా శక్రహంతారమాహవే|| 23
- అభిదం సప్తధా దేవి తన్నే త్వం క్షంతుమర్హసి||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షట్చత్వారింశః సర్గః

47. సప్తచత్వారింశః సర్గః

విశాలాగమనమ్

- సప్తధా తు కృతే గర్భే దితిః పరమదుఃఖితా|
 సహస్రాక్షం దురాధర్షం వాక్యం సానునయాబ్రవీత్|| 1
- మమాపరాధాద్గర్భోఽయం సప్తధా శకలీకృతః|
 నాపరాధోఽస్తి దేవేశ తవాత్ర బలసూదన|| 2
- స్రియం త్వత్కృతమిచ్ఛామి మమ గర్భవిపర్యయే|
 మరుతాం సప్తసప్తానాం స్థానపాలా భవంత్యిమే|| 3

- వాతస్కంధా ఇమే సప్త చరంతు దివి పుత్రక|
మారుతా ఇతి విఖ్యాతా దివ్యరూపా మమాత్మజాః|| 4
- బ్రహ్మలోకం చరత్వేక ఇంద్రలోకం తథా పరః|
దివ్యవాయురితి ఖ్యాతస్తృతీయోఽపి మహాయశాః|| 5
- చత్వారస్తు సురశ్రేష్ఠ దిశో వై తప శాసనాత్|
సంచరిష్యంతి భద్రం తే దేవభూతా మమాత్మజాః|| 6
- త్వత్కృతేనైవ నామ్నా చ మారుతా ఇతి విశ్రుతాః|
తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా సహస్రాక్షః పురందరః|| 7
- ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం దితిం బలనిషూదనః|
సర్వమేతద్యథోక్తం తే భవిష్యతి న సంశయః|| 8
- విచరిష్యంతి భద్రం తే దేవభూతాస్తవాత్మజాః|
ఏవం తౌ నిశ్చయం కృత్వా మాతాపుత్రౌ తపోవనే|| 9
- జగ్ముతుస్త్రిదివం రామ కృతార్థావితి సః శ్రుతమ్|
ఏష దేశః స కాకుత్స్థ మహేంద్రాధ్యుషితః పురా|| 10
- దితిం యత్ర తపఃసిద్ధామేవం పరిచచార సః|
ఇక్షావకోస్తు సరవ్యాఘ్రు పుత్రః పరమధార్మికః|| 11
- అలంబుసాయాముత్పన్నో విశాల ఇతి విశ్రుతః|
తేన చాసీదిహ స్థానే విశాలేతి పురీ కృతా|| 12
- విశాలస్య సుతో రామ హేమచంద్రో మహాబలః|
సుచంద్ర ఇతి విఖ్యాతో హేమచంద్రాదనంతరః|| 13

- సుచంద్రతనయో రామ ధూమ్రాశ్వ ఇతి విశ్రుతః |
 ధూమ్రాశ్వతనయశ్చాపి స్పంజయః సమపద్యత || 14
- స్పంజయస్య సుతః శ్రీమాన్ సహదేవః ప్రతాపవాన్ |
 కుశాశ్వః సహదేవస్య పుత్రః పరమధార్మికః || 15
- కుశాశ్వస్య మహాతేజాః సోమదత్తః ప్రతాపవాన్ |
 సోమదత్తస్య పుత్రస్తు కాకుత్స్థ ఇతి విశ్రుతః || 16
- తస్య పుత్రో మహాతేజాః సంప్రత్యేష పురీమిమామ్ |
 ఆపత్యమరప్రఖ్యః సుమతిర్నామ దుర్జయః || 17
- ఇక్షావకోస్తు ప్రసాదేన సర్వే వైశాలికా నృపాః |
 దీర్ఘాయుజో మహాత్మానో వీర్యవంతః సుధార్మికాః || 18
- ఇహాద్య రజనీం రామ సుఖం వత్స్యామహే వయమ్ |
 శ్వః ప్రభాతే నరశ్రేష్ఠ జనకం ద్రష్టుమర్హసి || 19
- సుమతిస్తు మహాతేజా విశ్వామిత్రముపాగతమ్ |
 శ్రుత్వా నరవరశ్రేష్ఠః ప్రత్యుద్గచ్ఛన్మహాయశాః || 20
- పూజాం చ పరమాం కృత్వా సోపాధ్యాయః సబాంధవః |
 ప్రాంజలిః కుశలం పృష్ట్యా విశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్ || 21
- ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి యస్య మే విషయం మునిః |
 సంప్రాప్తో దర్శనం చైవ నాస్తి ధన్యతరో మమ || 22

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తచత్వారింశః సర్గః

48. అష్టచత్వారింశః సర్గః

శక్రాహల్యాశాపః

- పృష్ట్యా తు కుశలం తత్ర పరస్పరసమాగమే |
 కథాంతే సుమతిర్వాక్యం వ్యాజహార మహామునిమ్ || 1
- ఇమౌ కుమారౌ భద్రం తే దేవతుల్యపరాక్రమా |
 గజసింహగతీ వీరౌ శార్దూలవృషభోపమా || 2
- పద్మపత్రవిశాలాక్షౌ ఖడ్గతూణీధనుర్ధరా |
 అశ్వినావివ రూపేణ సముపస్థితయావనౌ || 3
- యదృచ్ఛయైవ గాం ప్రాప్తౌ దేవలోకాదివామరౌ |
 కథం పద్భ్యమిహ ప్రాప్తౌ కిమర్థం కస్య వా మునే || 4
- భూషయంతావిమం దేశం చంద్రసూర్యావివాంబరమ్ |
 పరస్పరస్య సదృశౌ ప్రమాణేంగితచేష్టితైః || 5
- కిమర్థం చ నరశ్రేష్ఠౌ సంప్రాప్తౌ దుర్గమే పథి |
 వరాయుధధరౌ వీరౌ శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్యతః || 6
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా యథాపృత్యం స్యవేదయత్ |
 విశ్వామిత్రవచః శ్రుత్వా రాజా పరమహర్షితః || 7
- అతిథీ పరమౌ ప్రాప్తౌ పుత్రౌ దశరథస్య తౌ |
 పూజయామాస విధివత్ సత్కారార్థౌ మహాబలా || 8
- తతః పరమసత్కారం సుమతేః ప్రాప్య రాఘవౌ |
 ఉష్య తత్ర నిశామేకాం జగ్ముతుర్మిథిలాం తతః || 9

- తాన్ దృష్ట్వా మునయః సర్వే జనకస్య పురీం శుభామ్ |
సాధు సాధ్వితి శంసంతో మిథిలాం సమపూజయన్ || 10
- మిథిలోపవనే తత్ర ఆశ్రమం దృశ్య రాఘవః |
పురాణం నిర్జనం రమ్యం పప్రచ్ఛ మునిపుంగవమ్ || 11
- శ్రీమదాశ్రమసంకాశం కిం న్విదం మునివర్షితమ్ |
శ్రోతుమిచ్ఛామి భగవన్ కస్యాయం పూర్వ ఆశ్రమః || 12
- తచ్ఛుత్రా రాఘవేణోక్తం వాక్యం వాక్య విశారదః |
ప్రత్యువాచ మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః || 13
- హంత తే కథయిష్యామి శృణు తత్త్వేన రాఘవ |
యస్యైతదాశ్రమపదం శప్తం కోపాన్మహాత్మనా || 14
- గౌతమస్య నరశ్రేష్ఠ పూర్వమాసీన్మహాత్మనః |
ఆశ్రమో దివ్యసంకాశః సురైరపి సుపూజితః || 15
- స చేహ తప ఆతిష్ఠదహల్యాసహితః పురా |
వర్షపూగాననేకాంశ్చ రాజపుత్ర మహాయశః || 16
- తస్యాంతరం విదిత్వా తు సహస్రాక్షః శచీపతిః |
మునివేషధరోఽహల్యామిదం వచనమబ్రవీత్ || 17
- ఋతుకాలం ప్రతీక్షంతే నార్థినః సుసమాహితే |
సంగమం త్వహమిచ్ఛామి త్వయా సహ సుమధ్యమే || 18
- మునివేషం సహస్రాక్షం విజ్ఞాయ రఘునందన |
మతిం చకార దుర్మేధా దేవరాజ కుతూహలాత్ || 19

- అథాబ్రవీత్ సురశ్రేష్ఠం కృతార్థేనాంతరాత్మనా|
 కృతార్థాస్మి సురశ్రేష్ఠ గచ్ఛ శీఘ్రమితః ప్రభో|| 20
- ఆత్మానం మాం చ దేవేశ సర్వదా రక్ష మానద|
 ఇంద్రస్తు ప్రహసన్ వాక్యమహాల్యామిదమబ్రవీత్|| 21
- సుశ్రోణి పరితుష్టోఽస్మి గమిష్యామి యథాగతమ్|
 ఏవం సంగమ్య తు తయా నిశ్చక్రామోటజాత్తతః|| 22
- స సంభ్రమాత్త్వరన్ రామ శంకితో గౌతమం ప్రతి|
 గౌతమం సందదర్శాథ ప్రవిశంతం మహామునిమ్|| 23
- దేవదానపదుర్ధర్షం తపోబలసమన్వితమ్|
 తీర్థోదకపరిక్లిన్నం దీప్యమానమివానలమ్|| 24
- గృహీతసమిధం తత్ర సకుశం మునిపుంగవమ్|
 దృష్ట్వా సురపతిస్త్రస్తో వివర్ణవదనోఽభవత్|| 25
- అథ దృష్ట్వా సహస్రాక్షం మునివేషధరం మునిః|
 దుర్వృత్తం వృత్తసంపన్నో రోషాద్వచనమబ్రవీత్|| 26
- మమ రూపం సమాస్థాయ కృతవాససి దుర్మతే|
 అకర్తవ్యమిదం తస్మాద్విఫలస్త్యం భవిష్యసి|| 27
- గౌతమేనైవముక్తస్య సరోషేణ మహాత్మనా|
 పేతతుర్వృషణౌ భూమౌ సహస్రాక్షస్య తత్క్షణాత్|| 28
- తథా శప్త్యా స వై శక్రమహాల్యామపి శప్తవాన్|
 ఇహ పర్షసహస్రాణి బహూని త్వం నివత్స్యసి|| 29

- వాయుభక్తా నిరాహారా తప్యంతీ భస్మశాయినీ|
 అదృశ్యా సర్వభూతానామాశ్రమేఽస్మిన్నివత్స్యసి|| 30
- యదా చైతద్వనం ఘోరం రామో దశరథాత్మజః|
 ఆగమిష్యతి దుర్ధర్షస్తదా పూతా భవిష్యసి|| 31
- తస్యాతిథ్యేన దుర్వృత్తే లోభమోహవిపర్జితా|
 మత్సకాశే ముదా యుక్తా స్వం వపుర్ధారయిష్యసి|| 32
- ఏవముక్త్వా మహాతేజా గౌతమో దుష్టచారిణీమ్|
 ఇమమాశ్రమముత్సృజ్య సిద్ధచారణసేవితే|| 33
- హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే తపస్తేపే మహాతపాః||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టచత్వారింశః సర్గః

49. ఏకోనపంచాశః సర్గః

అహల్యాశాపమోక్షః

- అఫలస్తు తతః శక్రో దేవానగ్నిపురోగమాన్|
 అబ్రవీత్ త్రస్తనయనః సర్షిసంఘాన్ సచారణాన్|| 1
- కుర్వతా తపసో విఘ్నం గౌతమస్య మహాత్మనః|
 క్రోధముత్పాద్య హి మయా సురకార్యమిదం కృతమ్|| 2
- అఫలోఽస్మి కృతస్తేన క్రోధాత్ సా చ నిరాకృతా|
 శాపమోక్షేణ మహతా తపోఽస్యాపహృతం మయా|| 3

- తస్మాత్ సురపరాః సర్వే సర్వసంఘాః సచారణాః |
సురసాహ్యకరం సర్వే సఫలం కర్తుమర్హథ || 4
- శతక్రతోర్వచః శ్రుత్వా దేవాః సాగ్నిపురోగమాః |
పితృదేవానుపేత్యాహుః సర్వే సహ మరుద్ధణైః || 5
- పురాఽవిచార్య మోహేన మునిపత్నీ శతక్రతుః |
ధర్షయిత్వా మునేః శాపాత్తత్రైప విఫలీకృతః || 6
- ఇదానీం కుప్యతే దేవాన్ దేవరాజః పురందరః |
అయం మేషః సవృషణః శక్రో హ్యవృషణః కృతః || 7
- మేషస్య వృషణౌ గృహ్య శక్రాయాశు ప్రయచ్ఛత |
అఫలస్తు కృతో మేషః పరాం తుష్టిం ప్రదాస్యతి || 8
- భవతాం హర్షణార్థేచ యే చ దాస్యంతి మానవాః |
అక్షయం హి ఫలం తేషాం యూయం దాస్యథ పుష్కలమ్ || 9
- అగ్నేస్తు వచనం శ్రుత్వా పితృదేవాః సమాగతాః |
ఉత్పాట్య మేషవృషణౌ సహస్రాక్షే న్యవేషయన్ || 10
- తదా ప్రభృతి కాకుత్స్థః పితృదేవాః సమాగతాః |
అఫలాన్ భుంజతే మేషాన్ ఫలైస్తేషామయోజయన్ || 11
- ఇంద్రస్తు మేషవృషణస్తదాప్రభృతి రాఘవ |
గౌతమస్య ప్రభావేణ తపసశ్చ మహాత్మనః || 12
- తదాగచ్ఛ మహాతేజ ఆశ్రమం పుణ్యకర్మణః |
తారయైనాం మహాభాగామహాల్యాం దేవరూపిణీమ్ || 13

- విశ్వామిత్రవచః శ్రుత్వా రాఘవః సహలక్ష్మణః |
విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య తమాశ్రమమథావిశత్ || 14
- దదర్శ చ మహాభాగాం తపసా ద్యోతితప్రభామ్ |
లోకైరపి సమాగమ్య దుర్నిరీక్ష్వాం సురాసురైః || 15
- ప్రయత్నాన్నిర్మితాం ధాత్రా దివ్యాం మాయామయీమివ |
సతుషోరావృతాం సాభ్రాం పూర్ణచంద్రప్రభామివ || 16
- ధూమేనాపి పరీతాంగీం దీప్తామగ్నిశిఖామివ |
మధ్యేఽంభసో దురాధర్షాం దీప్తాం సూర్యప్రభామివ || 17
- సా హి గౌతమవాక్యేన దుర్నిరీక్ష్వా బభూవ హా |
త్రయాణామపి లోకానాం యావద్రామస్య దర్శనమ్ || 18
- శాపస్యాంతముపాగమ్య తేషాం దర్శనమాగతా |
రాఘవౌ తు తతస్తస్యాః పాదౌ జగృహతుస్తదా || 19
- స్మరంతీ గౌతమవచః ప్రతిజగ్రాహ సా చ తౌ |
పాద్యమర్ఘ్యం తథాతిథ్యం చకార సుసమాహితా || 20
- ప్రతిజగ్రాహ కాకుత్స్థో విధిదృష్టేన కర్మణా |
పుష్పపృష్టిర్మహత్యాసీద్దేవదుండుభినిస్వవైః || 21
- గంధర్వాప్సరసాం చాపి మహానాసీత్ సముత్సవః |
సాధు సాద్వితి దేవాస్తామహల్యాం సమపూజయన్ || 22
- తపోబలవిశుద్ధాంగీం గౌతమస్య వశానుగామ్ |
గౌతమోఽపి మహాతేజా అహల్యాసహితః సుభీ || 23

రామం సంపూజ్య విధివత్తపస్తేపే మహాతపాః |
 రామోఽపి పరమాం పూజాం గౌతమస్య మహామునేః || 24
 సకాశాద్విధివత్ ప్రాప్య జగామ మిథిలాం తతః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకోనపంచాశః సర్గః

50. పంచాశః సర్గః

జనకసమాగమః

తతః ప్రాగుత్తరాం గత్వా రామః సౌమిత్రిణా సహ |
 విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య యజ్ఞవాటముపాగమత్ || 1
 రామస్తు మునిశార్దూలమువాచ సహలక్ష్మణః |
 సౌధ్వీ యజ్ఞసమృద్ధిర్హి జనకస్య మహాత్మనః || 2
 బహూనీహ సహస్రాణి నానాదేశనివాసినామ్ |
 బ్రాహ్మణానాం మహాభాగ వేదాధ్యయనశాలినామ్ || 3
 ఋషివాటాశ్చ దృశ్యంతే శకటీశతసంకులాః |
 దేశో విధీయతాం బ్రహ్మన్ యత్ర వత్స్యామహే వయమ్ || 4
 రామస్య వచనం శ్రుత్వా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
 నివేశమకరోద్దేశే వివిక్తే సలిలాన్వితే || 5
 విశ్వామిత్రమనుప్రాప్తం శ్రుత్వా స సృపతిస్తదా |
 శతానందం పురస్కృత్య పురోహితమనిందితమ్ || 6

- ప్రత్యుజ్జగామ సహసా వినయేన సమన్వితః|
ఋత్విజోఽపి మహాత్మానస్త్వర్ణ్యమాదాయ సత్వరమ్|| 7
- విశ్వామిత్రాయ ధర్మేణ దదుర్మంత్రపురస్కృతమ్|
ప్రతిగృహ్య తు తాం పూజాం జనకస్య మహాత్మనః|| 8
- పప్రచ్ఛ కుశలం రాజ్ఞో యజ్ఞస్య చ నిరామయమ్|
స తాంశ్చాపి మునీన్ పృష్ట్వా సోపాధ్యాయపురోధసః|| 9
- యథాన్యాయం తతః సర్వైః సమాగచ్ఛత్ ప్రహృష్టవత్|
అథ రాజా మునిశ్రేష్ఠం కృతాంజలిరభాషత|| 10
- ఆసనే భగవానాస్తాం సహైభిర్మునిపుంగవైః|
జనకస్య వచః శ్రుత్వా నిషసాద మహామునిః|| 11
- పురోధా ఋత్విజశ్చైవ రాజా చ సహ మంత్రిభిః|
ఆసనేషు యథాన్యాయముపవిష్టాన్ సమంతతః|| 12
- దృష్ట్వా స నృపతిస్తత్ర విశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్|
అద్య యజ్ఞసమృద్ధిర్మే సఫలా దైవతైః కృతా|| 13
- అద్య యజ్ఞఫలం ప్రాప్తం భగవద్దర్శనాన్మయా|
ధన్వోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి యస్య మే మునిపుంగవ|| 14
- యజ్ఞోపసదనం బ్రహ్మాన్ ప్రాప్తోఽసి మునిభిః సహ|
ద్వాదశాహం తు బ్రహ్మార్షే శేషమాహుర్మనీషిణః|| 15
- తతో భాగార్థినో దేవాన్ ద్రష్టుమర్హసి కౌశిక|
ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలం ప్రహృష్టపదనస్తదా|| 16

- పునస్తం పరిపప్రచ్ఛ ప్రాంజలిః ప్రణతో నృపః |
ఇమౌ కుమారౌ భద్రం తే దేవతుల్యపరాక్రమా || 17
- గజసింహగతీ వీరౌ శార్దూలవృషభోపమా |
పద్మపత్రవిశాలాక్షౌ ఖడ్గతూణీధనుర్ధరా || 18
- అశ్వినావిప రూపేణ సముపస్థితయౌవనౌ |
యదృచ్ఛయేవ గాం ప్రాప్తౌ దేవలోకాదివామరౌ || 19
- కథం పద్భ్యామిహ ప్రాప్తౌ కిమర్థం కస్య వా మునే |
వరాయుధధరౌ వీరౌ కస్య పుత్రౌ మహామునే || 20
- భూషయంతావిమం దేశం చంద్రసూర్యావివాంబరమ్ |
పరస్పరస్య సదృశౌ ప్రమాణేంగితచేష్టితైః || 21
- కాకపక్షధరౌ వీరౌ శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః |
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా జనకస్య మహాత్మనః || 22
- న్యవేదయదమేయాత్మా పుత్రౌ దశరథస్య తౌ |
సిద్ధాశ్రమనివాసం చ రాక్షసానాం వధం తథా || 23
- తచ్ఛాగమనమవ్యగ్రం విశాలాయాశ్చ దర్శనమ్ |
అహల్యాదర్శనం చైవ గౌతమేన సమాగమమ్ || 24
- మహాధనుషి జిజ్ఞాసాం కర్తుమాగమనం తథా |
ఏతత్ సర్వం మహాతేజా జనకాయ మహాత్మనే || 25
- నివేద్య విరరామాథ విశ్వామిత్రో మహామునిః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచాశః సర్గః

51. ఏకపంచాశః సర్గః

విశ్వామిత్రవృత్తమ్

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా విశ్వామిత్రస్య ధీమతః|
హృష్టరోమా మహాతేజాః శతానందో మహాతపాః|| 1
- గౌతమస్య సుతో జ్యేష్ఠస్తపసా ద్యోతితప్రభః|
రామసందర్శనాదేవ పరం విస్మయమాగతః|| 2
- స తౌ నిషణ్ణౌ సంప్రేక్ష్య సుఖాసీనౌ నృపాత్మజౌ|
శతానందో మునిశ్రేష్ఠం విశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్|| 3
- అపి తే మునిశార్దూల మమ మాతా యశస్వినీ|
దర్శితా రాజపుత్రాయ తపో దీర్ఘముపాగతా|| 4
- అపి రామే మహాతేజో మమ మాతా యశస్వినీ|
వన్యైరుపాహరత్ పూజాం పూజార్ఘ్యే సర్వదేహినామ్|| 5
- అపి రామాయ కథితం యథావృత్తం పురాతనమ్|
మమ మాతుర్మహాతేజో దేవేన దురనుష్ఠితమ్|| 6
- అపి కౌశిక భద్రం తే గురుణా మమ సంగతా|
మాతా మమ మునిశ్రేష్ఠ రామసందర్శనాదితః|| 7
- అపి మే గురుణా రామః పూజితః కుశికాత్మజ|
ఇహాగతో మహాతేజాః పూజాం ప్రాప్తో మహాత్మనః|| 8

- అపి శాంతేన మనసా గురుర్మే కుశికాత్మజ|
ఇహాగతేన రామేణ ప్రయతేనాభివాదితః|| 9
- తచ్ఛుత్రావ్వా వచనం తస్య విశ్వామిత్రో మహామునిః|
ప్రత్యువాచ శతానందం వాక్యజ్ఞో వాక్యకోవిదమ్|| 10
- నాతిక్రాంతం మునిశ్రేష్ఠ యత్ కర్తవ్యం కృతం మయా|
సంగతా మునినా పత్నీ భార్గవేణేప రేణుకా|| 11
- తచ్ఛుత్రావ్వా వచనం తస్య విశ్వామిత్రస్య ధీమతః|
శతానందో మహాతేజా రామం వచనమబ్రవీత్|| 12
- స్వాగతం తే నరశ్రేష్ఠ దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి రాఘవ|
విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య మహర్షిమపరాజితమ్|| 13
- అచింత్యకర్మా తపసా బ్రహ్మర్షిరతులప్రభః|
విశ్వామిత్రో మహాతేజా వేత్స్యేనం పరమాం గతిమ్|| 14
- నాస్తి ధన్యతరో రామ త్వత్తోఽన్యో భువి కశ్చన|
గోప్తా కుశికపుత్రస్తే యేన తప్తం మహత్తపః|| 15
- శ్రూయతాం చాభిధాస్యామి కౌశికస్య మహాత్మనః|
యథాబలం యథావృత్తం తన్నే నిగదతః శృణు|| 16
- రాజాసీదేష ధర్మాత్మా దీర్ఘ కాలమరిందమః|
ధర్మజ్ఞః కృతవిద్యశ్చ ప్రజానాం చ హితే రతః|| 17
- ప్రజాపతిసుతశ్చాసీత్ కుశో నామ మహీపతిః|
కుశస్య పుత్రో బలవాన్ కుశనాభః సుధార్మికః|| 18

- కుశనాభసుతస్తాస్త్వాసీద్ధాధిరిత్యేప విశ్రుతః |
 గాధేః పుత్రో మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః || 19
- విశ్వామిత్రో మహాతేజాః పాలయామాస మేదినీమ్ |
 బహువర్షసహస్రాణి రాజా రాజ్యమకారయత్ || 20
- కదాచిత్తు మహాతేజా యోజయిత్వా వరూధినీమ్ |
 అక్షౌహిణీపరిపృతః పరిచక్రామ మేదినీమ్ || 21
- నగరాణి చ రాష్ట్రాణి సరితశ్చ తథా గిరీన్ |
 ఆశ్రమాన్ క్రమశో రామ విచరన్నాజగామ హా || 22
- వసిష్ఠస్యాశ్రమపదం నానావృక్షసమాకులమ్ |
 నానామృగగణాకీర్ణం సిద్ధచారణసేవితమ్ || 23
- దేవదాసవగంధర్వైః కిన్నరైరుపశోభితమ్ |
 ప్రశాంతహరిణాకీర్ణం ద్విజసంఘనిషేవితమ్ || 24
- బ్రహ్మర్షిగణసంకీర్ణం దేవర్షిగణసేవితమ్ |
 తపశ్చరణసంసిద్ధైరగ్నికల్పైర్మహాత్మభిః || 25
- అబ్జకైర్వాయుభక్తైశ్చ శీర్ణపర్ణాశనైస్తథా |
 ఫలమూలాశనైర్దాంతైర్జితరోషైర్జితేంద్రియైః || 26
- ఋషిభిర్వాలఖిల్యైశ్చ జపహోమపరాయణైః |
 అన్యైర్వైఖానసైశ్చైవ సమంతాదుపశోభితమ్ || 27
- వసిష్ఠస్యాశ్రమపదం బ్రహ్మలోకమివాపరమ్ |
 దదర్శ జయతాం శ్రేష్ఠో విశ్వామిత్రో మహాబలః || 28
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకపంచాశః సర్గః

52. ద్విపంచాశః సర్గః వసిష్ఠాతిథ్యమ్

- తం దృష్ట్వా పరమప్రీతో విశ్వామిత్రో మహాబలః |
ప్రణమ్య విధినావీరో వసిష్ఠం జయతాం వరమ్ || 1
- స్వాగతం తప చేత్యుక్తో వసిష్ఠేన మహాత్మనా |
ఆననం చాస్య భగవాన్ వసిష్ఠో వ్యాదిదేశ హ || 2
- ఉపవిష్ఠాయ చ తదా విశ్వామిత్రాయ ధీమతే |
యథాన్యాయం మునివరః ఫలమూలాన్యపాహరత్ || 3
- ప్రతిగృహ్య చ తాం పూజాం వసిష్ఠాద్రాజసత్తమః |
తపోఽగ్నిహోత్రశిష్యేషు కుశలం పర్యప్యచ్ఛత || 4
- విశ్వామిత్రో మహాతేజా వనస్పతిగణే తథా |
సర్వత్ర కుశలం ప్రాహ వసిష్ఠో రాజసత్తమమ్ || 5
- సుఖోపవిష్ఠం రాజానం విశ్వామిత్రం మహాతపాః |
పప్రచ్ఛ జపతాం శ్రేష్ఠో వసిష్ఠో బ్రహ్మణః సుతః || 6
- కచ్ఛిత్తే కుశలం రాజన్ కచ్ఛిద్ధర్మేణ రంజయన్ |
ప్రజాః పాలయసే వీర రాజవృత్తేన ధార్మిక || 7
- కచ్ఛిత్తే సంభృతా భృత్యాః కచ్ఛితిష్ఠంతి శాసనే |
కచ్ఛిత్తే విజితాః సర్వే రిపవో రిపుసూదన || 8

- కచ్చిద్భలేషు కోశేషు మిత్రేషు చ పరంతప|
కుశలం తే నరవ్యాఘ్రు పుత్రపౌత్రే తవానఘ|| 9
- సర్వత్ర కుశలం రాజా వసిష్ఠం ప్రత్యుదాహరత్|
విశ్వామిత్రో మహాతేజా వసిష్ఠం వినయాన్వితః|| 10
- కృత్వోభౌ సుచిరం కాలం ధర్మిష్ఠౌ తాః కథాః శుభాః|
ముదా పరమయా యుక్తౌ ప్రీయేతాం తౌ పరస్పరమ్|| 11
- తతో వసిష్ఠో భగవాన్ కథాంతే రఘునందన|
విశ్వామిత్రమిదం వాక్యమువాచ ప్రహసన్నివ|| 12
- ఆతిథ్యం కర్తుమిచ్ఛామి బలస్యాస్య మహాబల|
తవ చైవాప్రమేయస్య యథార్థం సంప్రతీచ్ఛ మే|| 13
- సత్కియాం తు భవానేతాం ప్రతీచ్ఛతు మయోద్యతామ్|
రాజంస్త్వమతిథిశ్రేష్ఠః పూజనీయః ప్రయత్నతః|| 14
- ఏవముక్తో వసిష్ఠేన విశ్వామిత్రో మహామతిః|
కృతమిత్యబ్రవీద్రాజా పూజావాక్యేన మే త్వయా|| 15
- ఫలమూలేన భగవన్ విద్యతే యత్తవాశ్రమే|
పాద్యేనాచమనీయేన భగవద్దర్శనేన చ|| 16
- సర్వథా చ మహాప్రాజ్ఞ పూజార్హేణ సుపూజితః|
గమిష్యామి నమస్తేస్తు మైత్రేణేక్షస్య చక్షుషా|| 17
- ఏవం బ్రువంతం రాజానం వసిష్ఠః పునరేవ హి|
న్యమంత్రయత ధర్మాత్మా పునః పునరుదారధీః|| 18

- బాధమిత్యేవ గాధేయో వసిష్ఠం ప్రత్యువాచ హ|
 యథా ప్రియం భగవత్స్తథాస్తు మునిసత్తమ|| 19
- ఏవముక్తో మహాతేజా వసిష్ఠో జపతాం వరః|
 ఆజుహావ తతః ప్రీతః కల్మాషీం ధూతకల్మషః|| 20
- ఏహ్యేహి శబలే క్షిప్రం శృణు చాపి వచో మమ|
 సబలస్యాస్య రాజర్షేః కర్తుం వ్యవసితోఽస్మ్యహమ్|| 21
- భోజనేన మహార్షేణ సత్కారం సంవిధత్స్వ మే|
 యస్య యస్య యథాకామం షడ్రసేష్యభిపూజితమ్|| 22
- తత్సర్వం కామధుక్ క్షిప్రమభివర్ష కృతే మమ|
 రసేనాన్నేన పానేన లేహ్యచోష్యేణ సంయుతమ్|| 23
- అన్నానాం నిచయం సర్వం సృజస్వ శబలే త్వర||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్విపంచాశః సర్గః

53. త్రిపంచాశః సర్గః

శబలానిష్కృయః

- ఏవముక్తా వసిష్ఠేన శబలా శత్రుసూదన|
 విదధే కామధుక్కామాన్ యస్య యస్య యథేప్పితమ్|| 1
- ఇక్షూన్మధూంస్తథా లాజాన్ మైరేయాంశ్చ పరాసవాన్|
 పానాని చ మహార్షాణి భక్ష్యాంశ్చోచ్చావచాంస్తథా|| 2

- ఉష్టాఢ్యస్యాదనస్యాత్ర రాశయః పర్వతోపమాః |
 మృష్టాన్యన్నాని సూపాశ్చ దధికుల్యాస్తథైవ చ || 3
- నానాస్వాదురసానాం చ షాడవానాం తథైవ చ |
 భాజనాని సుపూర్ణాని గౌడాని చ సహస్రశః || 4
- సర్వమాసీత్ సుసంతుష్టం హృష్టపుష్టజనాయుతమ్ |
 విశ్వామిత్రబలం రామ వసిష్ఠేనాభితర్పితమ్ || 5
- విశ్వామిత్రోఽపి రాజర్షిర్పుష్టః పుష్టస్తదాభవత్ |
 సాంతఃపురవరో రాజా సబ్రాహ్మణపురోహితః || 6
- సామాఢ్యో మంత్రिसహితః సభృత్యః పూజితస్తదా |
 యుక్తః పరమహర్షేణ వసిష్ఠమిదమబ్రవీత్ || 7
- పూజితోఽహం త్వయా బ్రహ్మాన్ పూజార్హేణ సుసత్కృతః |
 శ్రూయతామభిధాస్యామి వాక్యం వాక్యవిశారద || 8
- గవాం శతసహస్రేణ దీయతాం శబలా మమ |
 రత్నం హి భగవన్నేతద్రత్నహారీ చ పార్థివః || 9
- తస్మాన్నే శబలాం దేహి మమైషా ధర్మతో ద్విజ |
 ఏవముక్తస్తు భగవాన్ వసిష్ఠో మునిసత్తమః || 10
- విశ్వామిత్రేణ ధర్మాత్మా ప్రత్యువాచ మహీపతిమ్ |
 నాహం శతసహస్రేణ నాపి కోటిశతైర్గవామ్ || 11
- రాజన్ దాస్యామి శబలాం రాశిభీ రజతస్య వా |
 న పరిత్యాగమర్హేయం మత్సకాశాదరిందమ || 12

- శాశ్వతీ శబలా మహ్యం కీర్తిరాత్మవతో యథా|
అస్యోం హవ్యం చ కవ్యం చ ప్రాణయాత్రా తథైవ చ|| 13
- ఆయత్తమగ్నిహోత్రం చ బలిర్హోమస్తథైవ చ|
స్వాహాకారపషట్కారౌ విద్యాశ్చ వివిధాస్తథా|| 14
- ఆయత్తమత్ర రాజర్షే సర్వమేతన్న సంశయః|
సర్వస్వమేతత్ సత్యేన మమ తుష్టికరీ సదా|| 15
- కారణైర్బహుభీ రాజన్న దాస్యే శబలాం తప|
వసిష్ఠేనైవముక్తస్తు విశ్వామిత్రోఽబ్రవీత్తతః|| 16
- సంరభతరమత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః|
హైరణ్యకక్ష్మాగ్రైవేయాన్ సువర్ణాంకుశభూషితాన్|| 17
- దదామి కుంజరాంస్తేఽహం సహస్రాణి చతుర్దశ|
హైరణ్యానాం రథానాం తే శ్వేతాశ్వానాం చతుర్బుజామ్|| 18
- దదామి తే శతాన్యష్టౌ కింకిణీకవిభూషితాన్|
హయానాం దేశజాతానాం కులజానాం మహూజసామ్|| 19
- సహస్రమేకం దశ చ దదామి తప సువ్రత|
నానాపర్ణవిభక్తానాం పయఃస్థానాం తథైవ చ|| 20
- దదామ్యేకాం గవాం కోటిం శబలా దీయతాం మమ|
యాపదిచ్ఛసి రత్నం వా హిరణ్యం వా ద్విజోత్తమ|| 21
- తావద్దాస్యామి తే సర్వం శబలా దీయతాం మమ
ఏవముక్తస్తు భగవాన్ విశ్వామిత్రేణ ధీమతా|| 22

న దాస్యామీతి శబలాం ప్రాహ రాజన్ కథంచన |
 ఏతదేవ హి మే రత్నమేతదేవ హి మే ధనమ్ || 23

ఏతదేవ హి సర్వస్వమేతదేవ హి జీవితమ్ |
 దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ యజ్ఞాశ్చైవాప్తదక్షిణాః || 24

ఏతదేవ హి మే రాజన్ వివిధాశ్చ క్రియాస్తథా |
 అదోమూలాః క్రియాః సర్వా మమ రాజన్న సంశయః || 25

బహునా కిం ప్రలాపేన న దాస్యే కామదోహినీమ్ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రిపంచాశః సర్గః

54. చతుఃపంచాశః సర్గః

పప్లవాదిస్సృష్టిః

కామధేనుం వసిష్ఠోఽపి యదా న త్యజతే మునిః |
 తదాస్య శబలాం రామ విశ్వామిత్రోఽన్వకర్షత || 1

నీయమానా తు శబలా రామ రాజ్ఞా మహాత్మనా |
 దుఃఖితా చింతయామాస రుదంతీ శోకకర్షితా || 2

పరిత్యక్తా వసిష్ఠేన కిమహం సుమహాత్మనా |
 యాఽహం రాజభటైర్దీనా హ్రీయేయ భృశదుఃఖితా || 3

కిం మయాపకృతం తస్య మహారేర్భావితాత్మనః |
 యన్మామనాగసం భక్తామిష్టాం త్యజతి ధార్మికః || 4

- ఇతి సా చింతయిత్వా తు వినిఃశ్వస్య పునః పునః|
నిర్ఘాయ తాంస్తదా భృత్యాన్ శతశః శత్రుసూదన|| 5
- జగామానిలవేగేన పాదమూలం మహాత్మనః|
శబలా సా రుదంతీ చ క్రోశంతీ చేదమబ్రవీత్|| 6
- వసిష్ఠస్యాగ్రతః స్థిత్యా మేఘదుందుభిరావిణీ|
భగవన్ కిం పరిత్యక్తా త్వయాహం బ్రహ్మణః సుత|| 7
- యస్మాద్రాజభటా మాం హి నయంతే త్వత్సకాశతః|
ఏవముక్తస్తు బ్రహ్మర్షిరిదం వచనమబ్రవీత్|| 8
- శోకసంతప్తహృదయాం స్వసారమివ దుఃఖితామ్|
న త్వాం త్యజామి శబలే నాపి మేఽపకృతం త్వయా|| 9
- ఏష త్వాం నయతే రాజా బలాన్మత్తో మహాబలః|
న హి తుల్యం బలం మహ్యం రాజా త్వద్య విశేషతః|| 10
- బలీ రాజా క్షత్రియశ్చ పృథివ్యాః పతిరేవ చ|
ఇయమక్షౌహిణీ సేనా గజవాజిరథాకులా|| 11
- పత్తిధ్వజసమాకీర్ణా తేనాసౌ బలవత్తరః|
ఏవముక్తా వసిష్ఠేన ప్రత్యువాచ వినీతపత్|| 12
- వచనం వచనజ్ఞా సా బ్రహ్మర్షిమమితప్రభమ్|
న బలం క్షత్రియస్యాహుర్బాహ్మణో బలవత్తరః|| 13
- బ్రహ్మన్ బ్రహ్మబలం దివ్యం క్షత్రాత్తు బలవత్తరమ్|
అప్రమేయబలం తుభ్యం న త్వయా బలవత్తరః|| 14

- విశ్వామిత్రో మహావీర్యస్తేజస్తవ దురాసదమ్ |
నియుంక్వ్య మాం మహాతేజస్త్యద్భ్రహ్మబలసంభృతామ్ || 15
- తస్య దర్పబలం యత్తన్నాశయామి దురాత్మనః |
ఇత్యుక్తస్తు తయా రామ వసిష్ఠస్తు మహాయశాః || 16
- సృజస్వేతి తదోవాచ బలం పరబలార్థనమ్ |
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సురభిః సాస్పృజత్తదా || 17
- తస్యా హుంభారవోత్స్పృష్టాః పల్లవాః శతశో నృప |
నాశయంతి బలం సర్వం విశ్వామిత్రస్య పశ్యతః || 18
- బలం భగ్నం తతో దృష్ట్వా రథేనాక్రమ్య కౌశికః |
స రాజా పరమక్రుద్ధో రోషవిస్ఫారితేక్షణః || 19
- పల్లవాన్నాశయామాస శస్త్రైరుచ్చావచైరపి |
విశ్వామిత్రార్ధితాన్ దృష్ట్వా పల్లవాన్ శతశస్తదా || 20
- భూయ ఏవాస్పృజద్ధోరాన్ శకాన్ యవనమిశ్రితాన్ |
తైరాసీత్ సంవృతా భూమిః శక్తైర్యవనమిశ్రితైః || 21
- ప్రభావద్భిర్మహావీర్యైః హేమకింజల్కసన్నిభైః |
తీక్ష్ణా సిపట్టిస ధరైర్థేమపర్ణాంబరాప్పతైః || 22
- నిర్లగ్నం తద్బలం సర్వం ప్రదీప్తైరివ పావకైః |
తతోఽస్త్రాణి మహాతేజా విశ్వామిత్రో ముమోచ హ || 23
- తైస్సైర్యవనకాంభోజాః పల్లవాశ్చాకులీకృతాః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుఃపంచాశః సర్గః

55. పంచపంచాశః సర్గః

విశ్వామిత్ర ధనుర్వేదాధిగమః

- తతస్తానాకులాన్ దృష్ట్వా విశ్వామిత్రాస్త్రమోహితాన్ |
 వసిష్ఠశ్చోదయామాస కామధుక్ సృజ యోగతః || 1
- తస్యా హుంభారవోత్సృష్టాః కాంభోజా రవిసన్నిభాః |
 ఊధసస్త్యథ సంభూతాః బర్చరాః శస్త్రపాణయః || 2
- యోనిదేశాచ్చ యవనాః శకృద్దేశాచ్చకాస్తథా |
 రోమకూపేషు చ మ్లేచ్ఛాచ్చ హారీతాః సకిరాతకాః || 3
- యైస్తన్నిషూదితం సైన్యం విశ్వామిత్రస్య తత్క్షణాత్ |
 సపదాతిగజం సాశ్వం సరథం రఘునందన || 4
- దృష్ట్వా నిషూదితం సైన్యం వసిష్ఠేన మహాత్మనా |
 విశ్వామిత్రసుతానాం తు శతం నానావిధాయుధమ్ || 5
- అభ్యధావత్ సుసంక్రుద్ధం వసిష్ఠం జపతాం పరమ్ |
 హుంకారేణైవ తాన్ సర్వాన్ దదాహ భగవాన్పుషిః || 6
- తే సాశ్వరథపాదాతా వసిష్ఠేన మహాత్మనా |
 భస్మీకృతా ముహూర్తేన విశ్వామిత్రసుతాస్తదా || 7
- దృష్ట్వా వినాశితాన్ పుత్రాన్ బలం చ సుమహాయశాః |
 సవ్రీడశ్చింతయావిష్టో విశ్వామిత్రోభవత్తదా || 8
- సముద్ర ఇవ నిర్వేగో భగ్నదంష్ట్ర ఇవోరగః |
 ఉపరక్త ఇవాదిత్యః సద్యో నిష్ప్రభతాం గతః || 9

- హతపుత్రబలో దీనో లూసపక్ష ఇవ ద్విజః|
హతదర్ప హతోత్సాహో నిర్వేదం సమపద్యత|| 10
- స పుత్రమేకం రాజ్యాయ పాలయేతి నియుజ్య చ|
పుథివీం క్షత్రధర్మేణ వనమేవాభ్యపద్యత|| 11
- స గత్వా హిమవత్పార్శ్వం కిన్నరోరగసేవితమ్|
మహాదేవప్రసాదార్థం తపస్తేపే మహాతపాః|| 12
- కేనచిత్త్వథ కాలేన దేవేశో వృషభధ్వజః|
దర్శయామాస వరదో విశ్వామిత్రం మహామునిమ్|| 13
- కిమర్థం తప్యసే రాజన్ బ్రూహి యత్తే వివక్షితమ్|
వరదోఽస్మి వరో యస్తే కాంక్షితః సోఽభిధీయతామ్|| 14
- ఏవముక్తస్తు దేవేన విశ్వామిత్రో మహాతపాః|
ప్రణిపత్య మహాదేవమిదం వచనమబ్రవీత్|| 15
- యది తుష్టో మహాదేవ ధనుర్వేదో మమాసఘ|
సాంగోపాంగోపనిషదః సరహాస్యః ప్రదీయతామ్|| 16
- యాని దేవేషు చాస్త్రాణి దానవేషు మహర్షిషు|
గంధర్వయక్షరక్షఃసు ప్రతిభాంతు మమాసఘ|| 17
- తప ప్రసాదాద్భవతు దేవదేవ మమేప్పితమ్|
ఏవమస్త్వితి దేవేశో వాక్యముక్త్యా గతస్తదా|| 18
- ప్రాప్య చాస్త్రాణి రాజర్షిర్విశ్వామిత్రో మహాబలః|
దర్పేణ మహతా యుక్తో దర్పపూర్ణోఽభవత్తదా|| 19

- విపర్ణమానో వీర్యేణ సముద్ర ఇవ పర్వసు|
హతమేవ తదా మేనే వసిష్ఠమృషిసత్తమమ్|| 20
- తతో గత్వాశ్రమపదం ముమోచాస్త్రాణి పార్థివః|
యైస్తత్తపోవనం సర్వం నిర్లగ్గం చాస్త్రతేజసా|| 21
- ఉదీర్యమాణమస్త్రం తద్విశ్వామిత్రస్య ధీమతః|
దృష్ట్వా విప్రద్రుతా భీతా మునయః శతశో దిశః|| 22
- వసిష్ఠస్య చ యే శిష్యాస్తథైవ మృగపక్షిణః|
విద్రవంతి భయాద్భీతా నానాదిగ్భ్యః సహస్రశః|| 23
- వసిష్ఠస్యాశ్రమపదం శూన్యమాసీన్మహాత్మనః|
ముహూర్తమివ నిశ్శబ్దమాసీదిరిణసన్నిభమ్|| 24
- పదతో వై వసిష్ఠస్య మా ఖైష్టేతి ముహూర్ముహూః|
నాశయామ్యద్య గాధేయం నీహారమివ భాస్కరః|| 25
- ఏవముక్త్వా మహాతేజా వసిష్ఠో జపతాం పరః|
విశ్వామిత్రం తదా వాక్యం సరోషమిదమబ్రవీత్|| 26
- ఆశ్రమం చిరసంవృద్ధం యద్విినాశితవాసని|
దురాచారోఽసి యన్మాథ తస్మాత్త్వం స భవిష్యసి|| 27
- ఇత్యుక్త్వా పరమక్రుద్ధో దండముద్యమ్య సత్వరః|
విధూమ ఇవ కాలాగ్నిర్యమదండమివాపరమ్|| 28

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచపంచాశః సర్గః

56. షట్పంచాశః సర్గః

బ్రహ్మతేజోబలమ్

- ఏపముక్తో వసిష్ఠేన విశ్వామిత్రో మహాబలః |
ఆగ్నేయమస్త్రముత్క్షిప్య తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ || 1
- బ్రహ్మదండం సముత్క్షిప్య కాలదండమివాపరమ్ |
వసిష్ఠో భగవాన్ క్రోధాదిదం వచనమబ్రవీత్ || 2
- క్షత్రబంధో స్థితోఽస్మ్యేష యద్బలం తద్విదర్శయ |
నాశయామ్యేష తే దర్పం శస్త్రస్య తప గాధిజ || 3
- క్వ చ తే క్షత్రియబలం క్వ చ బ్రహ్మబలం మహాత్ |
పశ్య బ్రహ్మబలం దివ్యం మమ క్షత్రియపాంసన || 4
- తస్యాస్త్రం గాధిపుత్రస్య ఘోరమాగ్నేయముద్యతమ్ |
బ్రహ్మదండేన తచ్చాంతమగ్నైర్వేగ ఇవాంభసా || 5
- వారుణం చైవ రౌద్రం చ ఐంద్రం పాశుపతం తథా |
ఐషీకం చాపి చిక్షేప కుపితో గాధినందనః || 6
- మానవం మోహనం చైవ గాంధర్వం స్థాపనం తథా |
జృంభణం మాదనం చైవ సంతాపనవిలాపనే || 7
- శోషణం దారణం చైవ వజ్రమస్త్రం సుదుర్ణయమ్ |
బ్రహ్మపాశం కాలపాశం వారుణం పాశమేవ చ || 8
- పైనాకాస్త్రం చ దయితం శుష్కార్ద్రే అశనీ ఉభే |
దాండాస్త్రమథ హైశాచం క్రౌంచమస్త్రం తథైవ చ || 9

- ధర్మచక్రం కాలచక్రం విష్ణుచక్రం తథైవ చ |
 వాయవ్యం మథనం చైవ అస్త్యం హయశిరస్తథా || 10
- శక్తిద్వయం చ చిక్షేప కంకాలం ముసలం తథా |
 వైద్యాధరం మహాస్త్యం చ కాలాస్త్యమథ దారుణమ్ || 11
- త్రిశూలమస్త్యం ఘోరం చ కాపాలమథ కంకణమ్ |
 ఏతాన్యస్త్రాణి చిక్షేప సర్వాణి రఘునందన || 12
- వసిష్ఠే జపతాం శ్రేష్ఠే తదద్భుతమివాభవత్ |
 తాని సర్వాణి దండేన గ్రసతే బ్రహ్మణః సుతః || 13
- తేషు శాంతేషు బ్రహ్మాస్త్యం క్షిప్తవాన్ గాధినందనః |
 తదస్త్యముద్యతం దృష్ట్వా దేవాః సాగ్నిపురోగమాః || 14
- దేవర్షయశ్చ సంభ్రాంతా గంధర్వాః సమహోరగాః |
 త్రైలోక్యమాసీత్ సంత్రస్తం బ్రహ్మాస్త్రే సముదీరితే || 15
- తదప్యస్త్యం మహాఘోరం బ్రాహ్మం బ్రాహ్మీణ తేజసా |
 వసిష్ఠో గ్రసతే సర్వం బ్రహ్మాదండేన రాఘవ || 16
- బ్రహ్మాస్త్యం గ్రసమాసస్య వసిష్ఠస్య మహాత్మనః |
 త్రైలోక్యమోహనం రౌద్రం రూపమాసీత్ సుదారుణమ్ || 17
- రోమకూపేషు సర్వేషు వసిష్ఠస్య మహాత్మనః |
 మరీచ్య ఇవ నిష్పేతురగ్నేర్ధూమాకులార్చిషః || 18
- ప్రాజ్వలత్ బ్రహ్మాదండశ్చ వసిష్ఠస్య కరోద్యతః |
 విధూమ ఇవ కాలాగ్నిర్మమదండ ఇవాపరః || 19

తతోఽస్తువన్ మునిగణా వసిష్ఠం జపతాం పరమ్ |
అమేయం తే బలం బ్రహ్మాంస్తేజో ధారయ తేజసా || 20

నిగృహీతస్త్వయా బ్రహ్మాన్ విశ్వామిత్రో మహాబలః |
ప్రసీద జపతాం శ్రేష్ఠ లోకాః సంతు గతవ్యథాః || 21

ఏవముక్తో మహాతేజాః శమం చక్రే మహాతపాః |
విశ్వామిత్రోఽపి నికృతో వినిఃశ్వస్యేదమబ్రవీత్ || 22

ధిగ్బలం క్షత్రియబలం బ్రహ్మాతేజోబలం బలమ్ |
ఏకేన బ్రహ్మాదండేన సర్వాస్త్రాణి హతాని మే || 23

తదేతత్ సమవేక్ష్యాహం ప్రసన్నేంద్రియమానసః |
తపో మహత్ సమాస్థాస్యే యద్వైవ బ్రహ్మాత్వకారకమ్ || 24

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షట్పంచాశః సర్గః

57. సప్తపంచాశః సర్గః

త్రిశంకుయాజనప్రార్థనా

తతః సంతప్తహృదయః స్మరన్నిగ్రహమాత్మనః |
వినిఃశ్వస్య వినిఃశ్వస్య కృతవైరో మహాత్మనా || 1

స దక్షిణాం దిశం గత్వా మహిష్యా సహ రాఘవ |
తతాప పరమం ఘోరం విశ్వామిత్రో మహాతపాః || 2

ఫలమూలాశనో దాంతశ్చచార సుమహత్తపః |
అథాస్య జజ్జిరే పుత్రాః సత్యధర్మపరాయణాః || 3

- హవిఃష్యందో మధుష్యందో దృఢనేత్రో మహారథః|
పూర్ణే వర్షసహస్రే స తు బ్రహ్మ లోకపితామహాః|| 4
- అబ్రవీన్మధురం వాక్యం విశ్వామిత్రం తపోధనమ్|
జితా రాజర్షిలోకాస్తే తపసా కుశికాత్మజ|| 5
- అనేన తపసా త్వాం తు రాజర్షిరితి విద్యుషేహ|
ఏవముక్త్వా మహాతేజా జగామ సహ దైవతైః|| 6
- త్రివిష్టపం బ్రహ్మలోకం లోకానాం పరమేశ్వరః|
విశ్వామిత్రోఽపి తచ్చుత్వా హ్రీయా కించిదవాఙ్ముఖః|| 7
- దుఃఖేన మహతావిష్టః సమన్యరిదమబ్రవీత్|
తపశ్చ సుమహత్తప్తం రాజర్షిరితి మాం విదుః|| 8
- దేవాః సర్షిగణాః సర్వే నాస్తి మన్యే తపఃఫలమ్|
ఇతి నిశ్చిన్య మనసా భూయ ఏవ మహాతపాః|| 9
- తపశ్చచార కాకుత్స్థ పరమం పరమాత్మవాన్|
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సత్యవాదీ జితేంద్రియః|| 10
- త్రిశంకురితి విఖ్యాత ఇక్ష్వాకుకులవర్ధనః|
తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా యజేయమితి రాఘవ|| 11
- గచ్ఛేయం స్వశరీరేణ దేవానాం పరమాం గతిమ్|
స వసిష్ఠం సమాహూయ కథయామాస చింతితమ్|| 12
- అశక్యమితి చాప్యుక్తో వసిష్ఠేన మహాత్మనా|
ప్రత్యాఖ్యాతో వసిష్ఠేన స యయౌ దక్షిణాం దిశమ్|| 13

- తతస్తత్కర్మసిద్ధ్యర్థం పుత్రాంస్తస్య గతో నృపః|
వాసిష్ఠో దీర్ఘ తపస్తపో యత్ర హి తేపిరే|| 14
- త్రిశంకుః సుమహాతేజాః శతం పరమభాస్వరమ్|
వసిష్ఠపుత్రాన్ దదృశే తప్యమానాన్ యశస్విసః|| 15
- సోఽభిగమ్య మహాత్మానః సర్వానేప గురోః సుతాన్|
అభివాద్యానుపూర్వ్యేణ హియా కించిదవాఙ్ముఖః|| 16
- అబ్రవీత్ సుమహాభాగాన్ సర్వానేవ కృతాంజలిః|
శరణం వః ప్రపద్యేఽహం శరణ్యాన్ శరణాగతః|| 17
- ప్రత్యాఖ్యాతోఽస్మి భద్రం వో వసిష్ఠేన మహాత్మనా|
యష్టుకామో మహాయజ్ఞం తదనుజ్ఞాతుమర్హథ|| 18
- గురుపుత్రానహం సర్వాన్నమస్కృత్య ప్రసాదయే|
శిరసా ప్రణతో యాచే బ్రాహ్మణాంస్తపసి స్థితాన్|| 19
- తే మాం భవంతః సిద్ధ్యర్థం యాజయంతు సమాహితాః|
సశరీరో యథాహం హి దేవలోకమవాప్నుయామ్|| 20
- ప్రత్యాఖ్యాతో వసిష్ఠేన గతిమన్యాం తపోధనాః|
గురుపుత్రాన్యతే సర్వాన్నాహం పశ్యామి కాంచన|| 21
- ఇక్ష్వాకూణాం హి సర్వేషాం పురోధాః పరమా గతిః|
పురోధస్తృ విద్వాంసస్తారయంతి సదా నృపాన్|| 22
- తస్మాదనంతరం సర్వే భవంతో దైవతం మమ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తపంచాశః సర్గః

58. అష్టపంచాశః సర్గః

త్రిశంకుశాపః

- తతస్త్రిశంకోర్వచనం శ్రుత్వా క్రోధసమన్వితమ్ |
ఋషిపుత్రశతం రామ రాజానమిదమబ్రవీత్ || 1
- ప్రత్యాఖ్యాతో హి దుర్బుధ్ధే గురుణా సత్యవాదినా |
తం కథం సమతిక్రమ్య శాఖాంతరముపేయివాన్ || 2
- ఇక్ష్వాకూణాం హి సర్వేషాం పురోధాః పరమా గతిః |
న చాతిక్రమితుం శక్యం వచనం సత్యవాదినః || 3
- అశక్యమితి చోవాచ వసిష్ఠో భగవాన్పషిః |
తం వయం వై సమాహర్తుం క్రతుం శక్తాః కథం తవ || 4
- బాలిశస్త్యం సరశ్రేష్ఠ గమ్యతాం స్వపురం పునః |
యాజనే భగవాన్ శక్తస్త్రైలోక్యస్యాపి పార్థివ || 5
- అవమానం చ తత్కర్తుం తస్య శక్త్యామహే కథమ్ |
తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధపర్యాకులాక్షరమ్ || 6
- స రాజా పునరేవైతానిదం వచనమబ్రవీత్ |
ప్రత్యాఖ్యాతోఽస్మి గురుణా గురుపుత్రైస్తథైవ చ || 7
- అన్యాం గతిం గమిష్యామి స్వస్తివోఽస్తు తపోధనాః |
ఋషిపుత్రాస్తు తచ్చుత్వా వాక్యం ఘోరాభినంహితమ్ || 8
- శేపుః పరమసంక్రుద్ధాశ్చండాలత్వం గమిష్యసి |
ఏవముక్త్యా మహాత్మానో వివిశుస్తే స్వమాశ్రమమ్ || 9

- అథ రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాం రాజా చండాలతాం గతః|
 నీలవస్త్రధరో నీలః పరుషో ధ్వస్తమూర్ధజః|| 10
- చిత్యమాల్యానులేపశ్చ ఆయసాభరణోఽభవత్|
 తం దృష్ట్వా మంత్రిణః సర్వే త్యక్త్వా చండాలరూపిణమ్|| 11
- ప్రాద్రవన్ సహితా రామ పౌరా యేఽస్యానుగామినః|
 ఏకో హి రాజా కాకుత్స్థ జగామ పరమాత్మవాన్|| 12
- దహ్యామానో దివారాత్రం విశ్వామిత్రం తపోధనమ్|
 విశ్వామిత్రస్తు తం దృష్ట్వా రాజానం విఫలీకృతమ్|| 13
- చండాలరూపిణం రామ మునిః కారుణ్యమాగతః|
 కారుణ్యాత్ స మహాతేజా వాక్యం పరమ ధార్మికః|| 14
- ఇదం జగాద భద్రం తే రాజానం ఘోరరూపిణమ్|
 కిమాగమనకార్యం తే రాజపుత్ర మహాబల|| 15
- అయోధ్యాధిపతే వీర శాపాచ్ఛండాలతాం గతః|
 అథ తద్వాక్యమాకర్ణ్య రాజా చండాలతాం గతః|| 16
- అబ్రవీత్ ప్రాంజలిర్వాక్యం వాక్యజ్ఞో వాక్యకోవిదమ్|
 ప్రత్యాఖ్యాతోఽస్మి గురుణా గురుపుత్రైస్తథైవ చ|| 17
- అనవాయైవ తం కామం మయా ప్రాప్తో విపర్యయః|
 సశరీరో దివం యాయామితి మే సౌమ్యదర్శన|| 18
- మయా చేష్టం క్రతుశతం తచ్చ నావాప్యతే ఫలమ్|
 అన్యతం నోక్తపూర్వం మే స చ వక్ష్యే కదాచన|| 19

- కృచ్ఛేష్వపి గతః సౌమ్య క్షత్రధర్మేణ తే శపే|
 యజ్ఞైర్బహువిధైరిష్టం ప్రజా ధర్మేణ పాలితాః|| 20
- గురవశ్చ మహాత్మానః శీలవృత్తేన తోషితాః|
 ధర్మే ప్రయతమానస్య యజ్ఞం చాహర్తుమిచ్ఛతః|| 21
- పరితోషం న గచ్ఛంతి గురవో మునిపుంగవ|
 దైవమేవ పరం మన్యే పౌరుషం తు నిరర్థకమ్|| 22
- దైవేనాక్రమ్యతే సర్వం దైవం హి పరమా గతిః|
 తస్య మే పరమార్తస్య ప్రసాదమభికాంక్షతః|| 23
- కర్తుమర్హసి భద్రం తే దైవోపహతకర్మణః|
 నాన్యాం గతిం గమిష్యామి నాన్యః శరణమస్తి మే|| 24
- దైవం పురుషకారేణ నివర్తయితుమర్హసి||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టపంచాశః సర్గః

59. ఏకోనషష్టితమః సర్గః

వాసిష్ఠశాపః

- ఉక్తవాక్యం తు రాజానం కృపయా కుశికాత్మజః|
 అబ్రవీన్మధురం వాక్యం సాక్షాచ్ఛండాలరూపిణమ్|| 1
- ఐక్ష్వాక స్వాగతం తేఽస్తు జానామి త్వాం సుధార్మికమ్
 శరణం తే భవిష్యామి మా భైషీర్పుపపుంగవ|| 2
- అహమామంత్రయే సర్వాన్ మహర్షీన్ పుణ్యకర్మణః|
 యజ్ఞసాహ్యకరాన్ రాజంస్తతో యక్ష్యసి నిర్వృతః|| 3

- గురుశాపకృతం రూపం యదిదం త్వయి వర్తతే |
అనేన సహ రూపేణ సశరీరో గమిష్యసి || 4
- హస్తప్రాప్తమహం మన్యే స్వర్గం తవ నరాధిప |
యస్తస్వం కౌశికమాగమ్య శరణ్యం శరణాగతః || 5
- ఏపముక్త్వా మహాతేజాః పుత్రాన్ పరమధార్మికాన్ |
వ్యాదిదేశ మహాప్రాజ్ఞాన్ యజ్ఞసంభారకారణాత్ || 6
- సర్వాన్ శిష్యాన్ సమాహూయ వాక్యమేతదువాచ హ |
సర్వాన్పషిగణాన్ వత్సా ఆనయధ్వం మమాజ్ఞయా || 7
- సశిష్యసుహృదశ్చైవ సర్విజః సుబహుశ్రుతాన్ |
యదన్యో వచనం బ్రూయాన్మద్వాక్యబలచోదితః || 8
- తత్ సర్వమఖిలేనోక్తం మమాఖ్యేయమనాదృతమ్ |
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దిశో జగ్ముస్తదాజ్ఞయా || 9
- ఆజగ్మురథ దేశేభ్యః సర్వేభ్యో బ్రహ్మవాదినః |
తే చ శిష్యాః సమాగమ్య మునిం జ్వలితతేజసమ్ || 10
- ఊచుశ్చ వచనం సర్వే సర్వేషాం బ్రహ్మవాదినామ్ |
శ్రుత్వా తే వచనం సర్వే సమాయాంతి ద్విజాతయః || 11
- సర్వదేశేషు చాగచ్ఛన్ వర్ణయిత్వా మహోదయమ్ |
వాసిష్ఠం తచ్ఛతం సర్వం క్రోధపర్యాకులాక్షరమ్ || 12
- యదాహ వచనం సర్వం శృణు త్వం మునిపుంగవ |
క్షత్రియో యాజకో యస్య చండాలస్య విశేషతః || 13

- కథం సదసి భోక్తారో హవిస్తస్య సురర్షయః|
బ్రాహ్మణా వా మహాత్మానో భుక్త్వా చండాలభోజనమ్|| 14
- కథం స్వర్గం గమిష్యంతి విశ్వామిత్రేణ పాలితాః|
ఏతద్వచననైష్ఠుర్యమూచుః సంరక్తలోచనాః|| 15
- వాసిష్ఠా మునిశార్దూల సర్వే తే సమహోదయాః|
తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సర్వేషాం మునిపుంగవః|| 16
- క్రోధసంరక్తనయనః సరోషమిదమబ్రవీత్|
యే దూషయంత్యదుష్టం మాం తప ఉగ్రం సమాస్థితమ్|| 17
- భస్మీభూతా దురాత్మానో భవిష్యంతి న సంశయః|
అద్య తే కాలపాశేన నీతా వైవస్వతక్షయమ్|| 18
- సప్తజాతిశతాన్యేవ మృతపాః సంతు సర్వశః|
శ్వమాంసనియతాహారా ముష్టికా నామ నిర్ఘ్నణాః|| 19
- వికృతాశ్చ విరూపాశ్చ లోకాననుచరంతిమాన్|
మహోదయశ్చ దుర్బుద్ధిర్మామదూష్యం హ్యూదూషయత్|| 20
- దూషితః సర్వలోకేషు నిషాదత్వం గమిష్యతి|
ప్రాణాతిపాతనిరతో నిరనుక్రోశతాం గతః|| 21
- దీర్ఘకాలం మమ క్రోధాద్దుర్గతిం వర్తయిష్యతి|
ఏతాపదుక్త్వా వచనం విశ్వామిత్రో మహాతపాః|| 22
- విరరామ మహాతేజా ఋషిమధ్యే మహామునిః||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

60. షష్ఠితమః సర్గః

త్రిశంకుస్వర్గః

- తపోబలహతాన్ కృత్వా వాసిష్ఠాన్ సమహోదయాన్ |
ఋషిమధ్యే మహాతేజా విశ్వామిత్రోఽభ్యభాషత || 1
- అయమిక్ష్వాకుదాయాదస్త్రిశంకురితి విశ్రుతః |
ధర్మిష్ఠశ్చ వదాన్యశ్చ మాం చైవ శరణం గతః || 2
- స్వేనానేన శరీరేణ దేవలోకజిగీషయా |
యథాయం స్వశరీరేణ స్వర్గలోకం గమిష్యతి || 3
- తథా ప్రవర్త్యతాం యజ్ఞో భవద్భిశ్చ మయా సహ |
విశ్వామిత్రవచః శ్రుత్వా సర్వ ఏవ మహర్షయః || 4
- ఊచుః సమేత్య సహితా ధర్మజ్ఞా ధర్మసంహితమ్ |
అయం కుశికదాయాదో మునిః పరమకోపనః || 5
- యదాహ వచనం సమ్యగేతత్ కార్యం న సంశయః |
అగ్నికల్పో హి భగవాన్ శాపం దాస్యతి రోషితః || 5
- తస్మాత్ ప్రవర్త్యతాం యజ్ఞః సశరీరో యథా దివమ్ |
గచ్ఛేదిక్ష్వాకుదాయాదో విశ్వామిత్రస్య తేజసా || 7
- తథా ప్రవర్త్యతాం యజ్ఞః సర్వే సమధితిష్ఠత |
ఏవముక్త్వా మహర్షయశ్చక్రుస్తాస్తాః క్రియాస్తదా || 8
- యాజకశ్చ మహాతేజా విశ్వామిత్రోఽభవత్ క్రతౌ |
ఋత్విజశ్చానుపూర్వ్యేణ మంత్రవన్మంత్రకోవిదాః || 9

- చక్రః సర్వాణి కార్యాణి యథాకల్పం యథావిధి |
తతః కాలేన మహతా విశ్వామిత్రో మహాతపాః || 10
- చకారావాహనం తత్ర భాగార్థం సర్వదేవతాః |
నాభ్యాగమంస్తదాహూతా భాగార్థం సర్వదేవతాః || 11
- తతః క్రోధసమావిష్టో విశ్వామిత్రో మహామునిః |
స్రువముద్యమ్య సక్రోధస్త్రిశంకుమిదమబ్రవీత్ || 12
- పశ్య మే తపసో వీర్యం స్వార్జితస్య నరేశ్వర |
ఏష త్వాం సశరీరేణ నయామి స్వర్గమోజసా || 13
- దుష్ప్రాపం స్వశరీరేణ దివం గచ్ఛ నరాధిప |
స్వార్జితం కించిదప్యస్తి మయా హి తపసః ఫలమ్ || 14
- రాజన్ స్వతేజసా తస్య సశరీరో దివం వ్రజ |
ఉక్తవాక్యే మునౌ తస్మిన్ సశరీరో నరేశ్వరః || 15
- దివం జగామ కాకుత్స్థ మునీనాం పశ్యతాం తదా |
దేవలోకం గతం దృష్ట్వా త్రిశంకుం పాకశాసనః || 16
- సహ సర్వైః సురగణైరిదం వచనమబ్రవీత్ |
త్రిశంకో గచ్ఛ భూయస్త్వం నాసి స్వర్గకృతాలయః || 17
- గురుశాపహతో మూఢ పత భూమిమవాక్శిరాః |
ఏవముక్తో మహేంద్రేణ త్రిశంకురపతత్ పునః || 18
- విక్రోశమానస్త్రాహీతి విశ్వామిత్రం తపోధనమ్ |
తచ్ఛుభ్రత్వా వచనం తస్య క్రోశమానస్య కౌశికః || 19

- క్రోధమాహారయత్ప్రీప్రం తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ |
ఋషిమధ్యే స తేజస్వీ ప్రజాపతిరివాపరః || 20
- సృజన్ దక్షిణమార్గస్థాన్ సప్తర్షీనపరాన్ పునః |
నక్షత్రమాలామపరామసృజత్ క్రోధమూర్ఛితః || 21
- దక్షిణాం దిశమాస్థాయ మునిమధ్యే మహాతపాః |
సృష్ట్వా నక్షత్రవంశం చ క్రోధేన కలుషీకృతః || 22
- అన్యమింద్రం కరిష్యామి లోకో వా స్యాదనింద్రకః |
దైవతాన్యపి స క్రోధాత్ స్రష్టుం సముపచక్రమే || 23
- తతః పరమసంభ్రాంతాః సర్షిసంఘాః సురాసురాః |
విశ్వామిత్రం మహాత్మానమూచుః సానునయం వచః || 24
- అయం రాజా మహాభాగ గురుశాపపరిక్షతః |
సశరీరో దివం యాతుం నార్హత్యేవ తపోధన || 25
- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా దేవానాం మునిపుంగవః |
అబ్రవీత్ సుమహద్వాక్యం కౌశికః సర్వదేవతాః || 26
- సశరీరస్య భద్రం వస్త్రిశంకోరస్య భూపతేః |
ఆరోహణం ప్రతిజ్ఞాయ నాస్సృతం కర్తుముత్సహే || 27
- స్వర్గోఽస్తు సశరీరస్య త్రిశంకోరస్య శాశ్వతః |
నక్షత్రాణి చ సర్వాణి మామకాని ధ్రువాణ్యథ || 28
- యావల్లోకా ధరిష్యంతి తిష్ఠంత్యేతాని సర్వశః |
మత్కృతాని సురాః సర్వే తదనుజ్ఞాతుమర్హథ || 29

ఏవముక్తాః సురాః సర్వే ప్రత్యూచుర్మునిపుంగవమ్ |
 ఏవం భవతు భద్రం తే తిష్ఠంత్యేతాని సర్వశః || 30

గగనే తాన్యనేకాని వైశ్వానరపథాద్భుహిః |
 నక్షత్రాణి మునిశ్రేష్ఠ తేషు జ్యోతిషు జాజ్వలన్ || 31

అవాక్సిరాస్త్రిశంకుశ్చ తిష్ఠత్వమరసన్నిభః |
 అనుయాస్యంతి చైతాని జ్యోతీంషి నృపసత్తమమ్ || 32

కృతార్థం కీర్తిమంతం చ స్వర్గలోకగతం తథా |
 విశ్వామిత్రస్తు ధర్మాత్మా సర్వదేవైరభిష్టుతః || 33

ఋషిమధ్యే మహాతేజా బాధమిత్యేవ దేవతాః |
 తతో దేవా మహాత్మానో మునయశ్చ తపోధనాః || 34

జగ్ముర్యథాగతం సర్వే యజ్ఞస్యాంతే సరోత్తమమ్ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షష్ఠితమః సర్గః

61. ఏకషష్ఠితమః సర్గః

శునఃశేఫవిక్రయః

విశ్వామిత్రో మహాత్మాథ ప్రస్థితాన్ ప్రేక్ష్య తాన్పషీన్ |
 అబ్రవీన్నరశార్దూల సర్వాంస్తాన్ వనవాసినః || 1

మహాన్ విఘ్నః ప్రవృత్తోఽయం దక్షిణామాస్థితో దిశమ్ |
 దిశమన్యాం ప్రపత్య్వామస్తత్ర తస్యామహేహ తపః || 2

పశ్చిమాయాం విశాలాయాం పుష్కరేషు మహాత్మనః |
 సుఖం తపశ్చరిష్యామో వరం తద్ధి తపోవనమ్ || 3

- ఏవముక్త్యా మహాతేజాః పుష్కరేషు మహామునిః |
తప ఉగ్రం దురాధర్షం తేపే మూలఫలాశసః || 4
- ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు అయోధ్యాధిపతిర్బువః |
అంబరీష ఇతి ఖ్యాతో యష్టుం సముపచక్రమే || 5
- తస్య వై యజమానస్య పశుమింద్రో జహార హా |
ప్రణష్టే తు పశౌ విప్రో రాజానమిదమబ్రవీత్ || 6
- పశురద్య హృతో రాజన్ ప్రణష్టస్తవ దుర్నయాత్ |
అరక్షితారం రాజానం ఘ్నుంతి దోషా నరేశ్వర || 7
- స్రాయశ్చిత్తం మహద్ధ్యేతన్నరం వా పురుషర్షభ |
ఆనయస్య పశుం శీఘ్రం యావత్ కర్మ ప్రవర్తతే || 8
- ఉపాధ్యాయవచః శ్రుత్వా స రాజా పురుషర్షభ |
అన్వియేష మహాబుద్ధిః పశుం గోభిః సహస్రశః || 9
- దేశాన్ జనపదాన్స్తాన్స్తాన్నగరాణి వనాని చ |
ఆశ్రమాణి చ పుణ్యాని మార్గమాణో మహీపతిః || 10
- స పుత్రసహితం తాత సభార్యం రఘునందన |
భృగుతుంగే సమాసీనమృచీకం సందదర్శ హా || 11
- తమువాచ మహాతేజాః ప్రణమ్యాభిప్రసాద్య చ |
బ్రహ్మర్షిం తపసా దీప్తం రాజర్షిరమితప్రభః || 12
- పృష్ట్యా సర్వత్ర కుశలమృచీకం తమిదం వచః |
గవాం శతసహస్రేణ విక్రీణీషే సుతం యది || 13

- పశోరథే మహాభాగ కృతకృత్యోఽస్మి భార్గవ |
సర్వే పరిగతా దేశా యజ్ఞయం న లభే పశుమ్ || 14
- దాతుమర్హసి మూల్యేన సుతమేకమితో మమ |
ఏవముక్తో మహాతేజా ఋచీకస్త్యబ్రవీద్వచః || 15
- నాహం జ్యేష్ఠం నరశ్రేష్ఠ విక్రీణీయాం కథంచన |
ఋచీకస్య వచః శ్రుత్వా తేషాం మాతా మహాత్మనామ్ || 16
- ఉవాచ నరశార్దూలమంబరీషం తపస్విని |
అవిక్రేయం సుతం జ్యేష్ఠం భగవానాహ భార్గవః || 17
- మమాపి దయితం విద్ధి కనిష్ఠం శునకం నృప |
తస్మాత్ కనీయసం పుత్రం న దాస్యే తవ పార్థివ || 18
- ప్రాయేణ హి నరశ్రేష్ఠ జ్యేష్ఠాః పితృషు వల్లభాః |
మాతృణాం చ కనీయాంసస్తస్మాద్రక్షే కనీయసమ్ || 19
- ఉక్తవాక్యే మునౌ తస్మిన్ మునిపత్న్యాం తదైవ చ |
శునశ్శేఫః స్వయం రామ మధ్యమో వాక్యమబ్రవీత్ || 20
- పితా జ్యేష్ఠమవిక్రేయం మాతా చాహా కనీయసమ్ |
విక్రీతం మధ్యమం మన్యే రాజన్ పుత్రం నయస్వ మామ్ || 21
- అథ రాజా మహాన్ రామ వాక్యాంతే బ్రహ్మవాదినః |
హిరణ్యస్య సువర్ణస్య కోటిభీ రత్నరాశిభిః || 22
- గవాం శతసహస్రేణ శునశ్శేఫం నరేశ్వరః |
గృహీత్వా పరమప్రీతో జగామ రఘునందన || 23

అంబరీషస్తు రాజర్షీ రథమారోప్య సత్వరః |
 శునశ్శేఫం మహాతేజా జగామాశు మహాయశాః || 24

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకషష్ఠితమః సర్గః

62. ద్విషష్ఠితమః సర్గః

అంబరీషయజ్ఞః

శునశ్శేఫం నరశ్రేష్ఠ గృహీత్వా తు మహాయశాః |
 వ్యశ్రామ్యత్ పుష్కరే రాజా మధ్యాహ్నా రఘునందన || 1

తస్య విశ్రమమాణస్య శునశ్శేఫో మహాయశాః |
 పుష్కరక్షేత్రమాగమ్య విశ్వామిత్రం దదర్శ హ || 2

తప్యంతమృషిభిః సార్థం మాతులం పరమాతురః |
 వివర్ణవదనో దీనస్తృష్ణయా చ శ్రమేణ చ || 3

పపాతాంకే మునేరాశు వాక్యం చేదమువాచ హ |
 న మేఽస్తి మాతా న పితా జ్ఞాతయో బాంధవాః కుతః || 4

త్రాతుమర్హసి మాం సౌమ్య ధర్మేణ మునిపుంగవ |
 త్రాతా త్వం హి మునిశ్రేష్ఠ సర్వేషాం త్వం హి భావనః || 5

రాజా చ కృతకార్యః స్యాదహం దీర్ఘాయురవ్యయః |
 స్వర్గలోకముపాశ్చియాం తపస్తప్త్యాహ్యానుత్తమమ్ || 6

త్వం మే నాథో హ్యనాథస్య భవ భవ్యేన చేతసా |
 పితేవ పుత్రం ధర్మాత్మంస్త్రాతుమర్హసి కిల్పిషాత్ || 7

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా విశ్వామిత్రో మహాతపాః|
సాంత్యయిత్వా బహువిధం పుత్రానిదమువాచ హ|| 8
- యత్కృతే పితరః పుత్రాన్ జనయంతి శుభార్థినః|
పరలోకహితార్థాయ తస్య కాలోఽయమాగతః|| 9
- అయం మునిసుతో బాలో మత్తః శరణమిచ్ఛతి|
అస్య జీవితమాత్రేణ ప్రియం కురుత పుత్రకాః|| 10
- సర్వే సుకృతకర్మాణః సర్వే ధర్మపరాయణాః|
పశుభూతా నరేంద్రస్య తృప్తిమగ్నేః ప్రయచ్ఛత|| 11
- నాథవాంశ్చ శునశ్శేఘో యజ్ఞశ్చావిఘ్నో భవేత్|
దేవతాస్తర్పితాశ్చ స్యుర్మమ చాపి కృతం వచః|| 12
- మునేస్తు వచనం శ్రుత్వా మధుష్యందాదయః సుతాః|
సాభిమానం నరశ్రేష్ఠ సలీలమిదమబ్రువన్|| 13
- కథమాత్మసుతాన్ హిత్వా త్రాయసేఽన్యసుతం విభో|
అకార్యమివ పశ్యామః శ్వమాంసమివ భోజనే|| 14
- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా పుత్రాణాం మునిపుంగవః|
క్రోధసంరక్తనయనో వ్యాహర్తుముపచక్రమే|| 15
- నిస్సాధ్యసమిదం ప్రోక్తం ధర్మాదపి విగర్హితమ్|
అతిక్రమ్య తు మద్వాక్యం దారుణం రోమహర్షణమ్|| 16
- శ్వమాంసభోజినః సర్వే వాసిష్ఠా ఇవ జాతిషు|
పూర్ణం వర్షసహస్రం తు పృథివ్యామనువత్స్యథ|| 17

- కృత్వా శాపసమాయుక్తాన్ పుత్రాన్ మునివరస్తదా |
శునశ్శేఫ మువాచార్థం కృత్వా రక్షాం నిరామయమ్ || 18
- పవిత్రపాశైరాసక్తో రక్తమాల్యానులేపనః |
వైష్ణవం యూపమాసాద్య వాగ్భిరగ్నిముదాహర || 19
- ఇమే తు గాథే ద్వే దివ్యే గాయేథా మునిపుత్రక |
అంబరీషస్య యజ్ఞేఽస్మింస్తతః సిద్ధిమవాప్స్యసి || 20
- శునశ్శేఫో గృహీత్వా తు తే గాథే సుసమాహితః |
త్వరయా రాజసింహం తమంబరీషమువాచ హ || 21
- రాజసింహ మహానత్వ శీఘ్రం గచ్ఛావహే సదః |
నివర్తయస్య రాజేంద్ర దీక్షాం చ సముపావిశ || 22
- తద్వాక్యమృషిపుత్రస్య శ్రుత్వా హర్షసముత్సుకః |
జగామ నృపతిః శీఘ్రం యజ్ఞవాటమతంద్రితః || 23
- సదస్యానుమతే రాజా పవిత్రకృతలక్షణమ్ |
పశుం రక్తాంబరం కృత్వా యూపే తం సమబంధయత్ || 24
- స బద్ధో వాగ్భిరగ్ర్యాభిరభితుష్టాప వై సురౌ |
ఇంద్రమింద్రానుజం చైవ యథావన్మునిపుత్రకః || 25
- తతః ప్రీతః సహస్రాక్షో రహస్యస్తుతితర్పితః |
దీర్ఘమాయుస్తదా ప్రాదాచ్ఛునశ్శేఫాయ రాఘవ || 26
- స చ రాజా నరశ్రేష్ఠ యజ్ఞస్యాంతమవాప్తవాన్ |
ఫలం బహుగుణం రామ సహస్రాక్షప్రసాదజమ్ || 27

విశ్వామిత్రోఽపి ధర్మాత్మా భూయస్తేపే మహాతపాః |
పుష్కరేషు సరశ్రేష్ఠ దశవర్షశతాని చ ||

28

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్విషష్టితమః సర్గః

63. త్రిషష్టితమః సర్గః

మేనకానిర్వాసః

పూర్ణే వర్షసహస్రే తు వ్రతస్నాతం మహామునిమ్ |
అభ్యాగచ్ఛన్ సురాః సర్వే తపఃఫలచిక్రీర్షవః ||

1

అబ్రవీత్ సుమహాతేజా బ్రహ్మ సురుచిరం వచః |
ఋషిస్త్యమసి భద్రం తే స్వార్థితైః కర్మభిః శుభైః ||

2

తమేవముక్త్వా దేవేశస్త్రిదివం పునరభ్యగాత్ |
విశ్వామిత్రో మహాతేజా భూయస్తేపే మహాత్తపః ||

3

తతః కాలేన మహతా మేనకా పరమాప్సరాః |
పుష్కరేషు సరశ్రేష్ఠ స్నాతుం సముపచక్రమే ||

4

తాం దదర్శ మహాతేజా మేనకాం కుశికాత్మజః |
రూపేణాప్రతిమాం తత్ర విద్యుతం జలదే యథా ||

5

దృష్ట్వా కందర్పవశగో మునిస్తామిదమబ్రవీత్ |
అస్పరః స్వాగతం తేఽస్తు వస చేహ మమాశ్రమే ||

6

అనుగృహ్ణీష్వ భద్రం తే మదనేన సుమోహితమ్ |
ఇత్యుక్తా సా పరారోహ తత్ర వాసమథాకరోత్ ||

7

- తస్యాం వసంత్యాం వర్షాణి పంచ పంచ చ రాఘవ |
విశ్వామిత్రాశ్రమే తస్మిన్ సుఖేన వ్యతిచక్రముః || 8
- అథ కాలే గతే తస్మిన్ విశ్వామిత్రో మహామునిః |
సప్రీడ ఇవ సంప్యత్తశ్చింతాశోకపరాయణః || 9
- బుద్ధిర్మునేః సముత్పన్నా సామర్థా రఘునందన |
సర్వం సురాణాం కర్తైతత్తపోఽపహరణం మహత్ || 10
- అహోరాత్రాపదేశేన గతాః సంవత్సరా దశ |
కామమోహాభిభూతస్య విఘ్నోఽయం ప్రత్యుపస్థితః || 11
- వినిఃశ్వసన్ మునివరః పశ్చాత్తాపేన దుఃఖితః |
భీతామస్పరసం దృష్ట్వా వేపంతీం ప్రాంజలిం స్థితామ్ || 12
- మేనకాం మధురైర్వాక్యైర్విస్వస్యజ్య కుశికాత్మజః |
ఉత్తరం పర్వతం రామ విశ్వామిత్రో జగామ హ || 13
- స కృత్వా నైష్ఠికీం బుద్ధిం తప్తుకామో మహాతపాః |
కౌశికీతీరమాసాద్య తపస్తేపే సుదారుణమ్ || 14
- తస్య వర్షసహస్రాణి ఘోరం తప ఉపాసతః |
ఉత్తరే పర్వతే రామ దేవతానామభూద్భయమ్ || 15
- ఆమంత్రయన్ సమాగమ్య సర్వే సర్విగణాః సురాః |
మహర్షిశబ్దం లభతాం సాధ్వయం కుశికాత్మజః || 16
- దేవతానాం వచః శ్రుత్వా సర్వలోకపితామహాః |
అబ్రవీన్మధురం వాక్యం విశ్వామిత్రం తపోధనమ్ || 17

- మహర్షే స్వాగతం వత్స తపసోగ్రేణ తోషితః |
 మహత్త్వమృషిముఖ్యత్వం దదామి తవ సువ్రతమ్ || 18
- బ్రహ్మణః స వచః శ్రుత్వా సర్వలోకేశ్వరస్య హా |
 న విషణ్ణో న సంతుష్టో విశ్వామిత్రస్తపోధనః || 19
- ప్రాంజలిః ప్రణతో భూత్వా సర్వలోకపితామహమ్ |
 ప్రత్యువాచ తతో వాచం విశ్వామిత్రో మహామునిః || 20
- బ్రహ్మర్షిశబ్దమతులం స్వార్థితైః కర్మభిః శుభైః |
 యది మే భగవానాహ తతోఽహం విజితేంద్రియః || 21
- తమువాచ తతో బ్రహ్మ న తావత్త్వం జితేంద్రియః |
 యతస్య మునిశార్దూల ఇత్యుక్త్వా త్రిదివం గతః || 22
- విప్రస్థితేషు దేవేషు విశ్వామిత్రో మహామునిః |
 ఊర్ధ్వబాహుర్నిరాలంబో వాయుభక్తస్తపశ్చరన్ || 23
- ఘర్మే పంచతపా భూత్వా వర్షాస్వాకాశసంశ్రయః |
 శిశిరే సలిలస్థాయీ రాత్ర్యహాని తపోధనః || 24
- ఏవం వర్షసహస్రం హి తపో ఘోరముపాగమత్ |
 తస్మిన్ సంతప్యమానే తు విశ్వామిత్రే మహామునౌ || 25
- సంభ్రమ స్సమహానాసీత్ సురాణాం వాసవస్య చ |
 రంభామప్పరసం శక్రః సహ సర్వైర్మరుద్గణైః || 26
- ఉవాచాత్మహితం వాక్యమహితం కౌశికస్య చ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రిషష్ఠితమః సర్గః

64. చతుఃషష్ఠితమః సర్గః

రంభాశాపః

- సురకార్యమిదం రంభే కర్తవ్యం సుమహత్త్వయా |
 లోభనం కౌశికస్యేహ కామమోహసమన్వితమ్ || 1
- తథోక్తా సాస్సరా రామ సహస్రాక్షేణ ధీమతా |
 ప్రీడితా ప్రాంజలిర్భూత్వా ప్రత్యువాచ సురేశ్వరమ్ || 2
- అయం సురపతే ఘోరో విశ్వామిత్రో మహామునిః |
 క్రోధముత్స్సృక్త్యతే ఘోరం మయి దేవ న సంశయః || 3
- తతో హి మే భయం దేవ ప్రసాదం కర్తుమర్హసి |
 ఏవముక్తస్తయా రామ రంభయా భీతయా తయా || 4
- తామువాచ సహస్రాక్షో వేపమానాం కృతాంజలిమ్ |
 మా ఖైషి రంభే భద్రం తే కురుష్వ మమ శాసనమ్ || 5
- కోకిలో హృదయగ్రాహీ మాధవే రుచిరద్రుమే |
 అహం కందర్పసహితః స్థాస్యామి తవ పార్శ్వతః || 6
- త్వం హి రూపం బహుగుణం కృత్వా పరమభాస్వరమ్ |
 తమృషిం కౌశికం భద్రే భేదయస్వ తపస్వినమ్ || 7
- సా శ్రుత్వా వచనం తస్య కృత్వా రూపమనుత్తమమ్ |
 లోభయామాస లలితా విశ్వామిత్రం శుచిస్మితా || 8
- కోకిలస్య స శుశ్రావ వల్ల వ్యాహరతః స్వనమ్ |
 సంప్రహృష్టేన మనసా తత ఏనాముదైక్షత || 9

- అథ తస్య చ శబ్దేన గీతేనాప్రతిమేన చ |
దర్శనేన చ రంభాయా మునిః సందేహమాగతః || 10
- సహస్రాక్షస్య తత్ కర్మ విజ్ఞాయ మునిపుంగవః |
రంభాం క్రోధసమావిష్టః శశాప కుశికాత్మజః || 11
- యన్మాం లోభయ సే రంభే కామక్రోధజయైషిణమ్ |
దశ వర్షసహస్రాణి శైలీ స్థాస్యసి దుర్భగే || 12
- బ్రాహ్మణః సుమహాతేజాస్తపోబలసమన్వితః |
ఉద్ధరిష్యతి రంభే త్వాం మతోద్గ్రధకలుషీకృతామ్ || 13
- ఏవముక్త్వా మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
అశక్నువన్ ధారయితుం క్రోధం సంతాపమాగతః || 14
- తస్య శాపేన మహతా రంభా శైలీ తదాభవత్ |
వచః శ్రుత్వా చ కందర్పో మహర్షేః స చ నిర్గతః || 15
- కోపేన స మహాతేజాస్తపోఽపహరణే కృతే |
ఇంద్రియైరజితై రామ స లేభే శాంతిమాత్మనః || 16
- బభూవాస్య మనశ్చింతా తపోఽపహరణే కృతే |
నైవ క్రోధం గమిష్యామి స చ వక్ష్యే కథంచన || 17
- అథవా నోచ్ఛ్వాసిష్యామి సంవత్సరశతాన్యపి |
అహం విశోషయిష్యామి హ్యత్మానం విజితేంద్రియః || 18
- తావద్యావద్ధి మే ప్రాప్తం బ్రాహ్మణ్యం తపసార్జితమ్ |
అనుచ్ఛ్వాసన్నభుంజానస్తిష్ఠేయం శాశ్వతీః సమాః || 19

న హి మే తప్యమానస్య క్షయం యాస్యంతి మూర్తయః |
 ఏవం వర్షసహస్రస్య దీక్షాం స మునిపుంగవః || 20

చకారా ప్రతిమాం లోకే ప్రతిజ్ఞాం రఘునందన ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుఃషష్ఠితమః సర్గః

65. పంచషష్ఠితమః సర్గః

బ్రహ్మర్షిత్యప్రాప్తిః

అథ హైమవతీం రామ దిశం త్యక్త్వా మహామునిః |
 పూర్వాం దిశమనుప్రాప్య తపస్తేపే సుదారుణమ్ || 1

మౌనం వర్షసహస్రస్య కృత్వా ప్రతమనుత్తమమ్ |
 చకరాప్రతిమం రామ తపః పరమదుష్కరమ్ || 2

పూర్ణే వర్షసహస్రే తు కాష్ఠభూతం మహామునిమ్ |
 విఘ్నైర్బహుభిరాధూతం క్రోధో నాంతరమావిశత్ || 3

స కృత్వా నిశ్చయం రామ తప ఆతిష్ఠదవ్యయమ్ |
 తస్య వర్షసహస్రస్య ప్రతే పూర్ణే మహావ్రతః || 4

భోక్తుమారభవానన్నం తస్మిన్ కాలే రఘూత్తమ |
 ఇంద్రో ద్విజాతిర్భూత్వా తం సిద్ధమన్నమయాచత్ || 5

తస్మై దత్వా తదా సిద్ధం సర్వం విప్రాయ నిశ్చితః |
 నిశ్శేషితేన్నే భగవానభుక్త్వైవ మహాతపాః || 6

- న కించిదవదద్విప్రం మౌనవ్రతమథాస్థితః |
అథ వర్షసహస్రం వై నోచ్ఛ్వాసన్మునిపుంగవః || 7
- తస్యానుచ్ఛ్వాసమాసస్య మూర్ధ్నిధూమో వ్యజాయత |
త్రైలోక్యం యేన సంభ్రాంతమాదీపితమివాభవత్ || 8
- తతో దేవాః సగంధర్వాః పన్నగాసురరాక్షసాః |
మోహితాస్తేజసా తస్య తపసా మందరశ్రమయః || 9
- కశ్మలోపహతాః సర్వే పితామహమథాబ్రువన్ |
బహుభిః కారణైర్దేవ విశ్వామిత్రో మహామునిః || 10
- లోభితః క్రోధితశ్చైవ తపసా చాభివర్ధతే |
న హ్యస్య వృజినం కించిద్దృశ్యతే సూక్ష్మమప్యథ || 11
- న దీయతే యది త్వస్య మనసా యదభీప్సితమ్ |
వినాశయతి త్రైలోక్యం తపసా సచరాచరమ్ || 12
- వ్యాకులాశ్చ దిశః సర్వా న చ కించిత్ ప్రకాశతే |
సాగరాః క్షుభితాః సర్వే విశీర్యంతే చ పర్వతాః || 13
- ప్రకంపతే చ పృథివీ వాయుర్వాతి భృశాకులః |
బ్రహ్మాన్న ప్రతిజానీమో నాస్తికో జాయతే జనః || 14
- సమ్మాధమివ త్రైలోక్యం సంప్రక్షుభితమానసమ్ |
భాస్కరో నిష్ప్రభశ్చైవ మహర్షేస్తస్య తేజసా || 15
- బుద్ధిం న కురుతే యాపన్నాశే దేవ మహామునిః |
తావత్ ప్రసాద్యో భగవానగ్నిరూపో మహాద్యుతిః || 16

- కాలాగ్నినా యథా పూర్వం త్రైలోక్యం దహ్యతేఽఖిలమ్ |
దేవరాజ్యం చికిర్షేత దీయతామస్య యస్మత్తమ్ || 17
- తతః సురగణాః సర్వే పితామహపురోగమాః |
విశ్వామిత్రం మహాత్మానం వాక్యం మధురమబ్రువన్ || 18
- బ్రహ్మార్షే స్వాగతం తేఽస్తు తపసా స్మ సుతోషితాః |
బ్రాహ్మణ్యం తపసోగ్రేణ ప్రాప్తవాససి కౌశిక || 19
- దీర్ఘమాయుశ్చ తే బ్రహ్మన్ దదామి సమరుద్ధణః |
స్వస్తి ప్రాప్సుహి భద్రం తే గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ || 20
- పితామహవచః శ్రుత్వా సర్వేషాం చ దివౌకసామ్ |
కృత్వా ప్రణామం ముదితో వ్యాజహార మహామునిః || 21
- బ్రాహ్మణ్యం యది మే ప్రాప్తం దీర్ఘమాయుస్తథైవ చ |
ఓంకారశ్చ పషట్కారో వేదాశ్చ వరయంతు మామ్ || 22
- క్షత్రవేదవిదాం శ్రేష్ఠో బ్రహ్మవేదవిదామపి |
బ్రహ్మపుత్రో వసిష్ఠో మామేపం పదతు దేవతాః || 23
- యద్యయం పరమః కామః కృతో యాంతు సురర్షభాః |
తతః ప్రసాదితో దేవైర్వసిష్ఠో జపతాం వరః || 24
- సఖ్యం చకార బ్రహ్మర్షిరేవమస్త్వితి చాబ్రవీత్ |
బ్రహ్మర్షిస్త్యం న సందేహాః సర్వం సంపత్స్యతే తవ || 25
- ఇత్యుక్త్వా దేవతాశ్చాపి సర్వా జగ్ముర్యథాగతమ్ |
విశ్వామిత్రోఽపి ధర్మాత్మా లభ్యా బ్రాహ్మణ్యముత్తమమ్ || 26

- పూజయామాస బ్రహ్మర్షిం పసిష్ఠం జపతాం పరమ్ |
కృతకామో మహీం సర్వాం చచార తపసి స్థితః || 27
- ఏవం త్వనేన బ్రాహ్మణ్యం ప్రాప్తం రామ మహాత్మనా |
ఏష రామ మునిశ్రేష్ఠ ఏష విగ్రహవత్తపః || 28
- ఏష ధర్మః పరో నిత్యం వీర్యవైష్య పరాయణమ్ |
ఏవముక్త్యా మహాతేజా విరరామ ద్విజోత్తమః || 29
- శతానందపచః శ్రుత్వా రామలక్ష్మణసన్నిధౌ |
జనకః ప్రాంజలిర్వాక్యమువాచ కుశికాత్మజమ్ || 30
- ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి యస్య మే మునిపుంగవ |
యజ్ఞం కాకుత్స్థ సహితః ప్రాప్తవాససి ధార్మిక || 31
- పావితోఽహం త్వయా బ్రహ్మన్ దర్శనేన మహామునే |
గుణా బహువిధాః ప్రాప్తాస్తప సందర్శనాన్మయా || 32
- విస్తరేణ చ తే బ్రహ్మన్ కీర్త్యమానం మహత్తపః |
శ్రుతం మయా మహాతేజో రామేణ చ మహాత్మనా || 33
- సదవైయః ప్రాప్య చ సదః శ్రుతాస్తే బహవో గుణాః |
అప్రమేయా తపస్తభ్యమప్రమేయం చ తే బలమ్ || 34
- అప్రమేయా గుణాశ్చైవ నిత్యం తే కుశికాత్మజ |
తృప్తిరాశ్చర్యభూతానాం కథానాం నాస్తి మే విభో || 35
- కర్మకాలో మునిశ్రేష్ఠ లంబతే రవిమండలమ్ |
శ్వః ప్రభాతే మహాతేజో ద్రష్టుమర్హసి మాం పునః || 36

స్వాగతం తపతాం శ్రేష్ఠ మామనుజ్ఞాతుమర్హసి |
 ఏవముక్తో మునిపరః ప్రశస్య పురుషర్షభమ్ || 37

విససర్జాశు జనకం ప్రీతం ప్రీతమనాస్తదా
 ఏవముక్త్వా మునిశ్రేష్ఠం వైదేహో మిథిలాధిపః || 38

ప్రదక్షిణం చకారాథ సోపాధ్యాయః సబాంధవః |
 విశ్వామిత్రోఽపి ధర్మాత్మా సహరామః సలక్ష్మణః || 39

స్వవాటమభిచక్రామ పూజ్యమానో మహర్షిభిః ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచషష్ఠితమః సర్గః

66. షట్షష్ఠితమః సర్గః

ధనుఃప్రసంగః

తతః ప్రభాతే విమలే కృతకర్మా నరాధిపః |
 విశ్వామిత్రం మహాత్మానమాజుహావ సరాఘవమ్ || 1

తమర్చయిత్వా ధర్మాత్మా శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా |
 రాఘవౌ చ మహాత్మానౌ తదా వాక్యమువాచ హ || 2

భగవన్ స్వాగతం తేఽస్తు కిం కరోమి తవానఘ |
 భవనాజ్ఞాపయతు మామాజ్ఞాప్యో భవతా హ్యహమ్ || 3

ఏవముక్తః స ధర్మాత్మా జనకేన మహాత్మనా |
 ప్రత్యువాచ మునిర్వీరం వాక్యం వాక్యవిశారదః || 4

- పుత్రౌ దశరథస్యేమౌ క్షత్రియౌ లోకవిశ్రుతౌ |
 ద్రష్టుకామౌ ధనుః శ్రేష్ఠం యదేతత్త్వయి తిష్ఠతి || 5
- ఏతద్దర్శయ భద్రం తే కృతకామౌ నృపాత్మజౌ |
 దర్శనాదస్య ధనుషో యథేష్ఠం ప్రతియాస్యతః || 6
- ఏవముక్తస్తు జనకః ప్రత్యువాచ మహామునిమ్ |
 శ్రూయతామస్య ధనుషో యదర్థమిహ తిష్ఠతి || 7
- దేవరాత ఇతి ఖ్యాతో నిమేః షష్ఠో మహీపతిః |
 న్యాసోఽయం తస్య భగవన్ హస్తే దత్తో మహాత్మనః || 8
- దక్షయజ్ఞవధే పూర్వం ధనురాయమ్య వీర్యవాన్ |
 రుద్రస్తు త్రిదశాన్ రోషాత్ సలీలమిదమబ్రవీత్ || 9
- యస్మాద్భాగార్థినో భాగం నాకల్పయత మే సురాః |
 వరాంగాణి మహార్థాణి ధనుషా శాతయామి వః || 10
- తతో విమనసః సర్వే దేవా వై మునిపుంగవ |
 ప్రసాదయంతి దేవేశం తేషాం ప్రీతోఽభవద్భవః || 11
- ప్రీతియుక్తః స సర్వేషాం దదౌ తేషాం మహాత్మనామ్ |
 తదేతద్దేవదేవస్య ధనూరత్నం మహాత్మనః || 12
- న్యాసభూతం తదా న్యస్తమస్మాకం పూర్వకే విభో |
 అథ మే కృషతః క్షేత్రం లాంగలాదుత్థితా మయా || 13
- క్షేత్రం శోధయతా లభా నామ్నా సీతేతి విశ్రుతా |
 భూతలాదుత్థితా సా తు వ్యవర్థత మమాత్మజా || 14

- వీర్యశుల్కేతి మే కన్యా స్థాపితేయమయోనిజా|
భూతలాదుత్థితాం తాం తు వర్ధమానాం మమాత్మజామ్|| 15
- వరయామాసురాగమ్య రాజానో మునిపుంగవ|
తేషాం వరయతాం కన్యాం సర్వేషాం పృథివీక్షితామ్|| 16
- వీర్యశుల్కేతి భగవన్న దదామి సుతామహమ్|
తతః సర్వే నృపతయః సమేత్య మునిపుంగవ|| 17
- మిథిలామభ్యుపాగమ్య వీర్యజిజ్ఞాసవస్తదా|
తేషాం జిజ్ఞాసమానానామైశం ధనురుపాహృతమ్|| 18
- స శేకుర్గహణే తస్య ధనుషస్తోలనేఽపి వా|
తేషాం వీర్యవతాం వీర్యమల్పం జ్ఞాత్వా మహామునే|| 19
- ప్రత్యాఖ్యాతా నృపతయస్తన్నిబోధ తపోధన|
తతః పరమకోపేన రాజానో మునిపుంగవ|| 20
- న్యరుంధన్ మిథిలాం సర్వే వీర్యసందేహమాగతాః|
ఆత్మానమవధూతం తే విజ్ఞాయ నృపపుంగవాః|| 21
- రోషేణ మహతావిష్టాః పీడయన్ మిథిలాం పురీమ్|
తతః సంవత్సరే పూర్ణే క్షయం యాతాని సర్వశః|| 22
- సాధనాని మునిశ్రేష్ఠ తతోఽహం భృశదుఃఖితః|
తతో దేవగణాన్ సర్వాంస్తపసాహం ప్రసాదయమ్|| 23
- దదుశ్చ పరమప్రీతాశ్చతురంగబలం సురాః|
తతో భగ్నా నృపతయో హన్యమానా దిశో యయుః|| 24

అవీర్యా వీర్యసందిగ్ధాః సామాత్యాః పాపకారిణః |
తదేతస్మన్నిశార్దూల ధనుః పరమభాస్వరమ్ || 25

రామలక్ష్మణయోశ్చాపి దర్శయిష్యామి సువ్రత |
యద్యస్య ధనుషో రామః కుర్యాదారోపణం మునే || 26

సుతామయోనిజాం సీతాం దద్యాం దాశరథేరహమ్ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షట్షష్టితమః సర్గః

67. సప్తషష్టితమః సర్గః

ధనుర్భంగః

జనకస్య వచః శ్రుత్వా విశ్వామిత్రో మహామునిః |
ధనుర్దర్శయ రామాయ ఇతి హోవాచ పార్థివమ్ || 1

తతః స రాజా జనకః సచివాన్ వ్యాదిదేశ హ |
ధనురానీయతాం దివ్యం గంధమాల్యవిభూషితమ్ || 2

జనకేన సమాదిష్టాః సచివాః ప్రావిశన్ పురీమ్ |
తద్ధనుః పురతః కృత్వా నిర్జగ్ముః పార్థివాజ్జయా || 3

నృణాం శతాని పంచాశద్వ్యాయతానాం మహాత్మనామ్ |
మంజూషామష్టచక్రాం తాం సమూహుస్తే కథంచన || 4

తామాదాయ తు మంజూషామాయసీం యత్ర తద్ధనుః |
సురోపమం తే జనకమూచుర్చుపతి మంత్రిణః || 5

- ఇదం ధనుర్వరం రాజన్ పూజితం సర్వరాజభిః |
మిథిలాధిప రాజేంద్ర దర్శనీయం యదీచ్ఛసి || 6
- తేషాం నృపో వచః శ్రుత్వా కృతాంజలిరభాషత |
విశ్వామిత్రం మహాత్మానం తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ || 7
- ఇదం ధనుర్వరం బ్రహ్మాన్ జనకైరభిపూజితమ్ |
రాజభిశ్చ మహావీర్యైరశక్యం పూరితుం తదా || 8
- నైతత్ సురగణాః సర్వే నాసురా న చ రాక్షసాః |
గంధర్వయక్షప్రవరాః సకిన్నరమహోరగాః || 9
- క్వగతిర్మానుషాణాం చ ధనుషోఽస్య ప్రపూరణే |
ఆరోపణే సమాయోగే వేపనే తోలనేఽపి వా || 10
- తదేతద్ధనుషాం శ్రేష్ఠమానీతం మునిపుంగవ |
దర్శయైతన్మహాభాగ అనయో రాజపుత్రయోః || 11
- విశ్వామిత్రస్తు ధర్మాత్మా శ్రుత్వా జనకభాషితమ్ |
వత్స రామ ధనుః పశ్య ఇతి రాఘవమబ్రవీత్ || 12
- బ్రహ్మర్షేర్వచనాద్రామో యత్ర తిష్ఠతి తద్ధనుః |
మంజూషాం తామపావృత్య దృష్ట్వా ధనురథాబ్రవీత్ || 13
- ఇదం ధనుర్వరం బ్రహ్మాన్ సంస్పృశామీహ పాణినా |
యత్నవాంశ్చ భవిష్యామి తోలనే పూరణేఽపి వా || 14
- బాధమిత్యేవ తం రాజా మునిశ్చ సమభాషత |
లీలయా స ధనుర్మధ్యే జగ్రాహ వచనాస్మనేః || 15

- పశ్యతాం నృసహస్రాణాం బహూనాం రఘునందనః|
ఆరోపయత్స్థ ధర్మాత్మా సలీలమివ తథనుః|| 16
- ఆరోపయిత్వా ధర్మాత్మా పూరయామాస వీర్యవాన్|
తద్భుభంజ ధనుర్మధ్యే నరశ్రేష్ఠో మహాయశాః|| 17
- తస్య శబ్దో మహానాసీన్నిర్ఘాతసమనిఃస్వనః|
భూమికంపశ్చ సుమహాన్ పర్వతస్యేవ దీర్యతః|| 18
- నిపేతుశ్చ నరాః సర్వే తేన శబ్దేన మోహితాః|
వర్ణయిత్వా మునివరం రాజానం తౌ చ రాఘవౌ|| 19
- ప్రత్యాశ్వస్తే జనే తస్మిన్ రాజా విగతసాధ్వసః|
ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం వాక్యజ్ఞో మునిపుంగవమ్|| 20
- భగవన్ దృష్టవీర్యో మే రామో దశరథాత్మజః|
అత్యద్భుతమచింత్యం చ న తర్కితమిదం మయా|| 21
- జనకానాం కులే కీర్తిమాహరిష్యతి మే సుతా|
సీతా భర్తారమాసాద్య రామం దశరథాత్మజమ్|| 22
- మమ సత్యా ప్రతిజ్ఞా చ వీర్యశుల్కేతి కౌశిక|
సీతా ప్రాణైర్బహుమతా దేయా రామాయ మే సుతా|| 23
- భవతోఽనుమతే బ్రహ్మాన్ శీఘ్రం గచ్ఛంతు మంత్రిణః|
మమ కౌశిక భద్రం తే అయోధ్యాం త్వరితా రథైః|| 24
- రాజానం ప్రశ్రితైర్వాక్యైరానయంతు పురం మమ|
ప్రదానం వీర్యశుల్కాయాః కథయంతు చ సర్వశః|| 25

మునిగుప్తా చ కాకుత్స్థో కథయంతు నృపాయ వై |
 ప్రీయమాణం తు రాజానమానయంతు సుశీఘ్రగాః || 26

కౌశికశ్చ తథేత్యాహ రాజా చాభాష్య మంత్రిణః |
 అయోధ్యాం ప్రేషయామాస ధర్మాత్మా కృతశాసనాన్ || 27

యథావృత్తం సమాఖ్యాతుమానేతుం చ నృపం తదా ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తషష్ఠితమః సర్గః

68. అష్టషష్ఠితమః సర్గః

దశరథాహ్వనమ్

జనకేన సమాదిష్ఠా దూతాస్తే క్షాంతవాహనాః |
 త్రిరాత్రముషితా మార్గే త్వయోధ్యాం ప్రావిశన్ పురీమ్ || 1

రాజ్ఞో భవనమాసాద్య ద్వారస్థానిదమబ్రువన్ |
 శీఘ్రం నివేద్యతాం రాజ్ఞే దూతాన్నో జనకస్య చ || 2

ఇత్యుక్తా ద్వారపాలాస్తే రాఘవాయ న్యవేదయన్ |
 తే రాజవచనాచ్ఛీఘ్రం ద్వాఃస్థా దూతాన్ బభాషిరే || 3

ద్రుతం గచ్ఛంతు దూతా వై రాజవేశ్మ మహాద్యుతి |
 తే రాజవచనాద్దూతా రాజవేశ్మ ప్రవేశితాః || 4

దదృశుర్దేవసంకాశం వృద్ధం దశరథం నృపమ్ |
 బద్ధాంజలిపుటాః సర్వే దూతా విగతసాధ్వసాః || 5

- రాజానం ప్రయతా వాక్యమబ్రువన్ మధురాక్షరమ్ |
మైథిలో జనకో రాజా సాగ్నిహోత్రపురస్కృతమ్ || 6
- కుశలం చావ్యయం చైవ సోపాధ్యాయపురోహితమ్ |
ముహూర్ముహూర్మధురయా స్నేహాసంయుక్తయా గిరా || 7
- జనకస్త్వాం మహారాజ పృచ్ఛతే సపురఃసరమ్ |
పృష్ట్యా కుశలమవ్యగ్రం వైదేహో మిథిలాధిపః || 8
- కౌశికానుమతే వాక్యం భవంతమిదమబ్రవీత్ |
పూర్వం ప్రతిజ్ఞా విదితా వీర్యశుల్కా మమాత్మజా || 9
- రాజానశ్చ కృతామర్షా నిర్వీర్యా విముఖీకృతాః |
సేయం మమ సుతా రాజన్ విశ్వామిత్రపురఃసరైః || 10
- యదృచ్ఛయాగతైర్విరైర్నిర్జితా తప పుత్రకైః |
తచ్ఛ రాజన్ ధనుర్దివ్యం మధ్యే భగ్నం మహాత్మనా || 11
- రామేణ హి మహావీర మహాత్మ్యాం జనసంసది |
అస్మై దేయా మయా సీతా వీర్యశుల్కా మమాత్మజా || 12
- ప్రతిజ్ఞాం తర్తుమిచ్ఛామి తదనుజ్ఞాతుమర్హసి |
సోపాధ్యాయో మహారాజ పురోహితపురఃసరః || 13
- శీఘ్రమాగచ్ఛ భద్రం తే ద్రష్టుమర్హసి రాఘవౌ |
ప్రతిజ్ఞాం మమ రాజేంద్ర నిర్వర్తయితుమర్హసి || 14
- పుత్రయోరుభయోః ప్రీతిం లప్స్యసే వీర్యనిర్జితామ్ |
ఏవం విదేహాధిపతిర్మధురం వాక్యమబ్రవీత్ || 15

- విశ్వామిత్రాభ్యనుజ్ఞాతః శతానందమతే స్థితః |
 దూతవాక్యం తు తచ్చుత్వా రాజా పరమహర్షితః || 16
- వసిష్ఠం వామదేవం చ మంత్రిణోఽన్యాంశ్చ సోఽబ్రవీత్ |
 గుప్తః కుశికపుత్రేణ కౌసల్యానందవర్ధనః || 17
- లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా విదేహేషు వసత్యసౌ |
 దృష్టవీర్యస్తు కాకుత్స్థో జనకేన మహాత్మనా || 18
- సంప్రదానం సుతాయాస్తు రాఘవే కర్తుమిచ్ఛతి |
 యది వో రోచతే వృత్తం జనకస్య మహాత్మనః || 19
- పురీం గచ్ఛామహే శీఘ్రం మాభూత్ కాలస్య పర్యయః |
 మంత్రిణో బాధమిత్యాహుః సహ సర్వైర్మహర్షిభిః || 20
- సుప్రీతశ్చాబ్రవీద్రాజా శ్వో యాత్రేతి స మంత్రిణః |
 మంత్రిణస్తు సరేంద్రేణ రాత్రిం పరమసత్కృతాః || 21
- ఊషుః ప్రముదితాః సర్వే గుణైః సర్వైః సమన్వితాః ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే అష్టషష్ఠితమ సర్గః

69. ఏకోనసప్తతమః సర్గః

దశరథ జనకసమాగమః

- తతో రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాం సోపాధ్యాయః సబాంధవః |
 రాజా దశరథో హృష్టః సుమంత్రమిదమబ్రవీత్ || 1
- అద్య సర్వే ధనాధ్యక్షా ధనమాదాయ పుష్కలమ్ |
 ప్రజంత్యగ్రే సువిహితా నానారత్నసమన్వితాః || 2

- చతురంగబలం సర్వం శీఘ్రం నిర్వాతు సర్వశః |
మమాజ్ఞాసమకాలం చ యానయుగ్యమనుత్తమమ్ || 3
- వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః |
మార్కండేయః సుదీర్ఘాయుర్యషిః కాత్యాయనస్తథా || 4
- ఏతే ద్విజాః ప్రయాంత్యగ్రే స్యందనం యోజయస్వ మే |
యథా కాలాత్యయో న స్యాద్ధూతా హి త్వరయంతి మామ్ || 5
- వచనాత్తు నరేంద్రస్య సా సేనా చతురంగిణీ |
రాజానమ్పృషిభిః సార్థం ప్రజంతం పృష్ఠతోఽన్వగాత్ || 6
- గత్వా చతురహం మార్గం విదేహాసభ్యుపేయివాన్ |
రాజా తు జనకః శ్రీమాన్ శ్రుత్వా పూజామకల్పయత్ || 7
- తతో రాజానమాసాద్య వృద్ధం దశరథం నృపమ్ |
జనకో ముదితో రాజా హర్షం చ పరమం యయౌ || 8
- ఉవాచ చ నరశ్రేష్ఠో నరశ్రేష్ఠం ముదాన్వితః |
స్వాగతం తే మహారాజ దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి రాఘవ || 9
- పుత్రయోరుభయోః ప్రీతిం లప్స్యసే వీర్యనిర్జితామ్ |
దిష్ట్యా ప్రాప్తో మహాతేజా వసిష్ఠో భగవాన్పృషిః || 10
- సహ సర్వైర్ద్విజశ్రేష్ఠైర్దేవైరివ శతక్రతుః |
దిష్ట్యా మే నిర్జితా విఘ్నా దిష్ట్యా మే పూజితం కులమ్ || 11
- రాఘవైః సహ సంబంధాద్వీర్యశ్రేష్ఠైర్మహాత్మభిః |
శ్శ్యః ప్రభాతే నరేంద్ర త్వం నిర్వర్తయితుమర్హసి || 12

- యజ్ఞస్యాంతే నరశ్రేష్ఠ వివాహమృషి సమ్మతమ్ |
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ఋషిమధ్యే నరాధిపః || 13
- వాక్యం వాక్యవిదాం శ్రేష్ఠః ప్రత్యువాచ మహీపతిమ్ |
 ప్రతిగ్రహో దాతృవశః శ్రుతమేతన్మయా పురా || 14
- యథా వక్ష్యసి ధర్మజ్ఞ తత్ కరిష్యామహే వయమ్ |
 ధర్మిష్ఠం చ యశస్యం చ వచనం సత్యవాదినః || 15
- శ్రుత్వా విదేహాధిపతిః పరం విస్మయమాగతః |
 తతః సర్వే మునిగణాః పరస్పరసమాగమే || 16
- హర్షేణ మహతా యుక్తాస్తాం నిశామవసన్ సుఖమ్ |
 అథ రామో మహాతేజా లక్ష్మణేన సమం యయౌ || 17
- విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య పితుః పాదాపుపస్పృశన్ |
 రాజా చ రాఘవౌ పుత్రౌ నిశామ్య పరిహర్షితః || 18
- ఉవాస పరమప్రీతో జనకేనాభిపూజితః |
 జనకోఽపి మహాతేజాః క్రియాం ధర్మేణ తత్త్వవిత్ || 19
- యజ్ఞస్య చ సుతాభ్యాం చ కృత్వా రాత్రిమువాస హ ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకోనసప్తతితమః సర్గః

70. సప్తతితమః సర్గః కన్యావరణమ్

- తతః ప్రభాతే జనకః కృతకర్మా మహర్షిభిః |
ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః శతానందం పురోహితమ్ || 1
- బ్రాతా మమ మహాతేజా యవీయానతిధార్మికః |
కుశధ్వజ ఇతి ఖ్యాతః పురీమధ్యవసచ్ఛుభామ్ || 2
- వార్యాఫలకపర్యంతాం పిబన్నిక్షుమతీం నదీమ్ |
సాంకాశ్యాం పుణ్యసంకాశాం విమానమివ పుష్పకమ్ || 3
- తమహం ద్రష్టుమిచ్ఛామి యజ్ఞగోష్ఠా స మే మతః |
ప్రీతిం సోఽపి మహాతేజా ఇమాం భోక్తా మయా సహ || 4
- ఏవముక్తే తు వచనే శతానందస్య సన్నిధౌ |
ఆగతాః కేచిదవ్యగ్రా జనకస్త్వాన్ సమాదిశత్ || 5
- శాసనాత్తు నరేంద్రస్య ప్రయయుః శీఘ్రవాజిభిః |
సమానేతుం నరవ్యాఘ్రం విష్ణుమింద్రాజ్ఞయా యథా || 6
- సాంకాశ్యాం తే సమాగమ్య దదృశుశ్చ కుశధ్వజమ్ |
న్యవేదయన్ యథావృత్తం జనకస్య చ చింతితమ్ || 7
- తద్వృత్తం నృపతిః శృత్వా దూతశ్రేష్ఠైర్మహాజవైః |
ఆజ్ఞయాథ నరేంద్రస్య ఆజగామ కుశధ్వజః || 8

- స దదర్శ మహాత్మానం జనకం ధర్మవత్సలమ్ |
సోఽభివాద్య శతానందం జనకం చాపి ధార్మికః || 9
- రాజార్హం పరమం దివ్యమాసనం సోఽధ్యరోహత |
ఉపవిష్టాపుభౌ తౌ తు భ్రాతరావమితౌజసౌ || 10
- ప్రేషయామాసతుర్వీరౌ మంత్రిశ్రేష్ఠం సుదామనమ్ |
గచ్ఛ మంత్రిపతే శీఘ్రమైక్వాకమమితప్రభమ్ || 11
- ఆత్మజైః సహ దుర్ధర్షమానయస్వ సమంత్రిణమ్ |
ఔపకార్యం స గత్వా తు రఘూణాం కులవర్షనమ్ || 12
- దదర్శ శిరసా చైసమభివాద్యేదమబ్రవీత్ |
అయోధ్యాధిపతే వీర వైదేహో మిథిలాధిపః || 13
- స త్వాం ద్రష్టుం వ్యవసితః సోపాధ్యాయపురోహితమ్ |
మంత్రిశ్రేష్ఠవచః శ్రుత్వా రాజా సర్లిగణస్తదా || 14
- సబంధురగమత్తత్ర జనకో యత్ర వర్తతే |
స రాజా మంత్రిసహితః సోపాధ్యాయః సబాంధవః || 15
- వాక్యం వాక్యవిదాం శ్రేష్ఠో వైదేహమిదమబ్రవీత్ |
విదితం తే మహారాజ ఇక్వాకుకులదైవతమ్ || 16
- వక్తా సర్వేషు కృత్యేషు పసిష్ఠో భగవాన్పుషిః |
విశ్వామిత్రాభ్యనుజ్ఞాతః సహ సర్వైర్మహర్షిభిః || 17
- ఏష వక్ష్యతి ధర్మాత్మా పసిష్ఠో మే యథాక్రమమ్ |
ఏవముక్త్వా నరశ్రేష్ఠే రాజ్ఞాం మధ్యే మహాత్మనామ్ || 18

- తూష్టింభూతే దశరథే వసిష్ఠో భగవాన్సృషిః |
ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞో వైదేహం సపురోధసమ్ || 19
- అవ్యక్తప్రభవో బ్రహ్మ శాశ్వతో నిత్య అవ్యయః |
తస్మాన్మరీచిః సంజజ్ఞే మరీచేః కశ్యపః సుతః || 20
- వివస్వాన్ కశ్యపాజ్జజ్ఞే మనుర్వైవస్వతః స్మృతః |
మనుః ప్రజాపతిః పూర్వమిక్ష్వాకుస్తు మనోః సుతః || 21
- తమిక్ష్వాకుమయోధ్యాయాం రాజానం విద్ధి పూర్వకమ్ |
ఇక్ష్వాకోస్తు సుతః శ్రీమాన్ కుక్షిరిత్యేవ విశ్రుతః || 22
- కుక్షేరథాత్మజః శ్రీమాన్ వికుక్షిరుదపద్యత |
వికుక్షేస్తు మహాతేజా బాణః పుత్రః ప్రతాపవాన్ || 23
- బాణస్య తు మహాతేజా అనరణ్యః ప్రతాపవాన్ |
అనరణ్యాత్ పృథుర్జజ్ఞే త్రిశంకుస్తు పృథోః సుతః || 24
- త్రిశంకోరభవత్ పుత్రో ధుంధుమారో మహాయశాః |
ధుంధుమారాన్మహాతేజా యువనాశ్వో వ్యజాయత || 25
- యువనాశ్వసుతస్త్వాసీన్మాంధాతా పృథివీపతిః |
మాంధాతుస్తు సుతః శ్రీమాన్ సుసంధిరుదపద్యత || 26
- సుసంధేరపి పుత్రౌ ద్వౌ ధ్రువసంధిః ప్రసేనజితే |
యశస్వీ ధ్రువసంధేస్తు భరతో నామ నామతః || 27
- భరతాత్తు మహాతేజా అసితో నామ జాతవాన్ |
యస్యైతే ప్రతిరాజాన ఉదపద్యంత శత్రవః || 28

- హైహయాస్తాలజంఘాశ్చ శూరాశ్చ శశిబిందవః |
తాంస్తు స ప్రతియుధ్యన్ వై యుద్ధే రాజ్యాత్ ప్రవాసితః || 29
- హిమవంతముపాగమ్య భృగుప్రప్రవణేఽవసత్ |
అసితోఽల్పబలో రాజా కాలధర్మముపేయివాన్ || 30
- ద్వే చాస్య భార్యే గర్భిణ్యౌ బభూవతురితి శ్రుతమ్ |
ఏకా గర్భవినాశాయ సపత్న్యైసగరం దదౌ || 31
- తతః శైలవరే రమ్యే బభూవాభిరతో మునిః |
భార్గవశ్శ్చ్యవనో నామ హిమవంతముపాశ్రితః || 32
- తత్రైకా తు మహాభాగా భార్గవం దేవపర్చసమ్ |
వవందే పద్మపత్రాక్షీ కాంక్షంతీ సుతమాత్మనః || 33
- తమృషిం సాభ్యుపాగమ్య కాలిందీ చాభ్యవాదయత్ |
స తామభ్యవదద్విప్రః పుత్రేపుం పుత్ర జన్మని || 34
- తప కుక్షౌ మహాభాగే సుపుత్రః సుమహాబలః |
మహావీర్యో మహాతేజా అచిరాత్ సంజనిష్యతి || 35
- గరేణ సహితః శ్రీమాన్ మా శుచః కమలేక్షణే |
ఏవముక్త్వా మహాతేజా అసితే స్వర్గతే సతి || 36
- విధాయ చేతో నృపతౌ విద్యుల్లేఖేవ సుప్రభా |
చ్యవనం తు నమస్కృత్య రాజపుత్రీ పతివ్రతా || 37
- పతిశోకాతురా తస్మాత్ పుత్రం దేవీ వ్యజాయత |
సపత్న్యాతు గరస్తస్యై దత్తో గర్భజిఘాంసయా || 38

- సహ తేన గరేణైవ జాతః స సగరోఽభవత్ |
 సగరస్యాసమంజస్తు అసమంజాదథాంశుమాన్ || 39
- దిలీపోఽంశుమతః పుత్రో దిలీపస్య భగీరథః |
 భగీరథాత్ కకుత్స్థోఽభూత్ కకుత్స్థస్య రఘుః సుతః || 40
- రఘోస్తు పుత్రస్తేజస్వీ ప్రవృద్ధః పురుషాదకః |
 కల్మాషపాదో హ్యభవత్తస్మాజ్జాతశ్చ శంఖణః || 41
- సుదర్శనః శంఖణస్య అగ్నివర్ణః సుదర్శనాత్ |
 శీఘ్రగస్త్యగ్నివర్ణస్య శీఘ్రగస్య మరుః సుతః || 42
- మరోః ప్రశుశ్రుకస్తాస్వీదంబరీషః ప్రశుశ్రుకాత్ |
 అంబరీషస్య పుత్రోఽభూన్నహుషః పృథివీపతిః || 43
- సహుషస్య యయాతిశ్చ నాభాగస్తు యయాతిజః |
 నాభాగస్య బభూవాజః అజాద్దశరథోఽభవత్ || 44
- అస్మాద్దశరథాజ్జాతౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ |
 ఆదివంశవిశుద్ధానాం రాజ్ఞాం పరమధర్మిణామ్ || 45
- ఇక్ష్వాకుకులజాతానాం వీరాణాం సత్యవాదినామ్ |
 రామలక్ష్మణయోరథే త్వత్సుతే వరయే సృప || 46
- సదృశాభ్యాం సరశ్రేష్ఠ సదృశే దాతుమర్హసి ||

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే సప్తతితమః సర్గః

71. ఏక సప్తతితమః సర్గః కన్యాదానప్రతిశ్రవః

- ఏవం బ్రువాణం జనకః ప్రత్యువాచ కృతాంజలిః |
శ్రోతుమర్హసి భద్రం తే కులం నః పరికీర్తితమ్ || 1
- ప్రదానే హి మునిశ్రేష్ఠ కులం నిరపశేషతః |
వక్తవ్యం కులజాతేన తన్నిబోధ మహామునే || 2
- రాజాభూత్ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః స్వేన కర్మణా |
నిమిః పరమధర్మాత్మా సర్వసత్త్వవతాం వరః || 3
- తస్య పుత్రో మిథిర్నామ జనకో మిథిపుత్రతః |
ప్రథమో జనకో రాజా జనకాదప్యదాపనుః || 4
- ఉదావసోస్తు ధర్మాత్మా జాతో వై నందివర్ధనః |
నందివర్ధన పుత్రస్తు సుకేతుర్నామ నామతః || 5
- సుకేతోరపి ధర్మాత్మా దేవరాతో మహాబలః |
దేవరాతస్య రాజర్షేర్బ్రహ్మద్రథ ఇతి శ్రుతః || 6
- బృహద్రథస్య శూరోఽభూన్మహావీరః ప్రతాపవాన్ |
మహావీరస్య ధృతిమాన్ సుధృతిః సత్యవిక్రమః || 7
- సుధృతేరపి ధర్మాత్మా ధృష్టకేతుః సుధార్మికః |
ధృష్టకేతోస్తు రాజర్షేర్షర్వశ్య ఇతి విశ్రుతః || 8

- హర్యశ్వస్య మరుః పుత్రో మరోః పుత్రః ప్రతీంధకః|
ప్రతీంధకస్య ధర్మాత్మా రాజా కీర్తిరథః సుతః|| 9
- పుత్రః కీర్తిరథస్యాపి దేవమీథ ఇతి శ్రుతః|
దేవమీథస్య విబుధో విబుధస్య మహీధ్రకః|| 10
- మహీధ్రకసుతో రాజా కీర్తిరాతో మహాబలః|
కీర్తిరాతస్య రాజర్షేర్మహారోమా వ్యజాయత|| 11
- మహారోష్ణుస్తు ధర్మాత్మా స్వర్ణరోమా వ్యజాయత|
స్వర్ణరోష్ణుస్తు రాజర్షేర్స్వరోమా వ్యజాయత|| 12
- తస్య పుత్రద్వయం జజ్ఞే ధర్మజ్ఞస్య మహాత్మనః|
జ్యేష్ఠోఽహమనుజో భ్రాతా మమ వీరః కుశధ్వజః|| 13
- మాం తు జ్యేష్ఠం పితా రాజ్యే సోఽభిషిచ్య నరాధిపః|
కుశధ్వజం సమావేశ్య భారం మయి వనం గతః|| 14
- వృద్ధే పితరి స్వర్యాతే ధర్మేణ ధురమాపహన్|
భ్రాతరం దేవసంకాశం స్నేహాత్ పశ్యన్ కుశధ్వజమ్|| 15
- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య సాంకాశ్యాదాగతః పురాత్|
సుధన్వా వీర్యవాన్ రాజా మిథిలామవరోధకః|| 16
- స చ మే ప్రేషయామాస శైవం ధనురనుత్తమమ్|
సీతా కన్యా చ పద్మాక్షీ మహ్యం వై దీయతామితి|| 17
- తస్యాప్రదానాద్భ్రహ్మార్షే యుధమాసీన్మయా సహ|
స హతోఽభిముఖో రాజా సుధన్వా తు మయా రణే|| 18

- నిహత్యం తం మునిశ్రేష్ఠ సుధన్వానం నరాధిపమ్ |
సాంకాశ్యే భ్రాతరం వీరమభ్యషించం కుశధ్వజమ్ || 19
- కనీయానేష మే భ్రాతా అహం జ్యేష్ఠో మహామునే |
దదామి పరమప్రీతో వధ్వా తే మునిపుంగవ || 20
- సీతాం రామాయ భద్రం తే ఊర్మిలాం లక్ష్మణాయ చ |
వీర్యశుల్కాం మమ సుతాం సీతాం సురసుతోపమామ్ || 21
- ద్వితీయామూర్మిలాం చైవ త్రిదామి న సంశయః |
రామలక్ష్మణయో రాజన్ గోదానం కారయస్వ హ || 22
- పితృకార్యం చ భద్రం తే తతో వైవాహికం కురు |
మఘా హ్యద్య మహాబాహో తృతీయే దివసే విభో || 23
- ఫల్గున్యాముత్తరే రాజంస్తస్మిన్ వైవాహికం కురు |
రామలక్ష్మణయోరథే దానం కార్యం సుఖోదయమ్ || 24

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ఏకసప్తతితమః సర్గః

72. ద్విసప్తతితమః సర్గః

గోదానమంగలమ్

- తముక్తవంతం వైదేహం విశ్వామిత్రో మహామునిః |
ఉవాచ వచనం వీరం పసిష్ఠసహితో నృపమ్ || 1
- అచింత్యాన్యప్రమేయాని కులాని నరపుంగవ |
ఇక్ష్వాకూణాం విదేహానాం వైషాం తుల్యోఽస్తి కశ్చన || 2

- సదృశో ధర్మసంబంధః సదృశో రూపసంపదా |
రామలక్ష్మణయో రాజన్ సీతా చోర్మిలయా సహ || 3
- వక్తవ్యం చ నరశ్రేష్ఠ శ్రూయతాం వచనం మమ |
బ్రాతా యవీయాన్ ధర్మజ్ఞ ఏష రాజా కుశధ్వజః || 4
- అస్య ధర్మాత్మనో రాజన్ రూపేణాప్రతిమం భువి |
సుతా ద్వయం నరశ్రేష్ఠ పత్న్యర్థం వరయామహే || 5
- భరతస్య కుమారస్య శత్రుఘ్నస్య చ ధీమతః |
వరయేమ సుతే రాజంస్తయోరర్థే మహాత్మనోః || 6
- పుత్రా దశరథస్యేమే రూపయావనశాలినః |
లోకపాలోపమాః సర్వే దేవతుల్యపరాక్రమాః || 7
- ఉభయోరపి రాజేంద్ర సంబంధో హ్యనుబధ్యతామ్ |
ఇక్షావకోః కులమవ్యగ్రం భవతః పుణ్యకర్మణః || 8
- విశ్వామిత్రపచః శ్రుత్వా వసిష్ఠస్య మతే తదా |
జనకః ప్రాంజలిర్వాక్యమువాచ మునిపుంగవౌ || 9
- కులం ధన్యమిదం మన్యే యేషాం నో మునిపుంగవౌ |
సదృశం కులసంబంధం యదాజ్ఞాపయథః స్వయమ్ || 10
- ఏవం భవతు భద్రం వః కుశధ్వజసుతే ఇమే |
పత్న్యో భజేతాం సహితౌ శత్రుఘ్నభరతాపుభౌ || 11
- ఏకాహ్నా రాజపుత్రీణాం చతస్యాణాం మహామునే |
పాణీన్ గృహ్లాంతు చత్వారో రాజపుత్రా మహాబలాః || 12

- ఉత్తరే దివసే బ్రహ్మాన్ ఫల్గునీభ్యాం మనీషిణః|
వైవాహికం ప్రశంసంతి భగో యత్ర ప్రజాపతిః|| 13
- ఏవముక్త్వా వచః సౌమ్యం ప్రత్యుత్థాయ కృతాంజలిః|
ఉభా మునివరౌ రాజా జనకో వాక్యమబ్రవీత్|| 14
- పరో ధర్మః కృతో మహ్యం శిష్యోఽస్మి భవతోః సదా|
ఇమాన్యాసనముఖ్యాని ఆసాతాం మునిపుంగవౌ|| 15
- యథా దశరథస్యేయం తథాఽయోధ్యా పురీ మమ|
ప్రభుత్వే నాస్తి సందేహో యథార్థం కర్తుమర్హథ|| 16
- తథా బ్రువతి వైదేహీ జనకే రఘునందనః|
రాజా దశరథో హృష్టః ప్రత్యువాచ మహీపతిమ్|| 17
- యువామసంఖ్యేయగుణౌ భ్రాతరౌ మిథిలేశ్వరౌ|
ఋషయో రాజసంఘాశ్చ భవద్భ్యామభిపూజితాః|| 18
- స్వస్తి ప్రాప్నుహి భద్రం తే గమిష్యామి స్వమాలయమ్|
శ్రాద్ధకర్మాణి సర్వాణి విధాస్య ఇతి చాబ్రవీత్|| 19
- తమాప్యష్టా నరపతిం రాజా దశరథస్తదా|
మునీంద్రౌ తౌ పురస్కృత్య జగామాశు మహాయశాః|| 20
- స గత్వా నిలయం రాజా శ్రాద్ధం కృత్వా విధానతః|
ప్రభాతే కాల్యముత్థాయ చక్రే గోదానముత్తమమ్|| 21
- గవాం శతసహస్రాణి బ్రాహ్మణేభ్యో నరాధిపః|
ఏకైకశో దదౌ రాజా పుత్రానుద్దిశ్య ధర్మతః|| 22

సువర్ణశృంగాః సంపన్నాః సవత్సాః కాంస్యదోహనాః |
గవాం శతసహస్రాణి చత్వారి పురుషర్షభః || 23

విత్తమన్యచ్చ సుబహు ద్విజేభ్యో రఘునందనః |
దదౌ గోదాసముద్ధిశ్య పుత్రాణాం పుత్రవత్సలః || 24

స సుతైః కృతగోదానైర్వృతస్తు నృపతిస్తదా |
లోకపాలైరివాభాతి వృతః సౌమ్యః ప్రజాపతిః || 25

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే ద్విసప్తతితమః సర్గః

73. త్రిసప్తతితమః సర్గః

దశరథపుత్రోద్వాహః

యస్మింస్తు దివసే రాజా చక్రే గోదాసముత్తమమ్ |
తస్మింస్తు దివసే శూరో యుధాజిత్ సముపేయివాన్ || 1

పుత్రః కేకయరాజస్య సాక్షాద్భరతమాతులః |
దృష్ట్వా పృష్ట్వా చ కుశలం రాజానమిదమబ్రవీత్ || 2

కేకయాధిపతీ రాజా స్నేహాత్ కుశలమబ్రవీత్ |
యేషాం కుశలకామోఽసి తేషాం సంప్రత్యనామయమ్ || 3

స్వస్రీయం మమ రాజేంద్ర ద్రష్టుకామో మహీపతిః |
తదర్థముపయాతోఽహమయోధ్యాం రఘునందన || 4

శ్రుత్వా త్వహమయోధ్యాయాం వివాహార్థం తవాత్మజాన్ |
మిథిలాముపయాతాంస్తు త్వయా సహ మహీపతే || 5

- త్వరయాభ్యుపయాతోఽహం ద్రష్టుకామః స్వసుః సుతమ్ |
అథ రాజా దశరథః ప్రియాతిథిముపస్థితమ్ || 6
- దృష్ట్వా పరమసత్కారైః పూజనార్హమపూజయత్ |
తతస్తాముషితో రాత్రిం సహ పుత్రైర్మహాత్మభిః || 7
- ప్రభాతే పునరుత్థాయ కృత్వా కర్మాణి కర్మవిత్ |
ఋషీంస్తదా పురస్కృత్య యజ్ఞవాటముపాగమత్ || 8
- యుక్తే ముహూర్తే విజయే సర్వాభరణభూషితైః |
భ్రాతృభిః సహితో రామః కృతకౌతుకమంగలః || 9
- వసిష్ఠం పురతః కృత్వా మహర్షీనపరాసపి |
పితుః సమీపమాశ్రిత్య తస్మై భ్రాతృభిరావృతః || 10
- వసిష్ఠో భగవానేత్య వైదేహమిదమబ్రవీత్ |
రాజా దశరథో రాజన్ కృతకౌతుకమంగలైః || 11
- పుత్రైర్నరపరశ్రేష్ఠ దాతారమభికాంక్షతే |
దాతృప్రతిగృహీతృభ్యాం సర్వార్థాః ప్రభవంతి హి || 12
- స్వధర్మం ప్రతిపద్యస్వ కృత్వా వైవాహ్యముత్తమమ్ |
ఇత్యుక్తః పరమోదారో వసిష్ఠేన మహాత్మనా || 13
- ప్రత్యువాచ మహాతేజా వాక్యం పరమధర్మవిత్ |
కః స్థితః ప్రతిహారో మే కస్యాజ్ఞా సంప్రతీక్ష్యతే || 14
- స్వగృహే కో విచారోఽస్తి యథా రాజ్యమిదం తవ |
కృతకౌతుకసర్వస్వా వేదిమూలముపాగతాః || 15

- మమ కన్యా మునిశ్రేష్ఠ దీప్తా పహ్నోర్యథార్చిషః|
 సజ్జోఽహం త్వత్ప్రతిక్షోఽస్మి వేద్యామస్యాం ప్రతిష్ఠితః|| 16
- అవిఘ్నం క్రియతాం సర్వం కిమర్థం హి విలంబ్యతే|
 తద్వాక్యం జనకేనోక్తం శ్రుత్వా దశరథస్తదా|| 17
- ప్రవేశయామాస సుతాన్ సర్వాన్యషి గణానపి|
 తతో రాజా విదేహానాం పసిష్ఠమిదమబ్రవీత్|| 18
- కారయస్వ ఋషే సర్వమృషిభిః సహ ధార్మిక|
 రామస్య లోకరామస్య క్రియాం వైవాహికీం ప్రభో|| 19
- తథేతు్య క్త్వా తు జనకం పసిష్ఠో భగవాన్యషిః|
 విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య శతానందం చ ధార్మికమ్|| 20
- ప్రపామధ్యే తు విధివద్వేదిం కృత్వా మహాతపాః|
 అలంచకార తాం వేదిం గంధపుష్పైః సమంతతః|| 21
- సువర్ణపాలికాభిశ్చ ఛిద్రకుంభైశ్చ సాంకురైః|
 అంకురాణ్యైః శరావైశ్చ ధూపపాత్రైః సధూపకైః|| 22
- శంఖపాత్రైః స్రువైః స్రుగ్భిః పాత్రైర్ఘ్నాభిపూరితైః|
 లాజపూర్ణైశ్చ పాత్రీభిరక్షతైరపి సంస్కృతైః|| 23
- దర్భైః సమైః సమాస్తీర్య విధివన్మంత్రపూర్వకమ్|
 అగ్నిమాధాయ వేద్యాం తు విధిమంత్రపురస్కృతమ్|| 24
- జుహావగ్నౌ మహాతేజా పసిష్ఠో భగవాన్యషిః|
 తతః సీతాం సమానీయ సర్వాభరణభూషితామ్|| 25

- సమక్షమగ్నేః సంస్థాప్య రాఘవాభిముఖే తదా |
అబ్రవీజ్జనకో రాజా కౌసల్యానందవర్ధనమ్ || 26
- ఇయం సీతా మమ సుతా సహధర్మచరీ తవ |
ప్రతీచ్ఛ చైనాం భద్రం తే పాణిం గృహ్ణీష్వ పాణినా || 27
- పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయేవాసుగతా సదా |
ఇత్యుక్త్వా ప్రాక్షిపద్రాజా మంత్రపూతం జలం తదా || 28
- సాధు సాధ్వితి దేవానామృషీణాం వదతాం తదా |
దేవదుందుభినిర్ఘోషః పుష్పవర్షో మహానభూత్ || 29
- ఏవం దత్త్వా సుతాం సీతాం మంత్రోదకపురస్కృతామ్ |
అబ్రవీజ్జనకో రాజా హర్షేణాభిపరిపుతః || 30
- లక్ష్మణాగచ్ఛ భద్రం తే ఊర్మిలాముద్యతాం మయా |
ప్రతీచ్ఛ పాణిం గృహ్ణీష్వ మా భూత్ కాలస్య పర్యయః || 31
- తమేవముక్త్వా జనకో భరతం చాభ్యభాషత |
పాణిం గృహాణ మాండవ్యాః పాణినా రఘునందన || 32
- శత్రుఘ్నం చాపి ధర్మాత్మా అబ్రవీజ్జనకేశ్వరః |
శ్రుతకీర్త్యా మహాబాహో పాణిం గృహ్ణీష్వ పాణినా || 33
- సర్వే భవంతః సౌమ్యాశ్చ సర్వే సుచరితవ్రతాః |
పత్నీభిః సంతు కాకుత్స్థా మా భూత్ కాలస్య పర్యయః || 34
- జనకస్య వచః శ్రుత్వా పాణీన్ పాణిభిరస్పృశన్ |
చత్వారస్తే చతస్పణాం వసిష్ఠస్య మతే స్థితాః || 35

- అగ్నిం ప్రదక్షిణం కృత్వా వేదిం రాజాసమేవ చ |
 ఋషీంచైవ మహాత్మానః సహ భార్యా రఘుసత్తమాః || 36
- యథోక్తేన తథా చక్రుర్వివాహం విధిపూర్వకమ్ |
 కాకుత్స్థైశ్చ గృహీతేషు లలితేషు చ పాణిషు || 37
- పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీదంతరిక్షాత్ సుభాస్వరా |
 దివ్యదుందుభినిర్ఘోషైర్గీతవాదిత్రనిఃస్వనైః || 38
- సన్వతుశ్చాప్సరఃసంఘా గంధర్వాశ్చ జగుః కలమ్ |
 వివాహే రఘుముఖ్యానాం తదద్భుతమదృశ్యత || 39
- ఈదృశే వర్తమానే తు తూర్వోద్ఘుష్టనినాదితే |
 త్రిరగ్నిం తే పరిక్రమ్య ఊహుర్భార్యా మహౌజసః || 40
- అథోపకార్యాం జగ్ముస్తే సభార్యా రఘునందనాః |
 రాజాప్యనుయయౌ పశ్యన్ సర్జినంఘః సబాంధవః || 41

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే త్రిసప్తతితమః సర్గః

74. చతుఃసప్తతితమః సర్గః

జామదగ్న్యభియోగః

- అథ రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాం విశ్వామిత్రో మహామునిః |
 ఆపృచ్ఛ్య తౌ చ రాజానౌ జగామోత్తరపర్వతమ్ || 1
- ఆశీర్భిః పూరయిత్వా చ కుమారాంశ్చ సరాఘవాన్ |
 విశ్వామిత్రే గతే రాజా వైదేహం మిథిలాధిపమ్ || 2

- ఆపృచ్ఛ్యాథ జగామాశు రాజా దశరథః పురీమ్ |
గచ్ఛంతం తం తు రాజానమన్వగచ్ఛన్నరాధిపః || 3
- అథ రాజా విదేహానాం దదౌ కన్యాధనం బహు |
గవాం శతసహస్రాణి బహూని మిథిలేశ్వరః || 4
- కంబలానాం చ ముఖ్యానాం క్షౌమకోట్యంబరాణి చ |
హస్త్యశ్వరథపాదాతం దివ్యరూపం స్వలంకృతమ్ || 5
- దదౌ కన్యా పితా తాసాం దాసీదాసమనుత్తమమ్ |
హిరణ్యస్య సువర్ణస్య ముక్తానాం విద్రుమస్య చ || 6
- దదౌ పరమసంహృష్టః కన్యాధనమనుత్తమమ్ |
దత్త్వా బహుధనం రాజా సమనుజ్ఞాప్య పార్థివమ్ || 7
- ప్రవివేశ స్వనిలయం మిథిలాం మిథిలేశ్వరః |
రాజాప్యయోధ్యాధిపతిః సహ పుత్రైర్మహాత్మభిః || 8
- ఋషీన్ సర్వాన్ పురస్కృత్య జగామ సబలానుగః |
గచ్ఛంతం తం నరవ్యాఘ్రం సర్షిసంఘం సరాఘవమ్ || 9
- ఘోరాః స్మ పక్షిణో వాచో వ్యాహరంతి సమంతతః |
భౌమాశ్చైవ మృగాః సర్వే గచ్ఛంతి స్మ ప్రదక్షిణమ్ || 10
- తాన్ దృష్ట్వా రాజశార్దూలో వసిష్ఠం పర్యపృచ్ఛత |
అసౌమ్యాః పక్షిణో ఘోరా మృగాశ్చాపి ప్రదక్షిణాః || 11
- కిమిదం హృదయోత్కంపి మనో మమ విషీదతి |
రాజ్ఞో దశరథస్యైతచ్ఛ్చృత్వా వాక్యం మహాన్మషిః || 12

- ఉవాచ మధురాం వాణీం శ్రూయతామస్య యత్ ఫలమ్ |
ఉపస్థితం భయం ఘోరం దివ్యం పక్షిముఖాచ్ఛ్యుతమ్ || 13
- మృగాః ప్రశమయంత్యేతే సంతాపస్త్యజ్యతామయమ్ |
తేషాం సంవదతాం తత్ర వాయుః ప్రాదుర్చభూప హా || 14
- కంపయన్ మేదినీం సర్వాం పాతయంశ్చ మహాద్రుమాన్ |
తమసా సంవృతః సూర్యః సర్వా న ప్రబభుర్దిశః || 15
- భస్మనా చావృతం సర్వం సమ్మాథమివ తద్బలమ్ |
వసిష్ఠ ఋషయశ్చాన్యే రాజా చ ససుతస్తదా || 16
- ససంజ్ఞా ఇవ తత్రాసన్ సర్వమన్యద్విచేతనమ్ |
తస్మింస్తమసి ఘోరే తు భస్మచ్ఛన్నేవ సా చమూః || 17
- దదర్శ భీమసంకాశం జటామండలధారిణమ్ |
భార్గవం జామదగ్న్యం తం రాజరాజవిమర్దినమ్ || 18
- కైలాసమివ దుర్ధర్షం కాలాగ్నిమివ దుఃసహమ్ |
జ్వలంతమివ తేజోభిర్దుర్నిరీక్ష్యం పృథగ్జనైః || 19
- స్కంధే చాసజ్య పరశుం ధనుర్విద్యుద్గణోపమమ్ |
ప్రగృహ్య శరముఖ్యం చ త్రిపురఘ్నం యథా హరమ్ || 20
- తం దృష్ట్వా భీమసంకాశం జ్వలంతమివ పాపకమ్ |
వసిష్ఠప్రముఖాః సర్వే జపహోమపరాయణాః || 21
- సంగతా మునయః సర్వే సంజజల్పరథో మిథః |
కచ్చిత్ పితృవధామర్షీ క్షత్రం నోత్సాదయిష్యతి || 22

- పూర్వం క్షత్రపథం కృత్వా గతమన్యుర్గతజ్వరః|
క్షత్రస్యోత్సాదనం భూయో న ఖల్వస్య చికిర్షితమ్|| 23
- ఏవముక్తార్హ్యమాదాయ భార్గవం భీమదర్శనమ్|
ఋషయో రామ రామేతి వచో మధురమబ్రువన్|| 24
- ప్రతిగృహ్య తు తాం పూజామృషిదత్తాం ప్రతాపవాన్|
రామం దాశరథిం రామో జామదగ్న్యోఽభ్యభాషత|| 25
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే చతుఃసప్తతితమః సర్గః

75. పంచసప్తతితమః సర్గః

వైష్ణవధనుఃప్రశంసా

- రామ దాశరథే వీర వీర్యం తే శ్రూయతేఽద్భుతమ్|
ధనుషో భేదనం చైవ నిఖిలేన మయా శ్రుతమ్|| 1
- తదద్భుతమచింత్యం చ భేదనం ధనుషస్త్యయా|
తచ్చుత్వాహమనుప్రాప్తో ధనుర్గృహ్యోపరం శుభమ్|| 2
- తదిదం ఘోరసంకాశం జామదగ్న్యం మహాధనుః|
పూరయస్వ శరేణైవ స్వబలం దర్శయస్వ మే|| 3
- తదిదం తే బలం దృష్ట్వా ధనుషోఽస్య ప్రపూరణే|
ద్వంద్వయుద్ధం ప్రదాస్యామి వీర్యశ్లాఘ్యమహం తవ|| 4
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా దశరథస్తదా|
విషణ్ణవదనో దీనః ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్|| 5

- క్షత్రరోషాత్ ప్రశాంతస్త్వం బ్రాహ్మణశ్చ మహాయశాః |
బాలానాం మమ పుత్రాణామభయం దాతుమర్హసి || 6
- భార్గవాణాం కులే జాతః స్వాధ్యాయవ్రతశాలినామ్ |
సహస్రాక్షే ప్రతిజ్ఞాయ శస్త్రం నిక్షిప్తవాససి || 7
- స త్వం ధర్మపరో భూత్వా కశ్యపాయ వసుంధరామ్ |
దత్త్వా వనముపాగమ్య మహేంద్రకృతకేతనః || 8
- మమ సర్వవినాశాయ సంప్రాప్తస్త్వం మహామునే |
న చైకస్మిన్ హతే రామే సర్వే జీవామహే పయమ్ || 9
- బ్రువత్యేవం దశరథే జామదగ్న్యః ప్రతాపవాన్ |
అనాదృత్యైవ తద్వాక్యం రామమేవాభ్యభాషత || 10
- ఇమే ద్వే ధనుషీ శ్రేష్ఠే దివ్యే లోకాభివిశ్రుతే |
దృఢే బలవతీ ముఖ్యే సుకృతే విశ్వకర్మణా || 11
- అతిసృష్టం సురైరేకం త్ర్యంబకాయ యుయుత్సవే |
త్రిపురఘ్నం నరశ్రేష్ఠ భగ్నం కాకుత్స్థ యత్త్వయా || 12
- ఇదం ద్వితీయం దుర్ధర్షం విష్ణోర్దత్తం సురోత్తమైః |
తదిదం వైష్ణవం రామ ధనుః పరపురంజయమ్ || 13
- సమానసారం కాకుత్స్థ రౌద్రేణ ధనుషా త్విదమ్ |
తదా తు దేవతాః సర్వాః పృచ్ఛంతి స్మ పితామహమ్ || 14
- శితికంఠస్య విష్ణోశ్చ బలాబలనిరీక్షయా |
అభిప్రాయం తు విజ్ఞాయ దేవతానాం పితామహః || 15

- విరోధం జనయామాస తయోః సత్త్వ పరీక్షయా|
విరోధే చ మహద్భ్యుద్ధమభవద్రోమహర్షణమ్|| 16
- శితికంఠస్య విష్ణోశ్చ పరస్పరజయైషిణోః|
తదా తు జృంభితం శైవం ధనుర్భీమపరాక్రమమ్|| 17
- హుంకారేణ మహాదేవః స్తంభితోఽథ త్రిలోచనః|
దేవైస్తదా సమాగమ్య సర్షిసంఘైః సచారణైః|| 18
- యాచితౌ ప్రశమం తత్ర జగ్ముతుస్తౌ సురోత్తమా|
జృంభితం తద్ధనుర్భృష్ట్యా శైవం విష్ణుపరాక్రమైః|| 19
- అధికం మేనిరే విష్ణుం దేవాః సర్షిగణాస్తథా|
ధనూ రుద్రస్తు సంక్రుద్ధో విదేహీషు మహాయశాః|| 20
- దేవరాతస్య రాజర్షేర్షదౌ హస్తే ససాయకమ్|
ఇదం చ వైష్ణవం రామ ధనుః పరపురంజయమ్|| 21
- ఋచీకే భార్గవే ప్రాదాద్విష్ణుః సంన్యాసముత్తమమ్|
ఋచీకస్తు మహాతేజాః పుత్రస్యాప్రతికర్మణః|| 22
- పితుర్మమ దదౌ దివ్యం జమదగ్నేర్మహాత్మనః|
న్యస్తశస్త్రే పితరి మే తపోబలసమన్వితే|| 23
- అర్జునో విదధే మృత్యుం ప్రాకృతాం బుద్ధిమాస్థితః|
వధమప్రతిరూపం తు పితుః శ్రుత్వా సుదారణమ్|| 24
- క్షత్రముత్పాదయన్ రోషాజ్ఞాతం జాతమనేకశః|
పృథివీం చాఖిలాం ప్రాప్య కశ్యపాయ మహాత్మనే|| 25

- యజ్ఞస్యాంతే తదా రామ దక్షిణాం పుణ్యకర్మణే |
 దత్త్వా మహేహంద్రనిలయస్తపోబలసమన్వితః || 26
- తదిదం వైష్ణవం రామ పితృపైతామహం మహాత్ |
 క్షత్రధర్మం పురస్కృత్య గృహ్ణీష్వ ధనురుత్తమమ్ || 27
- యోజయస్వ ధనుఃశ్రేష్ఠే శరం పరపురంజయమ్ |
 యది శక్నోషి కాకుత్స్థ ద్వంద్వం దాస్యామి తే తతః || 28
- ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే పంచసప్తతితమః సర్గః

76. షట్సప్తతితమః సర్గః

జామదగ్న్య ప్రతిష్ఠంభః

- శ్రుత్వా తజ్ఞామదగ్న్యస్య వాక్యం దాశరథిస్తదా |
 గౌరవాద్యంత్రితకథః పితూ రామమథాబ్రవీత్ || 1
- శ్రుతవానస్మి యత్ కర్మ కృతవానసి భార్గవ |
 అనురుధ్యామహే బ్రహ్మాన్ పితురాన్పుణ్యమాస్థితః || 2
- వీర్యహీనమివాశక్తం క్షత్రధర్మేణ భార్గవ |
 అపజానాసి మే తేజః పశ్య మేఽద్య పరాక్రమమ్ || 3
- ఇత్యుక్త్వా రాఘవః క్రుద్ధో భార్గవస్య శరాసనమ్ |
 శరం చ ప్రతిజగ్రాహ హస్తాల్లఘుపరాక్రమః || 4
- ఆరోప్య స ధనూ రామః శరం సజ్యం చకార హ |
 జామదగ్న్యం తతో రామం రామః క్రుద్ధోఽబ్రవీద్వచః || 5

- బ్రాహ్మణోఽసీతి మే పూజ్యో విశ్వామిత్రకృతేన చ |
తస్మాచ్ఛక్తో న తే రామ మోక్షం ప్రాణహరం శరమ్ || 6
- ఇమాం పాదగతిం రామ తపోబలసమార్థితాన్ |
లోకానప్రతిమాన్ వా తే హనిష్యామి యదిచ్ఛసి || 7
- న హ్యయం వైష్ణవో దివ్యః శరః పరపురంజయః |
మోఘః పతతి వీర్యేణ బలదర్పవినాశనః || 8
- వరాయుధధరం రామం ద్రష్టుం సర్లిగణాః సురాః |
పితామహం పురస్కృత్య సమేతాస్తత్ర సర్వశః || 9
- గంధర్వాప్సరసశ్చైవ సిద్ధచారణకిన్నరాః |
యక్షరాక్షసనాగాశ్చ తద్ద్రష్టుం మహదద్భుతమ్ || 10
- జడీకృతే తదా లోకే రామే వరధనుర్ధరే |
నిర్వీర్యో జామదగ్న్యోఽథ రామో రామముదైక్షత || 11
- తేజోభిర్లతవీర్యత్వాజ్జామదగ్న్యో జడీకృతః |
రామం కమలపత్రాక్షం మందం మందమువాచ హ || 12
- కశ్యపాయ మయా దత్తా యదా పూర్వం వసుంధరా |
విషయే మే న పస్తవ్యమితి మాం కశ్యపోఽబ్రవీత్ || 13
- సోఽహం గురువచః కుర్వన్ పృథివ్యాం న వసే నిశామ్ |
తదా ప్రతిజ్ఞా కాకుత్స్థ కృతా భూః కశ్యపస్య హి || 14
- తదిమాం త్వం గతిం వీర హంతుం నార్హసి రాఘవ |
మనోజవం గమిష్యామి మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ || 15

- లోకాస్తవప్రతిమూ రామ నిర్జితాస్తపసా మయా |
జహి తాన్ శరముఖ్యేన మా భూత్ కాలస్య పర్యయః || 16
- అక్షయం మధుహంతారం జానామి త్వాం సురోత్తమమ్ |
ధనుషోఽస్య పరామర్శాత్ స్వస్తి తేఽస్తు పరంతప || 17
- ఏతే సురగణాః సర్వే నిరీక్షంతే సమాగతాః |
త్వామప్రతిమకర్మాణమప్రతిద్వంద్వమాహవే || 18
- స చేయం మమ కాకుత్స్థ ప్రీడా భవతుమర్హతి |
త్వయా త్రైలోక్యనాథేన యదహం విముఖీకృతః || 19
- శరమప్రతిమం రామ మోక్తుమర్హసి సుప్రత |
శరమోక్షే గమిష్యామి మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ || 20
- తథా బ్రువతి రామే తు జామదగ్న్యే ప్రతాపవాన్ |
రామో దాశరథిః శ్రీమాంశ్చిక్షేప శరముత్తమమ్ || 21
- స హతాన్ దృశ్య రామేణ స్వాన్ లోకాంస్తపసార్జితాన్ |
జామదగ్న్యో జగామాశు మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ || 22
- తతో వితిమిరాః సర్వా దిశశోపదిశస్తథా |
సురాః సర్సిగణా రామం ప్రశశంసురుదాయుధమ్ || 23
- రామం దాశరథిం రామో జామదగ్న్యః ప్రశస్య చ |
తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా జగామాత్మగతిం ప్రభుః || 24

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే షట్సప్తతితమః సర్గః

77. సప్తసప్తతితమః సర్గః

అయోధ్యాప్రవేశః

- గతే రామే ప్రశాంతాత్మా రామో దాశరథిర్ధనుః |
వరుణాయాప్రమేయాయ దదౌ హస్తే ససాయకమ్ || 1
- అభివాద్య తతో రామో వసిష్ఠ ప్రముఖాన్పషీన్ |
పితరం విహ్వలం దృష్ట్వా ప్రోవాచ రఘునందనః || 2
- జామదగ్నో గతో రామః ప్రయాతు చతురంగిణీ |
అయోధ్యాభిముఖీ సేనా త్వయా నాథేన పాలితా || 3
- రామస్య వచనం శ్రుత్వా రాజా దశరథః సుతమ్ |
బాహుభ్యాం సంపరిష్వజ్య మూర్ధ్ని చాశ్రూయ రాఘవమ్ || 4
- గతో రామ ఇతి శ్రుత్వా హృష్టః ప్రముదితో నృపః |
పునర్జాతం తదా మేనే పుత్రమాత్మానమేవ చ || 5
- చోదయామాస తాం సేనాం జగామాశు తతః పురీమ్ |
పతాకాధ్వజినీం రమ్యాం తూర్యోద్ఘోషనినాదితామ్ || 6
- సిక్తరాజపథాం రమ్యాం ప్రకీర్ణకుసుమోత్కరామ్ |
రాజప్రవేశసుముఖైః పౌరైర్మంగలవాదిభిః || 7
- సంపూర్ణాం ప్రావిశద్రాజా జనౌఘైః సమలంకృతామ్ |
పౌరైః ప్రత్యుద్గతో దూరం ద్విజైశ్చ పురవాసిభిః || 8

- పుత్రైరనుగతః శ్రీమాన్ శ్రీమద్భిశ్చ మహాయశాః|
ప్రవివేశ గృహం రాజా హిమవత్సదృశం ప్రియమ్|| 9
- ననంద స్వజనై రాజా గృహే కామైః సుపూజితః|
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయా చ సుమధ్యమా|| 10
- వధూప్రతిగ్రహే యుక్తా యాశ్చాన్యా రాజయోషితః|
తతః సీతాం మహాభాగామూర్తిలాం చ యశస్వినీమ్|| 11
- కుశధ్వజసుతే చోభే జగృహుర్భువపత్నయః|
మంగలాలాపనైశ్చైవ శోభితాః క్షౌమవాససః|| 12
- దేవతాయతనాన్యాశు సర్వాస్తాః ప్రత్యపూజయన్|
అభివాద్యాభివాద్యాంశ్చ సర్వా రాజసుతాస్తదా|| 13
- స్వం స్వం గృహమథాసాద్య కుబేరభవనోపమమ్|
గోభిర్థవైశ్చ ధావ్యైశ్చ తర్పయిత్వా ద్విజోత్తమాన్|| 14
- రేమిరే ముదితాః సర్వా భర్తృభిః సహితా రహాః|
కుమారాశ్చ మహాత్మానో వీర్యేణాప్రతిమా భువి|| 15
- కృతదారాః కృతాస్త్రాశ్చ సధనాః ససుహృజ్జనాః|
శుశ్రూషమాణాః పితరం వర్తయంతి సర్వభాః|| 16
- కాలే కాలే తు నీతిజ్ఞాస్తాషయంతో గురుం గణైః|
కస్యచిత్త్వథ కాలస్య రాజా దశరథః సుతమ్|| 17
- భరతం కైకయాపుత్రమబ్రవీద్రఘనందనః|
అయం కేకయరాజస్య పుత్రో వసతి పుత్రక|| 18

- త్వాం నేతుమాగతో వీర యుధాజిన్మాతులస్తవ|
 శ్రుత్వా దశరథస్యైతద్భరతః కైకయాసుతః|| 19
- గమనాయాభిచక్రామ శత్రుఘ్నసహితస్తదా|
 ఆప్యచ్ఛ్య పితరం శూరో రామం చాక్లిష్టకారిణమ్|| 20
- మాతృశ్చాపి నరశ్రేష్ఠః శత్రుఘ్నసహితో యయా|
 యుధాజిత్ ప్రాప్య భరతం సశత్రుఘ్నం ప్రహర్షితః|| 21
- స్వపురం ప్రావిశద్వీరః పితా తస్య తుతోష హా|
 గతే చ భరతే రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః|| 22
- పితరం దేవసంకాశం పూజయామాసతుస్తదా|
 పితురాజ్ఞాం పురస్కృత్య పౌరకార్యాణి సర్వశః|| 23
- చకార రామో ధర్మాత్మా ప్రియాణి చ హితాని చ|
 మాతృభ్యో మాతృకార్యాణి కృత్వా పరమయంత్రితః|| 24
- గురూణాం గురుకార్యాణి కాలే కాలేఽన్వవైక్షత|
 ఏవం దశరథః ప్రీతో బ్రాహ్మణా నైగమాస్తదా|| 25
- రామస్య శీలవృత్తేన సర్వే విషయవాసినః|
 తేషామతియశా లోకే రామః సత్యపరాక్రమః|| 26
- స్వయంభూరివ భూతానాం బభూవ గుణవత్తరః|
 రామస్తు సీతయా సార్థం విజహార బహూన్పతూన్|| 27
- మనస్వీ తద్గతమనా నిత్యం హృది సమర్పితః|
 ప్రియా తు సీతా రామస్య దారాః పితృకృతా ఇతి|| 28

గుణాద్రూపగుణాచ్ఛాపి ప్రీతిర్భూయోఽభ్యవర్ణత |
 తస్యాశ్చ భర్తా ద్విగుణం హృదయే పరివర్ణతే || 29

అంతర్గతమభివ్యక్తమాఖ్యాతి హృదయం హృదా |
 తస్య భూయో విశేషేణ మైథిలీ జనకాత్మజా || 30

దేవతాభిః సమా రూపే సీతా శ్రీరిప రూపిణీ ||

తయా స రాజర్షిసుతోఽభిరామయా
 సమేయివానుత్తమరాజకన్యయా |

అతీవ రామః శుశుభేఽతికామయా
 విభుః శ్రియా విష్ణురివామరేశ్వరః ||

31

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
 చతుర్వింశతి సహస్రికాయాం సంహితాయాం
 బాలకాండే సప్తసప్తతితమః సర్గః

శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే బాలకాండః సంపూర్ణః

